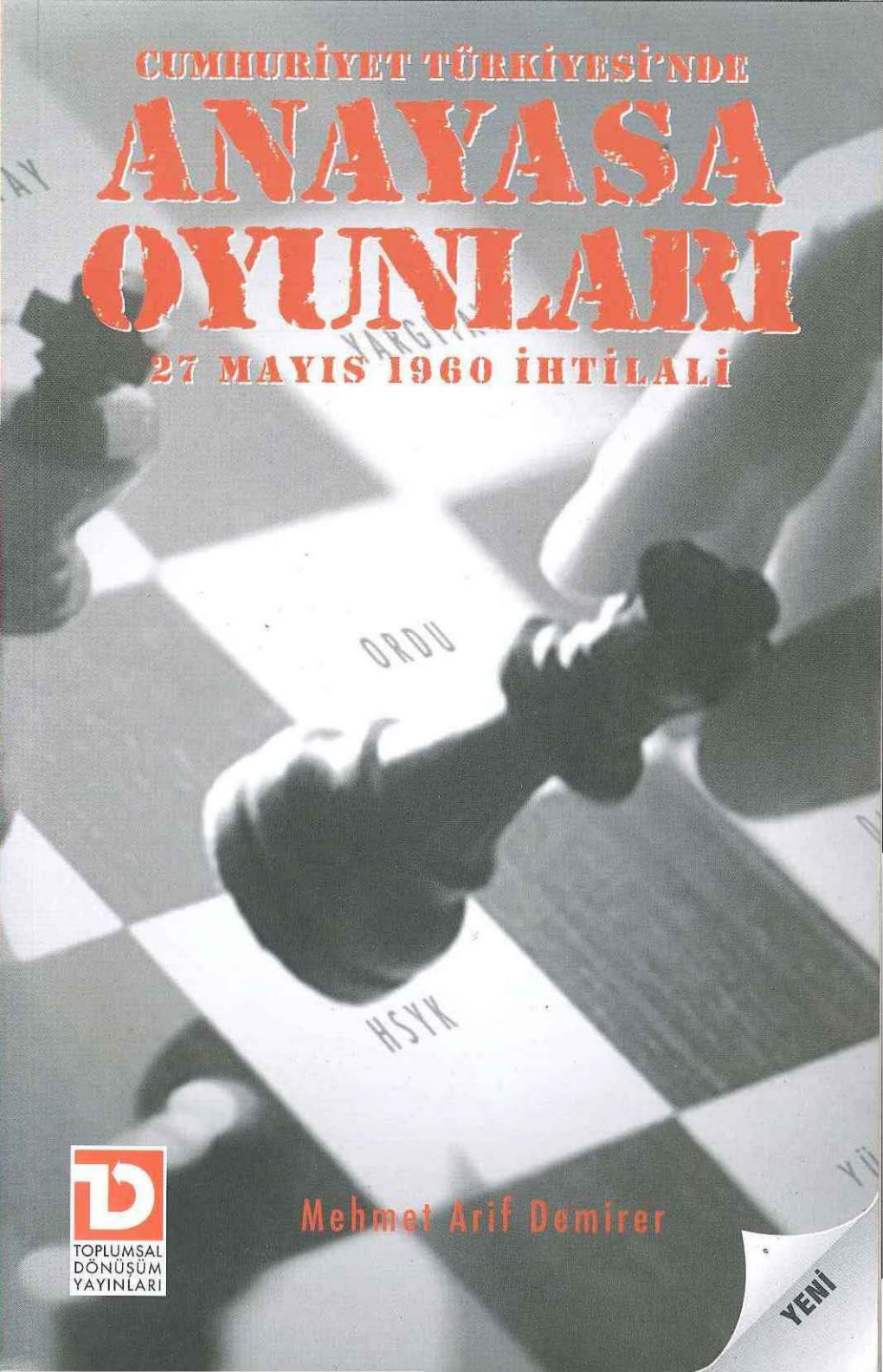
CUMHURİYET TÜRKİYESİ'NDE

ANAYASA OYUNLARI

27 MAYIS 1960 İHTİLALİ

Mehmet Arif Demirer

TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM YAYINLARI

YENİ

Mehmet Arif DEMİRER (1939)

Öğrenim:
1. B.A. Cambridge Üniversitesi Mühendislik Fakültesi 1961
2. M.A. Cambridge Üniversitesi Mühendislik Fakültesi 1965
3. Certificate of Advanced Engineering (İleri Düzey Mühendislik Belgesi) Cambridge Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, 1964
4. MBA Ankara Gazi Üniversitesi 1979

Akademik Çalışma:
Orta Do ğu Teknik Üniversitesi, 1983 - 1986
(Teknoloji Transferi Dersinin Oluşturulması ve Verilmesi
Endüstri Mühendisli ği Bölümü Son Dönem)

Mesleki Faaliyet:
1. Leyland Kamyonları Montaj Fabrikası Müdürlü ğü 1966 – 1972
2. Suudi Arabistan Hükümetine dolaysız müteahhitlik hizmeti 1972 -- 1974
3. Steyr Traktörleri Türkiye temsilcili ği 1975 – 1995
4. Yalıkavak Club Monakus konaklama tesisi yatırımı ve yöneticili ği 1988
5. Milas Savran-Ekinambarı-Akyol Suları Projesi sahibi ve yöneticili ği 2006–
6. MAY-SU A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanlı ğı 2007
7. TÜBİTAK Proj. Yürütücüsü 2009

Sosyal Çalışmalar:
1. Türkiye – AB Derne ği Kurucu Üyesi
2. Kıbrıs Türk Kalkınma Platformu Kurucu Üyesi
3. Hür Demokratlar Fikir Kulübü Kurucu Üyesi
4. Kemalist Atılım Birli ği Yönetim Kurulu Üyesi
5. Demokratlar Kulübü Derne ği Yönetim Kurulu Üyesi 2005 - 2008
6. Gezi: Türkiye Dı şında 84 Ülke 1953 – 2007
7. İngiltere Bodrum-Muğla Fahri Konsolos 1988 -1994 (İstifa)

Politika:
Demokrat Parti Genel Başkan Yardımcılı ğı 1994 -1997 (İstifa) Demokrat Parti Genel İdare Kurulu Üyeli ği 2009

Yayım Çalışmaları:
1. Yakla şık 2 100 Makale (Adalet Gazetesi ve FORUM Dergisi)
2. Yayımlanmış 35 Kitap (31 Mart 2009 itibarı ile) 1992 yılında yayımlanmış bir kitabımın başlı ğı: EKOPOLİTİKA
3. Kemalist – demokrat TÜRKİYE Dergisi Sayı 1 – 165
4. ATATÜRK Araştırma Merkezi'nin hazırlamakta oldu ğu 700 maddeden olu şa cak ATATÜRK Ansiklopedisi'nin 49 maddesinin yazarlı ğı

Web siteleri:
www.kemalizm1938.org - www.dp1946.org - www.may-su.com

Cumhuriyet Türkiye'sinde Anayasa Oyunları

Toplumsal Dönüşüm Yayınları	07
Araştırma İnceleme	07
Yazarı	Mehmet Arif DEMİRER
Genel YayınYönetmeni	Hatice BAHTİYAR
Yayın Editörü	Mehmet Sabri KILIÇ
Yayın Hakları: © caprightt	Bu kitabın yayın hakkı, yazarıyla yapılan sözleşme gereği Göl Kitap Yayıncılık (Toplumsal Dönüşüm Yayınları) ve Mehmet Arif DEMİRER'e aittir. Kaynak gösterilmeden kitaptan alıntı yapılamaz. Yayıncının yazılı izni olmadan hiç bir yolla çoğaltılamaz.
ISBN	978-605-61060-4425-01-3
Yayıncı Sertifika No:	16241
1. Basım	Eylül 2010
Görsel Yönemen	Kamil TEMİZEL www.kamiltemizel.com
Elektronik Posta	toplumsaldonusum@gmail.com www.toplumsalhaber.com
Dizgi ve Sayfa Tasarımı	Hasan DEMİR
Genel Dağıtım	**GÖL KİTAP BAS. YAY. DAĞ.** golkitap@gmail.com www.golkitap.com Cağaloğlu Yokuşu Feyzibey İşhanı No: 4/14 Cağaloğlu/İstanbul Tel-Faks: (0212) 526 57 57
Baskı Cilt	Arı Matbaası Tel: (0212) 493 34 55 İstanbul

CUMHURİYET TÜRKİYE'SİNDE ANAYASA OYUNLARI

27 Mayıs 1960 İhtilali'ninden Günümüze

Mehmet Arif DEMİRER

TOPLUMSAL
DÖNÜŞÜM
YAYINLARI

BU KİTABIN 2 TEMEL BELGESİ

1961 Anayasası'nın Giriş Bölümü

"Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti...

"Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilan ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder."

Biz yanlış biliyormuşuz. 27 Mayıs Darbesi'ni 33 subay değil koskoca Türk Milleti yapmış, Kurucu Meclis (CHP) de Anayasa'yı hazırlamış.

AYDEMİR'İN BİRİNCİ ARTÇI DARBE GİRİŞİMİNDEN HEMEN SONRA (5.3.1962) ÇIKAN TEDBİRLER KANUNU

"Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybettiği Türkiye Cumhuriyeti Anayasasıyla da tespit edilen Demokrat Parti iktidarına karşı direnme hakkını kullanarak, normal demokratik rejimi bütün teminatıyla kurmak amacıyla, Türk Milletinin gerçekleştirdiği 27 Mayıs 1960 Devrimini, söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle, yersiz, haksız veya gayrimeşru gösterenler veya üstü kapalı da olsa matûfiyeti belli olacak şekilde böyle göstermeye çalışanlar,

(27 Mayıs'a sövmek suç)

"27 Mayıs 1960 Devrimi yersiz, haksız veya gayrımeşru gösterecek surette, feshedilmiş Demokrat Parti'nin iktidarını övenler veya müdafaa edenler,
(Demokrat Parti'yi övmek suç)

"Mensup oldukları partinin, feshedilmiş Demokrat Partinin devamı olduğunu ileri sürenler veya herhangi bir parti lehine bu tarzda faaliyet gösteren veya propaganda yapanlar,

(DP uzantısı olmak da suç)

"Bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır."

SONUÇ

Anayasa Mahkemesi, bu anti-demokratik kanunun 1961 Anayasası'na aykırı olmadığını hükmetmiş, dolayısı ile 1961

Anayasası da anti-demokratik. (Bkz. EK - 5)

50 Yıl Önce de Anayasa Pazarlıkları
& Darbe Tartışmaları Yapılmıştı

İçindekiler

Önsöz: Yeter Söz Milletindir 9
Hüsamettin CİNDORUK

Giriş
Birinci Kitap
1960 Anayasa Pazarlıkları 19

Birinci Bölüm
Meğerse Kurucu Meclis Minarenin Kılıfı İmiş 21
27 Mayıs Kardeş Kavgası'ndan 6 Ocak 1961 Kurucu Meclis'e 24
Kurucu Meclis'in Perde Arkası Pazarlığı 25
Kurucu Meclis'in Öyküsü 28

İkinci Bölüm
Yandaş Medyadan Örnekler 31
Akis Dergisi (7 Kasım 1960-9 Ocak 1961) 33
Metin Toker'in 1967 Kitabından 47
Kurucu Meclis'in Tarih Misyonu 61
Bülent Ecevit 12 Kasım 1960 65

Üçüncü Bölüm
Abdülhadi Toplu'dan Alıntılar 71

Sonsöz 90
Ekler 103

İkinci Kitap
Giriş 159
Baba ve Kızı'nın 27 Mayıs 1960 Yorumları 155
Baba'nın Yorumları 169
Babanın Kızı 178
Sonsöz **209**
Ekler 213
Kaynakça 251
Belgeler 253

"Yeter! Söz Milletindir"

14 Mayıs 1950, tarihimizin altın harflerle yazılmış dönüşüm sayfalarından biridir. Türk demokrasisinin mutlu bir günüdür.

Demokrat Parti'nin, yüzde 90 gibi rekor bir katılımla gerçekleşen, siyasi tarihimizin tek dereceli ve meşru ilk genel seçimleri sonucunda, toplam oyların yüzde 55'ini elde ederek, parlak bir seçim zaferiyle, 27 yıllık Tek Parti iktidarını sona erdirdiği, milletimizin özgür iradesini iktidara taşıdığı gündür.

14 Mayıs 2010 günü, 14 Mayıs heyecanını, 60 yıl önceki coşku ve kıvançla bir kez daha yaşadık.

Ne mutlu bizlere ki, bugün de aynı Demokrat Partililik inanç ve bilinciyle dopdoluyuz... 'Kırat' ruhuyla, dimdik ayaktayız.

Hedefimiz aynı...

Misyonumuz aynı...

Aynı mücadele ve şeref, bizleri bekliyor.

Bugün de, 60 yıl önceki gibi, büyük sıkıntılar içindeki halkımızın toplumsal muhalefetini örgütlemek, beklenti ve taleplerini 'Yeter! Söz Milletindir.' kararlılığı ile iktidara taşımak zorundayız.

Millet bugün de, hilesiz, hurdasız, yalansız, dolansız, tuzaksız, korkusuz, istismarsız, ayıpsız bir yaşam ve demokrasi istiyor.

Millet, özgür iradesinin baskı altında tutulmamasını, yoksulluğunun ve çaresizliğinin sömürülmemesini istiyor.

Millet; birlik, bütünlük, dayanışma, adalet ve eşitlik istiyor.

Millet; kardeşlik, güven, kalkınma, huzur, iş, aş ve özgürlük istiyor.

Milletimiz, 60 yıl önce, aynı toplumsal talepler için iktidar olan ve bunu başaran Demokrat Parti'yi unutmadı...

O özgürlükçü ve kalkınmacı geleneğin partisinden, bugün de milletimizin beklentisi aynı.

Bu nedenle halkımız, bugün bir kez daha Demokrat Parti çatısı altında buluşuyor.

60 yıl önce ve daha sonraki dönemlerde de hep olduğu gibi, 'Kırat' yine yollarda...

Çünkü millet yine 'Kırat'ı çağırıyor!

Demokrat Parti var, 'Kırat' var; güven Türkiye!

10 Yıllık İktidarın Bilançosu

Demokrat Parti iktidarı, 14 Mayıs 1950'de, 5 milyon kentli ve 16 milyon köylünün yaşadığı Türkiye yönetimini devraldı. O 16 milyon köylü; şekerin, yemeklik yağın tadını bilmezdi. Elektrik ile tanışmamıştı. Kağnı ve at arabası ilçeye gidecek bir taşıtı yoktu. Hastalandığı zaman ilçeye dahi gitse, orada ne eczane vardı, ne de doktor... Bu arada, bırakınız ilçeleri, 7 il merkezinde dahi eczane yoktu. Salgın hastalıklar kol geziyordu. Sadece veremden yılda 50 bin insanımız canını kaybediyordu. 1949 yılına geldiğimizde, buğday üretiminin, 1938 yılından yüzde 40 daha düşük olduğu görülüyordu.

14 Mayıs 1950'de halkın oylarıyla iktidara gelen Demokrat Parti yönetimi, 20 gün sonra, 6 Haziran 1950 tarihinde, yarım kalmış Anıtkabir inşaatını yeniden başlattı. Bu arada, yeni iktidarın yöneticileri, Anıtkabir'in 10 Kasım 1953 tarihine yetiştirilmesi için kesin talimat verdi. 16 Haziran 1950 tarihinde ise, ezanın zorunlu olarak Türkçe okunmasına ilişkin yasa maddesi değiştirildi.

Bu yasa değişikliği, TBMM oturumuna katılan CHP'li tüm milletvekillerinin olumlu oyları ile gerçekleşti.

Menderes hükümetleri on yıl içinde Türkiye'yi bir uçtan uca imar ve inşa etmeye başladı. Ülkenin yetersiz altyapısı tamamlandı, enerji yatırımları gerçekleştirildi ve sanayileşme başlatıldı.

DP iktidarı, dış politikada da önemli atılımlar yaptı. Önce NATO Güvenlik Sistemi'ne girmemiz sağlandı. Ardından da Orta Doğu Güvenlik Sistemi CENTO (Bağdat Paktı) ve Balkan İttifakı kuruldu. Kıbrıs'ta barış sağlandı. Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantör ülkesi oldu. Türk bayrağı ve Türk askeri seksen yıl sonra Ada'ya geri döndü. Yine o dönemde, Avrupa Ortak Pazarı'na (AET) girmek için başvuru yapıldı, başvuru 42 gün sonra kabul edildi.

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar ve Başbakan Adnan Menderes, çok sayıda yabancı ülkeyi ziyaret etti. Bu arada pek çok dünya lideri Türkiye'de ağırlandı. Bu ziyaretlerin en önemlisi, Cumhurbaşkanı Bayar'ın 1954 yılında ABD'ne gerçekleştirdiği seyahattir. Bayar ve eşi, bu seyahatin ilk günü (ve gecesi) ABD Başkanı Eisenhower ve eşi tarafından Beyaz Saray'da ağırlandılar. Bu ziyaretin ve iki devlet başkanları arasındaki yakınlığın bir sonucu olarak 3 Mayıs 1955 tarihinde 'Barış için Atom Antlaşması' imzalandı. Bu, ABD tarihinde bu alanda atılan ilk imza idi. Söz konusu anlaşmayı, Türkiye adına Washington Büyükelçimiz Feridun Cemal Erkin imzaladı.

DP Gerçeğini Günışığına Çıkaran Çalışma

Demokrat Parti, Türk halkını on yılda 'Milletin Efendisi' yaptı. Bu gayretlerinin ödülünü ise, 27 Mayıs 1960 darbesiyle trajik bir şekilde aldı. Silahlı Kuvvetler bünyesinden bir grup subay, ülke yönetimine el koydu. Milli irade, katledildi. Ülkenin meşru yöneticileri ise, hapsedildi.

DP kadroları, Yassıada'da kurulan bir mahkemede 11 ay boyunca yargılandı. Duruşmalar, 15 Eylül 1961'de tamamlandı.

Başta 3. Cumhurbaşkanımız Celâl Bayar olmak üzere, TBMM Başkanı Refik Koraltan ve Başbakan Adnan Menderes'le birlikte 12 DP yöneticisi hakkında idam kararı çıktı. Bu kararlardan, 3'ü, 15-17 Eylül 1961 tarihleri arasında infaz edildi. Maalesef, Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan, darbecilerin kurduğu bir mahkemenin vermiş olduğu kararla hayata veda ettiler. Bu, iktidara değil, genç demokrasimize indirilen bir büyük darbe idi. Halkın oylarıyla gelen yöneticilerin, darbecilerin silahlı baskınıyla iktidardan indirilmeleri, Türkiye için telafisi mümkün olmayacak bir büyük ayıptı. İşte o gün bugün, bunun büyük ıstırabını yaşıyoruz.

Demokrat Parti tarihi, siyasi tarihimizde bir destandır. Arkadaşamız Mehmet Arif Demirer, o destanı, yıllardan beri cilt cilt kitap sayfalarına aktarma gayreti içerisindedir. Bugüne kadar 21 kitabı yayınlanmıştır. Demokrat Parti gerçeğini günışığına çıkardığı için Sayın Demirer'e teşekkürlerimi sunuyorum. Mehmet Arif Demirer'in bu fikrî çalışması ile, Demokrat Parti'ye, milletçe var olan borcumuzun bir taksitini ödediğimizi söyleyebilirim.

Bu vesile ile, Demokrat Parti'yi 60 yıl önce iktidara taşıyan 3.Cumhurbaşkanımız merhum Celâl Bayar ve demokrasi şehidimiz Başbakan Adnan Menderes başta olmak üzere, ülkemiz insanını hem birinci sınıf vatandaş yapan, hem de Türkiye kalkınmasını başlatan Demokrat Parti'nin unutulmaz 1946-1960 yönetim kadrosunu saygıyla selamlıyor, ebediyete intikal etmiş değerli büyüklerimize Allah'tan rahmet dilerken, hayatta bulunanlara da sağlıklar ve mutluluklar temenni ediyorum.

14 Mayıs 2010
Hüsamettin CİNDORUK
DP Genel Başkanı

Giriş

2010 yılında Türkiye'nin gündeminde yeni sözcükler var: **Anayasa Değişikliği Paketi ve Darbe Planları.**

Gündeme yapay olarak sokulan bu sözcükleri açmak gerek.

AKP Anayasası adı verilen Değişiklik Paketi

Tüm anketlerde milletin ancak üçte birinin desteğine sahip gözüken bir parti, yedi buçuk yıl tek başına iktidarda kaldıktan sonra, en geç bir yıl içinde yapılacak genel seçimlerden önce, tek başına büyük çaplı bir anayasa değişiklik paketini Meclis'ten geçirmiş bulunuyor. 12 Eylül günü halkın oyuna sunacak.

Ana Muhalefet partisi *"İki maddeyi ayır, destekleyelim"* dedi. Ayırmadı. O iki madde ile kendi partisinin görüşü doğrultusunda, kendi partisinin çıkarlarını gözeterek yüksek yargıyı denetim altına almak istiyor.

Dolayısı ile artık tek başına iktidarda ol(a)mayacak derecede halkın desteğini kaybetmiş bir partinin anayasa dayatması olayını yaşıyoruz.

Tam elli yıl önce askeri bir darbeden sonra benzer bir anayasa oyunu yaşanmıştı Türkiye'de.

27 Mayıs 1960'da 33 subayın, aralarına son dakika 5 generali alarak gerçekleştirdikleri darbe sonucu bir yanda bir siyasi partinin seçilmiş milletvekilleri, bakanları ve ülkenin Cumhur-

başkanı, öte yanda Genelkurmay Başkanı ile başka generaller tutuklanmışlar ve aylarca yargılanmışlardı. Adına Yüksek Adalet Divanı denen heyetten tam 15 idam kararı çıkmıştı, çok sayıda ömür boyu hapis ve diğer cezaların yanı sıra.

Bunlar olup biterken, oyları 1960 yılında oyları AKP'nin 2010 yılındaki oyları mertebesinde olan bir partinin (CHP) Genel Başkanı (İsmet İnönü) ile darbecilerin arasında yapılan pazarlıklar sonunda, darbecilere verilen ödünler karşılığında CHP, Kurucu Meclis'i oluşturmuş ve aynen AKP'nin 2010 yılında yapmaya çalıştığı gibi kendi siyasi görüşleri doğrultusunda bir anayasa hazırlatmıştı.

9 Temmuz 1961 tarihinde yapılan referandumda Türk milletinin yarısı (% 50.15) 1961 Anayasası'na 'EVET' dememişti. Toplam seçmen sayısı: 12 735 009 iken EVET oyları & 49.85'de kalmıştı: 6 348 191. (6 348 191 / 12 735 009 = % 49.85 !)

Bu kitap, birbiri ile ilişkili iki kitaptan oluşmuştur:

Birinci kitap: ***1960 Anayasa Pazarlıkları***

İkinci kitap: ***27 Mayıs Darbe Tartışmaları***

Birinci kitap, 1961 Kurucu Meclisi'nin kuruluşu ve 1961 Anayasası'nın tartışmaları ile ilgilidir. Kurucu Meclis üyesi rahmetli Abdülhadi Toplu ile 1994 yılında yaptığım görüşmelere dayalı olarak 2005 yılında kaleme aldığım bir çalışmayı günü geldiği için 2010 yılında yayımlıyoruz.

Aradaki benzerlikler okuyucuyu şaşırtacaktır. 1924 Anayasası'nın 1960 yılına kadar yürürlükte kaldığı bir ülke, 27 Mayıs 1960'dan sonra devamlı anayasa tartışır olmuştur. Bu tartışmalar, konuyu yapay bir şekilde gündeme getiren AKP sayesinde, 2010 yılında, gündemin birinci sırasına oturmuştur.

Uzun yıllar yurtdışında yaşamış ve Türkiye dışında 84 ya-

bancı ülkeyi ziyaret etmiş bir kişi olarak, ***üzülerek***, belirtmeliyim, dünyada eşi ya da benzeri bir durumla ne karşılaştım ne de duydum.

1961 Anayasası, Türkiye'nin yönetilemez bir ülke konumuna gelmesi sonucunu doğurmuştu. O anayasa kapsamında kurulan Anayasa Mahkemesi ise aldığı ilk kararlardan biri olarak 5 Mart 1962 tarihinde kabul edilen Tedbirler Kanunu'nun anayasaya aykırı olmadığına karar vererek çok büyük bir hukuk ayıbına imza atmıştı. Bu kitap ve eklerinde bunları bulacaksınız.

2010 yılının AKP kaynaklı anayasa oyunlarını bugünlerde hep birlikte yaşıyoruz. Bu yeni anayasa oyunlarının nereye varacağını göremiyorum...

İkinci kitap, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk askeri darbesi hakkında tarihçi bir baba (Enver Ziya Karal) ve kızının (Seçil Karal-Akgün) yorumları ile ilgili.

İki tarihçi, özellikle baba, 27 Mayıs Darbesi'ni 'İnkılap' sözcüğü ile yücelttikten sonra darbenin mağduru Demokrat Parti'yi çok ağır ve haksız bir şekilde eleştirmiştir. Eleştirilerinde tek bir somut örnek verememiştir.

Beni en çok şaşırtan, DP iktidarı döneminde devlet görevlerinin liyakat esasına göre değil de partiye yakınlık ölçüsüne göre dağıtıldığını yazmış olmasıdır.

Çünkü kendisi ve eşi Cumhurbaşkanı Bayar ve Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri tarafından çok önemli bir göreve getirilmişler ve Selanik'teki Evi, ATATÜRK Müzesi'ne dönüştürmüşlerdir.

Olayın daha da ilginç yanı, gerek babanın gerekse kızının, ayrı ayrı, Selanik'teki Evin Öyküsü'nü yazmış olmalarıdır.

27 Mayıs Yorumları'nda eleştirilen Bayar ve arkadaşları Selanik'teki Evi anlatan makalede 'Sayın' sıfatına layık görülmüşlerdir.

Ellinci yılında, 27 Mayıs'ın **ELLİ YILDIR** ne ölçüde yanlış yorumlandığına örnek olarak kaleme aldım 'Baba ve Kızı'nın 27 Mayıs Yorumları'nı.

Darbeler - Planlar - Askerlere Yakalama Kararları

27 Mayıs; fiilen gerçekleştirilmiş, milleti ikiye bölmüş, ekonomik kalkınmayı durdurmuş ve eseri olan 1961 Anayasası ile ülke yönetimini çok zor bir konuma getirmiş bir DARBE'dir.

2010 yılında ise gerçekleşmemiş darbe planları nedeni ile yüzlerce kişi aylardır yargılanırken, tutuklulardan bir kısmı aleyhinde iddianame dahi yazılmamıştır. 1960/1961 döneminde ise başarılı olan darbeciler bir iktidarı yargılamışlar ve kendilerinin daha birinci gün ortadan kaldırdıkları 1924 Anayasası'nı ihlal suçu ile üç kişiyi idam ettirmişlerdi.

Zorlu, Polatkan ve Menderes hakkındaki idam kararlarının onaylanmasında hukuk nasıl keyfi bir şekilde çiğnenmiş ise (Bkz. Birinci Kitap EK - 8) 2010 yılında yandaş yargı, kanunlara ve mantığa aykırı kararlar vermektedir. Son günlerde yaşanan olaylar çok büyük bir hukuk ayıbıdır. 201 subay ve general için önce çıkartılan, daha sonra pazarlık konusu yapılan ve son dakika geri çekilen yakalama emri ayıptan da öte bir skandaldır.

ADNAN MENDERES'İN VASİYETİ

Son birkaç gün içinde bir başka ayıbı daha yaşadık. 12 Eylül Referandum'unda EVET oyu verilirse Menderes'in vasiyeti yerine getirilmiş olcakmış. Bunu söyleyen Recep Bey, teyit eden ise Menderes'in oğlu, Mezara Kadar Refahçı Aydın Menderes.

Anayasa Mahkemesi'nin kapattığı Refah Partisi'nden son dakika istifa ederek sıyrılan Aydın Menderes'e tavsiyem böyle

saçma şeyler söylemekten kurtulabilmesi için önce DP tarihini öğrenmelidir. Belgesel DP Ansiklopedisi'ni önerebilirim.

Adnan Menderes herhangi bir vasiyet bırakmamıştır. Ancak TÜPRAŞ (İPRAŞ) rafinerisinin temelini atarken söylediği birkaç söz çok anlamlıdır. Vasiyet olarak kabul edilebilir. 23 Nisan 1960 günü, 27 Mayıs'tan kısa bir süre önce, son temel atma töreninde, bakınız neler söylemiş, Adnan Menderes:

"Düşününüz ki, ilk rafinerimiz (1955) *ancak 300 bin tonluk idi. Bir buçuk sene sonra* (Aralık 1961) *5 milyon ton rafineri kapasitesine sahip olacağız.*

"İşte, muasır medeniyet seviyesine ulaşabilmek sözü ancak bu yoldan tahakkuk eder.

"Üst tarafı laf-ı güzaf, laf-ı bi-manadır." (Anlamsız, boş laf = Recep Bey'in ve Aydın Menderes'in vasiyet konusunda söyledikleri). Birinci kitabı okurken kızacak, ikincisinde üzüleceksiniz, insanlık adına.

Mehmet Arif DEMİRER
8 Ağustos 2010

Birinci Bölüm
1960 Anayasa Pazarlıkları

Meğerse Kurucu Meclis Minarenin Kılıfı İmiş

Demokrat Parti hakkında yazdığım bunca kitap ve makaleden sonra ve merhum Abdülhadi Toplu ile on yıl önce yaptığım uzun bir konuşmanın ışığı altında, 6 Ocak 1961 günü (Yassıada'da, 6-7 Eylül Davası'nda mahkumiyet kararının açıklandığı günden bir gün sonra) Ankara'da 2. Cumhuriyet Bayramı şenlikleri ile açılan Kurucu Meclis'i enine boyuna incelemek istedim.

Aşağıdaki uzun alıntılarda; Kurucu Meclis'i o günlerde vatandaşlara nasıl tanıtmışlar, Metin Toker (AKİS'te), Yakup Kadri Karaosmanoğlu ile Bülent Ecevit (ULUS'ta) neler yazmışlar, aradan altı yedi yıl geçtikten ve Milli Birlik Komitesi (MBK) ile askerin politikadaki ağırlığı kalktıktan sonra aynı Metin Toker, 1967 yılında yayımladığı bir kitapta, Kurucu Meclis'i daha farklı mı yazmış, gibi soruların cevaplarını Birinci Bölüm'de bulacaksınız.

Benim vardığım sonuç şöyle: **27 Mayıs'ı yapanlar bir şeyler çalmışlar**: Vatandaşların egemenlik haklarını, haksız yere bir adaya hapsettikleri insanların hayatlarının bir parçasını, (on üçünün canını da) o insanların sağlığını, neşesini, onurunu ve özgürlüğünü... Ardından minareye kılıf gerekmiş. Aramışlar. Bulmuşlar da: 6 Ocak 1961 günü açtıkları Kurucu Meclis. (Yassıada'da ölenlerin listesi bkz. EK – 6)

EK – 2 olarak verilen listelerdeki bileşime bakınız. 1950-1980 arasında (30 yıl) yapılan bütün genel seçimlerde % 27 - % 41

arasında oy alabilmiş bir partinin (CHP) 2. Cumhuriyet'in Anayasası'nı yazacak 296 kişilik Kurucu Meclis'te en az 200 temsilcisi var. Oran olarak hesaplandığında % 67. Aslında CHP'nin ağır toplarından Turhan Feyzioğlu'nun hazırladığı ve o tarihte *'Kurucu Meclis Anayasası'* denilen yasaya göre CHP'ye ayrılan sandalye sayısı sadece 49. Ancak Feyzioğlu kendisine verilen görevi öyle mükemmel bir şekilde yerine getirmiş ve illerden gelecek *'il temsilcileri'* öyle seçilmişler ki, 67 ilin 75 temsilcisinin 72'si ya eski CHP milletvekili, ya CHP il başkanı veya yöneticisi, ya da sonradan CHP milletvekili olacak CHP yanlısı kişilerden oluşmuş. **İlleri % 96 oranında CHP'liler temsil etmişler.** CHP'li olmayan üç il temsilcisi Bitlis, Kütahya ve Kırşehir'de seçilebilmiş.

CHP'ye yasa ile ayrılan kontenjan 49. Bu 49 kişiden 6'sını Genel Başkan İsmet İnönü seçmiş. Bu altı kişiden üçü, 9 Ocak günü Anayasa Komisyonuna seçilivermişler: Enver Ziya Karal – Doğan Avcıoğlu – Mümtaz Soysal. Karal ayrıca komisyonun başkanı olmuş. Bu Komisyon'da CHP'lilerin oranı % 75. Tek Parti Dönemi'nden sonra **CHP'nin TBMM komisyonlarında ulaştığı en yüksek oran!**

Gürsel'in, cumhurbaşkanlığını garantilemesi (Bkz. Bölüm 1) karşılığında, kimseye danışmadan, bir *'Sarı Zarf'* ile görevlendirdiği **CHP'li Feyzioğlu**, Kurucu Meclis Anayasası'nı yazıvermiş, kendi seçtiği, sol görüşlü arkadaşları ile. 14'ler (Türkeş ve arkadaşları) sürgüne gönderildikten sonra görev başında kalan CHP sempatizanı 23 kişilik MBK da basmış onayı. Sürgünden sonra onay kolay!

Bu çalışmada buraya kadar anlattıklarımın ayrıntılarını Birinci Bölüm'de okurken güler misiniz, ağlar mısınız bilemem. Ama herhalde 9 Ocak – 27 Mayıs (1961) tarihleri arasında yazılıveren anayasaya *"milliyetçilik"* sözcüğünün ne kadar zor girdi-

ğinin öyküsünü merhum Toplu'nun kaleminden okurken üzüleceksiniz hem Türk milliyetçiliği hem de hukukun üstünlüğü adına. *'Türk milliyetçiliği'* 2005 yılında *demode* bir kavram! Hukuk da artık üstün değil!

Kurucu Meclis'in, salt hukuk açısından bakıldığında, bence en *ironik* özelliği 4 Eylül 1961'de 'süresiz tatile çıkışı' olmuş. Tatile çıkarıvermişler Temsilciler Meclis üyelerini ki, 23 kişilik MBK 15 Eylül'de hiç utanmadan-sıkılmadan idam kararlarını tek başına onaylayabilsin.

Ben Yassıada'yı bir hukuk skandalı sanırdım, Kurucu Meclis'i inceleyene kadar. Hukuku ayaklar altına almak konusunda Kurucu Meclis belki bir parmak daha da önde, Yassıada ve Yüksek Adalet Divanı'ndan. 6-7 Eylül Davası dışında (bu davanın etkileri hala daha devam ediyor) Yassıada Kararları; üç kişinin canını almış, birkaç yüz kişiyi birkaç yıl hapsetmiş, daha fazla sayıda Demokrat Partilileri daha uzun bir süre mağdur etmiş. Bunlar olmuş-bitmiş... Kurucu Meclis'in hazırladığı 1961 Anayasası ise ülkenin çok uzun bir süre yönetilememesine ve anlamsız sağ-sol kavgalarına sürüklenmesine neden olmuş. Tahribat çok daha büyük. Kalıcı. O Meclis'te oturan CHP milletvekillerin hiç vicdanları sızlamamış, DP'li milletvekilleri, bakanlar, başbakan ve cumhurbaşkanı Yassıada'da iken?

27 Mayıs Kardeş Kavgası'ndan 6 Ocak 1961 Kurucu Meclis'e

Cemal Madanoğlu:

"Sıtkı Bey (Sıtkı Yırcalı) *bana bir liste yaptı. Suçsuz DP milletvekillerinin adını verdi. Onları salıverdim. Biz bu hareketi*[1] ***kardeş kavgasına son vermek, partiler arasında dostluğu tekrar kurmak, için yaptık."*** [1]

"Kardeş Kavgası"nı durdurmak amacı ile yapılan 27 Mayıs Darbesi'nin nihai ürünü olan 1961 Anayasası'nın 'Başlangıç' Bölümü:

BAŞLANGIÇ

"Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

"Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

"Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında toplayan

[1] Milli Birlik Komitesi'nin vitrinini sağlamak amacı ile Komite'ye son dönemde dahil edilen beş generalin en medyatik olanının 27 Mayıs hakkındaki tanımlaması: 'Hareket'. Hareketin amacı da 'Kardeş Kavgasını Durdurmak' Bunun için de kardeşlerden birini Yassıada'ya hapsetmek gerekiyordu. Darbeci mantığı!

ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Millîyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh ilkesinin, Milli Mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

"İnsan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için;

"Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilan ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder."

Kurucu Meclis'in Perde Arkası Pazarlığı

17 Ekim 1960 - Devlet Başkanı Gürsel'in basın toplantısı. Gürsel bu toplantıda cumhurbaşkanlığı için adaylığını koyabileceğini açıklıyor.

18 Ekim 1960 - CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Prof Ayşe Afetinan'ın evinde MBK üyeleri Ekrem Acuner ve Fikret Kuytak ile buluşuyor. Bu toplantı hakkında Metin Toker'in yazdıkları: [2]

"İsmet Paşa saat sekiz buçukta gittiği apartmandan ancak gece yarısı çıktı... İsmet Paşa gördü ki kendisinden istenilen bir şey vardır: Cumhurbaşkanlığı için adaylığını koymaması... CHP mensupları oylarını Cemal Gürsel'e versinler. Bu, o tarihte Gürsel'in devlet başkanlığının emin çaresi olarak görünüyordu. CHP

[2] *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları – Yarı Silahlı, Yarı Külahlı bir Ara Rejim, 1960-1961,* Sayfa 171-190

hala, seçimlerin en muhtemel galibiydi ve ihtilal sonrasının düzenleyicisi olarak görünüyordu... İsmet Paşa komitecilere istedikleri güvenceyi vermekte hiçbir güçlük çıkarmadı... Kasımın ilk günleri kamuoyu 147'lerle [3] meşgulken Gürsel'in cumhurbaşkanlığı konusu İsmet Paşa'nın zamanını almakta devam etti. [4] Prof Afetinan'ın evindeki toplantıda İsmet Paşa, bir cumhurbaşkanlığı seçiminde adaylığını koymayabileceğini bildirmiş, fakat bunun ötesinde bir vaatte bulunma olanağı olmadığını söylemişti. Bu, Gürsel için, cumhurbaşkanlığı yolunda elbette ki bir adımdı. ***İhtilalin başı bunun yanıtını [5] bir Kurucu Meclis oluşturulması çalışmalarına Prof. Turhan Feyzioğlu'nu [6] memur etmekle vermişti. Olay 31 Ekim'de yaşanıyordu."***

Feyzioğlu'na Devlet Başkanı Gürsel'in gönderdiği sarı zarfta yazılı görev şuydu:

"Bir ***Kurucu Meclis*** *teşkil edilmesine karar verilmiştir.*

"Bu Meclisin terkip tarzı, vazife mesuliyetlerini tespit etmek üzere en geç yirmi gün zarfında bir Anayasa'nın hazırlanmasına Sayın Turhan Feyzioğlu[6] vazifeli kılınmıştır. Kendisinin Ankara Hukuk Fakültesi'nden intihap edeceği azalar ve diğer zevattan mürekkep bir heyetle hemen işe başlamasını rica derim."

İkinci Bölüm'deki alıntılarda görüleceği gibi Gürsel konuyu MBK'da görüşüp bir MBK Karar'ı almadan, Türkeş ve arkadaşlarını sürgüne göndermeden aceleye getirmiştir. Bu SARI ZARF'ı kendisine ve iktidarı CHP ile paylaşmak fikrine yakın birkaç MBK üyesine danışarak göndermiştir.

CHP'nin etkili bir üyesinin Kurucu Meclis'in Anayasası'nı

[3] Üniversitelerden emekliye sevk edilen 147 öğretim üyesi

[4] Daha önce İsmet paşa'nın kendisinden istenen güvenceyi vermekte güçlük çıkarmadığını yazmıştı. Demek ki pazarlık devam etmiş.

[5] Yanıtı mı, yoksa 'Tavizi' mi?

[6] Kavga eden kardeşlerden birinin en önemli elebaşı

yirmi gün içinde yazıvermesi *talimatını* ise hiç kimse yadırgamamış, yadırgadıysa da bu durum basına yansımamıştır. Dönemin sözde muhalefet gazetesi olan ÖNCÜ haberi yorumsuz vermiştir.

Haberin ULUS'a yansıması ise son derece olağan bir haberin yansıması şeklindedir. AKİS'te çok kısa olmak üzere 'Kurucu Meclis mi, yoksa Danışma Meclisi mi?' tartışması yapılmış, seçimsiz Kurucu Meclis olamayacağı için söz konusu kuruluşun bir Danışma Meclisi olması gerektiği vurgulanmışsa da daha sonra Kurucu Meclis olacağı kabul edilmiştir. [7]

Böylelikle Prof Afetinan'ın evinde varılan mutabakat sayesinde Gürsel; kendisinin cumhurbaşkanlığı karşılığında, 1961 genel seçimleri öncesi, dokuz ay süre ile CHP'nin % 73 (200/273) oranında temsil edileceği bir Temsilciler Meclisi'nin oluşturulmasını, bu meclisin de MBK ile birlikte 1961 Anayasası'nı hazırlamasını içine sindirmiş ve gerekli adımları atıvermiştir.

Bu pazarlığın yan ürünü de Milli Birlik Komitesi üyelerinin (sürgüne gidenler dışındakilerin) ölesiye senatörlük kapmış olmalarıdır.

[7] Kurucu Meclis, Danışma Meclisi, Milli Meclis, Milli Temsilciler Meclisi, Millet Meclisi, Halk Meclisi. Bu ifadelerden hangisini alırsak alalım, sosyal grupların her birinib en az bir kişiyle temsil edildiği, bağımsızlık ideali dışında bir saplantısı veya peşin hükmü bulunmayan, Dvleti güçlü, toplumu huzurlu, refahlı, bütünlüklü yapma düşüncesini hukuka taşıma niyetiyle hareket eden insanlar anlaşılmaz mı? 1961 Anayasasını hazırlayan Kurucu Meclis'te milletin yarısı (DPliler) yoktu. 2010 dayatma paketini de tek başına AKP, daha doğrusu, tek başına Recep Bey hazırladı. EVET demek isteyenler şu gerçeği görmüyorlar:
CHP1961 + MBK = AKP 2010

Kurucu Meclis hakkında yazılan tek bir kitap var: Merhum Abdülhadi TOPLU'nun 1976 yılında yayımladığı, *Anayasa'da Milliyetçilik Mücadelesi – 27 Mayıs ve Kurucu Meclis'in Perde Arkası*

Abdülhadi Toplu bu kitap hakkında bana uzun açıklamalarda bulunmuş [8], özellikle Temsilciler Meclisi'ne illerden gelen temsilcilerin nasıl seçildiklerini anlatmış ve 75 il temsilcisinin hemen tamamının CHP'lilerden oluştuğunu bir bir isimleri ve görevleri ile anlatmıştı. [9]

Abdülhadi Toplu'nun kitabında, ilerde görüleceği gibi, Anayasa Komisyonu üyelerinin Anayasa metnine "milliyetçilik" sözcüğünün sokulmaması için olağanüstü çaba gösterdikleri, uzun alıntılarla gösterilmiştir. Metin Toker ise bu kişiler (üçü de anayasa yazarı, Komisyon üyesi) hakkında şu hatırlatmayı yapmıştır: [10]

"AKİS üç mensubunu, Doğan Avcıoğlu ile Mümtaz Soysal ve Coşkun Kırca'yı Kurucu Meclis'te üye görüyordu."

Kurucu Meclis'te Anayasa Komisyonu Başkanı da Temsil-

[8] Kitabını 22 Aralık 1994 günü "Saygılarımla" diyerek imzalamıştı. Kendisini 2005 yılında kaybettik, uzun süren Alzheimer rahatsızlığından sonra. 'Türk Milliyetçiliği' parantezinde buluştuğum, Kurucu Meclis'te Muş İl Temsilcisi olarak bulunmuştu. CHP Muş İl Başkanı iken seçilmişti. Daha sonra CHP'den istifa etmişti. Rahmetle anıyorum. Son derece mert ve düzgün bir insandı.

[9] Bkz. EK - 2

[10] Metin Toker, *a.g.e.* sayfa 214

ciler Meclisi'nde CHP kontenjanına İsmet İnönü adayı olarak dahil olan Ordinaryüs Profesör Doktor Enver Ziya Karal'dı.

Metin Toker, Kurucu Meclis'i iki kez yazmıştır. Birincisi, 7 Kasım 1960 – 9 Kasım 1961 tarihleri arasında, **MBK iktidarda iken** AKİS'te. İkinci defa ise Adalet Partisi tek başına iktidar iken, 1967 yılında. İkinci versiyon, beş kitaptan oluşan ***Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları*** dizisinin ***Yarı Silahlı, Yarı Külahlı bir Ara Rejim 1960-1961*** başlıklı cildi içinde, itiraflarla dolu, çok ayrıntılı. Bunlardan sıra ile alıntılar yapıyorum:

İkinci Bölüm
1960/61'de Yandaş Medyadan Örnekler

AKİS Dergisi (7 Kasım 1960 – 9 Ocak 1961)
"Bir Meclis Kuruluyor"

"Haftanın başında, Kurucu Meclis çalışmalarının organizatörü Turhan Feyzioğlu, vazifeye başlama emrini alır almaz hemen paçaları sıvamış ve evvela mesai arkadaşlarını, sonra da çalışma mahallini seçmişti. Arkadaşları, ilmi değerleri müsellem olan Aksoy, Derbil, Arsel ve Savcı, çalışma mahalli ise Türk Hukuk Kurumu'nun mütevazı merkeziydi.

"Neden bir Kurucu Meclis teşkiline lüzum görülmüştü? Neden bu işin 20 gün gibi kısa bir zamanda tamamlanması mecburiyeti vardı? Bütün bu suallerin cevabı, ilk toplantıyı müteakip Feyzioğlu tarafından basına açıklandı. Kurucu Meclis'in sebeb-i hikmeti millî ihtiyaçları gözden geçirmek ve Anayasayı bu ihtiyaçlar muvacehesinde ele almaktı. Feyzioğlu bunu kendine has bir üslûpla şöyle ifade etti:

"Milletin zulme karşı direnme hakkının ifadesi halinde, meşru bir iktidar olarak Türk Devleti'nin idaresini yüklenmiş olan 27 Mayıs devrimcilerinin yanı başında toplanmak ve zinde güçlerin daha geniş ölçüde 2. Cumhuriyetin kuruluş gayretlerine katılmasını ve bunun tabii sonucu olarak milli birlik ve milli huzurun daha da kuvvetlenmesini sağlamak..."

"Anlaşılan, Milli Birlik Komitesinin basiret sembolü Gürsel bu mühim memleket meselesinde süratle karar vermiş ve arka-

daşlarının kalben olduğu kadar fikren de kendisiyle birlikte olduklarını nazarı dikkate alarak, işin icra safhasına geçilmesini istemişti. Meselenin Milli Birlik Komitesinde yorumu daha sonraki günlerde yapıldı. Üzerinde durulan tez, bu Meclis'in bir Kurucu Meclis değil, bir Danışma Meclisi hüviyetinde olacağıydı. Nitekim Komitenin çok salâhiyetli bir uzvu çok önceleri bir gazeteci dostuna, Kurucu Meclis konusunda bir sualinden ötürü serzenişte bulunmuş, "Kurucu değil, İstişari Meclis olacaktır" demiş ve bunu bir mantık silsilesine bağlamıştı. Seçim yapacak zaman yoktu. Üstelik hukuki bakımdan iki meclis arasında bir tefrik yapmak zait olurdu. Komitenin arzusu, memleket meselelerinde kendilerine yardımcı bir 'Sivil ekip' teşkil edilmesiydi. Bunun şeklini, kurulan komisyon tâyin edecekti. Başkentteki hukukçular da bu teze iştirak ettiler. Meclis, ancak bir Danışma Meclisi olabilirdi. Zira bir Kurucu Meclis, seçimle teşekkül ettiği takdirde mâna ifade edecek, aksi halde bir oyuncak, bir süs olmaktan ileri gidemeyecekti. Eee, seçim de bahis mevzuu olmadığına göre... Ama bir Danışma Meclisi, hele bir fikir forumu olarak memleketin bütün kuvvetlerine siyasi hayata karışma fırsatı verecek, bütün mesuliyetin **37 idealistin** *omuzlarında kalmasını önleyecek, her şeyden çok kapalılığın tehlikelerini, mahzurlarını yok edecekti.* 7 Kasım 1960

CHP' de toplantılar

"Görüşmeler sırasında bazı fikirler üzerinde birleşildi. Evvelâ, şu anda bir seçim zamansız bulunduğundan, bir Kurucu Meclis ise ancak milli irade ile teşkil edildiği takdirde mana ifade edeceğinden, düşünülen meclisin Danışma Meclisi sınırını aşmaması gerekiyordu. Bu, ilk nokta oldu. Bu meclisin teşrii salâhiyeti bulunması bahis mevzuu olamazdı. Bu da ikinci noktayı teşkil etti. Üçüncüsü böyle bir meclis kendisine, konu olarak yeni Ana-

yasayı ve yeni Seçim Kanununu almalıydı. ***Meclis, 27 Mayıs ihtilâlini hazırlayan ve gerçekleştiren müesseselerin, tayinle gelecek temsilcilerinden müteşekkil olmalıydı. Ordu, basın, gençlik, siyasi partiler vesaire gibi.*** [11] 7 Kasım 1960

"Meclis çalışmalarına MBK'de katıldığı takdirde mana ifade edecekti. C.H.P. mesuliyeti paylaşmaya hazır olmakla beraber, bir kuvvetler çatışmasının işleri karıştıracağından korkuyordu. Bu bakımdan içinde bulunduğumuz intikal devresinde MBK'nin teşri ve icrai yetkileri elinde muhafaza etmesine hiç bir itirazı yoktu. Komitenin yanında bir Danışma Meclisi bulunursa, tepeden inme tasarruflar, dolayısıyla bir takım hata ihtimali ortadan kalkacak, yıpranmaması milli menfaat bakımından şart olan MBK. memleketin en sağlam müesseselerini kendisine yardımcı bulacaktı.

"Böylece İkinci Cumhuriyet, milletin el ele vermesiyle 27 Mayıs temeli üzerinde yükseltilecekti." [12] 7 Kasım 1960

Not: Bir sonraki AKİS'in tarihi 25 Kasım. İki tarih arasında, 13 Kasım günü Türkeş ve 13 arkadaşı sürgüne gidiyorlar ve ikinci Milli Birlik Komitesi oluşuyor. Bunlar ömür boyu senatör olacaklar. Kurucu Meclis'in önünde artık engel yok. (Bkz. EK – 1) Engel olabilecek kişiler artık Türkiye'den çok uzaktalar...

"İş sarı bir zarfın Feyzioğlu'na teslimi ile başlamış oldu. Feyzioğlu'na Devlet Başkanı Gürsel'den gönderilen zarf, onu, Kurucu Meclis teşkil edecek tasarıyı hazırlayacak komisyona başkan tayin ediyordu. Sarı zarfın muhtevası Feyzioğlu'na her şeyi unutturdu ve onun yeni bir çalışma devresine girmesine sebep oldu. Feyzioğlu'na verilen müddet yirmi gündü ve kendisinden yirmi gün içinde tasarıyı hazırlaması rica ediliyordu. Genç ilim adamı hemen

[11] Metin Toker, 27 mayıs rejiminde Darbe'yi kimlerin hazırladığını ve yaptığını açıklıyor. 'Siyasi Partiler' dediği CHP, 'Ordu' dediği ise 33 subay!

[12] 'Millet'dediği, milletin yarısı. Diğer yarısı deplasmanda, savcılar, yargıçlar, anlamsız dosyalar ve ekonomik sorunlarla boğuşuyor, 'Düşükler' diye aşağılanıyor.

arkadaşlarını seçti ve ilk toplantı Türk Hukuk Kurumu'nda yaptı. Ondan sonra günler günleri kovaladı. Nihayet Feyzioğlu, haftanın başındaki gün tasarıyı Devlet Başkanına yetiştirdi. 25 Kasım 1960

"Gürsel'e sunulan tasarı, esas itibariyle bir Parlamento kuruyordu. Parlamento iki Meclisli olacaktı. Bu Meclislerden biri Temsilciler Meclisi adını taşıyacak ve teşrii organ rolü oynayacaktı. İkinci Meclis, bugünkü Milli Birlik Komitesiydi. Milli Birlik Komitesi bir Senato vazifesi görecekti. ***Zaten Komite, asıl Anayasayla kurulacak Senatonun çekirdeği olacaktı. Hakikaten Anayasa Milli Birlik Komitesi üyelerini Senatonun tabii üyeleri sayıyordu.*** *Böylece, geçici devrede siyaset tecrübeleri biraz daha artacak olan MBK. üyeleri rejim başlayınca ordudan tamamen ayrılacaklar, kendilerini yeni hayatlarına vereceklerdi. Böylece bir ihtilâl ve ihtilâlcileri, tarihte görülmemiş şeklide, demokratik nizam içinde eriyecekler, geriye sadece şan ve şeref bırakacaklardı.* 25 Kasım 1960

"Bir hafta içinde yeni tasarı hakkında irili ufaklı haberler sızdı... Şimdiye kadar çıkan haberlerin pek çoğu doğruydu, ama bazıları eksik ve yanlıştı.

"Pembe kaplı küçük matbuanın birinci sayfasında bir takdim yazısı kaleme alınmış ve altı Prof. Feyzioğlu tarafından imzalanmıştır. Çalışmalara esas olarak, Prof. Süheyp Derbil, Prof. Bahri Savcı, Prof. İlhan Arsel ve Doçent Muammer Aksoy katılmışlardı. İşin sonuna doğru bir müddet Ord. Prof. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu da Komisyonun mesaisine iştirak etmiş ve onun da işin kolaylanmasında yardımı dokunmuştu. Tasarı, realist ve meselelerin kolayca hallini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Tasarı, Kurucu Meclis'in seçim yoluyla da teşkil edilebileceğini yani, bunun pekâlâ tartışılabileceğini belirtmekteydi. Ancak, bugünkü şartların seçimi biraz güç hale getireceği tasarıyı hazırlayanların aklına daha

fazla yatmış olacak ki, Kurucu Meclis'in tayinle yapılmasına uygun görmüşlerdir.

"Takdim yazısında, içinde bulunduğumuz şartlara göre en geniş temsili karakteri haiz bir Meclisin teşkilinin teklif edildiği belirtilmektedir. ***Bu tasarıyla, siyasi partilerin Kurucu Mecliste hâkim duruma geçmeleri önlenmiştir.*** *Ancak, Demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan siyasi partiler, mesuliyetlere iştirak edeceklerdir. Başkan Gürsel'e hitaben yazdığı takdim yazısında Feyzioğlu bu şekilde hareket etmenin memleketi huzura kavuşturacağından emin olduklarını belirtmiştir.*

"Tasarının gerekçesi sekiz sayfa tutmaktadır. Burada öntasarı evvelâ umumi olarak anlatılmış, sonra madde madde ele alınarak gerekçeleri belirtilmiştir.

"Gerekçe, Kurucu Meclisten beklenecek faydaları dokuz madde halinde sıralamıştır. Bunların başında, bir bilim komisyonu tarafından hazırlanan 2. Cumhuriyetin Anayasasının aleniyet prensipleri çerçevesi içinde müzakeresinin sağlanması gelmektedir. Böylece Anayasanın milli ihtiyaçlara uygunluğu da sağlanmış olacaktır. Bundan başka Kurucu Meclis, hâlen yürürlükteki işlemez hale gelmiş Seçim Kanunu yerine, daha demokratik ve memleketimizin bünyesine uyacak bir seçim kanunu yapacaktır.

"En önemli meselelerden biri de, 2. Cumhuriyetin kuruluşuna Türk halkının en zinde kuvvetlerinin fiilen katılabilmeleridir. Bunlar, Kurucu Meclis için seçilecek temsilcilerdir. Böylece, Devlet idaresinin ve sorumluluğunun Komiteyle paylaşılması yoluna gidilmiş olacaktır. Bunun, memleket içinde siyasi, içtimai ve iktisadi bakımdan temin edeceği huzur ve istikrar hayli önemli olacaktır.

"Kurucu Meclis ayrıca, yeni Anayasa'nın ve Seçim Kanununun dışındaki kanunların da aleniyetini sağlayacak ve memlekette güven hissini arttıracaktır. Böylece umumi efkâr yasama organı

tarafından çıkarılan kanunları kolaylıkla benimseyecektir.

"Gerekçenin ikinci kısmında, yeni Anayasanın memleketimizde kabulü ve benimsenmesi için gerekli yollar sıralanmış ve bunların tahlili yapılarak, en uygunu ortaya çıkarılmıştır. Gerekçeye göre yedi şık vardır. Yedi şık içinden en fazla benimsenecek olanı, muhakkak ki, bir Kurucu Meclis tarafından hazırlanacak Anayasanın kabulüdür. Mesela, halen Türkiye'de yasama organı olarak vazife gören Milli Birlik Komitesi'nin, bir bilim heyeti tarafından hazırlanacak Anayasayı kabulü ve ilanı mümkündür. Ancak, bunun ne dereceye kadar doğru olacağı asrımızda ayan beyan meydandadır. Bir ikinci şık, bu tasarının Komitece kabulünden sonra referanduma tabi tutulmasıdır. Bunun da ilmi bir vesika olmaktan ileri gideceği tahmin edilmemekte, halk tarafından kabul edilse bile benimsenmeyeceği ileri sürülmektedir. Durum böyle olunca, bir başka çare aramak lüzumu ortaya çıkmaktadır. 2 Aralık 1960

Yorum: Metin Toker, 13 Kasım'da Türkeş ve arkadaşları sürülmeden önce MBK üyeleri için, *'37 İdealist'* deyimini kullanmış. Büyük çoğunluğu CHP'lilerden oluşan Temsilciler Meclisi ile tamamı CHP yandaşı 23 MBK Üyesi 27 Mayıs temeli üzerinde 2. Cumhuriyeti yükselteceklermiş. Metin Toker bu birlikteliği de *'milletin el ele vermesi'* olarak tanımlamış.

Toker'in en önemli itirafı ise şu: ***"Meclis, 27 Mayıs ihtilâlini hazırlayan ve gerçekleştiren müesseselerin, tayinle gelecek temsilcilerinden müteşekkil olmalıydı. Ordu, basın, gençlik, siyasi partiler vesaire gibi."*** Ben biraz daha netleştireyim: **Darbeciler + CHP + Yandaş Basın + Akademi ve Yönlendirilen öğrenciler.**

9 Ocak 1961 (AKİS Dergisi başyazı)

Yeni Bir Bayram

"Bitirdiğimiz haftanın sonlarında bir gün, Türkiye'de görülecek yer başkentti, Ankara'ydı. Caddeler ve binalar bayraklarla donanmıştı. Ondan da mühimi yüzler, ruhlardan gelen ışıklarla aydınlanmıştı. Heyecanlı bir hava güneşli, fakat oldukça soğuk Ankara'ya hâkimdi. Yollar gene kalabalıklaşmıştı ve bir defa daha, bu yollarda göze çarpan üniformalılar gelip geçenlerin sevgi dolu nazarlarını üzerlerinde hissediyorlardı. O gün başkent, Türkiye Cumhuriyeti'nin **yeni resmi bayramını, 6 Ocak'ı** *kutluyordu.*

"Buna mukabil, onun bir gün sonrası, 7 Ocak tarihi, kutlama bir yana, hatırlanmadı bile... Vatandaşlar unutmuşlardı, gazeteler unutmuşlardı, radyolar unutmuşlardı, hatta Demokratların pek çoğu unutmuşlardı. DP'nin, bu harikulâde kader sahibi partinin bundan tam on beş yıl önce bir 7 Ocak günü Ankara'da kurulmuş bulunduğu hatıra dahi gelmedi. Onun **kötü ve ağır mirasının tasfiyesiyle uğraşan Türk Milleti** *bitirdiğimiz haftanın sonunda, sadece girdiğimiz yeni devrenin hayırlı ve uğurlu olması temennisini yüreğinde hissediyordu. Ondan başka hemen her şey, o sırada, nisyanla malûl hafızalardan silinmişti.*

"Kurucu Meclis'in şu anda getirdiği bir platonik coşkunluktur, iyi dilekler, heyecanlı duygulardır. Memleketin asıl muhtaç bulunduğu yeni ruh, ancak yeni Meclisin çalışmaya başlamasıyla birlikte gelecek, ya da gelmeyecektir. Bu bakımdan Türk Milleti, gözünü dikmiş İkinci Cumhuriyetin Kurucu Parlamentosuna bakmaktadır. İki mühim mesele Türkiye'nin karşısındadır. Bunların birincisi siyasi, ikincisi ekonomiktir. Ama birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar. Kurucu Meclis, yaratacağı sistemle ve en kısa zamanda yaptıracağı seçimlerle bir müstakar devrenin kapısını açarsa iktisatla alakalı meseleler hal yoluna girebilecektir. Bütün müessese-

leri yerinden oynamış ölçüleri değişmiş, suları taşmış ihtilâl sonrası cemiyetimizin bitirdiğimiz haftanın son günü hakiki bir bayram havası içinde bulunmasının sebebi budur. Gönüller, ***musibet dağıtıcılarının bir an evvel, bir daha aynı hevese kapılabileceklere ibret olacak tarzda cezalandırmalarını*** *takiben normal günlere, iyi işlere sevince, neşeye, yani huzura kavuşmanın hasreti içindedir.*

"6 Ocak'ın, on beş sene sonra tıpkı 7 Ocak gibi unutulmamasının, ebediyen kutlanmasının tek çaresi Kurucu Meclis'in ve onu takip edecek iktidarların hangi sebeplerin neticesi olduklarını bir an hatırlarından çıkarmamalarından ibarettir. Türk Milleti ümidini çabuk bağlıyor. Ama veyl o ümidi boşa çıkaranlara!"

Yorum:

AKİS Dergisi 27 Mayıs Darbesi'nin ve Yassıada'da sahnelenen Hukuk Kiri'nin destekçisi ve teşvikçisi olmuştur. Metin Toker, daha Yassıada duruşmaları başlarken kararını vermiştir: Bayar-Menderes ve arkadaşları SUÇLUDURLAR.

Duruşmalar 14 Ekim 1960 günü başlamıştır. 20 Ekim 1960 tarihli AKİS'in kapağında Bayar ve Menderes'in ifade verirken çekilmiş fotoğrafları, altında da Metin Toker'in kararı vardır: SUÇLULAR. 23 Ekim tarihli derginin kapağı daha da ileri giderek SUÇ'u tanımlamıştır: 'Cinayet' ! (Bkz. Belgeler)

Toker'in şu dileği Yassıada yargıçlarına kesin talimat niteliğindedir: ("Hepsine ibretlik ceza veriniz !")

"musibet dağıtıcılarının bir an evvel, bir daha aynı hevese kapılabileceklere ibret olacak tarzda cezalandırmalarını..."

2005 yılındayız. Aradan neredeyse elli yıl geçmiş. Biz Demokrat Partililer, DEMOKRAT PARTİ'nin kurulduğu 7 Ocak 1946 gününü, her yıl coşku ile kutuluyoruz. 6 Ocak 1961 gününü

acaba kaç kişi hatırlar bugün? Metin Toker'in 6 ve 7 Ocak günleri konusundaki beklentilerinin tam tersini yaşıyoruz.

NOT: Yukarıdaki YORUM 2005 yılında yazılmıştı. Ellinci Yıl'da kısa bir ekleme yapmak istiyorum. 2005 yılında kapanmış bir parti idi DP. 2010 yılında, Merkez'de birleşmeyi sağlamış, o anlamda 12 Eylül'ü ters yüz etmiş, 2011 seçimlerine heyecanla hazırlanmakta olan **Demokrat Parti'nin iki yakın hedefi vardır: Yeniden Meclis'e girmek ve 27 Mayıs'ı da ters yüz etmek...**

Metin Toker'in 1967 Kitabından...

Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları
Yarı Silahlı Yarı Külahlı Bir Ara Rejim 1960 – 1961

Alıntı No. 1 [13]

"O sonbahar, hava tekrar değişti. MBK'deki 'CHP grubu' ağır basıyordu. İhtilal, bilhassa 9 Eylül'den itibaren İsmet Paşa'nın düşündüğü yörüngeye giriyora benziyordu. Cemal Gürsel'in kendi cumhurbaşkanlığı konusunda bir güvence almış olması ve Türkeş grubunun hazırlıklarının öteki grubun güvenliğini sarsacak bir şekle dökülmesi olayların gelişme hızını arttırıyordu. Gürsel bir Kurucu Meclis'in oluşturulması ve bunun anayasasının hazırlanması görevinin Turhan Feyzioğlu'na verilmesi kararını bazı komite üyeleriyle görüş birliği içinde aldı. Bunun açıklanması, hatta ilgili kimseye, Feyzioğlu'na bildirilmesi gayet ani oldu. Gürsel, 31 Ekim akşamı bir kuriyenin cebine bir sarı zarf verdi, onu doğruca Orta Doğu Üniversitesi'ne gönderdi. Kurye Feyzioğlu'nu buldu, ona zarfı tevdi etti. Zarfın içinde, başbakanlığın antetini taşıyan bir kağıt vardı. Kâğıdı 'Devlet ve Hükümet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel' imzalamıştı. – MBK Başkanı sıfatını Gürsel kullanmamıştı.

[13] Önce AKİS dergisinde yayımlanmış. Kitap olarak ilk 1967 yılında daha sonra 1991 yılında basılmış. Sayfa numaralı ikincibaskıdan. Sayfa 191 - 201

"Gürsel, aynı yazıyı taşıyan bir başka zarfı da Ankara Hukuk

Fakültesi Dekanlığa göndermişti. Bu, MBK'nin tarihinde yeni bir devre açıyordu. CHP'ye karşı hukuki boykot sona eriyor ve CHP ile hukuki işbirliği başlıyordu. Zira Turhan Feyzioğlu hâlâ CHP'nin bir üyesiydi.

"Gürsel'in bu kararı Devlet Başkanı ve Hükümet Başkanı olarak alırken MBK'ye ne ölçüde haber verdiği, elbette ki benim tam bilgim içinde değildir. Kesinlikle bildiğim, bunu bir 'MBK kararı' olmadığıdır. Hele seçilen kişi, komitenin bir grup üyesini çileden çıkartacak nitelik taşıyordu, CHP'li idi. Eğer Gürsel, görevi Feyzioğlu'na vermeyi komitede oylasaydı bir çoğunluğu muhtemelen bulamazdı. Buna rağmen Türkeş grubunun fazla itiraz etmemesi, bunu bir sorun yapmaması şaşırtıcıdır. Grubun Dündar Taşer, Muzaffer Özdağ [14] gibi üyeleri birkaç şahsi demeçle yetindiler. Takınılan tavrın, tabii, bir nedeni vardı.

"Bir defa, bir Kurucu Meclis'in oluşturulması fikri hem MBK içinde, hem de kamuoyunda aylardır pişmişti. Bunu Gürsel ve komitenin 'CHP Grubu' diye bilinen kısmı hararetle istiyordu. Böylece iktidar sivillerle ve özellikle siyasi partilerle paylaşılmış olacak, askerler bütün sorumluluğu tek başlarına taşımaktan kurtulacaklardı. Sonra, bu Mecliste sorunlar açıkça görüşülecek, komitenin yaptığı gibi bazı hayati kararlar kapalı kapılar arkasında alınamayacaktı. Kapalı kapılar arkasındaki kararlar kişilerin fikirlerini, eğilimlerini gözler önüne çıkarmıyor, bütün bir heyeti kapsıyor, onun için demagoji fazla geçiyordu. Bir kurucu meclis olunca herkes kendi sözünün sorumlusu olacaktı.

"Türkeş grubunun bu görüşe hemen katıldığı sanılmamalıdır. Onlar, kendi deyimleriyle – bu da, ezberlemiş oldukları bir

[14] Bkz. Bülent Ecevit köşe yazısı

klişeydi – 'iktidarın tecezzi (bölünme) *kabul etmediği' inancındaydılar, onun için kudretlerini kimseyle paylaşmak niyetinde değillerdi. Nitekim bir meclis oluşturulacağı lafları piyasaya ilk çıktığında – buna bazen danışma meclisi, bazen kurucu meclis deniliyordu – Türkeş bunları kesinlikle yalanladı ve 'Kurucu Meclis MBK'dir' dedi. O yoruma göre anayasa, bilim heyetinden gelince MBK'de kapalı kapılar arkasında incelenecek, orada metne son şekil verilecek, metin o haliyle halkoyuna sunulacaktı.* ***Böylece MBK, devletin gelecekteki mekanizması üzerinde tek gerçek söz sahibi olacaktı.***

"Fakat ülkedeki hava, özellikle 9 Eylülde İsmet Paşa'nın aldığı tavır karşısında o yönde seyretmedi. Komite, ayaklarının altındaki temelin sarsılmaya başladığını hissediyordu. Gerçi 'gözü kara ihtilalci'ler hâlâ, 'ölüm korkusuna tutulmuş arkadaşlarını ya tasfiye ederek, ya kendi taraflarına çekerek bir yeni darbeyi planlamıyor değillerdi, ama onu gerçekleştirinceye kadar daha idareli davranmayı, aşırı görünmemeyi tercih ediyorlardı. Bundan dolayıdır ki 'Kurucu Meclis MBK'dir' fikrinden, bu grup, bir danışma meclisi fikrine yavaş yavaş geldi. Bunlar diyorlardı ki; "Bir meclis mi kurulmak isteniliyor? Peki. Fakat bu meclis, MBK için sadece bir danışma meclisi niteliği taşır ve komiteyi bağlamaz. Karar yetkisi gene komiteye ait kalır."

"Bu, elbette ki bir ilerlemeydi ama, Gürsel'le arkadaşlarının aklındakinin gene de çok gerisindeydi. Mamafih, MBK'de bir meclisin kurulmasının 'prensip olarak' kabul edilmiş olması, Gürsel'e, Devlet ve Hükümet Başkanı sıfatlarını kullanarak Turhan Feyzioğlu'na o mektubu yazabilme olanağı sağladı...

"Gürsel'e, aldığı karardan sonra, bazı Türkeşçilerin çattıklarını komiteden geçirmeden bu tarz bir tavır takınmasını doğru bulmadıklarını söylediklerini bilmiyorum. Gürsel onlara demiş ki:

"Ne var bunda? Ben, hukukçulardan ne istiyorum? Nihayet bir görüş. Yirmi gün çalışacaklar ve bana bir tasarı getirecekler. Bir Meclisin terkip tarzını ve vazife mesuliyetlerini tespit eden bir anayasa taslağı. Bir Meclisin kurulması çalışmalarına başlanmasını komitede kabul etmedik mi?"

"Sözün itiraz edilecek tarafı yoktu. O günler görünen, gerçekten sadece buydu. Ortada, bir anayasa vardı. Yeni bir anayasanın kabulü için eskisi, komitede beşte dört bir çoğunluğu şart koşuyordu. Hangi beşte dört çoğunluk? Türkeş grubu aleyhte oy kullandığı takdirde adi çoğunluğun bile oluşacağı şüpheliydi. O itibarla, Gürsel'in belirttiği gibi ne vardı bunda?

"Şu vardı ki, nasıl 147'ler konusunda 14'ler herkesi uyutmuşlarsa, Kurucu Meclis konusunda da Gürsel 14'leri uyutuyordu. Zira bunlar olup biterken suyun altında başka olaylar cereyan ediyordu ve bunları, o kadar akıllı geçindikleri halde 14'lerin ruhu bile duymuyordu. Gürsel, Kurucu Meclis Anayasası'nı 'bu komite'den geçirmek niyetinde değildi. Daha o günlerden aklında bir 'başka komite' vardı. **Örneğin yakını olan Adalet Bakanı Âmil Artüs'e,** *Türkeş grubunu ima ederek "Bunlar bizi tasfiye edeceklerini sanıyorlar. Sansınlar bakalım" diyor ve anlamlı anlamlı, bıyık altından gülüyordu. Kendi cumhurbaşkanlığı konusundaysa, CHP ile pazarlığı ilerletmişti.*

"Turhan Feyzioğlu'nun Kurucu Meclis Anayasası'nı hazırlama görevini almasından iki gün sonra, Feyzioğlu'nun evinde ve onun da katılmasıyla CHP Genel Sekreteriyle Gürsel'in başyaveri Agasi Şen buluştular. Konu, özellikle Gürsel'in cumhurbaşkanlığının daha bir güvence altına alınmasıydı. Evet, İsmet Paşa'nın bu göreve adaylığını koymaması Gürsel'in şansını arttırıyordu. Ama Gürsel, ilk devrede devlet başkanının tek dereceli oyla seçilmesinin CHP tarafından kabul edilmesi için ısrar ediyordu. Böyle bir

seçimde İsmet Paşa karşısına rakip olarak çıkmaz da CHP oylarının kendisine gelmesi sağlanırsa seçimi kazanması kesinleşecekti. Bunun yanında, bu tarz bir seçim kendisine, ihtiyacı olduğunu söylediği bazı olağanüstü yetkiler verecekti. Aksal ve Feyzioğlu bu konuda karar hakkının kendilerinde olmadığını, bunu İsmet Paşa'ya aktaracaklarını, fakat CHP'nin cumhurbaşkanın, bir defaya mahsus bile olsa, tek dereceli seçimle seçilmesine taraftar bulunmadığını söylediler. Feyzioğlu daha munis göründü, bazı üstü kapalı sözler vermeyi sakıncalı saymadı. Feyzioğlu sonraları, bir politka felsefesi olarak 'üzüm mü yiyeceğiz, bağcıyı mı döveceğiz?' sloganını çok söyleyecek, çok uygulayacaktır. Fakat CHP Genel Sekreteri, bir de resmi sıfatı olduğundan ihtiyatlı bulunmayı tercih etti. Ertesi sabah Ayten Sokak'taki eve geldi ve bir akşam evvel ki görüşmeleri İsmet Paşa'ya bildirdi. İsmet Paşa aynı tavrı koruyordu.

"4 Kasımda, Ayten Sokak'taki evin konuğu Turhan Feyzioğlu'ydu. İsmet Paşa, Feyzioğlu'nun gemiyi terk edecekmiş izlenimi veren davranışından sonra kendisiyle fazlaca temas etmemiş, hatta araya bir de soğukluk girmişti. Bu, İsmet Paşayla Feyzioğlu arasında beliren ilk soğukluktur ve İsmet Paşanın Feyzioğlu hakkındaki notunda bir değişikliğin başlangıcı olduğunu söylemek yanlış olmaz.

"Feyzioğlu önce Kurucu Meclis sorununu anlattı. Arkadaşlarını seçmişti. Süheyp Derbil, Muammer Aksoy, Bahri Savcı ve İlhan Arsel'le birlikte çalışacaklardı. Hazırlıkları, Gürsel'in istediği gibi yirmi gün içinde bitirebileceklerini sanıyordu. Kafalarında bazı fikirler vardı. Herhalde, meşhur Bilim Heyetinin durumuna düşmeyecekler, o tecrübe de mevcut olduğu için daha pratik bir çalışma yolu tutacaklardı. Şimdi, bu çalışmalarda İsmet Paşa'dan ve CHP'den yardım istiyordu. İsmet Paşa,

"Aa! Elbette" dedi ve bunu söylerken samimiydi. Atılan adımın, askeri idareden sivil demokratik rejime geçme yönünde ne derece önemli olduğunu elbette fark etmişti. Kurucu Meclisle bir büyük aşama yapılıyordu.

Turhan Feyzioğlu ondan sonra, o günler İsmet Paşanın kendi not defterine 'malum mesele' diye geçtiği Gürsel'in cumhurbaşkanlığı konusuna geldi: Ağası Şen'le yaptıkları görüşmeyi o da anlattı. Kanaatince, Gürsel'e istediği güvenceyi şimdi vermekte bir sakınca yoktu. İsmet Paşa'ya, Gürsel'in de içinde bulunduğu güçlüklerden, komitedeki düşünce akımlarından birtakım hazırlıklardan söz etti. Böyle bir ortamda Gürsel kendisini gelecek için ne kadar güven içinde bulursa sivil demokratik rejime geçişi o ölçüde kolaylaştıracaktı. Onun desteğine şiddetle ihtiyaç vardı.

"İsmet Paşa o güne ait notlarında 'Malum meseleyi müdafaa eder. Cevap vermedim.' demektir. İsmet Paşa, verebileceği güvencenin kendisinin cumhurbaşkanlığı için adaylığını koymayabileceği güvencesinden ibaret bulunduğunu hep tekrarlayacak, fakat onun ötesinde sistemle ilgili bir yükümlülük altına asla girmeyecektir. Nitekim Gürsel, seçimlerden sonra cumhurbaşkanı seçilecek, fakat bu, onun değil, İsmet Paşanın istediği usulle olacaktır.

"Turhan Feyzioğlu, İsmet Paşa'nın yanından ayrıldıktan sonra, dediği gibi, Kurucu Meclis'in kendisinden istenilen anayasasını bir an önce ve kazasız belasız hazırlamak için kolları sıvadı. Feyzioğlu'nun, verilen bir işi yapmaktaki ve sonsuz çalışma kudretini, becerisini kendisini tanıyan herkes yakından bilir. İşi gayet güzel organize etti. Heyetiyle beraber bir ara kalkıp İstanbul'a gitti, İstanbul Üniversitesi'nin de desteğini sağladı, birtakım kişisel çekişmeleri önledi.

"Basın toplantıları tertipledi, oralarda, sanki hiç farkında değilmiş gibi bazı ipuçları verdi. Basın bu ipuçlarını gereği gibi iş-

lemeyi bildi. Zira bu sırada, MBK'nin Türkeş grubu mensupları da kendi fikirlerini yaymaya başlamışlardı. "Ne Kurucu Meclisi?" diyorlardı. Kurulacak olan, bir danışma meclisi olacaktı. Yassıada duruşmalarının sonu alınmadan bir seçim yapma olanağı var mıydı? Yoktu. Eee, bir meclis ancak seçimle kurulursa bir anlamı olurdu. O halde? O halde meclis bir 'fikri forum' yerine geçecek, orada tartışmalar olacak, fakat MBK bütün yetkilerini koruyacaktı. Bu danışma meclisinin oluşum biçimi de ülkeye yeni bir 'partiler diktatoryası' getirmeyecekti.

"Feyzioğlu ise, çıtlattığı sözlerden, kendisinin ve heyetinin tam da bu görüşte olmadığını belirtiyor, ondan daha ileri gidiyor, örneğin partilerim rolünün önemini söylüyor, sorunu daha başlangıcından kamuoyunun bir sorunu haline getiriyordu. Türkeş ve arkadaşları Feyzioğlu'nun tutumundan hiç, ama hiç memnun değillerdi. Buna rağmen, sonucun kendi ellerinde olduğunu sanmaktan doğan bir kayıtsızlık içinde, çalışmaları fazla umursamıyorlar, örneğin Dündar Taşer Mecliste 'Yenisini kuracağımızdan eskisinin hükmü yoktur' diyordu.

"Bu sırada İsmet Paşa'nın kulağına gelenler, MBK içinde bir ayrılığın tam olarak gerçekleşmiş bulunduğu ve 'bunun böyle gitmeyeceği' idi. Zaten o günler bu, Ankara'da hemen herkesin ağzındaydı. Tuhaftır, 27 Mayısın arifesinde bir ihtilalin patlamak üzere olduğu nasıl, sadece DP iktidarının meçhulü kalmışsa 13 Kasım'ın arifesinde de MBK'de bir tasfiyenin yapılacağını sadece 14'ler, zamanını doğru teşhis ederek görememişlerdir. "Zamanını doğru teşhis ederek görememişlerdir" diyorum, çünkü onların kendilerinin de bir tasfiye hazırlığı içinde bulundukları artık bilinmektedir. Hatta o günler de bilinmekteydi ya... Örneğin 14'lerin akıl hocası Dündar Seyhan'ın bu konudaki bir sözü duyulmuş, söz MBK'ye getirilmiş, üzerinde tartışmalar yapılmıştı. Bunlar tabii, bizim de kulağımıza geliyordu. O günler duyulan

başka bir haber, her iki gruba mensup olanların askeri birliklerde destekler aramaya başladıklarıydı. Ancak başkentte iki komite üyesi emri altında birlik bulunduruyordu: Ankara Komutanı Cemal Madanoğlu ve Muhafız Alayı Komutanı Osman Köksal. Bu birlikler komutanlarına sadıktı, diğer kuvvetlerin başında olanlar da – Harp Okulunun Komutanlığına getirilmiş bulunan Tâlât Aydemir – Gürsel'i ve takımını destekliyorlardı. 14'lerin bir tasfiye için kime ve neye güvendikleri benim için meçhuldür. Askerler arasında durum bu iken gençlik de, tamamıyla İsmet Paşa'dan yana olduğunu her fırsatta belli ediyordu ve İsmet Paşa, gittiği yerde hep görülmedik bir tezahüratla karşılanıyordu. Bu, 10 Kasım'da Büyük Sinema'da, Ankara Koleji'nde böyle oldu. İsmet Paşa'nın 5 Kasım'da gittiği operada, daha sonraki konserlerde böyle oldu. 14'ler, Dündar Seyhan gibi akıl hocalarının telkinine uyup da bir darbe yaptıklarının ertesi günü 28 Nisan – 25 Mayıs gençliğini gene sokakta ve karşılarında bulacaklardı. Bunun bütün tertipleri o günler, CHP Genel Merkezinde tamdı ve CHP Gençlik Kollarının liderleri tamamıyla hazırlıklıydılar.

"Bir tasfiye için Gürsel ve arkadaşları ne kadar sağlam zemin üzerindeyseler ötekiler öylesine çürük hayaller üzerine şatolar bina ediyorlardı.

"Zaten sonuç da kuvvet dengesini göstermektedir."

Not: Metin Toker burada uzun uzun Türkeş'in Ülkü ve Kültür Birliği hakkında yazmıştır.

"Bu hava, ona ilaveten, Feyzioğlu'nun tamamlamak üzere bulunduğu Kurucu Meclis anayasasını 'eski komite'den beşte dört çoğunlukla geçirmenin olanaksızlığının açıkça belli olması Gürsel takımındaki son tereddütleri de ortadan kaldırdı ve Cemal Madanoğlu 'baskın basanındır' askeri ilkesine uygun olarak 14'lerin tasfiyesini planladı.

"Bir kısmı 12 Kasımı 13 Kasıma bağlayan gece, ele geçmesi gecikenler ise daha sonra, MBK'nin 14 üyesi, bir sarı zarf içinde, altında 'Cemal Gürsel – Orgeneral – Devlet Başkanı ve Silahlı Kuvvetler Başkumandanı' imzası bulunan dokuz satırlık bir mektup aldı. Dokuz satırlık unutulmaz mektupta MBK'nin feshedildiği, mektubun muhatapları olanların emekliye sevk edildikleri, bunların 'başarmış oldukları yüksek hizmete layık bir şekilde' verilecek dış görevleri beklemeleri bildiriliyor, bu süre içinde evlerinden çıkmamaları, ziyaretçi kabul etmemeleri ihtar olunuyordu.

"O gecenin sabahında ise, kurulmuş olan yeni MBK'nin listesi radyoda okunuyordu. Komite, artık, sadece 23 kişiden oluşuyordu."

Alıntı No 2 [15]

"Turhan Feyzioğlu ve arkadaşları Kurucu Meclis anayasasını Gürsel'e, kendilerine verilen süreden pek kısa bir zaman sonra, 21 Kasımda sundular. O gün İsmet Paşa, Ayten Sokaktaki evinde karantina altındaydı. Bilmiyorum, tasarının tamamlanacağı tarih hakkında bir bilgisi var mıydı. Fakat hastalanıncaya kadar çalışmalardan daima haber almış, maddelerle ilgilenmiş, özellikle üyelerin tertip tarzı ve nispeti, seçilme şekli üzerinde durmuştu. Feyzioğlu birkaç kez, İsmet Paşa'ya bizzat bilgi vermişti. Başka hususlarda, partili arkadaşlarıyla görüşmüştü. Ülkenin içinde bulunduğu hava, mecliste CHP'nin egemen olacağını belli ediyordu. Sorun meclisin, yetkilerinin ne olacağıydı. Feyzioğlu, arkadaşlarıyla beraber Başbakanlığa gidip de tasarıyı devlet başkanına verdiğinde bilinen, bu meclisin halkoyuna sunulacak esas anayasayı hazırlayacağıydı. Böylece cumhuriyetin en köklü yasası bir "bilim komisyonu"nun veya bir 'ihtilal komitesi'nin elinden alınıyor, görüşmelerini açık yapan bir meclise veriliyordu.

[15] Sayfa 209 - 211

"Gürsel, Feyzioğlu ekibinin hazırladığı tasarıyı önce hükümete götürdü. Orada, bu tasarının ilk görüşmesi yapıldı. Hükümet tasarının bazı maddelerinde değişiklikler kararlaştırdı. Değişikliklerin bir tek hedefinin olması kimsenin, tabii bu arada CHP'lilerin gözünden kaçmadı: Hepsi CHP'ye karşıydı, daha doğrusu, kurucu mecliste bir CHP egemenliğinin bulunmasına karşıydı. Bazı bakanlar CHP aleyhtarlığında o derece ileri gittiler ki Ankara'da havanın yeniden mi değişmekte olduğu kuşkusu, bir ara esmedi değil. Bu hareketin başını çekenler Ekrem Alican ile Nâsır Zeytinoğlu'ydu. Bunların isteği, Kurucu Meclis'e partiler kontenjanın dışından gelecek üyelerin partisiz olmalarının sağlanmasıydı. Partilere ayrılan kontenjanı da, hükümet düşürdü. Feyzioğlu komisyonu 70 civarında bir üye sayısı belirlemişti. Hükümet 50 üyeyi yeterli saydı.

"Burada, işin içindeki işi anlatmalıyım. Hükümet birtakım tarafsız kimselerden oluşuyordu. Bunların çoğu, yerlerinden alınıp getirilmiş, bakan yapılmışlardı. Politika virüsü, Koch basili gibidir: Girdiği yerden kolay çıkmaz. Çiçeği burnunda bakanlar da politika hayatından ayrılmak istemiyorlardı. Şimdi, siyasi etkinlikler başlamak üzereydi ve yeni bir partinin kurulacağını herkes biliyordu. Bunun çalışmaları açıktan yapılıyordu. Kurulacak partinin önderi diye de Ekrem Alican'a bakılıyordu. Kurucu Meclis siyasi hayatın forumu olacaktı. Oraya sokulacak tarafsızlar pekâlâ kurulacak partinin iskeletini oluşturabilirdi, oradan yararlı olabilecek transferler yapılabilirdi. Parti, Kurucu Meclis'in açılışına yetiştirilemeyeceğinden böyle bir olanak, tek bir koşulla gerçekleşebilirdi: CHP'nin karşısına, bir defa daha yasal baraj kurmakla. Eğer partiler kontenjanının dışından gelecek üyelere partisiz olmak şartı ile koşulursa CHP kendisine 50 kişilik partiler kontenjanından düşecek payla, yani en kabadayısı 35 kişiyle kalacaktı. Tabii Nasır Zeytinoğlu gibi hükümet üyeleri buna geçerli bir kulp bulmakta zorluk çekmediler:

"CHP'nin yıpranmasını önlüyorlardı!

"Fakat olayların bu noktasında, beklenilmeyen bir gelişme oldu. MBK artık, 14'lerin, yani CHP'yi kendi çıkarları için rakip gören üyelerin de bulunduğu bir komite değildi. Yeni komite sivil demokratik rejime geçişi, vazgeçilmez bir ilke olarak benimsemişti. ***Bu rejimde komite üyeleri kendi güvenliklerini bir CHP iktidarında görüyorlardı.*** *Yeni parti eski Demokratların oylarını toplayacak! Buna yardımcı olmaya, 23 MBK üyesinin en ufak bir niyeti yoktu.* ***23 kişi kendi geleceklerini de belirlemişlerdi. Kurulacak senatoda, tabii üye olacaklardı ve bu görev ömür boyu devam edecekti.*** *Durum böyle olunca komite üyelerinin parti kurmaları, partiye katılmaları söz konusu değildi. İktidarın seçimlerde CHP tarafından alınması ne kadar kolaylaşırsa, MBK bunda o derece memnunluk duyacaktı.* [16]

"Kurucu Meclis'in Anayasası hükümette görüşüldükten sonra MBK'ye gelecekti ve tasarı, komitenin vereceği şekil altında yasalaşacaktı. Hükümet ne değişiklik yaparsa yapsın son söz gene komitenindi. Buna rağmen MBK o günler, eğiliminin ne olduğunu gösterişli bir tarzda ortaya koydu. Tasarı hükümette görüşülürken Turhan Feyzioğlu komiteye davet edildi ve hazırladıkları metin hakkında üyelere o bilgiyi verdi. Bu bilgi üzerine, MBK'nin Feyzioğlu tasarısına hükümet tasarısından daha yakın olduğu gazetecilere duyuruldu. Komite bununla da yetinmedi. Hükümet işini bitirmiş bulunduğu halde komitenin isteğiyle tasarıyı tekrar ele aldı ve indirdiği partiler kontenjanını yeniden yükseltti. Kurucu Meclis'in havası saptanmış, kaderi tayin olunmuştu."

[16] 1960 yılı sonlarında (Kasım-Aralık)MBK ile CHP'nin iç içe olduğunun en yetkili kişi (Damt) tarafından itirafı

Alıntı No 3 [17]

"Aralık ayında MBK, Kurucu Meclis Anayasası'nı, Feyzioğlu tasarısı esasına göre kabul etti ve o ayın sonlarında üye seçimleri başladı. İllerden gelecek temsilciler için partili partisiz farkı kaldırılmış olduğundan hemen her yerde seçimleri – bu seçimler bir seçim kurulu tarafından yapılıyordu ve bu kurullarda çoğunluk CHP'de idi – CHP adayları kazanıyordu. Gerçi anayasaya göre CHP'nin kontenjanı 49 idi, ama birçok CHP ileri geleni illerden temsilci olarak kurucu meclise geliyorlardı. Örneğin Kemal Satır'la Kasım Gülek Adana, Muammer Aksoy Antalya, Şevket Adalan İzmir'de seçimleri kazandılar. İstanbul, temsilci olarak dört CHP'liyi, daha doğrusu CHP listesinin dört üyesini, İlhami Sancar'ı, Şahap Gürler'i, Prof. Tunaya'yı ve Lütfi Engin'i kurucu meclise gönderdi. Bu durumda CHP'nin kurucu mecliste tam bir egemenlik – ve çoğunluk – sağlaması güç olmadı.

"Bu sırada, kamuoyuna yansımamış bir sorun hem MBK'ni, hem hükümeti, hem CHP'yi âdeta ateşe vermişti. İsmet Paşa, Kurucu Meclis'e girmek istemiyordu. İsmet Paşa bu eğilimini belli edince İsmail Rüştü Aksal'da da tereddütler başladı. O da, Kurucu Meclis'e katılmayı reddediyordu. CHP Genel Başkanıyla, Genel Sekreterinin katılmadıkları bir Kurucu Meclis'in ise hükmü, kıymeti ne olacaktı.?

"İsmet Paşa, mazeret olarak geçirdiği rahatsızlığı söyledi. Rahatsızlığı elbette ki son derece önemliydi. Ama gerçek neden bu değildi. İsmet Paşa, Kurucu Meclisle MBK'nin sorunsuz geçinebileceğinden o tarihte kesinlikle emin değildi. Bir çatışma olursa ve kendisi de taraflardan birinin içinde bulunursa durum gene karışacak ve çok şeye tekrar başlamak gerekecekti. Sonra, böyle bir mecliste İsmet Paşa'nın statüsü ne olacaktı? Ağırlığı ne

[17] Sayfa 212 - 219

olacaktı? En önemlisi, mensubu bulunduğu meclisin rolü ve etkisi neydi? Eğer bir askeri idareye sivil süsü vermekten ibaret kalacaksa İsmet Paşa'nın dışarıda olması kendisi için daha büyük kuvvetti.

"Görüşmeler, pazarlıklar uzun sürdü ve çetin geçti. Aksal da dayatıyor, eğer İsmet Paşa, bu meclise girmezse kendisinin de girmeyeceğini söylüyordu. İsmet Paşa'ya en fazla ısrar edenler MBK üyeleriyle Turhan Feyzioğlu oldu. Bunlar, bir doğru laf söylüyorlar, İsmet Paşa'nın bu meclisi boykot ettiği izlenimini herkese vereceğini belirtiliyorlardı. Böyle bir izlenim ise, anayasayı hazırlayacak olan bu topluluğun itibarını ve otoritesini sıfıra indirmeye yetecek de artacaktı bile...

"İsmet Paşa bu konu üzerinde çok düşündü. Sonra, Kurucu Meclis'te bulunmasının gerçekten şart olduğunu kabul etti.

"Burada, bir noktayı açıklığa kavuşturmalıyım. İsmet Paşa niçin Kurucu Meclis'e önem veriyor ve onun üyeleri üzerinde titizlik gösteriyordu?

"Kurucu Meclis ülkenin yeni anayasasını hazırlayacaktı. CHP 'İlk Hedefler Beyannamesi'nde böyle bir anayasanın esaslarını ilan etmişti. İktidar, DP'nin anlayışsızlığı sonucu askeri darbeyle değil, seçimle el değiştirseydi gelecek CHP ağırlıklı meclis, muhtemelen o zaman muhalefette olacak DP'nin de oylarıyla böyle bir anayasayı yasalaştıracaktı.

"Niçin DP'nin de oylarıyla?

*"Çünkü **'ilk hedefler beyannamesi'**nin esasları 1950 öncesinde DP'nin de katıldığı esaslardı. DP 1950'de iktidar olduğundadır ki, bunlardan caymış, bunları gerçekleştirmemiş, yeniden bir tek parti sistemine dönebilme hevesini beslemişti. O rejimin ideal anayasası ise 1924 anayasasıydı. Ama muhalefete düşmüş bir DP, 1950 öncesinin eğilimine dönecekti.*

*"İsmet Paşa Kurucu Meclis'te bu **'İlk Hedefler Beyanna-***

mesi'nin esaslarını anayasanın temeli yapacak bir çoğunluğu bunun için istiyordu. [18] *Yoksa Kurucu Meclis bir CHP iktidarı oluşturmayacaktı ki...*

"CHP, İsmet Paşa'ya altı kişilik de bir kontenjan hakkı tanımış, istediği altı kişiyi aday göstermesini kararlaştırmıştı. CHP'de toplantı Aralık ayının 30'unda yapıldı. İsmet Paşa'nın tereddütleri o arada duyulmuş olduğu için gazeteciler hemen CHP Genel Başkanından adaylığını koyup koymayacağını sordular. Koyacağı yanıtını aldıklarında pek sevindiler. Hiç unutmam, bir tanesi,

"Oh, meclisin tadı şimdi geldi" dedi.

"Tabii, bir başka aday da İsmail Rüştü Aksal'dı. İsmet Paşa'nın altı adayı dâhil – bunlar **Şefik İnan, Ziya Müezzinoğlu, Doğan Avcıoğlu, Enver Ziya Karal, Mümtaz Soysal ve İhsan Kabadayı***'ydı ki bu sonuncusu İsmet Paşa'dan ziyade İsmail Rüştü Aksal'ın adayıydı – 44 kişi ilk turda gerekli oyu aldılar ve seçildiler. İkinci turda da beş kişi bu arada Coşkun Kırca – bunlara katıldı, böylece, başlarında İsmet Paşa'nın bulunduğu 49 kişi tamamlandı.* **Akis üç mensubunu, Doğan Avcıoğlu ile Mümtaz Soysal ve Coşkun Kırca'yı Kurucu Meclis'te üye görüyordu.**

"Adı 'Kurucu Meclis' olarak kesinleşti ve yeni parlamento binasında açılması için artık her şey hazırdı ve askeri idare sivil demokratik rejime geçişin ilk hukuki adımını atmıştı.

"Unutmadığım, hep hatırladığım günlerden biri 1961 Ocağının 6'sıdır. Bir cumaydı. O gün Ankara'da, şimdiki parlamento binasında, Kurucu Meclis açıldı. Başkentte bütün caddeler bayraklarla donatılmıştı. Hava güneşli, fakat soğuktu. Buna rağmen

[18] İşte hukukta bunun adına 'İkrar' diyorlar. CHP, 1961 Anayasası'nı kendi **İlk Hedefler Beyannamesi'** doğrultusunda yazılmasını istiyordu. Bkz. Komisyonun üyeleri, Üçüncü Bölüm. Çünkü o anayasa ile Türkiye'yi istediği gibi yönetecekti. Seçimlerde tek başına iktidara gelecekti. 2010 yılında AKP de benzer bir şekilde kendi anayasasını dayatmaya çalışıyor.

halk sokaklardaydı ve herkesin yüzünde mutluluk ifadesi vardı. Hani neredeyse, rastlaşanlar, birbirlerini hiç tanımasalar bile sarılıp öpüşeceklerdi. Böyle içten coşkunluklar, toplumlarda ender görülüyor.

"O sıradaki Ankara Komutanı Korgeneral Cemal Madanoğlu, özellikle Meclisin önünde görkemli bir görüntü hazırlatmıştı. Yayvan merdivenlerin üzerindeki esplanadın kenarlarına, ellerinde bayraklı mızraklar tutan süvariler bir baştan ötekine yerleştirilmişti. Basamakların başında, bu defa koruma amacıyla değil, dekoru güzelleştirmek ve bütün Silahlı Kuvvetlere temsil edilme olanağı vermek için iki tank konulmuştu. Direklerde bayraklar dalgalanıyor, bandolar çalıyor, borular ötüyordu. Mehter takımı bile göz alıcı kıyafetiyle tören yerinde hazırdı. Son derece şık subay ve erler yerlerini almışlardı. Halk zaman zaman onları alkışlıyordu.

"Görkemli binanın içi de, dışından daha az görkemli değildi. Tahta kaplı duvarları, kahverengi ve mavinin en zarif bağdaştırmasıyla güzelleştirilmiş dekoru, zarif avizeleri ve başkanlık kürsüsünün üstüne asılmış Türk bayraklarıyla geniş, o zaman insana inanılmaz derecede geniş gelen toplantı salonu âdeta baş döndürüyordu. Fakat asıl heyecan fırtınası, İsmet Paşa'nın ant içmesi sırasında esti.

"Ben o gün evden erkence çıktım. Hem yer bulmamaktan korkuyordum, hem de havayı görmek istiyordum. İsmet Paşa henüz evdeydi. Yemekten sonra biraz dinlenecek, toplantıya öyle gidecekti. Gerçi kalp rahatsızlığı geçmişti ama doktoru gene de dikkat etmesini istiyordu. Mecliste dinleyiciler, yerlerini saat 13.00'ten başlayarak almaya başlamışlardı ve 14.00'te her taraf doluydu. Ben, basın locasında, gazeteci arkadaşlarla beraberdim. Gelenleri gidenleri seyrediyor, aramızda hep olduğu gibi ve kendi deyimimizle 'matrağımızı geçiyorduk'.

"Dinleyicilerin ilk alkışı, MBK üyelerine oldu. Bunlardan üniformalı bulunanlar hemen tanındılar ve coşkun şekilde alkışlandılar. İkinci alkış salvosu, İsmet Paşa salona girince koptu. CHP Genel Başkanına MBK'nin basın sözcüsü Baha Vefa Karatay yol gösteriyordu. İsmet Paşa içeri girince, baktık, pişkin Kasım Gülek ona doğru seğirtti. Etraftakileri itekledi, İsmet Paşa'nın yanı başına sokuldu. Foto muhabirleri gülümsediler, ama inatlarına o an flaşlarını patlatmadılar. Zira bu, Kasım Gülek'in beylik numaralarından biriydi. İsmet Paşa bu pişkin politikacıya hiç yüz vermedi.

"Gülek, İsmet Paşa'yı kendi yanına oturtmak istiyordu. İsmet Paşa, İsmail Rüştü Aksal'la birlikte yürüdü. Zaten Karatay da kendisine başka bir yeri, MBK üyelerinin işgal ettikleri ön blokun hemen sağına, yani başkanlık kürsüsünün soluna gelen sıraların ilkini işaret ediyordu. Aksal, İsmet Paşa oturduktan sonra genel başkanının yanından ayrıldı ve her zamanki gibi alçak gönüllükle, gidip arka sıralardan birine yerleşti. İsmet Paşa'nın yanına ise Hikmet Kümbetlioğlu geçti.

"Günün büyük heyecanı, ant içme töreni sırasında, kâtip, 'İsmet İnönü' adını okuyunca başladı. Binanın görkemli salonunu iğne atsan yere düşmeyecek şekilde dolduran kadınlı erkekli, sivilli askerli olağanüstü kalabalık bir anda dalgalandı ve örneğine az rastlanan bir alkış tufanı tahta kaplı duvarlarda bomba gibi patladı. Pek çokları ayağa kalkmış, öyle alkışlıyordu. Gözyaşlarını tutamayanlar kadınlardan ibaret değildi. Avuçlar, patlatılırcasına çırpılıyordu. Görülmemiş bir heyecan dalgası herkesi içine almıştı.

"İsmet Paşa, adı okunduğunda, cebinden ant metni yazılı kartonu çıkardı, kendine özgü yürüyüşüyle merdivenlere doğru ilerledi. Tezahürat bütün şiddeti ile, daha doğrusu bütün haşmeti ile devam ediyordu. İsmet Paşa basmakları yavaş adımları çıktı, mikrofonun önüne geldi. Alkışlar son haddindeydi. Cumhurbaş-

kanlığı locasının yanındaki locaya geçmiş bulunan MBK'nin genç ihtilalcileri Türk demokrasisinin bu 1 numaralı savaşçısını coşkun şekilde selamlıyorlardı. Ağlayanlar artmıştı. Salon sesten yıkılacak haldeydi. İsmet Paşa bir an durdu, tezahüratın sonu geleceğe benzemiyordu. İsmet Paşa başı ile selam verdi. Dinleyiciler arasından biri "Çok şükür, Allah bugünleri de gösterdi Paşam" diye haykırdı. Bu akışları, büsbütün arttırdı. Sükûnet, ancak bundan sonra, İsmet Paşa gözlüklerini takıp toz ve biraz boğuk sesi ile elindeki kartondan kurucu meclis üyelerine ait yemini okumaya başladığında, o da yavaş yavaş, salonu kapladı. İsmet Paşa şöyle diyordu:

"Yurdun bağımsızlığı ve bütünlüğü, milletin egemenliği ve mutluluğu, hukuk devleti, demokrasi ve insan hakları ilkeleri uğrunda bütün gücümle çalışacağım. Adalet ve ahlak esaslarına bağlılıktan ve yeni anayasayı demokratik ve laik cumhuriyet esaslarına göre kısa zamanda hazırlamak ve iktidarı yeni Meclise devretmek ülküsünden ayrılmayacağım. Bunun için şerefim, namusum ve bütün mukaddesatım üzerine ant içerim."

"İsmet Paşa 'ant içerim' sözcüklerini henüz tamamlamıştı ki, birincisinden çok daha kuvvetli bir yeni alkış salvosu Meclis binasının şık duvarlarını tekrar sarstı. Bu sefer, hemen herkes ayakta idi. İsmet Paşa, on ay önce Demokrat külhanbeylerin kaba kuvvetiyle indirildiği millet kürsüsünde tekrar, millet temsilcilerinin ve halkın derin sevgisinin biçimlenmesini seyrediyordu. Salonda sanki kıyamet kopmaktaydı. İsmet Paşa gözlüklerini çıkardı, meşin kılıfına koyarak bunu ceketinin sol yan cebine soktu. Başıyla bir defa daha selam verdi. Dinleyiciler artık tutulmaz haldeydiler. Üst sıralardan ihtilal arifesinin ve sonrasının meşhur tezahüratı bilinen temposuyla yükseldi: "Ya... Ya... Ya... Şa... Şa... Şa... İsmet Paşa çok yaşa...!"

"Tempoya bütün salon katılmakta gecikmedi. MBK üyeleri,

çoğu ayakta, hâlâ ve şiddetle alkışlıyorlardı. İsmet Paşa basamakları yavaş yavaş indi, dinmeyen tezahürat arasında yerine oturdu. Alkışların sönmesi için kâtibin, İnönü'nün yerine oturmasıyla birlikte salon sanki boşaldı.

"O akşam, telefonla hatırını ve nasıl olduğunu soran bir dostuna İsmet Paşa,

"Ooo, çok iyiyim, çok keyifliyim" karşılığını verdi.

"Asker, mızıka, bayrak bizde ve çok yerde halkı heyecanlandırır, coşturur. İsmet Paşa'ya gelince, daima bu çapta olmasa bile, o da her zaman askeri ve sivilli, yurttaşların sevgi tezahüratını çeker. Bunun oyla hiçbir ilgisi yoktur. İsmet Paşa'ya öyle yerlerde öyle tezahürat yapılmıştır ki, sonra oralardan CHP'ye pek az oy çıktığında çok insan – fakat hiçbir zaman, örneğin eşi değil; o bunu iyi anlamış kimsedir – şaşmıştır.

"Ancak 1961 6 Ocağında Ankara'da gördüğüm bayram havası askerin, mızıkanın ve bayrağın ürünü değildi, İsmet Paşa'ya yapılan, anlattığım tezahürat da sadece İsmet Paşa'nın kişiliğini ilgilendirmiyordu. Kurucu Meclis, halkın gözünde, sivil idarenin geri gelmesiydi. Yedi ay içinde askeri idare, en iyi niyeti taşısa dahi, doğa gereği ülke çapında bir sıkıntının nedenini oluşturmuştu. Vatandaş bunalmıştı. Vatandaş, aslında hiç nedeni yokken, devrilen idareyi bile arar olmuştu. Bu, işlemesi ne kadar aksak da olsa, demokratik rejime Türk halkının alışmış bulunmasının sonucudur ve bundan dolayıdır ki Türkiye'de kalıcı bir otoriter idare kurma hevesleri, önünde sonunda o heveslerin sahiplerini hep hüsrana götürecektir. Meclisin salonunu 6 Ocak'ta sarsan alkışlar o gün ve daha sonraları, bende hep bu inancı uyandırmıştır.

"Kurucu Meclis elbette ki, aslında da bir büyük aşamaydı. Fakat İsmet Paşa'nın 1961 seçimlerinden sonra başbakan oluşuna kadar normal bir sivil idarenin Türkiye'de işlediğini iddia etme

olanağı yoktur. Kurucu Meclis'in açılmasının arifesinde atılan adımın anlamını daha iyi belirtmek için hükümet, 4 Ocak'ta istifasını Cemal Gürsel'e verdi. İstifada 'demokratik gelişmemizin yeni bir aşamaya girmesi dolayısıyla' Devlet Başkanına bir hareket serbestîsinin tanınmak istendiği belirtiliyordu. Bu, Gürsel tarafından da arzulanmaktaydı. Zira ihtilalin başı, ihtilalin ilk günü yapılan ve sonra acısı uzun süre çekilen bir hatanın tamirinde biraz daha ileri gitmek, parti mensuplarına kabinede de yer vermek istiyordu. Niyet iki CHP'liyi ve bir CKMP'liyi hükümete almaktı. Turhan Feyzioğlu Milli Eğitim Bakanlığı için düşünülüyordu. Cihat Baban Basın – Yayın ve Turizm Bakanlığı için: Komiteciler 'ministrable' adam olarak CKMP'den de Ahmet Tahtakılıç'ı gözlerine kestirmişlerdi. Bu husus İsmet Paşa'ya duyuruldu. İsmet Paşa, partisi mensuplarının hükümete girmelerinde hiç bir sakınca görmediğini bildirdi. Buna karşılık benim duyduğum, Osman Bölükbaşı bir CKMP'li bakan bulunmasını istememiş. Kısa bir süre sonra bütçenin görüşülmesi Kurucu Mecliste başlayıp da Bölükbaşı bir muhalefet önderi pozunu takındığında bunun nedeni ortaya çıktı. CKMP'nin genel başkanı ortalığa öyle bir hava vermek istiyordu ki, sanki iktidarda bulunan CHP idi, kendisi de muhalefeti temsil ediyordu. Eh, seçim günü geldiğinde CHP'nin karşısında olanlar tutacaklar, CKMP'ye oy vereceklerdi. Ancak Bölükbaşı'nın bu hesabı, sonradan, maalesef doğrulanamayacaktır.

"Gürsel yeni kabineyi bir gün içinde, 5 Ocakta ilan etti. Üç partili bakan hükümete girmiş, böylece rejimin ilk koalisyon kabinesi kurulmuştu. Fakat bu hükümet ne istikrarlı, ne de sağlam oldu. Tam bir ay sonra, 4 Şubat'ta Gürsel ilk değişikliği yaptı: Kendisinden kurtulmak istenen eksantrik Muharrem Kızıloğlu'nu İçişleri Bakanlığı'ndan alıp sadece gösterişi bulunan bir başbakan yardımcılığına getirdi, İçişlerini de briç arkadaşı Nâsır Zeytinoğlu'na verdi. Zeytinoğlu kısa zamanda, gelenin gideni arattığı

sözünün büyük doğrulayıcısı olacaktır. Fakat hükümetteki sansasyon, Turhan Feyzioğlu'nun Milli Eğitim Bakanlığı'ndan istifasıyla doğdu. İstifasında Feyzioğlu, Kurucu Meclisteki görevini daha iyi yapabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı'nı bıraktığını söylüyordu. Şubatın 6'sında cebine bu istifanameyi koydu, Çankaya'ya çıktı, Gürsel'i gördü ve ondan, affedilmesini istedi. Kendi partisinin idarecilerine haber vermeden... İsmail Rüştü Aksal'ın bundan dolayı kendisine serzenişte bulunduğunu, "Yahu Turhan, insan bir haber verir" dediğini hatırlıyorum."

Yorum: Metin Toker'in şu cümlesi, ***"Böylece MBK, devletin gelecekteki mekanizması üzerinde tek gerçek söz sahibi olacaktı."*** 1960 yılı sonunda (ya da 1961 yılı başlarında İnönü'nün düşüncelerini yansıtmaktadır. Yeni Anayasa'yı kim hazırlarsa, "***devletin gelecekteki mekanizması üzerinde tek gerçek söz sahibi olacaktı".*** İnönü, ne yapıp yapıp MBK'nın bu konuma gelmesini önlemeli ve kendi bu konuma gelmeliydi. İşte Kurucu Meclis'in önemi bu idi. CHP'nin hazırlayacağı bir anayasa yapılacak, CHP 1961 seçimlerinde % 60 ile tek başına iktidara gelecek ve devleti istediği gibi yönetecekti. Yeni bir Tek Parti Dönemi.

Kurucu Meclis hedefi gerçekleştirildi. Anayasa istenilen içerikle hazırlandı. Referandumda % 49.85 'EVET', % 61 diye pazarlandı. İdamlardan sonra gelen seçimler ise hüsran ile sonuç-landı ve sandıktan evdeki hesaplar çıkmadı...

Kurucu Meclis hakkında 1960 yılının son günlerinde ve 7 Ocak 1961 günü Ulus Gazetesi'nde yayımlanan üç yazıyı veriyorum:

Kurucu Meclis'in Tarihi Misyonu
Y.K.Karaosmanoğlu - Ulus Gazetesi 26 Kasım 1960

Kurucu Meclis Kanunu tasarısının hazırlanıp Devlet Başkanlığına verilmesi ile gerçek demokrasi müessesesinin eşiğine

ayak basmak üzere bulunduğumuz şu sıralarda memleketin politik, ekonomik ve hatta sosyal hayatında belirmeye başlayan memnunluk havasını hissetmemek mümkün değildir. Gerçi, adına 'geçici idare' dediğimiz Milli Birlik Hükümeti'nden belli başlı bir şikâyetimiz yoktur. Bu idare bir ihtilâlden doğmuş olmakla beraber başka ihtilâl rejimlerinde görülen baskı metodlarını kullanmaktan ve otoriter davranışlarda bulunmaktan daima sakınmış; vatandaş hak ve hürriyetlerini, her demokraside olduğu kadar tanımış; kanun ve meşruiyet dışı tasarruflara asla meyil göstermemiştir.

Buna rağmen, şu altı aylık inkılâp rejimi devrini tam bir kalp huzuru içinde geçirdiğimizi iddia edersek yalan söylemiş oluruz. Bir nevi istikrarsızlık duygusu, bir yarın ne olacağını bilmemezlik endişesi yüreğimizi tedirgin etmekten hâli kalmamıştır. Bunun sebebini, bilmiyoruz, uzun uzadıya izaha hacet var mıdır?

Bir defa, yeni Anayasa henüz yürürlüğe girmediği için Türk demokrasisinin müeyyidesi teminatından asla şüphe etmediğimiz, 27 Mayıs İnkılâbı erkânının iyi niyetinden ibaret kalmaktadır. Bununla beraber bu iyi niyet teminatının Anayasa garantisi haline gelmesinin lüzum ve önemi de inkâr edilemez. Sayın Devlet Başkanı'nın Kurucu Meclis Anayasası'nın hazırlanması konusunda gösterdiği istical de bunu teyit eder kanaatindeyiz.

Türk demokrasisinin hukuki taazzuvunun bir an evvel tamamlanmasını biz bunun için istiyoruz. O, her bakımdan kendi kendini koruyabilecek ve ikide bir himaye ve vasiliğe muhtaç olmayacak bir hale girmelidir. Bize öyle geliyor ki şimdi, bu sonuca her zamandan ziyade yaklaşmış bulunmaktayız. Zira nerede ise yüz yıldan beri Türk aydınları arasında adeta skolastik bir tartışma konusu teşkil eden demokrasi davası bu gün hayati bir mesele mahiyetinde bütün millete mal olmuştur. "Ya demokratik bir

nizam içinde yaşamak, ya yok olmak" sözü henüz her vatandaşın ağzında düsturlaşmamışsa bile çoktan kalbinde ve şuurunda yer almıştır. Onbeş yıldan beri geçirdiğimiz demokrasi savaşının bir Milli Mücadele şeklini alışı da bu iddiamızın doğruluğunu ispat etmez mi?

Kurucu Meclis'in çalışmaları, daha başlamazdan evvel uyandırdığı tartışmalara rağmen, bize yine bu bakımdan kolaylıkla neticeleneceği umudunu vermektedir. Böyle olmakla beraber Kurucu Meclisin, üzerine alacağı tarihi misyonun önemini ve ağırlığını da idrak etmiyor değiliz. Nice nesiller boyunca başlanıp bir türlü sona erdirilemeyen bir büyük işin başarılması ancak bu misyonun yerine getirilmesiyle mümkün olacak ve Türkiye asıl o vakit ileri, medeni ve hür memleketler sırasında mevki alacaktır.

Demek oluyor ki biz, Kurucu Meclis'te tarihi mukadderatımızın son şansını denemiş ve birbirini takip eden inkılâplarla ulaşmak istediğimiz amaca doğru en kesin adımı atmış olacağız. Tam bu sırada basınımıza düşen vazifenin bu Meclisin otoritesini kırabilecek tartışmalardan çekinmek olduğunu bilmeliyiz.

Kurucu Meclis Bayramı
Y.K. Karaosmanoğlu - Ulus Gazetesi 7 Ocak 1961

Son günlerde memleketimizdeki siyasi olaylar geniş ve beklenmedik bir gelişme kaydetmiştir. Bu gelişmeyi, söylememiz lazım gelir ki, Milli Birlik Komitesi, gece gündüzlü diyebileceğimiz çalışmalarla sağlamış bulunuyor. İnkılâp ve ihtilâl ruhunun dinamizmasından zaten bu beklenirdi. Dün açılmış ve bir iki gün sonra görevine başlayacak olan Kurucu Meclis'in de aynı dinamizma ile işe koyulacağına ve geçen devirde adet hükmüne giren kısır çekişmelerden sakınacağına eminiz. Çünkü her Kurucu Meclis gibi bu Kurucu Meclis de bir inkılâp müessesesi mahiyet ve

karakterini taşımaktadır. Memleketin temel kanunlarını değiştirecek, siyasi bünyemizin iç ve dış dokusunu yenileştirecek belki bununla da kalmayıp bir takım sosyal reformlar üzerine eğilmek mecburiyetini duyacaktır.

Bu sosyal reform davası birçok kanunlarla daha şimdiden birer vakıa halinde ortaya atılmış bulunuyor. Bunların doğrudan doğruya Anayasa konusu ile ilgileri de aşikârdır. Bunlar milli mevzuatımıza göre, öyle genel prensiplerin mahsulüdür ki, Cumhuriyetimizin sosyal yapısına tamamen yeni, tamamen ileri bir şekil vermektedir. İmdi, Kurucu Meclis, daha işe başlarken yeni bir Anayasa, yeni bir Seçim Kanunu ile beraber milletimizin sosyal hayatına huzur ve teminat vaat eden bu bir sıra temel mevzuatı göz önünde tutmak lüzumunu duyacak ve bu yüzden onun tarihi misyonu büyük ölçüde genişleyecektir. Aynı zamanda 27 Mayıs inkılâbı sadece bir idare veya iktidar değişikliği merhalesinde kalmayıp tarihi mahiyeti çok daha önemli bir mana ifade edecektir.

Türk milleti, dünden beri boşuna mı bayram ediyor? Kurucu Meclis onun mukadderatına yeni ve aydın bir veçhe vermeye gelmiştir. Yaşadığımız günler ve önümüzdeki devir yalnız Cumhuriyetimizin tekâmül yolunda varmak üzere olduğu ileri merhaleyi göstermekle kalmıyor; bütün sosyal şartları ile bir ileri Türk Cemiyetinin doğuşunu da müjdeliyor.

Onun içindir ki, Kurucu Meclis'i, milletçe ve derin bir sevinçle selamlamaktayız. Zira bu Meclis'te Türk milletinin demokratik olgunluğu kadar, medeni şuuru da tecelli etmektedir. Bu satırları yazan aynı şevki, aynı sevinci 38 yıl evvel bir kere daha hissetmiş, büyük bir tarihi devrin nasıl açıldığını yakından görmek bahtiyarlığına ermişti. Fakat on yıl süren bir kötü idarenin cefaları ile kalbinde o şevkten, o sevinçten hemen hiçbir iz kalmamak üzere idi. Bugün **27 Mayıs inkılâbının eseri Kurucu Mec-**

lis'in, insana yalnız umut ve güven veren havası içinde istikbale bir genç adam cesareti ile bakmaktadır.

Yorum: Evet, Yakup Kadri Karaosmanoğlu onca birikim ve deneyimi ile Kurucu Meclis'i çok doğru tanımlamış:

İnkılâbın Eseri!

Benim tercihim ise şöyle olurdu: Darbe'nin Yüz Karası!

Kurucu Meclis
Bülent Ecevit - 12 Kasım 1960[19]

Milli Birlik Komitesi'nin en geç 20 gün içinde bir Kurucu Meclis tasarısı hazırlamakla görevlendirdiği Prof. Turhan Feyzioğlu Başkanlığındaki Kurulun, çalışmalarını bu süre dolmadan bitireceği anlaşılıyor.

Prof. Turhan Feyzioğlu, İstanbul'daki demecinde bu müjdeyi verdi. Çalışmaların hızla ilerleyeceğini söyleyerek, "Müddetin sonundan önce gerekçesiyle birlikte hazırladığımız metni ilgililere sunacağımızdan eminiz" dedi.

Çalışmalar, bu kadar ilerlemiş olmakla beraber, Prof. Feyzioğlu, haklı olarak, varılan kararlar hakkında şimdilik bir açıklama yapmamaktadır. Ancak, İstanbul'daki demecinde, "Bu Meclisi sadece istişari bir Meclis olarak düşünmekten uzağız" demiştir.

Milli Birlik Komitesi üyelerinden Sayın Muzaffer Özdağ ise, tesadüfen aynı gün Ankara'da verdiği bir demeçte, bugün bir seçim yapılamayacağına göre, kurulacak Meclisin bir 'Kurucu Meclis' değil, ancak bir 'Danışma Meclisi' olabileceğini söylemiş. Türk ve dünya tarihinde tayinle teşekkül etmiş bir Kurucu Meclis hatırlamıyoruz." diyerek, kendi görüşünü şöyle belirtmiştir:

[19] 14'lerin sürgüne gönderilmelerinmden bir gün önce yazılmış. Onun için Özdağ hala 'Sayın' !

"Milli Birlik Komitesi bugün seçimleri yapmayı mümkün görse, derhal umumî seçimlere gider. Bu durumda seçimlerin yapılamayacağı aşikâr olduğundan ve esasen Kurucu Meclis Milli Birlik Komitesi olduğu için, üzerinde çalışılan Kurucu Meclis nihayet bir Danışma Meclisi olarak doğabilir ve ancak bu şekilde mana ve meşruiyet kazanır."

Prof. Feyzioğlu Başkanlığındaki kurula bir 'Kurucu Meclis' tasarısı hazırlama görevini, Sayın Özdağ'ın da üyesi bulunduğu, Milli Birlik Komitesi verdiğine göre, Sayın Özdağ'ın demecinde belirtilen aykırı görüşün, kendi şahsi fikri olduğu anlaşılıyor.

Gerçi, Kurucu Meclis'in seçimle kurulması elbette ideal yoldur. Fakat seçimle gelmeyen bir heyetin Kurucu Meclis gibi hareket edemeyeceği, bunun meşru sayılamayacağı yolundaki mantık sonuna kadar götürülürse tehlikeli bir durum ortaya çıkar: Milli Birlik Komitesi'nin de yetkileri şüphe altına girer. Oysa ihtilâl mantığı, ihtilâl hukuku çerçevesi içinde düşünen hiç bir hukukçu, Milli Birlik Komitesi'nin meşruluğundan şüphe etmeyi aklından geçirmemektedir.

Milli Birlik Komitesi, kesin olarak meşruiyet dışına çıkmış bir idareyi, başka çaresi kalmadığı için kuvvet kullanarak deviren bir ihtilâl sonunda, ulusun tam destek ve tasvibiyle yapıldığı için kansız başarılan bir ihtilâl sonunda, Türkiye'yi yeniden milli iradeye dayanır bir demokratik rejime kavuşturmak için iş başına gelmiş bir askeri idaredir. Bu idare, ihtilâlin doğuş sebebi olan amaca, yani Türkiye'yi en kısa zamanda sağlam teminatlı bir demokratik rejime kavuşturma amacına bağlı kaldıkça, o yolda çalıştıkça, elbette meşrudur.

Evet, ideal olan, Kurucu Meclis'in seçimle kurulmasıdır. Fakat şu sırada bu maksatla bir seçim yapılıp yapılamayacağını kararlaştırabilecek durumda olan Kurul, Milli Birlik Komitesidir.

Milli Birlik Komitesi, Sayın Özdağ'ın belirttiği gibi, şu sırada bir seçime imkân görmüyorsa, Prof. Feyzioğlu Başkanlığındaki bilim kuruluna düşen ödev, genel seçime gitmeksizin bir Kurucu Meclis meydana getirmenin en demokratik yolunu bulmaktır. [20]

Milli Birlik Komitesi'nin meşruluğundan şüphe edilmediğine göre, Milli Birlik Komitesi'nin, demokratik rejimi bir an önce ve sağlam esaslar üzerinde kurmak üzere teşkiline imkân vereceği ve kendi yetkililerinin hiç değilse bir kısmını devredeceği bir Kurucu Meclisi de gayrimeşru saymamak gerekir. Eğer bu Meclis, demokratik rejimi bir an önce kurma amacına yaklaşmanın değil de bu amaçtan uzaklaşmanın bir belirtisi olsa idi, ancak o zaman meşruluğundan şüphe edilebilirdi.

Öyle umulur ki Prof. Feyzioğlu'nun Başkanlığında, Prof. Süheyp Derbil, Prof. Bahri Savcı, Prof. İlhan Arsel, Doçent Muammer Aksoy gibi, bazıları siyaset alanında da tecrübeli, demokrasiye bağlı, değerli hukuk bilginlerinden meydana gelen bir Kurul, şimdilik bir genel seçim yapılmasına imkân görülmese bile, halkoyunu mümkün olduğu kadar sıhhatle yansıtabilecek ve gerek yeni Anayasanın tespitinde gerek başka kanunların hazırlanmasında, demokrasi ilkelerini olduğu kadar memleket ihtiyaçlarını ve siyasal gerçekleri de göz önünde tutması beklenebilecek bir Kurucu Meclis için en elverişli bir formülü bulacaklardır.

Bu Kurucu Meclisin, genel seçim yoluyla teşekkül etmemiş olmasındaki sakıncaları asgari hadde indirmek için şu iki çare vardır:

Bu Kurucu Meclis'in hazırlayacağı Anayasa metnini de Anayasanın son şekli saymayıp halkoyuna sunmak, yani referanduma gitmek (Bu referandumun, en geç 1961 Ekimine kadar yapılacağı vaad edilen Milletvekili seçimleriyle bir arada yürütülmesi hem mümkündür, hem de zaman ve para israfını önler)

[20] Buldular. 273 kişilik Temsilciler Meclisi'nde 200 CHP'li üye, SIFIR DP'li temsilci vardı. Bundan daha ***demokratik bir yol*** olabilir mi?

Anayasa'nın ileride değiştirilmesini, çok çetin şartlara bağlamaktan kaçınmak... Böylece, genel seçimlerden sonra kurulacak Meclis, gerekirse, halkın vekâletini haiz bir heyet olarak, Anayasa'da değişiklikler yapmak imkânını bulabilir.

Üçüncü Bölüm

Abdülhadi TOPLU'nun Kitabından Alıntılar

Merhum Toplu'nun kitabı 592 sayfadır. Son derece ayrıntılıdır. Kurucu Meclis rezaleti hakkında yazılmış-yayımlanmış tek kaynaktır. Sayın Suna Kili'nin başlığında Kurucu Meclis sözcükleri geçen kitabında (*27 Mayıs Devrimi Kurucu Meclis ve 1961 Anayasası*) Kurucu Meclis konuları YOK denecek kadar kısadır. Ben Komisyon üyelerinin listesine vererek başladığım bu bölümde Kitap'tan önemli alıntılara yer veriyorum. Eklerdeki Kurucu Meclis listeleri de merhumun kitabından alınmış, başka kaynaklarla da karşılaştırılmıştır.

Anayasa Komisyonu Üyeleri:
Prof. Enver Ziya Karal, CHP - İnönü Kontenjanından
Doğan Avcıoğlu, CHP'nin solu - İnönü Kontenjanından
Mümtaz Soysal, CHP - İnönü Kontenjanından
Coşkun Kırca, CHP
Emin Paksüt, CHP
Muammer Aksoy, CHP
Turan Güneş, CHP
Amil Artüs, CHP
Muin Küley, CHP
Ragıp Sarıca, CHP
Bahri Savcı, CHP
Celâl Sait Siren, CHP

Cafer Tüzel, CHP
Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, CHP
Tarık Zafer Tunaya, CHP
Münci Kapani, YTP
Abdülhâk Kemal Yörük, CKMP
Sadık Aldoğan, CKMP
Nurettin Ardıçoğlu, CKMP
Hazım Dağlı, CKMP

NOT: Tarih Profesörü Enver Ziya Karal komisyon üyeleri tarafından başkan seçilmiştir. 20 kişilik komisyonda 14 CHP'li ve Doğan AVCIOĞLU var.

Alıntı No. 1 [21]

"Bu komisyon çalışmalarında nazarı dikkatimi çeken husus, komisyon üyelerinin aşırı sola açık görüşler serdetmesiydi. Hassaten Bahri Savcı, Doğan Avcıoğlu, Coşkun Kırca gibi zevatın davranışı çok calibi dikkat idi.

"Bu komisyonu yakından takip eden bir üye sıfatı ile edindiğim kanaat, hazırlanan anayasanın aşırı sola açık ve sosyalist bir anayasa tasarısı oluşuydu. Bundaki temel anlayışım, hem konuşmacıların fikrine ve hem de davranışlarına istinat ediyordu. Formüle ettikleri maddelere bakıyordum. Türkiye Cumhuriyeti'ni milli temeller üstünde oturtan Atatürk'ün Anayasa'sına konmuş bulunan milliyetçilik terk ediliyor. **Milliyetçilik devrinin kapandığı yolunda beyanlar yapılıyordu.** [22] Sonra, din ve vicdan hürriyetine teallûk eden madde formüle edilirken, bu hürriyetler kısıtlanmaya

[21] Sayfa 88 – 89 - 90

[22] 2005 yılında buna küreselleşme diyorlar. Ben 'Mandacılık' sözcüğünü tercih ediyorum.

çalışıldığı gibi, konuşmalar da bir garipti. Çok basit bir formülle halledilebilecek bu madde birkaç defa alt komisyona gidip geldi. Nihayet kolu kanadı kesilmiş olarak 19. maddede yerini buldu. Bu madde görüşülürken, o büyük ilim erbabından tarihçi Enver Ziya Karal, kendine özgü bir eda içinde, **"Din ahlâkı da neymiş, abdest alıp namaz kılmak mı?"** diye başlayan bir takım hikâyelerle üyeleri güldüren konuşması ile manevi değerleri küçümser bir hali vardı. Adeta din mevzuunun anayasada yer alması onun için lüzumsuz bir keyfiyetti. Söz aldım ve aynen şunları ifade ettim: (Kitapta merhum Toplu dâhil yapılan tüm konuşmaları *italik* karakterlerle, kitabın kendi metnini ise düz karakterlerle verdim)

"Din ve vicdan hürriyeti maddesini tedvir edeceksiniz. Üç günden beridir alt komisyona gidip gelen bu meselenin bir türlü formüle edilmeyişine hayret ediyorum. Buradaki konuşmaları da yadırgıyorum. ***Ben bir Cumhuriyet Halk Partili ve il başkanlığı yapmış insanım.*** *Laiklik mevzuunda bize söylenenlerin acısını çekmiş bir kimseyim. Komisyonun bu davranışını müşahede edince üzüldüm. Sizler şahıs olarak dini kaale almayabilirsiniz. Buna hürmet ederim. Laiklik de budur. Ancak, burada 30 milyon Türk'ün, hem de % 99'u Müslüman olan bir milletin yasasını yapıyorsunuz. Kaldı ki, Müslüman olmayan vatandaşlarımız da bir dine saliktir. Yani Türkiye'de dinsiz bir cemaat yoktur. Sizler dini bir içtimai müessese kabul ediyor musunuz? Buna burada bir yer vereceksiniz. Bu yeri verirken de şu hususları göz önüne almaya mecbursunuz. Bu millet, evlâdına din dersi vermek istiyor. Bu millet ibadet yerlerinin yapılmasını ve kapısının ibadete açık bulundurulmasını istiyor. Bu millet dini tedrisat ve neşriyatının baskı altında tutulmasını istemiyor. Bu millet hademei hayratının geçim sıkıntısından azade kılınmasını, ağaya, beye el açmasının önlenmesini istiyor. Bu millet büyük din âlimlerinin yetiştirilmesini istiyor. İşte sizler bu millete bunları verecek maddeyi tedvir*

edeceksiniz. Yani hayatta olanı, olması lâzım geleni kitaba geçireceksiniz. Yoksa bu millet zannettiğiniz gibi, sizden ne halifeliği istiyor, ne de bütün Müslümanları bir bayrak altında toplayan bir dini ideolojiyi vazetmenizi. Bu işi bu kadar uzatmanızın manasını anlayamıyorum."

"Bu konuşmalarım toplantıda bulunan dinleyici üyeler üzerinde müspet tesir yaptı ve Yozgat temsilcisi Dr. Celal Sungur ki, sonradan yakın dostluk kurduk, milliyetçi bir arkadaşımız, beni tebrik etti. Buna mukabil komisyon üyelerinde bir sessizlik.

"Komisyon toplantısı dağılınca, Nurettin Ardıçoğlu'nu yakaladım. *'Yahu ben Halk Partiliyim. Konuşulanlara ve yapılanlara dayanamıyorum, sen muhafazakâr bir partilisin, nasıl oluyor da sesini çıkarmıyorsun?'* Bana verdiği cevap:

'Hadiciğim, bırakın bu anayasayı biran evvel yapalım, şu askeri idare başımızdan gitsin de, sonra gelecek meclisler noksanlarımızı düzeltir.'

Evet, Kurucu Meclis Anayasa Komisyonu'na olduğu gibi, Kurucu Meclis'e de hâkim olan zihniyet, birinci derecede mükemmel bir anayasa yapmak değil, askeri idarenin elinden yönetimi almaktı. [23]

Alıntı No. 2 [24]

Komisyon Başkanı Enver Ziya Karal
Konu "Milliyetçilik"

"CHP'nin ağır toplarından Günaltay'ın konuşmasının tesiri derhal görülmüştü. Anayasa Komisyonu'nun Başkanı Enver Ziya Karal cevap vermek üzere kürsüye geldi:

[23] Merhum Toplu'nun bu sözleri 1961 Anayasası'nın 'ısmarlama' olduğu iddiamı kuvvetlendiriyor.

[24] Sayfa 255 - 259

"Çok muhterem arkadaşlar, muhterem Şemsettin Günaltay hocamdan sonra bendeniz de bazı tarihi gerçekleri bu konu dolayısı ile ahzetmek için huzurunuza geldim. Yüksek heyetinizin hassasiyetle üzerinde durduğu mesele, komisyondaki bütün arkadaşlarınızın da üzerinde aynı hassasiyetle durduğu bir meseledir. Burada, tartışmalarda gösterilen hassasiyet heyecan, komisyonda bu mesele konuşulurken de gösterilmiştir. Yalnız biz komisyon olarak daha küçük bir topluluk teşkil ettiğimiz için, daha çok birbirimizle konuşmak imkânına sahip olduk ve bu meselede birbirimizi ikna ettik.

"Önce de şunu belirtmek isterim, milliyetçilik bir iman işidir. Hepimizin vicdanında hak edilmiştir. ***Amma, milliyetçiliği anayasada belirtip belirtmemek hususunda, Anayasa Komisyonu ortak bir kanaate varmıştır.*** *Ben kanaatimizin mesnetlerini tarih yönünde açıklamak için bazı maruzatta bulunmak isterim.*

"Şimdi arkadaşlarım, mesele nedir? Bir kere, Osmanlı Devleti ile ilgili olarak kullanılmış olan bazı mefhumlar üzerinde duralım. Osmanlı devletinin adı "Devlet-i Aliye-i Osmaniye"dir. Coğrafyası "Coğrafya-ı Osmani", Tarihi "Tarih-i Osmani", Dili "Lisan-ı Osmani", Üniversitesi "Darülfünün-i Osmani"dir.

"Arkadaşlarım görüyorsunuz ki, devletin vasıfları milli değildir. Osmanlı devletinin vasıfları milli olmadığından milli şuurun gelişmesi ve ifade edilmesi mümkün olmamıştır. Türk, kaba, hatta asırlar boyunca kabiliyetsiz bir insan hatırlatır olmuştur. Hakaret diye kabul edilmiştir. İkinci Meşrutiyete kadar bu böyle devam etmiştir.

"Osmanlı İmparatorluğu, çeşitli ırkî ve dinî topluluklara dayandığı için, İmparatorluğun birliğini korumak maksadı ile Türk milleti milli vasıflarını bir kenara bırakarak, Hıristiyanları ve Müslümanları Osmanlı hanedanı etrafında toplamaya gayret etmiştir.

"19. yüzyılın ilk yarısından itibaren İmparatorluktaki Hıristiyanlar, müstakil devletler olarak ayrılmaya başladılar. Sonra da Müslüman olan fakat Türk olmayanlar da istiklâl yoluna saptılar.

"Böylece imparatorluk milliyet hareketleri ile çözülmeye başladı. Bu hareket karşısında muhterem hocamız Günaltay'ın da dâhil olduğu bazı Türkçü cemiyetler kuruldu. Bunlar, Türkler arasında milliyet fikrini yaymaya çalıştılar. Milli şuur böylece kuvvetlenmeye başladı.

Milliyetçiliğin Başka Manaları da Varmış!

"İstiklâl savaşında ve ondan sonra inkılâplar sırasında milli olmayan siyasi ve içtimai değerler tasfiye olundu. Bunların yerine Türk'ün kendi öz değerleri alındı. Milli tarih, milli coğrafya, milli dil, milli ekonomi, tabirleri revaç buldu. Böylece devlet milli vasıflarını kazanmaya, yani sıradan millileşmeye başladı. 1919'u takip eden yıllardan itibaren, eskiden devletin dışında gelişen Türkçülük programı ve faaliyetlerini devlet kendisine mal etti. Ve bunu bütün millete yaydı. Bugün Türkiye'de artık milli bir devlet vardır. Bu devlet milliyet esaslarına dayanmaktadır. Anayasa'da devletin milli özelliğe sahip olduğu ifade edilmiştir. Millet ferdi olarak vicdanımızda milliyet duygusu her şeyin üstündedir. Milliyetçiliği anayasaya bir madde ile tespit etmek milli devlet haline geldiğimizden şüphe etmek olur. ***Kaldı ki, milliyetçiliğin, çeşitli anlamları da vardır.*** *Bu anlamlar etrafında toplanmalar milleti parçalayacaktır. Nitekim Ziya Gökalp gibi, ortaya Türkçülüğün esaslarını koymuş, milliyetçiliğinden asla şüphe edilmeyecek olan bir düşünür, mütareke devrinde İngilizler tarafından Malta'ya götürüldüğü zaman milliyetçiliği onun gibi anlamayan, düşmana satılmış kimseler tarafından kendisine Kürt denilmiştir. Cevabını aldıkları doğrudur. Fakat bir farkla, milliyetçilik anlayışı devam etmiştir.*

"Yine mütareke devrinde ve Paris sulh konferansında itilaf devletlerinin Anadolu'yu (Bozkurt) ve Arap bölgelerine ayırmak sureti ile Türk milletini nasıl parçalamak istedikleri de bilinmektedir.

Karal: Milliyetçilik, Millet Bütünlüğü için Tehlikeli

"İstiklal savaşından sonra, Atatürk, Türk tarih tezi ile Anadolu halkının müşterek bir menşeden meydana geldiği fikrini ortaya atmakla böyle bir parçalanmaya yer bırakmamak istemiştir.

"Sayın arkadaşlarım, bilindiği gibi milli kelimesi bir vasıftır. Milliyetçilik ise bir doktrin manası tedai ettirir. Bu sebeple milliyetçiliğin çeşitleri vardır. Irka dayanan milliyetçilik. Geleneğe dayanan milliyetçilik. Bölgeci milliyetçilik vesaire.

"Milliyetçiliği anayasaya koyarsak, istikbalde onu lastik gibi, şu veya bu manaya çekiştirip, Türk inkılâbının büyük eseri olan Türk milletinin zedelenmesi ihtimali vardır. Böyle bir durum ise, anayasanın 2. maddesinde ifade edilmiş olan millet bütünlüğü için de bir tehlikedir.

"Sayın arkadaşlar, milliyetçilik kavramının 1923'ten itibaren geçirmiş olduğu buhranı da hatırlatmamızda fayda vardır. Bilhassa 1937'den sonra, milliyetçilik Almanya'da, İtalya'da, Japonya'da müfrit bir mana ve değer kazanmış ve bu memleketlerde siyasi ve içtimai haklar dahi bu yüzden daraltılmıştır. Gerçekten, ikinci dünya harbi dış görünüşü itibarı ile milliyetçilik anlayışından doğmuştur.

"Aziz arkadaşlar, Türk milleti, milliyetçiliğin kendi şuurunda hak edilmiş olduğuna kanidir ve herhangi bir kuvvet tarafında bu kanaatin kaldırılamayacağına inanmaktadır. Amma milliyetçiliğin politikacılar tarafından türlü manada, türlü şekillerde istismar edilmesini ihtimal dâhilinde görmektedir. Biz bunun için, devletimizin vasfını milli olarak anayasada tespit ettik

ve milliyetçiliği, milli devleti yaratmış olan milletimizin şuurunda mahfuz bulundurmayı uygun bulduk."

Not: Enver Ziya Karal'ın Anayasa'ya 'milliyetçilik' ilkesinin girmesine bu kadar karşı olmasını ben gerçekten anlamıyorum.

Alıntı No 3 [25]

"Mehmet Özgüneş:

"Efendim, milliyetçilik umdesinin Anayasa'dan neden çıkarılmaması lazım geldiğini iyice kavramak için, şu noktaları iyice tahlil etmek lazımdır. Milli devlet nedir? Milliyetçi devlet nedir? Bu tabir sosyalist halkçı manasına kullanılır. Sırf olmamıştır. Etilerden, Selçuklulara, Osmanlı İmparatorluğuna kadar kurulan Türk devletleri de milli idi. Ancak, müstemlekeci memleketlerde gayri milli devlet vardır. İran'da Kaçar sülalesi, gayri milli devlet kurmuştur. Araplar'da Emevi devleti milli idi de, Abbasi devleti gayri milli idi.

"Milli devlet ne demektir? Bu bir solcu uydurmasıdır. Bu tabir sosyalist halkçı manasına kullanılır. Sırf milliyetçilik umdesini bertaraf etmek için uydurulmuştur.

"Milliyetçi devlet ne demektir? Milliyetçi devlet, cemiyette tarih şuuru, fertte bir millete mensup olma şuurudur. Bu bizim için son derece lüzumlu olan bir umdedir.

"Dün ihtisas elemanları bize dediler ki, milliyetçilik 19. asırda idi. Bugün bizim içinde bulunduğumuz bünye, Avrupa'nın o zamanki bünyesinin tamamen aynıdır. Açıkça itiraf etmek lazımdır ki, memlekette tam bir dil birliği, kültür birliği tahakkuk etmiş değildir. Henüz % 70'i okuyup yazma bilmeyen bir memlekette, bu ekseriyeti bu bünye içinde eritmek için milliyetçilik

[25] Sayfa 302 - 305

umdesine geniş şekilde ihtiyaç vardır. Eskiden deniyordu ki, biz Türküz dersek, içimizdeki azınlıklar ayrılırlar. Fakat arkadaşlar bugün Türkiye'de Türk'ten ayrı bir unsur yoktur. Irk bakımından çok küçük bir unsur varsa da, hepsi tarih bakımından hars bakımından Türk'tür. Sonra biz milliyetçilikten vazgeçsek dahi, onlar acaba ırkçılıktan vazgeçecekler mi? Size bir misal vereyim. Aşağıda Temsilciler Meclisi'nde, Rum ırkından bir temsilciye – Türk müsünüz? – dendiği zaman, ***'Rum ırkından Türk vatandaşıyım'*** *demiştir. Uzatmayın Türk müsünüz, değil misiniz? Dendiği zaman, gene de* ***'Rum ırkından Türk vatandaşıyım'*** *demiştir. Fakat Türk'üm dememiştir.*

"Tarihi bakımdan tetkik ettiğimiz zaman görürüz ki, üç ana cereyan memleketin sosyal bünyesini tamamen sarmıştır. Bunlardan birincisi ümmetçilik umdesi, ikincisi ittihadı anasır, yani Osmanlılık, üçüncüsü Türkçülüktür.

Milliyetçilik Atatürk'ün Yarısıdır

"İslâmcılık bütün gayretlere rağmen muvaffak olmamıştır. İttihadı anasırcılık bugün maalesef başkaldırmış gibi görünüyor. Binaenaleyh, arz ettiğim bu üç cereyan devamlı olarak memlekette çalkalana çalkalana Atatürk'e kadar gelmiştir. Atatürk'le milliyetçilik, bütün kabuklarından sıyrılmış, en faydalı hale gelmiştir. Atatürk'ün inkılâpları iki esasa ayrılır, biri batıcılık, diğeri milliyetçilik. Milliyetçiliği kaldırın Atatürk yarım kalır. Devrimciliği kaldırın Atatürk gene yarım kalır.

*"**Anayasadan milliyetçiliği çıkarmak demek, Atatürk'ün sağ kolunu kesmek demektir.** Şu hale göre, gerek Cemal Paşa, gerek Enver Paşa, gerekse Talat Paşa zamanında son derece karışık bazı cereyanlara karışmış bir durumda kalan milliyetçilik cereyanları **Atatürk'le tam ve mütekâmil halini almış bulunuyor.***

*"**Bizim milliyetçiliğimiz Atatürk milliyetçiliğidir.** Milliyetçilik tabirini alırsak ne olacak, bazıları diyor ki, "milliyetçilik anayasaya konursa yanlış tefsirlere yol açar." Benim hatırladığıma göre, CHP'nin altı okundaki ilkelerden birisi de milliyetçiliktir. 40 yaşıma geldim. Şimdiye kadar buna dayanarak ırkçılık yapıldığını, Turancılık yapıldığını ve memleketin bundan zarar gördüğünü görmedim. Tarihi bir misal var. Anayasada senelerce milliyetçilik umdesi bulundu. Ben şuna kaniyim ki, bu memlekette tam bir dil ve kültür birliği meydana getirmek bakımından milliyetçi olmamızın büyük önemi vardır. Bir noktaya daha temas edeceğim. Dün Sami Bey devrimciliği mevzubahis ettiği zaman mütehassis arkadaşlar bize şu manaya geleceğini söylediler. "Devrimcilik daimi değişmedir." Dedim ki, devrim mütemadiyen değişecek mi?*

"Atatürk devrimciliği bu devrimcilik değildir. Atatürk devrimciliği mütemadiyen değişen bir devrimcilik değildir. Atatürk milliyetçilik ve devrimciliği; bir kalıpla donmamak demektir. Bu son derece mühimdir. Atatürk devrimciliği ve milliyetçiliği, en hakiki mürşit olan ilmin ışığı altında her gün hamleler yapmak demektir.

"Aksi halde, 50 sene sonra, dünyadan çok geri kalmış muhafazakâr bir millet olurduk. [26] *Atatürk'ün bütün nutukları ve ya yakınları ile yaptığı hasbi halleri tetkik edilirse, görülür ki; devrimcilik ve milliyetçilik iki ayrılmaz unsurdur.*

"Tekrar ediyorum. Milliyetçilik umdesini anayasadan çıkarmak demek Atatürk'ün sağ kolunu kesmek demektir. Kemalizm'in yaşayabilmesi için mutlaka milliyetçilik kelimesinin buraya girmesi lazımdır."

[26] 2010 yılındayız. 49 yıl geçmiş. Dedikleri doğru çıkıyor.

Alıntı No. 4 [27]

Tunçkanat Milliyetçiliğe Karşı Çıkıyor

Haydar Tunçkanat:

"Efendim, bu anayasayı başından sonuna kadar tetkik edersek, milliyetçilikle meşbu olduğunu görürüz. Özgüneş, tarihi durumu anlattı. O zaman Osmanlı devleti vardı. Şimdi nereye bakarsanız Türk'tür. Anayasanın her tarafı Türk'tür.

"Şu halde şekil itibari ile sınırsız bir milliyetçilik tabirinin konmasına tamamen muhalifim.

"Bu muhtelif vesilelerle istismar edilebilir. Fakat şu anayasanın her yerinde milliyetçilik ve devrimcilik kokmaktadır ve içindedir. Devrimciler her zaman için yürüyecektir. Anayasa'ya hüküm koymakla mutlaka yürüyeceği manası çıkmaz. Bunu milletin şuuruna yerleştirmek lazımdır. Arkadaşlarımdan istirham ediyorum bence maddeyi bugünkü şekli ile kabul etmek lazımdır. İkinci maddeden milli tabirinin çıkarılarak yerine milliyetçilik tabirinin konması benim şahsi kanaatime göre, sınırsız olduğu için tehlikelidir. İstismar edilebilir. Onun için maddenin olduğu gibi kabul edilmesini arz ve teklif ederiz."

Alıntı No. 5 [28]

"2. madde ve "Başlangıç" kısmının aldığı son şekil

Kurucu Meclis Karma Komisyonunun değişikliğinden sonra 2. madde şu şekli aldı.

*"Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıç'ta belirtilen temel ilkelere dayanan **milli**, demokratik, laik ve sosyal hukuk **devlet**idir."*

Başlangıç kısmı ise şöyle kaleme alınmıştır:

[27] Sayfa 305
[28] Sayfa 357 - 358

"Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve

Yurtta Sulh, Cihanda Sulh ilkesinin, Milli Mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilan ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder."[29]
"Başkan - Başlangıcı yüksek oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler kabul etmeyenler. Kabul edilmiştir."

Alıntı No. 6

CHP Araştırma Bürosu üyesi Coşkun Kırca'nın konuşması:[30]

[29] Bkz. sayfa 4
[30] Sayfa 417 - 419

Memleketin İktisadi ve Sosyal Durumu

Muhterem arkadaşlar, zamanımızı fazla almazsam, bazı ana hatları ile memleketimizin iktisadi ve sosyal durumunun bugüne kadar feci olduğunu gözlerinizin önüne sermek isterim.

Memleketimiz çok düşük bir yatırım hacmini gerçekleştirmektedir.

Gayri safi yatırımlarımız milli gelirin, % 11'ine tekabül etmektedir. Bunun da %'2'si dış yardımlar sayesindedir. Safi yatırımları nazarı itibare alarak bunlar ancak milli gelirin % 7 – 8'i idi. Hâlbuki aynı rakam Hindistan'da % 11, İsrail'de % 20'dir.

"Muhterem arkadaşlarım, bu alanda bırakalım Batı memleketlerine ulaşmayı, bizden geri olan memleketlerden bile daha az yatırım yapmaktayız. Ayrıca memleketimiz hızla artan bir nüfusun şiddetli tazyiki altındadır. Muhterem Şefik İnan beyefendi beni teyit ederler sanırım. Nüfusumuz yılda bir milyona yakın artmakta ve senede 300.000 insana yeni iş bulmak, durumu ortaya çıkmaktadır. Buna mukabil, 300.000 insana yeni iş bulmak şöyle dursun, yeni doğan bir milyon insana kâfi gıda verebileceğimiz bile şüphelidir. Zira herkes bilmelidir ki, memleketimizde zirai verimler hızla azalmaktadır. Bunun neticesi köylülerimiz büyük şehrin cazibesine kapıldığı için değil, köylerde iş bulamadıkları için, aç kaldıklarından şehirlere akın etmektedirler. Ziraatımız ormanların tahribi neticesinde, korkunç bir erozyon tehlikesi karşısındadır. Yine ziraatımız, Doğu bölgelerimizin bir kısmında feodal bünyeli ve işletilmeyen büyük arazinin iktisadi ve sosyal mahzurlarını, fakat ekseri bölgelerimiz de verimsizliğe mahkûm, fazla küçük ve dağınık cüce işletmenin zararlarını çekmektedir. Ormanlarımızı kurtarmak için büyük iskân davaları karşımıza çıkmaktadır. ***Sanayileşmemiz,*** *coğrafi bölgeler ve sektör bakımından muvazenesiz şekilde ve* ***çok hafif bir tempo ile inkişaf etmekte-***

dir.[31] *İhracat imkânlarımız ise, yıldan yıla azalmaya yüz tutmuştur. Gizli işsizlik, mevsim işsizliği zirai sektörün en büyük derdidir. Aşırı istihlâk temayülleri her gelir tabakasında vardır. Ve diğer az gelişmiş memleketlerde olduğu gibi, iktisadi bakımdan büyük güçlüklerin membaıdır. Okuyup yazma nispetinin azlığı, orta öğretim ve teknik öğretimin yetersizliği ortadadır. Şarklı bir millet oluşumuzun kalıntısı olan kadercilik zihniyeti ise, en büyük bir sosyolojik engel olarak kalkınma yolunun üzerine dikilmiştir. Bu meselelerimizin halli, ancak çok çalışmakla mümkündür."*

Yorum: "Yatırımların GSMH'ya oranı"

1950	% 9.63
1955	% 14.27
1956	% 13.40
1957	% 13.16
1958	% 13.97
1959	% 15.63
1960	% 15.89

Kaynak: DPT - Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, sayfa 16

Başka yorum yok.

Coşkun Kırca'nın % 11 dediği oran gerçekte % 15.89'dur. Abartı payı % 44.45'dir. (15.89/11.00)

Alıntı No 7 [32] (Devam ediyor Coşkun Kırca)

"Bu tasarının ikinci maddesi gereğince, insan hak ve hürriyetlerine dayanan bir Türkiye'de asla ve kat'a Sovyet Rusya'daki çalışma kamplarından bahsedilemez, bahsedilmeyecek-tir. Bunun kibi, komünist Çin'deki komünlerden de bahsedilmesine asla ve kat'a imkan olmayacaktır. Buna rağmen arkadaşlar, biz, vatandaş-

[31] Sanayide tüketilen elektrik enerjisi 10 yılda % 244 artmış, beğenmiyor Kırca.
[32] Sayfa 421 - 422

larımızı eşit ve fedakarane bir çalışmaya sevk etmek zorundayız. Bir zamanlar köylüye ilkokul yaptırma meselesi vardı ve bu çok yerinde bir fikirdi. Fakat, tatbikat maalesef yanlış oldu. Çünkü; bunun için köye jandarma çavuşu gitti. Köye jandarma çavuşu değil, bizzat kaymakam giderse, eline küreği, kazmayı alıp, köylünün başına geçerse, ona daha önce okul yapmasının, çeşme yapmasının kendine menfaati icabı olduğu anlatıldıktan sonra, ona bizzat örnek verirse bu iş başarılabilir.

"Arkadaşlarım, biz bunu yapmaya razı olmazsak, bu memlekette, hak ve hürriyetlerin ve demokrasinin devam edeceğinden ciddiyetle şüphe etmek lazımdır. Bunu başka memleketler yapıyorlar. Hindistan, İsrail, Birmanya, Birleşmiş Arap Cumhuriyetleri (o tarihte Mısır ve Suriye bu ad altında birleşmişlerdi. Sonra ayrıldılar !) *hatta Pakistan bunu yapıyor. 'Community Development' denilen projeler, kitleyi ikna yolu ile çalışmaya teşvik edilmektedir. Bu yollardan köylüyü 'Kahvede oturacağına, gel de şu işi yap' diye ikna etmektedir. Bu yolda çok ileri gitmişlerdir. Ama bu işle uğraşanlar, köylüye örnek olmak için kazma, küreği bizzat yüklenenler, liderler, yine halkın oyu ile devre-dilmeyi göze almış durumdadırlar. Bunda anti-demokratik olan nedir arkadaşlar?*

"Arkadaşlar, Sovyet Rusya'daki, 'Çalışmayana ekmek yoktur' umdesi de bu Tasarıda yer alacak değildir. Çalışmak istemeyen vatandaşlarımız da bu memlekette elbette ki, insan haklarından istifade edeceklerdir. Ama, kendilerini eğitim yolu ile ve sair demokratik metotlarla çalışmaya sevk etmek mümkün olabilecektir ve olmalıdır.

"İşte arkadaşlarım, benim anladığım kadar çalışma ve sosyal adalet budur.

"Arkadaşlarım, bu Tasarı ancak, bir çerçeve içinde liberalizme, sosyalizme (demokratik sosyalizme) ve devletçiliğe imkan

vermiştir. Bu çerçeve şudur. Bu memlekette komünizm yasaktır. Faşizmin her nevi yasaktır. İnfiratçılık (yalnızcılık) *yasaktır. İrtica yasaktır. Saltanatçılık yasaktır. Bu çerçeve içinde her doktrinin serbestçe, ilmi ve objektif esaslara uyarak, farklı görüşlerini geliştirmek için çalışması mümkündür.*

"Arkadaşlarım, bahsettiğim dava sadece Türkiye'nin davası değildir. Kalkınma zaruretleri ile hürriyet zaruretlerinin birbiri ile bağdaşması gibi girift maddeleri ile karşı karşıya bulunuyoruz. Biz, sakıt iktidar gibi önce kalkınma, sonra hürriyet, diyenlerden değiliz. Zira, bir kere kalkındıktan sonra, hürriyet nizamının iadesinin zor, hatta imkansız olduğunu biliyoruz. Kalkınma olmadan hürriyet ve demokrasi olmayacağını da müdrikiz. Zira; aç ve sefil kitleler, ne basın hürriyeti, ne toplantı hürriyeti, ne de üniversite muhtariyeti anlayacaktır. Hatta bu kitlelerin, bu mefhumları anlamayı bile reddetmesi mümkündür. Sefil ve aç kitleler karşısında, klasik hürriyetlerin ve demokrasinin yok olmasını istemiyorsanız, kalkınma için çok çalışmak ve az yemek (tüketmek) *mecburiyetinde olduğumuzu da lütfen kabul buyurunuz...Biz ve bizim gibiler, halkımızı ikna yolu ile, demokratik yollarla çalışmaya sevk edemezsek, o takdirde demir perdenin hakiki muvaffakiyeti ihtima-linden ciddiyetle endişe etmek lazımdır. Yeni Amerika Cumhurbaşkanı Mr. Kennedy gibi, Batı'daki gözü açık devlet adamlarının meşgul oldukları en önemli dava da işte budur.*

"Bu problemi bendeniz bir parçacık müdrik olduğumu sandığım içindir ki, Komisyon ile çalışma ve sosyal adalet kelimelerinin Tasarı'da beraberce yer alması lehinde bütün kalbimle, reyimi verdim."

Coşkun Kırca'nın bu uzun konuşması da diğerleri gibi okurların gözünden kaçmamıştır ki, tenakuzlarla doludur. Buna rağmen konuşmacı Umumi Heyet'te reaksiyonla karşılanmamış,

Muammer Aksoy gibi gayri ciddiye alınamamıştır. Nitekim Kırca; bir Komisyon üyesi olarak, ancak Komisyon adına konuşabileceği halde, hem lehte ve hem de kendi adına konuşmasının teamülden olmadığını, konuşmasında bir taraftan Yasa'da sosyalizmin bulunmadığını ifade ederken, bir doktrin ifade etmediğini açıklarken, bir başka ifadesinde Yasa'nın sosyalizme de açık olduğunu ifade ediyor. Tabii, lehte gösterdiği örneklerin, aleyhte de gösterilebileceği hususlarını dikkate almadan konuşuyor. Buna rağmen, konuşmalarını samimi telakki edelim ve kendi kendimize soralım; komünizme ve faşizme kapalı olduğunu ifade ettiği bu Anayasa Tasarısı, Kurucu Meclis'çe de bir hayli barajlar konmak sureti ile komünizm, faşizm, sosyalizm gibi ideolojilere kapalı olan bu Anayasa'ya rağmen, İşçi Partisi kurulurken sesini çıkarmayan, sesini çıkarmamak şöyle dursun, onları müdafaa eden, sonra onların ve dışarının tahrikleri ile Mao, Lenin, Marks havarileri ve mücahitlerinin Anayasa doğrultusunda çalıştıklarını ve masum olduklarını iddia eden bu Anayasa Komisyonu üyeleri, sözcüleri neye istinaden bu müdafaaları yapmaktadırlar? Muammer Aksoy, Bahri Savcı gibi bir takım sol kuruluşların avukatlığını ve sözcülüğünü yapanlar acaba bu gayret içinde niçin bulunuyorlar, neden bu hareketlerin Anayasa'ya aykırı olduğunu ifade etmiyorlar? Tabii, gerçekler su yüzüne tamimiyle çıkmıştır. Vatandaş iğfal edilerek neticeye varılmak istenmektedir.

Birinci Kitap'ta da belirttiğimiz üzere, bu görüşmelerden sonra 2.Madde Komisyon'a gitmiş ve yeniden tanzim edilerek Temsilciler Meclisi'ne gelmiştir.

"Madde üzerinde Milli Birlik'in konuşmalarını daha önce verdiğim için burada bu hususa değinmeyeceğim. Madde yeniden Temsilciler Meclisi'ne gelerek görüşülmüş vbe kabul edilmiştir. Kabul edilen madde,

"Madde 2

"Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir"

Şeklini almıştır. Böylece madde, Anayasa Komisyonu'nun değil, Temsilciler Meclisi'nin fikrini muhtevi (içeren) olarak çıkmıştı.

Yorum: Sayın Toplu Alzheimer hastası idi, 2004 yılında vefat etti. Kendisi ile 1994 yılında tanışmış ve kitabını imzalatmıştım. Kurucu Meclis hakkında anlattıkları bir kitabın sayfalarına sığmayacak kadar ilginç bir o kadar da düşündürücü idi. Biz Demokrat Partililer dikkatlerimizi yoğun bir şekilde Yassıada'ya yöneltmiş iken Ankara'da olup bitenleri yeterli ölçüde izleyememiştik.

1961 Anayasası gerçekten ısmarlama bir metindi. Aşırı sola açıktı. Atatürk'ün 1924 anayasasına göre egemenliği sınırlayan unsurları içeriyordu. Zaten anayasayı yazan isimlere bakıldığında gerek yetenek gerekse ideoloji olarak bu anayasanın nereye yönelik olduğunu görmek mümkündür.

Doğan Avcıoğlu gibi yalancılığını belgelediğim (ayrıca Hasan Cemal de aynı konuyu işlemiştir, ***Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım***'da.) bir kişinin anayasa yazarı olması ne kadar 'olmayacak bir iş' idi ise 80li yıllarda Kavala grubunun yayımladığı bir ansiklopedinin (***Sosyalizm***) yazı kurulunda Abdullah Öcalan'ın yer almış olması aynı ölçüde şaşırmışlık örneği idi. Türkiye böyle 'şaşkın' dönemlerden geçmiştir.

1961 Kurucu Meclisi'nin tam bir listesini ekliyorum. (EK-2) Bu listeye bakıldığında 27 Mayıs'ın şu çürük halkaları ortaya çıkmaktadır:

27 Mayıs'ı yapanlar, yıllardır planlayanlar, ya Milli Birlik

Komitesi'ne hiç girememişler (Talat Aydemir, Dündar Seyhan gibi) ya da birkaç ay içinde tasfiye edilerek dünyanın dört bir yanına, sürülmüşlerdir.

Geride kalanlar, *ömür boyu senatörlük* alarak yürütme ve yasamayı önce paylaşarak (Kurucu Meclis döneminde) daha sonra gümüş tepsi içinde CHP'ye teslim etmişlerdir. Ancak evdeki bir hesap sandıkta tutmamıştır: 15 Ekim seçim sonuçları. Bu sonuçlara göre CHP seçimin gerçek mağlubu olunca 21 Ekim Protokolü ile seçimleri iptal etmeye kalkışmışlardır. Son anda kabul ettirilen 'Gürsel Cumhurbaşkanı - İnönü Başbakan' dayatması ile koalisyonlar ve Aydemir artçı darbeleri peş peşe gelmiş ve Türkiye 1965'e kadar bunalmıştır.

1957 yılında % 41 oy alan CHP 1961'de % 37, 1965 yılında % 29 ve 1969 yılında da % 27 oy alarak dibe vurmuştur. Türk Milleti'nin, bir CHP kulübü olan Kurucu Meclis'in ayıplarına en anlamlı tepkisi, CHP'nin oylarındaki devamlı düşüş olmuştur.

Mehmet Arif DEMİRER
7 Ocak 2005

Beş yıl önce hazırladığım bu metne 2010 yılında bir ekleme yapmıyor, sadece Kurucu Meclis'in **Demokrasi Ayıbı** olduğunu tekrarlıyorum.

Sonsöz - 1

TBMM'nin açılışının 90'ıncı, 14 Mayıs'ın 60'ıncı ve 27 Mayıs'ın 50'inci yıldönümünde her gün, sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar, yeni bir Anayasa'yı konuşuyoruz.

Bu *yeni* Anayasa taslağını *yeni* bir Kurucu Meclis hazırlamadı. Bir Meclis de hazırlamadı. AKP'nin mutfağından çıktı.

1961 Anayasası da, her ne kadar 6 Ocak 1961 günü açılan Kurucu Meclis'in hazırladığı iddia edilmiş idi ise de, CHP'nin mutfağından çıkmıştı.

1961 Kurucu Meclis'i sayısal olarak % 73, fiili olarak % 99 CHP denetiminde bir topluluktu. Anayasa Komisyonu Başkanı, Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal (Baba) idi. Çok hızlı bir Demokrat Parti karşıtı idi. O kadar hızlı idi ki, 27 Mayıs'tan hemen sonra kaleme aldığı 20 sayfalık **DP karşıtı** kitapçık Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1960 yılının son üç ayında tam 60 bin adet basılmıştı. 27 Mayıs'tan sonra kaç günde yazdı acaba?

Baba daha da hızlı bir **İnönü yandaşı** idi. İslam Ansiklopedisi için kaleme aldığı ATATÜRK Makale ve Kronolojisi (Bkz. ***Baba ve Kızı'nın 27 Mayıs Yorumları,*** EK – 1 ve EK – 2) affedilmez sabıkalarıdır.

1960 yılının 27 Mayıs askeri darbesiyle ***iç içe*** CHP'si (ben buna 'CHP1961' diyorum) ile 2010 yılının askeri darbe karşıtı görünümündeki AKP arasında son derece ilginç benzerlikler vardır.

1960 yılında CHP, darbe desteği olmadan iktidar olamayacağının bilincinde idi. Nitekim 6 Ocak 1961 – 4 Eylül 1961 tarihleri arasında Meclis'te yaşadığı Tek Parti iktidarı dönemini siyasi yaşamında bir daha hiç gör(e)meyecekti.

2010 yılında AKP ise, 2011 seçimlerinde Tek Başına İktidar konumundan uzaklaşacağının bilincinde, TSK'yı karşısına alarak *demokrasi* adına kendi mutfağında hazırladığı Anayasa Değişiklik Paketi'ni Türk seçmenine dayatmaya çalışıyor. Bu paketten kendine siyasi kazanç sağlamayı ve yargıyı ele geçirmeyi planlıyor. Bunu yaparken de bilinçli ve sistematik bir şekilde TSK'yı yıpratmaya çalışıyor.

1961 Anayasası'na Milli Birlik Komitesi'nin mutlak baskısına ve o tarihte HAYIR kampanyasına izin verilmemiş olmasına rağmen Millet'in yarısı 'EVET' dememişti.

2010 AKP Anayasa Değişiklik Paketi'ne de Milletin çoğunluğu 'EVET' demeyecektir.

AKP için 2011 seçim sonuçları ile CHP'nin 1961 seçimlerinde aldığı % 37 oy arasında da benzerlikler olacağını düşünüyorum: HÜSRAN. CHP bunu yaşamıştı.

1961 seçimlerinde; Kurucu Meclis'e hazırlattığı Anayasa'dan güç alacağını düşünen ve tek başına iktidara geleceğine inanan CHP, hüsrana uğramış ve politikaya bulaşmış askerin desteğine rağmen önce Adalet Partisi (daha sonra YTP ve CKMP) koalisyonları ile yetinmek zorunda kalmıştı.

2011 seçimlerinde, 2010 Anayasa dayatması sonuç vermemiş olan AKP Tek Başına İktidarı kaybedecek ve Yeşil Sermaye ve Yandaş Medya desteğine rağmen geldiği gibi gidecektir.

27 Mayıs'ta topla-tüfekle iktidardan uzaklaştırılan Demokrat Parti, kurulduğu günden itibaren DP'nin devamı olduğunu ilan eden Adalet Partisi olarak, 1965'te yine tek başına iktidar olmuştu.

Kurucu Meclis'in açıldığı 6 Ocak 1961 gününü bir bayram ilan eden ve DP kurulduğu 7 Ocak 1946 tarihi ile alay eden Metin Toker, her ne kadar bugün aramızda değil ise de, 9 Ocak 1961 günü AKİS'te yazdıklarının ne kadar yanlış olduğunun (herhalde) farkına varmıştır.

Bugün 6 Ocak 1961 gününü Türk Milleti; ne hatırlamaktadır, ne de ne olduğunu bilmektedir. Demokrat Parti ise, 2010 yılında ATATÜRK'ün kurduğu laik Türkiye Cumhuriyeti'nin bir İslam Cumhuriyeti'ne dönüşmemesi için Türkiye'nin tek umududur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ciddi ve önemli bir temel yasadır. 1961 yılında yapıldığı gibi 2010 yılında da kısır ve günlük siyasi çekişmelerin kavga konusu yapılmamalıdır.

Türkiye, 1961 Anayasası'nın oluşturduğu olumsuzlukları (12 Eylül'e kadar uzanan Sağ - Sol bölünmeler ve çatışmalar) çok pahalı ödemiştir.

2010 yılında, her ne kadar hala daha tek başına iktidarda ise de arkasında milletin üçte biri kadar desteği (belki?) kalan AKP'nin dayatmaya çalıştığı yandaş anayasa taslağının faturası çok daha ağır olabilir.

Mehmet Arif DEMİRER
8 Ağustos 2010

Sonsöz - 2

Bu kitabın önemli bir bölümü 14 Mayıs 2010 tarihinde tamamlanmıştı. Ancak o tarihte Kurucu Meclis'in kuruluş kanun metnine ulaşamamıştım. Nihayet bir hafta önce Milli Kütüphane'de bulduk ve EK - 2'ye monte ettik.

Türkeş, 7 Eylül 1961 tarihli mektubunu ise 23 Kasım 1961'de bana Yeni Delhi'de göstermişti. (Bkz. EK - 8) Ama o gün mektubun sadece bir bölümünü, idamların infaz edilmemesi konusunu, görüşmüştük. Mektubu merhum Toplu'nun kitabının sonunda bulduğumda eski bir dosta kavuşmuş gibi sevindim çünkü Kurucu Meclis'in tatile çıkarılmış olmasının önemini önplana çıkarmak istiyordum ve merhum Toplu daha 1976'da bakınız neler yazmış:

"Kanaatimiz odur ki, bu mektup geldiği sırada, yani eylül ayı içinde, İnönü işe müdahale etseydi bu idamlar önlenebilirdi. Fakat İnönü bürçok parti liderlerinin harekete geçmesinden sonra davrandı. Davranışında geç kalmıştı."

İnönü, 13 Eylül'de Gürsel'e bir mektup yazmış. Oysa yapacağı şey Temsilciler Meclis'ini toplantıya çağırmak ve Yassıada kararlarının Türkeş'in uyarısı doğrultusunda Kurucu Meclis tarafından onaylanmasını sağlamaktı. Bu, idamları kesin olarak önlerdi.

Temsilciler Meclisi'ndeki siyasetçiler (200 CHP'li, 25 CKMP'li) ve hukukçular (Yargı organları 12, Barolar 6) kararları

tartışmamış oldukları için idamlardan, Türkeş'in mektubunda belirttiği gibi Millet ve tarih önünde sorumludurlar.

Hep söylemişimdir: 27 Mayıs ve Yassıada'daki Yüksek Adalet Divanı ne ölçüde birer Hukuk Kiri idiler ise, Kurucu Meclis de aynı ölçüde bir Hukuk Ayıbı idi.

Oluşturulmasından (Gürsel'in Sarı Zarfı, Feyzioğlu'nun 21 günde yazdığı kanun tasarısı, 157 sayılı Kurucu Meclis Kanunu) 1961 Anayasası'na, 9 Temmuz referandum sonucuna ve 4 Eylül'de Temsilciler Meclisi'nin zoraki tatile çıkarılmasına kadar her adımda yeni bir hukuk ayıbı.

Hedef çok açıktı: Kendi yazdığı/yazdırdığı anayasa ile, Menderes'i toprağa gömdükten, Bayar ve arkadaşlarını da Kayseri'de dört duvar arasına soktuktan sonra, CHP'nin; tek başına (beklenti % 60 oy idi) iktidara gelmesi, Gürsel'in cumhurbaşkanlığı, 13 Kasım Komitesi'nin üyeleri için ölüm boyu senatörlük.

Birinci hesap iki gün gecikme ile tuttu: Menderes'in hasta yatağında, komada, ölmesine izin vermediler, tedavi ettiler ve 17 Eylül günü astılar.

İkinci hesap ise 15 Ekim 1961 günü Sandık'tan döndü. CHP tek başına iktidar olamadı. Gerisi malum...

Bu İkinci Sonsözde karanlıkta kalmış bir olayı gün ışığına kavuşturmaya çalışacağım:

15 Eylül 1961 Günü Yetki Kimdeydi?

12 Haziran 1960 tarihli 1 Sayılı Geçici Kanun'a göre:

Madde 6 –

Yüksek Adalet Divanı'nın kararları kesindir; ancak, idam cezalarının infazı, kararın Milli Birlik Komitesi'nce tasdikine bağlıdır

Madde 25 –

Milli Birlik Komitesince çıkarılan geçici kanunlar yeni anayasaya göre kurulacak TBMM'nce kaldırılmadıkça yürürlükte kalır.

13 Aralık 1960 tarihli 157 Sayılı Kurucu Meclis Kanun'a göre:

Başlık Maddesi –

1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkındaki **12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Geçici Kanunu'na ek "Kurucu Meclis Teşkili" hakkında Kanun**

Madde 18 –

Kurucu Meclis'in başta gelen görevi, beşinci ve altıncı bölümlerdeki esaslara göre halkoyuna sunulacak Yeni Anayasayı görüşüp kabul etmek ve Seçim Kanununu yapmaktır.

Bunun dışında kanunları yapma, değiştirme, yorumlama ve yürürlükten kaldırma; bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını ve eklerini görüşme ve kabul etme; barışa, **savaşa,** yabancı Devletlere karşı silâhlı kuvvet kullanılmasına ve zorlama tedbirleri alınmasına **karar verme;** yabancı Devletler ve milletlerarası teşekküllerle yapılan antlaşmalarla sözleşme ve her türlü anlaşmaları ve Bakanlar Kurulunca ilân edilen sıkıyönetim ve kararını onaylama **yetkileri Kurucu Meclis'e aittir.**

Madde 24 –

Kurucu Meclis aralıksız çalışır. Ancak zaruret halinde, Millî Birlik Komitesi ile Temsilciler Meclisinin birleşik toplantısında, toplantıya katılacakların üçte iki çoğunluğu ile 10 günü aşmamak

üzere tatil kararı verilebilir. Tatil sırasında, komisyonlar çalışabilir.

Devlet Başkanı Kurucu Meclisi, Temsilciler Meclisi Başkanı Temsilciler Meclisi'ni, tatil bitmeden toplantıya çağırabilir.

Madde 41 –

"Bu kanun (157 sayılı), 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanun'a ek mahiyette olup... bu kanuna (1 sayılı ?) aykırı bilcümle hükümler işbu kanuna (157 sayılı ?) uygun olarak değiştirilmiş (tir)..." (Türk Yasama Sisteminin 'anlaşılması çok zor, hatta imkansız' kanun metinleri yazmak konusunda şaheser bir örneği!)

Muammer Aksoy'un 5 Kasım 1969 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan yazısına göre:

"...Milli Birlik üyeleri, Yassıada hükümlerinin tasdikinde Temsilciler Meclisi'nin yetki sahibi olmasını teklif ettiği halde, İsmet Paşa bunu reddetmiş ve, "Başladığınız işi siz tamamlayınız" diyerek; infazların, CHP'nin çoğunlukta olduğu Temsilciler Meclisi'nden geçmesi imkanını (yani idamların kendisi EVET demedikçe infaz edilmemesi imkanını) kendi arzusuyla ortadan kaldırmıştır."

Not: İsmet İnönü, Aksoy'un bu iddiasına cevap vermemiştir. Çünkü aşağıda açıklanacağı üzere, bu iddia doğru değildir.

Rıfkı Salim Burçak'a göre: (***İdamların İçyüzü*** - Sayfa 81-87)

"CHP, Türkeş kanadının tasfiye edilmesini sevinçle karşıladı. Zira

14'lerin şiddetle karşı koydukları Kurucu Meclisi şimdi artık kolayca toplama imkânı elde edilmişti. Cemal Gürsel, bu meclisin kuruluş kanununu hazırlamak üzere herhangi bir hu-

kukçuyu değil, CHP'li yöneticilerden Prof. Turhan Feyzioğlu'nun başkanlığı altında bir ilim heyetini [33] görevlendirdi.[34]

"İşte bu kanun hazırlanırken, idam cezalarının tasdik yetkisi MBK'dan alınarak Kurucu Meclis'e veya bu Meclis'in büyük kanadını oluşturacak olan Temsilciler Meclisi'ne verilebilirdi.[35] MBK, Geçici Anayasa ile bu yetkiyi kendi üzerine aldığı tarihte kanun koyucu organ kendisi idi. Halbuki şimdi kanun yapma yetkisi Kurucu Meclis'e intikal ediyordu. Ölüm cezalarını tasdik yetkisinin de bu meclise verilmesi doğru olurdu. Temsilciler Meclisi'nde ezici çoğunluğun ise CHP'de olacağı aşikârdı. [36] Nitekim bu meclis yüzde seksenin üstünde CHP'li olarak toplanmıştır. İdam kararlarının müebbete çevrilmesi yetkisi bu meclisin elinde olsaydı, İsmet İnönü, mutlak surette hâkim olduğu Temsilciler Meclisi'nde infazları kolayca önleyebilirdi. Sonucu varmanın en emin, bir bakıma en kolay yolu bu idi.

"İnönü, bu derece müsait şartlar içinde bu imkânı acaba neden kullanmadı?[37] İnfazları önleme için kapı kapı dolaşıp kuvvet sahibi bazı kişilere laf anlatmağa çalışmaktansa, yetkinin Temsilciler Meclisi'ne alınması hem çok daha makul, aynı zamanda patrik olmaz mıydı?[38]

"Burada, akla şu soru geliyor: Milli Birlik Komitesi, Geçici

[33] Aralarında Doç. Dr. Muammer Aksoy da vardı

[34] Görevlendirmişti. Gürsel'in Feyzioğlu'na Sarı Zarf'ı gönderdiği tarih, 31 Ekim 1960'tır. Türkeş ve arkadaşları 13 Kasım 1960 tarihinde yurtdışına gönderilmişlerdir.

[35] Ama verilmedi.

[36] Ondan da öte pazarlıklar ona göre yapılmıştı

[37] Cevap çok basit. Böyle bir imkan yoktu. Ayrıca kullanmak istediği de şüpheli.

[38] Kurucu Meclis Kanunu'nun hazırlanışı, Bakanlar Kurulu ve MBK'da tartışılıp kesinleşmesi 31 Ekim – 13 Aralık 1960 tarihleri arasındadır. İnönü'nün kapı kapı dolaşıp idamları *görünürde* önlemeye çalıştığı tarih ise 13 Eylül – 15 Eylül 1961'dir. 4 Eylül 1961 günü Kurucu Meclis tatile çıkarken söyledikleri de untulmamalıdır: **"Asil ihtilalciler sözlerini yerine getirdi"** İnönü'nün o tarihte beklentisi, referandum sonuçlarına bakarak, 15 Ekim 1961 seçimlerinde % 60 oy ile Tek başına iktidara gelmek idi.

Anayasa'daki kendi yetkilerini Kurucu Meclis'e veya bu meclisin büyük kanadı olan Temsilciler Meclisi'ne devretmeye acaba razı olur muydu?"

Yorum: Merhum Burçak bu noktada Muammer Aksoy'un ifşaatına kurban olmuş:

"Prof. Muammer Aksoy işte bu noktada, meselemizi aydınlatan çok önemli bir ifşaatta bulunmuş ve Milli Birlikçilerin kendi yetkilerini Temsilciler Meclisi'ne devretme için İsmet Paşa'ya kendiliklerinden teklifte bulunduklarını açıklamıştır. Muammer Aksoy'un fevkalade büyük bir önem taşıyan bu sözleri üzerinde durmamız gerekiyor."

Yukarıda Muammer Aksoy'un ifşaatını tırnak içinde verdim. Milli Birlik üyeleri İnönü'ye bir teklif götürmüşler. Tarih yok. İnönü ile konuşan Milli Birlikçilerin adları yok. Mekan belli değil. Tanık yok. Ayrıca 13 Aralık 1960 tarihinde Kurucu Meclis kanunu ilan edildi-ğinde bu konu hiç gündeme gelmemiş. Tasarıyı da yazan beş kişi-den biri kendisi. "Tasarı üzerinde çalışırken bu konu tartışılmıştı" da diyemiyor, çünkü 1969'da ilgililerin tümü hayatta ve bu iddia gerçek değil.

Kanun metnindeki 41 inci madde ise son derece karmaşık. Hala çözebilmiş değilim. Muammer Aksoy'un da ne denli DP düşmanı olduğunu merhum Burçak unutmuş olabilir, ama ben 1 Haziran 1960 tarihli FORUM dergisinde yayımlanan yazısını çok iyi hatırlıyorum.

Son olarak 4 Eylül 1961 günü tatile çıkarılan Temsilciler Meclisi üyeleri ile vedalaşırken İsmet İnönü'nün pür neşe söylediklerine (dipnot sayı 5) bakıldığında Yassıada kararlarına on gün kala idamları önlemek gibi bir niyeti ben göremiyorum.

Dolayısı ile, bence, idamların onay yetkisini ne veren olmuş ne de almak yönünde belirgin bir istek.

Muammer Aksoy, olaydan sekiz yıl sonra İnönü'yü suçlayarak (DP'lilerin siyasi hakları için çabalarına kızarak) sanal bir senaryo yazmış. İnönü de cevap vermeye tenezzül etmemiş.

SORU: Türkeş'in yazdıkları ile Kurucu Meclis Kanunu'nun 41 inci maddesini yan yana koyunca ne anlıyoruz?

Ne anlayabiliriz? Ne anlamalıyız? (Bakınız aşağıdaki tablo)

İDAMLARDA YETKİ KİMDEYDİ?

TÜRKEŞ'in 7 Eylül 1961 Mektubu	Geçici Anayasa'nın 6'ıncı maddesi ve Kurucu Meclis Kanunu'nun 41'inci maddesi
I. Yüksek Adalet Divanı'nın vereceği idam kararlarının nihai incelenmesi, bununla ilgili kanunun yürürlüğe girdiği tarihte (12 Haziran 1960) tek meşru yasama organı bulunan **27 Mayıs Milli Birlik Komitesi**'ne (38 üyeli MBK) ait idi. II. Bugün ise, yasama organı yalnız başına **13 Kasım Komitesi** (22 üyeli) değil, Temsilciler Meclisi ile birlikte Komite'den meydana gelen **Kurucu Meclis**'tir. III. Türk Anayasası'na göre, idam hükümlerinin nihai incelenmesi yasama organlarına aittir. **"Şu halde, bugün Yüksek Adalet Divanı'nın vereceği idam kararlarının yalnız 13 Kasım Komitesi'nce incelenmesi hukuki ve meşru olamaz. Aksi halde, millet ve tarih önünde sorumlu olacağınızı hatırlatırım.**	Madde 6 Yüksek Adalet Divanı'nın kararları kesindir; ancak, idam cezalarının infazı, kararın Milli Birlik Komitesi'nce tasdikine bağlıdır Madde 41 Bu kanun, 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanun'a ek mahiyette olup sözü geçen kanunun 1, 3, 7 ve 21'inci maddeleriyle 6ıncı maddesinin son fıkrası, 18inci maddesinin birinci fıkrası ve 24üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile bu kanuna aykırı bilcümle hükümler işbu kanuna uygun olarak değiştirilmiş ve yirmi dördüncü maddesinin birinci fıkrasında yazılı ve yürürlükten kaldırılmış olan maddeleri arasından (61 – 66) madde numaraları çıkarılmıştır. NOT: 41'inci maddeyi çok sayıda hukukçuya gösterdim. Kimse işin içinden çıkamadı!

Sonuç: Türkeş haklı. Yetki 41 inci madde nedeniyle şüpheli bir konuma gelmiş. Temsilciler Meclisi tatile çıkarılmazsa "Yetki bizde" diyenler tartışmalar başlatabilirler, idamlar önlenebilirdi?

İşte bu nedenle Temsilciler Meclisi tatile çıkarılmış.

5 Eylül 1961 tarihli ULUS Gazetesi'nden inciler:

İnönü tatile çıkmadan önce vedalaşırken konuşmuş:

"ASİL İHTİLALCİLER SÖZLERİNİ YERİNE GETİRDİ"

"TÜRK MİLLETİ HİZMETLERİNİ VE SÖZLERİNE SADAKATLERİNİ DAİMA MİNNETLE ANACAKTIR"

Temsilciler Meclisi Kazım Orbay'ın açıkklaması:

"YÜKSEK MECLİS'İN YAPTIĞI PARTİLERÜSTÜ ÇALIŞMALAR GELECEK NESİLLERE ÖRNEKTİR"

Başyazıda ('GÜNAYDIN') tanıdık birisi (Bülent Ecevit):

"Önümüzdeki seçimlerle yeni TBMM teşekkül edene kadar (25 Ekim 1961) *Türkiye'nin yasama organı Kurucu Meclistir. Dün verilen karar ancak bir tatil kararıdır. Kuruluş kanununda yapılan bir değişiklikle Kurucu Meclis'in seçimlere kadar tatile girmesi sağlanmıştır. İHTİYAÇ OLURSA ŞÜPHESİZ SEÇİMLERDEN ÖNCE GENE TOPLANTIYA ÇAĞRILABİLECEKTİR. Fakat öyle bir ihtiyacı doğuracak durumların ortaya çıkabileceğini gösteren HİÇBİR belirti yoktur.*

"8 ay süren Kurucu Meclis çalışmalarının çok verimli ve faydalı olduğu herhalde inkâr edilemez."

Ecevit çok açık bir şekilde teyit ediyor. Yasama organı Kurucu Meclis'tir. Aynı şeyi 7 Eylül tarihli mektubunda Türkeş de yazmış. Ancak arada bir fark var. Türkeş idam kararlarının onayının yasama organı tarafından verilmesi gerektiğine işaret ediyor. Ecevit ise tatile çıkan Kurucu Meclis'in geri çağırılması için hiçbir belirti göremiyor.

Aslında tatile çıkarılan Kurucu Meclis değil, sadece Temsilciler Meclisi. Çünkü Kurucu Meclis denklemi şöyle:

Kurucu Meclis = Komite (23) + Temsilciler Meclisi (273)

Kurucu Meclis – Temsilciler Meclisi (tatile çıkınca) = Komite

Başka anlatımla Temsilciler Meclisi tatile çıkınca yasama organı ***fiilen*** 13 Kasım Komitesi!

İşte tatil formülünün perde arkası: Komite'de Eylül başında birilerinin akılları başlarına gelmiş ve Temsilciler Meclisi'ne yasa değişikliği tasarısı sipariş edilmiş. Onlar da Kurucu Meclis Kanunu'nun tatile ilişkin 24 üncü maddesinde değişiklik yapan tasarıyı hazırlamışlar, kendi aralarında son sürat görüşerek kabul etmiş ve onay için 13 Kasım Komitesi'ne sunmuşlar.

3 Eylül'de (bir Pazar günü !) onay gelmiş, tasarı kanunlaşmış ve 4 Eylül tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış. 4 Eylül tarihli ULUS Gazetesi bunları hep yazmış. Ardından haberi de vermiş: **"Kurucu Meclis Tatile Giriyor"**.

Temsilciler Meclisi 4 Eylül günü saat 10:00'da (O saatte Resmi Gazete baskıda) toplanmış, tatil önergesi okunmuş. Kabul edilmiş ve kapanış konuşması dâhil, 45 dakika sonra, her şey bitmiş.

Bu kitaba iki alternatif başlık düşündüm:

'Türkiye'de Hukuk Kirleri ve Ayıpları Dönemi 1960-1961'

Aslında Hukuk Kiri 1962 ve 1963'e de sarkacaktır:

2-5 Mart 1962 – Tedbirler Kanunu: DP'yi övmek, 27 Mayıs'a sövmek suçtur! 5 Yıl Hapis...

8 Nisan 1963 Anayasa Mahkemesi Kararı: "Tedbirler Kanunu Anayasa'ya aykırı değildir !"

Eğer Tedbirler Kanunu Anayasa'ya, Kurucu Meclis'in 1961 Anayasası'na, aykırı değil idi ise, o zaman **o anayasanın;**

Demokrasiye

İnsan Haklarına

Basın özgürlüğüne

aykırılığı kanıtlanmıştır, hem de Anayasa Mahkemesi kararı ile!

Kararın altında tanıdık bir imza var: Salim Başol! Yassıada'da 15 idam cezasının da altına imza atmıştı...

İkinci alternatif başlık: **'Elli Yıl Önceki Darbecilerin Asil Kanı !'**

Kimse bana kızmasın İsmet İnönü söylemiş, ULUS'ta manşetten vermiş!

Mehmet Arif DEMİRER

8 Ağustos 2010

Ekler

Ek – 1 Milli Birlik Komitesi Üyeleri

Ek – 2 Kurucu Meclis Kanunu ve Üye Listeleri

Ek – 3 Kurucu Meclis Kronolojisi

Ek – 4 1961 Anayasası'nın Başlangıç Bölümü

Ek – 5 Tedbirler Kanunu & 1961 Anayasası

Ek – 6 Ölenler (27 Mayıs 1960 – 17 Eylül 1961)

Ek - 7 21 Ekim 1961 Protokolü

Ek - 8 Türkeş'in 7 Eylül 1961 Tarihli Mektubu

Ek – 1

Milli Birlik Komitesi Üyeleri

Adı – Soyadı	Görevi	26.10. 1961'de Görevi
1 Cemal Gürsel	İzinli Org.	Cumhurbaşkanı
2 Fahri Özdilek	Org. 1. Ordu K.	Tabii Senatör
3 Cemal Madanoğlu	Korg. Kara K.K. lığı	Senatörlüğü kabul etmedi
4 İrfan Baştuğ	Tuğg. Genelkurmay	12.9.1960 Vefat
5 Sıtkı Ulay	Tuğg. Harp Okulu	Tabii Senatör
6 Ekrem Acuner	Alb. Kara K. K.lığı	Tabii Senatör
7 Mucip Ataklı	Alb. Kara Harp Akadem.	Tabii Senatör
8 Osman Köksal	Alb. Cumhurbşklığı	Tabii Senatör
9 Fikret Kuytak	Alb. Kara K.K.lığı	Tabii Senatör
10 Sami Küçük	Alb. Genelkurmay	Tabii Senatör
11 Muzaffer Yurdakuler	Alb Genelkurmay	Tabii Senatör
12 Haydar Tunçkanat	Alb. Hava Harp Ak. .	Tabii Senatör
13 Suphi Karaman	Yrb. Kara K.K.lığı	Tabii Senatör
14 KamilKaravelioğlu	Yrb. Hava Harp Ak.	Tabii Senatör
15 Kadri Kaplan	Yrb. Milli Sav. B.lığı	Tabii Senatör
16 Ahmet Yıldız	Yrb. 4. Tümen	Tabii Senatör
17 Sezai Okan	Yrb. Genelkurmay	Tabii Senatör
18 Refet Aksoyoğlu	Yrb. Kara K. K.lığı	Tabii Senatör
19 Emanullah Çelebi	Bnb. Hava Harp Ak.	Tabii Senatör
20 Vehbi Ersü	Bnb. 43. Süv. Alayı	Tabii Senatör
21 Suphi Gürsoytrak	Bnb. 1. Ordu	Tabii Senatör
22 Mehmet Özgüneş	Bnb. 61.Tümen	Tabii Senatör
23 Selahattin Özgür	Bnb. Deniz Harp Ak.	Tabii Senatör
24 Şükran Özkaya	Bnb. 3.Zırhlı Tugay	Tabii Senatör

Kurucu Meclisi Engellemesinler Diye Sürülenler

1 Alparslan Türkeş	Alb. Kara K. K. lığı.	Yeni Delhi
2 Orhan Kabibay	Yrb. ???	Brüksel
3 Mustafa Kaplan	Yrb. ???	Lizbon
4 Orhan Erkanlı	Bnb. ???	Meksiko
5 Münir Köseoğlu	Bnb. ???	Stokholm
6 Muzaffer Karan	Bnb. Tank Tab.	Oslo
7 Şefik Soyuyüce	Bnb. ???	Kopenhag
8 Dündar Taşer	Bnb. ???	Rabat
9 Fazıl Akkoyunlu	Bnb. Genelkurmay	Kabil
10 Numan Esin	Yzb. ???	Madrit
11 Rifat Baykal	Yzb. ???	Tel Aviv
12 İrfan Solmazer	Yzb.	-
13 Muzaffer Özdağ	Yzb.	Tokyo
14 Ahmet Er	Yzb	Trablusgarp

Rütbeler	**Kişi Adedi**	**Ortalama Yaş**
Albaylar -Tümü Kurmay	9	42
Yarbaylar – Tümü Kurmay	4	41
Bibaşılar – Onu Kurmay	13	38
Yüzbaşılar – Dördü Kurmay	7	34
Toplam – 27'si Kurmay	33 Subay	39

Ek – 2

KURUCU MECLİS KANUNU

1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun bazı hükümlerinin kaldırılması ve bazı hükümlerinin değiştirilmesi hakkındaki 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Geçici Kanunu'na ek "Kurucu Meclis Teşkili" hakkında Kanun

Kanun No : 157 *Kabul Tarihi: 13/12/1960*

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

I. Kurucu Meclis:

Madde 1 – Kurucu Meclis, Türk Milletinin zulme karşı direnme hakkını kullanmak suretiyle onun adına harekete geçen Türk Silâhlı Kuvvetlerinin, meşruiyetini kaybetmiş olan idareyi 27 Mayıs 1960 Millî İhtilâliyle devirerek, meşru iktidarı emanet ettiği Millî Birlik Komitesi ile, Demokratik Hukuk Devletinin kurulması yolunda ve mevcut şartlara uygun olarak milletin en geniş manasiyle temsili gayesini gözeten ve bu kanun hükümlerine göre kurulacak olan Temsilciler Meclisi'nden teşekkül eder.

Millî Birlik Komitesi, bu kanunun altında imzası bulunan başkan ve üyelerden kuruludur.

II. Amaç:

Madde 2 – Kurucu Meclis, Demokrasi ve Hukuk Devleti

esaslarını gerçekleştirip teminat altına alacak olan yeni Anayasa ile yeni Seçim Kanununu en kısa zamanda tamamlıyarak en geç 29 Ekim 1961 tarihinde iktidarı yeni seçilecek Türkiye Büyük Millet Meclisine devredinceye kadar yasama yetkisi ile yürütme organını denetleme yetkisini bu kanundaki esaslara göre kullanılır.

Kurucu Meclis'in kabul edeceği Anayasa, ancak halkoyu ile tasvibedildikten sonra kesinleşir.

III. Milletin temsilciliği:

Madde 3 – **Kurucu Meclis üyeleri, her hangi bir** bölgenin, **siyasi zümrenin** veya kendilerini seçen kurum, kurul, makam ve mercilerin **değil Türk Milletinin temsilcileridir.**

Kurucu Meclis üyeleri, kendilerini seçen kurum, kurul, makam merciler de dâhil olmak üzere, Meclisteki çalışmaları ve kullanacakları oylar bakımından hiçbir yerden emir veya direktif almazlar ve yalnız yeminlerine ve vicdanlarına bağlıdırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Temsilciler Meclisi

Temsilciler Meclisinin kuruluşu:

Madde 4 – Temsilciler Meclisi, illerin aşağıda yazılı teşekküllerin Temsilciler Meclisi Seçim Kanununa göre seçilecek olan temsilcilerinden kuruludur:

Devlet Başkanı ve Millî Birlik Komitesi tarafından seçilecek temsilciler:

1. Devlet Başkanı
2. Millî Birlik Komitesi

Bakanlar Kurulu üyeleri,
İller temsilcileri
Siyasi partiler temsilcileri:
1. Cumhuriyet Halk Partisi
2. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

Diğer teşekküller ve kurumlar temsilcileri:
1. Barolar temsilcileri,
2. Basın temsilcileri,
3. Eski muharipler Birliği temsilcileri,
4. Esnaf teşekkülleri temsilcileri,
5. Gençlik temsilcisi,
6. İşçi sendikaları temsilcileri,
7. Odalar temsilcileri,
8. Öğretmen teşekkülleri temsilcileri,
9. Tarım teşekkülleri temsilcileri,
10. Üniversite temsilcileri,
11. Yargı organları temsilcileri...

6. Temsilciler Meclisinin hukukî teminatı:

Madde 17 – Temsilciler Meclisi, hiçbir rakam, merci, kurum veya kurul tarafından kapatılamaz. Bu kanunda gösterilen haller dışında tatil edilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kurucu Meclis'in görev ve yetkileri

Genel olarak:

Madde 18 – Kurucu Meclis'in başta gelen görevi, beşinci ve altıncı bölümlerdeki esaslara göre halkoyuna sunulacak Yeni

Anayasayı görüşüp kabul etmek ve Seçim Kanununu yapmaktır.

Bunun dışında kanunları yapma, değiştirme, yorumlama ve yürürlükten kaldırma; bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını ve eklerini görüşme ve kabul etme; barışa, **savaşa,** yabancı Devletlere karşı silâhlı kuvvet kullanılmasına ve zorlama tedbirleri alınmasına **karar verme;** yabancı Devletler ve milletlerarası teşekküllerle yapılan antlaşmalarla sözleşme ve her türlü anlaşmaları ve Bakanlar Kurulunca ilân edilen sıkıyönetim ve kararını onaylama **yetkileri Kurucu Meclis aittir...**

Kanunların yapılması:

1. Kanun teklif etme hakkı:

Madde 19 – Kanun teklif etme hakkı, Bakanlar Kurulu ile Kurucu Meclis üyelerine aittir. Kurucu Meclis üyelerince yapılacak kanun tekliflerinin en az bir Millî Birlik Komitesi üyesi ile bir Temsilciler Meclisi üyesinin imzalarını taşıması şarttır.

Kanunlarını görüşülmesi ve kabul edilmesi:

Madde 20 – Kanun tasarıları, önce Temsilciler Meclisi'nde görüşülür. Temsilciler Meclisi tasarıyı kabul, ret veya tadil ederek Millî Birlik Komitesine gönderir.

Temsilciler Meclisi'nin reddettiği bir tasarı Millî Birlik Komitesince de reddedilirse, tasarı düşer.

Millî Birlik Komitesi, Temsilciler Meclisi'nden gelen metni hiçbir değişiklik yapmadan kabul ederse, tasarı kanunlaşır.

Millî Birlik Komitesi, Temsilciler Meclisi'nin kabul etmiş olduğu bir tasarıyı tamamiyle reddeder veya değiştirerek kabul ederse veya Temsilciler Meclisinin tamamiyle reddettiği bir tasarıyı olduğu gibi veya değiştirerek kabul ederse, tasarıyı Temsilciler Meclisi'ne geri gönderir.

Temsilciler Meclisi de Millî Birlik Komitesinin ret kararını benimserse, tasarı düşer.

Temsilciler Meclisi, Millî Birlik Komitesince kabul edilen metni olduğu gibi benimserse tasarı kanunlaşır.

Aksi halde, tasarının ihtilâflı kalan noktaları, Kurucu Meclisteki en kıdemli Yargıtay temsilcisinin başkanlığında Millî Birlik Komitesinden ve Temsilciler Meclisi'nden seçilmiş (Başkan dâhil) 7 şer üyeden kurulu bir Karma Komisyonda görüşülür. Karma Komisyonda beliren ayrı görüşler, Kurucu Meclis'in birleşik toplantısında sözcüler tarafından izah edilir ve metinler görüşmesiz oylanır. Millî Birlik Komitesi üyeleri ve Temsilciler Meclisi üyeleri ayrı ayrı oylarını kullanırlar ve tasarı oylama yüzdeleri vasatilerine göre kabul veya reddolunur.

Kanunlar yayınlanmak üzere derhal Devlet Başkanına gönderilir.

Kanunlar görüşülmesine gözetilecek süreler, Kurucu Meclis içtüzüğünde belirtilir.

Kanunların yeniden görüşülmek üzere geri gönderilmesi:

Madde 21- Devlet Başkanı, yayınlanmak üzere kendisine gönderilen kanunları bir defaya mahsus olarak yeniden görüşülmek üzere yedi gün içinde gerekçesi ile birlikte Kurucu Meclise gönderir. Yeni Anayasa ile Seçim Kanunu ve Bütçe Kanunu bu hükmün dışındadır.

Geri gönderilen kanun, Karma Komisyonda müzakere edilir. Kurucu Meclis'in birleşik birleşik toplantısında bir evvelki maddeye göre oylanır. Ancak kabul nisabı 2/3 çoğunluktur. Bu takdirde kanun derhal yayınlanır.

4. Kurucu Meclis'in birleşik toplantı halinde kullanacağı yetkiler:

Madde 22 – Kurucu Meclis, Anayasayı kabul ve kanun koyma dışındaki yetkilerini, Milli Birlik Komitesi ile Temsilciler Meclisinin bir arada toplanması suretiyle kullanır.

5. 1961 Bütçe Kanununun Kabulü

Madde 23 – 1961 yılına ait Bütçe Kanunu tasarısı ile katma bütçeler, Millî Birlik Komitesi ile Temsilciler Meclisinden seçilecek 10 ar üyeden kurulu bir Bütçe Komisyonunda incelenerek Kurucu Meclis'in birleşik toplantısında görüşülüp kabul edilir.

Bakanlık bütçeleri ile katma bütçeler, Mecliste tüm halinde görüşülür. Bölüm ve maddeler ayrı ayrı görüşülmez. Kabul edilmiyen bütçeler, yeniden incelenmek üzere komisyona geri gönderilir.

Kurucu Meclis üyelerinin masraf teklifinde bulunabilme usulleri İçtüzükle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurucu Meclisin toplantı ve görüşmeleri

I. Aralıksız çalışma:

Madde 24 – Kurucu Meclis aralıksız çalışır. Ancak zaruret halinde, Millî Birlik Komitesi ile Temsilciler Meclisinin birleşik toplantısında, toplantıya katılacakların üçte iki çoğunluğu ile 10 günü aşmamak üzere tatil kararı verilebilir. Tatil sırasında, komisyonlar çalışabilir.

Devlet Başkanı Kurucu Meclisi, Temsilciler Meclisi Başkanı Temsilciler Meclisi'ni, tatil bitmeden toplantıya çağırabilir.

İç tüzükler:

Madde 25 – Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi çalışmalarını kendi İçtüzüklerine göre yaparlar. Kurucu Meclis'in birleşik toplantıları için ayrı bir İçtüzük yapılır. Yeni İçtüzüklerde hüküm bulunmayan hususlar-da, eski Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü uygulanır.

III. Birleşik toplantılar:

1. Birleşik toplantılarda Başkanlık Divanı:

Madde 26 – Kurucu Meclis'in birleşik toplantılarında Başkanlık, Millî Birlik Komitesinin bu maksatla seçeceği üye ile Temsilciler Meclisi Başkanı arasında nöbetleşe yapılır.

İlk birleşik toplantıya Millî Birlik Komitesi tarafından seçilen başkan, başkanlık eder.

2. Birleşik toplantılarda nisap:

Madde 27 – Kurucu Meclis'in birleşik toplantıları, Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi üye tam sayılarının salt çoğunlukları ile yapılır. Aksine hüküm olmadıkça kararlar hazır bulunanlar üyelerin salt çoğunluğu ile verilir.

Ancak, barışa, savaşa, yabancı devletlere karşı silâhlı kuvvet kullanılmasına, zorlama tedbirleri alınmasına, yabancı devletler ve milletlerarası teşekküllerle yapılan antlaşmalarla Bakanlar Kurulunca ilân edilen sıkıyönetim kararını onaylamaya Kurucu Meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ile karar verilir.

3. Birleşik görüşmelerin açık olması ve tutanaklar:

Madde 28 – Kurucu Meclis'in birleşik toplantıları ve tutanakları hakkında, bu kanunun 16 ıncı maddesi uygulanır.

NOT: Kurucu Meclis Kanunu 44 maddeden oluşmuştur.

Yukarıdaki maddelerin dışındaki maddeler 2010 yılında güncelliğini yitirmiştir.

Temsilciler Meclisi Seçimi Kanunu

Kanun No : 158 *Kabul tarihi: 13/12/196*

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

2. Temsilciler Meclisinin Kuruluşu:

Madde 2 – Temsilciler Meclisi illerin ve aşağıda yazılı teşekküllerin temsilcilerinden kurulur:

Üyeliklerin dağılışı şöyledir:

a) Devlet Başkanı ve Millî Birlik Komitesi tarafından seçilecek temsilciler:

1. Devlet Başkanı	10
2. Milli Birlik Komitesi	18
b) Bakanlar Kurulu üyeleri	
c) İller temsilcileri,	75
d) Siyasi partiler temsilcileri:	
1. Cumhuriyet Halk Partisi	49
2. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi	25
e) Diğer teşekküller ve kurumlar temsilcileri :	
Barolar temsilcileri,	6
Basın temsilcileri,	12
Eski Muharipler temsilcileri,	2
Esnaf teşekkülleri temsilcileri,	6
Gençlik temsilcisi,	1
İşçi sendikaları temsilcileri,	6
Odalar temsilcileri,	10
Öğretmen teşekkülleri temsilcileri,	6

Tarım teşekkülleri temsilcileri,	6
Üniversite temsilcileri,	12
Yargı organları temsilcileri.	12

KURUCU MECLİS LİSTELERİ

Kurucu Meclis, Temsilciler Meclisi ve Milli Birlik Komitesi'nden oluşmuştur. 6 Ocak 1961 tarihinde 296 üyesi vardı:

Temsilciler Meclisi (6 Ocak 1961 tarihinde 273 Üye)

Milli Birlik Komitesi (6 Ocak 1961 tarihinde 23 Üye)

TEMSİLCİLER MECLİSİ'NİN GRUPLARI:

A) Devlet Başkanı ve Milli Birlik Grubu tarafından seçilecek temsilciler 28

1 – Devlet Başkanı 10, (CHP: 7)

2 – Milli Birlik Komitesi üyeleri 18, (CHP: 11)

B) Bakanlar Kurulu üyeleri 19 (CHP: 14)

C) İller temsilcileri 75 (CHP: 72)

D) Siyasi parti temsilcileri - 74

1 – Cumhuriyet Halk Partisi 49, (CHP 49)

2 – Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi 25 (CHP: 2 !)

E) Diğer teşekkül ve kurumlar – 77 (CHP: 39)

1 – Barolar Temsilcileri 6,

2 – Basın Temsilcileri 12,

3 – Eski Muharipler 2,

4 – Esnaf Teşekkülleri 4,

5 – Gençlik temsilcileri 1,
6 – İşçi sendikaları temsilcileri 6,
7 – Odalar temsilcileri 10,
8 – Öğretmen teşekkülleri 6,
9 – Tarım teşekkülleri 6,
10 – Üniversite teşekkülleri 12,
11 – Yargı organları 12.

Temsilciler Meclisi'nin 273 üyesi arasında CHP'li olduğu kesin olarak bilinen üye sayısı 194'tür (= 7+11+14+72+49+2+39)

Metin Toker bu sayısı 222 olarak vermiştir. Ben yuvarlak 200'ü kabul ediyorum.

Temsilciler Meclisi'nde CHP'lilerin oranı: 200 / 273 = % 73

Devlet Başkanınca Seçilen Temsilciler - 10

1 – Kazım Orbay, (CHP)
2 – Abdürrahman Nafiz Gürman, (CHP)
3 – Behçet Kemal Çağlar, (CHP)
4 – Şükûfe Ekitler, (CHP)
5 – Hermina Kalusiyan (Ermeni Cemaatından),
6 – Orhan Köprülü, (CHP)
6 Eylül 1955 Olaylarında DP İstanbul İl Başkanı!
7 – Erol Dilek (Musevi Cemaatından),
8 – Orhan Mersinli,
9 – Esat Çağa, (CHP)
10 – Kaludi Laskari (Rum Cemaatından) - CHP 7/10

Milli Birlik Üyelerince Seçilen Temsilciler - 18

1 – Raif Aybar,
2 – Adnan Başer Kafaoğlu, (CHP)
3 – Remziye Baturbaygil, (CHP)
4 – Fahri Belen, (DP sonra CHP)
5 – Nihat Reşat Belger,

6 – Hakkı Kâmil Beşe, (CHP)
7 – Rauf Gökçen,
8 – Ferruh Güven, (CHP)
9 – Münci Kapani,
10 – Yakup Kadri Karaosmanoğlu, (CHP)
11 – Alp Kuran, (CHP)
12 – Zekâi Okan, (CHP)
13 – Abdülkadir Okyay,
14 – Ragıp Sarıca, (CHP)
15 – Necip San,
16 – Avni Başman, (CHP)
17 – Kemal Türkoğlu,
18 – Hıfzı Veldet Velidedeoğlu (CHP) – CHP 11/18

5 Ocak 1961 Günü Bakanlar Kurulu Üyeleri – 17

(Not: Gürsel (MBK Başkanı) ve Feyzioğlu (Üniv Temsilcisi)
1 – Devlet Başkanı ve Başbakan Cemal Gürsel (M.B. K.),
2 – Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Muharrem İhsan Kızıloğlu (CHP)
3 – Devlet Bakanı Hayri Mumcuoğlu (CHP)
4 – Devlet Bakanı Nasır Zeytinoğlu (CHP)
5 – Adalet Bakanı Ekrem Tüzemen (CHP)
6 – Milli Savunma Bakanı Muzaffer Alankuş /CHP)
7 – Dışişleri Bakanı Selim Sarper (CHP)
8 – Maliye Bakanı Kemal Kurdaş (CHP)
9 – Milli Eğitim Bakanı Turhan Fezyioğlu (CHP) (Üniversite)
10 – Bayındırlık Bakanı Mukbil Gökdoğan (CHP)
11 – Ticaret Bakanı Mehmet Baydur (CHP)
12 – Sağlık Bakanı Ragıp Üner
13 – Gümrük ve Tekel Bakanı Fethi Aşkın (CHP)

14 – Tarım Bakanı Osman Tosun (CHP)
15– Ulaştırma Bakanı Orhan Mersinli
16 – Çalışma Bakanı Ahmet Tahtakılıç (CKMP)
17 – Sanayi Bakanı Şahap Kocatopçu (CHP)
18 – Basın Yayın Bakanı Cihat Baban (CHP)
19 – İmar ve İskân Bakanı Fehmi Yavuz
CHP (13/17 Başka listelerde yer alan Feyzioğlu ve Baban hariç)
20 – Ekrem Alican – istifa tarihi: 26 Aralık öncesi
21 – M. Amil Artüs – istifa tarihi 4.1.1961 CHP
22 – Hüseyin Ataman
23 – M. Raşit Beşerler
24 – Adnan Erzi (Hükümete 26 Ağustos 1961 tarihinde girmiştir)
25 – Rüştü Özal (Hükümete 8 Şubat 1961 tarihinde girmiştir) (CHP)
26– İhsan Soyak (Hükümete 29 Nisan 1961 tarihinde girmiştir)
27 – Cahit Talas
28 – Bedrettin Tuncel
CHP 14/19

Not: Aşağıdaki kişiler başka kontenjanlardan üye seçilmişler ya da hükümete 6 Ocak 1961 tarihinden sonra girmişlerdir:

1 – Gürsel (MBK)
2 – Ekrem Tüzemen (Yargıtay)
3 – Ahmet Tahtakılıç (CKMP)
4 – Cihad Baban (CHP)
5 – Orhan Mersinli (Devlet Başkanı Kontenjanı)

6 – Turhan Feyzioğlu (Üniversite)

Bu durumda 6 Ocak 1961 günü Bakanlar Kurulu Listesi (28 - 6 Başka Listeler – 3 Hükümete sonra girenler) 19 kişi idi.

İller Temsilcileri - 75

1 – **Adana**: Gülek Kasım, Kemal Satır (CHP (Mvekili) [3]
2 – **Adıyaman**: Özbey Mehmet, (CHP İlçe Bşk)
3 – **Afyon**: Yılmaz Asım, (CHP İl yöneticisi)
4 – **Ağrı**: Türkmen Salih, (CHP)
5 – **Amasya**: Demiray Ahmet, (CHP Milletvekili)
6 – **Ankara**: Doğan Avni, Erkut Halil Sezai, Bekata Hıfzı Oğuz, tümü CHP (Mvekili)
7 – **Antalya**: Aksoy Muammer, CHP
8 – **Artvin**: Alparslan Fehmi, CHP (Mvekili)
9 – **Aydın**: Akçasu Necmi, (CHP)
10 – **Balıkesir**: Demircioğlu Nef'i (CHP)
11 – **Bilecik**: Çakıroğlu İsmail Selçuk, (CHP)
12 – **Bingöl**: Yavuz Cemal, (CHP)
13 – **Bitlis**: Geboloğlu Cevdet, (CKMP)
14 – **Bolu**: Baltacıoğlu Zeki, (CHP)
15 – **Burdur**: Otan Hüseyin, CHP (Senatör)
16 – **Bursa**: Öktem İbrahim, CHP (Mvekili Bakan)
17 – **Çanakkale**: Elmas İmadettin, (CHP)
18 – **Çankırı**: Erkan A. Ferhan, (CHP Milletvekili)
19 – **Çorum**: Ercan Abdullah, (CHP)
20 – **Denizli**: Cengiz Hızır, (CHP)
21 – **Diyarbakır**: Pirinççioğlu Vefik, (CHP Milletvekili)
22 – **Edirne**: Bilgen Süleyman, (CHP mvekili)
23 – **Elazığ**: Hazerdağlı Mehmet Salim (CHP)
24 – **Erzincan**: Bayındır Rauf Nüzhet, (CHP Milletvekili)
25 – **Erzurum**: Dursunoğlu Cevat, (CHP Milletvekili)

26 – **Eskişehir**: Eğin Şerafettin Yaşar, (CHP İl Yöneticisi)
27 – **Gaziantep**: Göğüş Abdülkadir, (CHP İl Bşk)
28 – **Giresun** – Zaimoğlu Kenan Galip, (CHP Milletvekili)
29 – **Gümüşhane**: Sargınalp Nihat, (CHP Milletvekili)
30 – **Hakkari**: Erdinç Sait, (CHP Milletvekili)
31 – **Hatay**: Hocaoğlu Ahmet Sırrı, (CHP Milletvekili)
32 – **Isparta**: Argun Tahsin, (CHP Milletvekili)
33 – **İçel**: Elgün Mehmet Fehmi, (CHP)
34 – **İstanbul**: Engin Lütfü, Tunaya Tarık Zafer,
Gürler Şahap, İlhami Sancar (CHP)
35 – **İzmir**: Adalan Şevket, Çağatay Nazif, (CHP senatörü)
36 – **Kars**: Atalay Sırrı, (CHP Milletvekili ve senatörü)
37 – **Kastamonu**: Toközlü M. Adil, (CHP Milletvekili)
38 – **Kayseri**: Göker Mehmet, (CHP Milletvekili)
39 – **Kırklareli**: Altuğ Abdurrahman (CHP)
40 – **Kırşehir**: Erdem M. Sami
41 – **Kocaeli**: Sürmen Mustafa, (CHP İl Başkanı)
42 – **Konya**: Binekli Mustafa , Özfakih Fakih, (CHP)
43 – **Kütahya**: Çini Rifat,
44 – **Malatya**: Aykurt Nurettin, (CHP Milletvekili)
45 – **Manisa**: Hatipoğlu Şevket Raşit, (CHP Milletvekili)
46 – **Maraş**: Şişman Mehmet, (CHP Milletvekili)
47 – **Mardin**: Dizdaroğlu Vahap, (CHP Milletvekili)
48 – **Muğla**: Serim Etem, (CHP)
49 – **Muş**: Toplu Abdülhadi, (CHP İl Bşk)
50 – **Nevşehir**: Tekiner Zeki, (CHP İl Başkanı)
51 – **Niğde**: Ulusoy Hüseyin, (CHP Milletvekili)
52 – **Ordu**: Güley Ferda, (CHP Milletvekili)
53 – **Rize**: Kumbasar Mehmet Ali, (CHP İl Yöneticisi)
54 – **Sakarya**: Akdağ Burhan (CHP Milletvekili)
55 – **Samsun**: Işıtan Rıza, (CHP İl Başkanı - Milletvekili)

56 – **Siirt:** Aydın Cevdet, (CHP İl Yöneticisi)
57 – **Sinop:** Batur Suphi, (CHP Milletvekili)
58 – **Sivas:** Günay Rahmi (CHP - Belediye Başkanı)
59 – **Tekirdağ:** Öztrak Orhan, (CHP Milletvekili – Bakan)
60 – **Tokat:** Arıkan Vedat, (CHP İl Bşk)
61 – **Trabzon:** Eyüboğlu Cemal Reşit (CHP Milletvekili)
62 – **Tunceli:** Bora Arslan, (CHP Miietvekili- TSK kökenli)
63 – **Urfa:** Gerger Vasfi, (CHP Milletvekili)
64 – **Uşak:** Akbıyıkoğlu Ali Rıza, (CHP Milletvekili)
65 – **Van:** Melen Ferit, (CHP Milletvekili - Başbakan)
66 – **Yozgat:** Sungur Celâl, (CHP)
67 – **Zonguldak:** Duman Necati. (CHP)
CHP 72/75 (% 96)

Siyasi Partiler Temsilcileri
I – Cumhuriyet Halk Partisi
1 – İsmet İnönü,
2 – Aksal İsmail Rüştü,
3 – İnan Şefik,
4 – Bayazit Kemali,
5 – Güneş Turan,
6 – Ecevit Bülent,
7 – Yetkin Nüvit,
8 – Kabadayı İhsan,
9 – Aksan Atalay,
10 – Müezzinoğlu Ziya, İnönü
11 – Göle Turgut,
12 – Günaltay Şemseddin,
13 – Paksüt Emin,
14 – Soysal Mümtaz, AKİS Dergisi
15 – Avcıoğlu Doğan, AKİS Dergisi

16 – Karal Enver Ziya, İnönü
17 – Baykam Suphi,
18 – Barlas Cemil Sait,
19 – Baban Cihat,
20 – Karaosmanoğlu Fevzi Lütfi,
21 – Kurutluoğlu Sahir,
22 – Aksoley Mebrure,
23 – Alişiroğlu Osman,
24 – Hazer Mehmet,
25 – Omay İbrahim Saffet,
26 – Dicleli Vedat,
27 – Tüzel Cafer,
28 – Ergin Feridun,
29 – Sağıroğlu Adil,
30 – Ödül Atıf,
31 – Coşkun Alev,
32 – Aysan Şevki,
33 – Burak Ratip Tahir,
34 – Orhun Hamdi,
35 – Yıldırım Cemal,
36 – Kumrulu Zeki,
37 – Siren Celal Sait,
38 – Egeli Yusuf Adil,
39 – Ergin Sait Naci,
40 – Kitapçı Şahap,
41 – Nalbantoğlu Fazıl,
42 – Soysal Emin,
43 – Yazır Bahri,
44 – Özdenoğlu Şinasi,
45 – Kırca Coşkun, AKİS Dergisi
46 – Eroğlu Hamza,

47 – Yurdakul Danış,
48 – Onat Arif Hikmet,
49 – Yurdabayrak Avni.

II – Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

1 – Bölükbaşı Osman,
2 – Oğuz Ahmet,
3 – Arna Fuat,
4 – Tahtakılıç Ahmet,
5 – Ardıçoğlu Nurettin,
6 – Esengil Kenan, sonra CHP M.vekili
7 – Kaflı Kadircan,
8 – Öztürk Seyfi,
9 – Başaran Kâmil,
10 – Tengirşek Yusuf Kemal,
11 – Kök Enver,
12 – Aldoğan Sadık,
13 – Bilgin Ahmet,
14 – Kepir Mustafa,
15 – Çolakoğlu M. Bahri,
16 – Yörük Abdülhak Kemal,
17 – Özmen Halil,
18 – Ergönenç Alaettin,
19 – Altınsoy Mehmet,
20 – Tokbey Sadettin,
21 – Sökmen Enver, [3]
22 – Dağlı Hazım,
23 – Yücebilgin Yusuf Ziya,
24 – Koperler Tevfik Kâmil, CHP Milletvekili
Dışişleri Bak Müst.
25 – Köseoğlu Ahmet.

Diğer Teşekküller Temsilcileri – 77 (CHP 39/77)

I – Barolar Temsilcileri - 6

1 – Küley Muin, (CHP) Metin Toker'e göre "Ünlü CHP'li"!

2 – Giritli İsmet, (CHP)

3 – Feyzioğlu Yavuz, (CHP) (Feyzioğlu'nun kardeşi))

4 – Şevket Asbuoğlu, (CHP)

5 – Selek Naci Hulusi,

6 – Kırker Enver.

II – Basın Temsilcileri:

1 – Taşman Derviş Sami,

2 – Savaş Selami,

3 – Güven Ferit Celâl,

4 – Göğüş Ali İhsan, (CHP Milletvekili)

5 – Esen İlhan,

6 – Coşar Ömer Sami, Milliyet Gazetesi (CHP)

7 – Babür Ardahan, Ulus – Milliyet (CHP)

8 – Gençosman Kemal Zeki, (CHP – ULUS Gazetesi)

9 – Soysal İlhami, Akşam yazarı (CHP'nin solunda)

10 – Öymen Altan, (CHP – daha sonra CHP Genel Başkanı gazeteci Milliyet)

11 – Ekşi Oktay, (CHP eğilimli–DP karşıtı Hürriyet Gazetesi Basın Konseyi)

12 – Bakşık Şeref. (CHP Milletvekili)

III – Eski Muharipler Temsilcileri - 2

1 – Boransü Etem,

2 – Önalp A. Halim.

IV – Esnaf Teşekkülleri Temsilcileri - 4

1 – Tez Hasan, (CHP Milletvekili)

2 – Şengün Mehmet
3 – Özkol Mazhar,
4 – Vardarlı Adil.

V – Gençlik Temsilcileri:
1 – Onur Hüseyin. Öğrenci – sakat (CHP)

VI – İşçi Sendikaları Temsilcileri - 6
1 – Karahasan Ömer,
2 – Akyüz Abdülkerim,
3 – İnan İsmail, (CHP Mvekili)
4 – Çullu Mahmut Tekin,
5 – Ersoy Bahir, (CHP)
6 – Öğünç Şakir Feridun. (CHP)

VII – Odalar Temsilcileri - 10
a) Ticaret ve Sanayi Odaları Temsilcileri:
1 – Çelikbaş Fethi, (CHP millet vekili ve bakanı)
2 – Soyer Dündar,
3 – Köksal Feyyaz,
4 – Zamangil Cahit. (ULUS gazetesi – CHP)

b) Mimar ve mühendisler Odası Temsilcileri:
1 – Koperler Danış (CHP)
2 – Üstün Feridun.

c) Tabibler Birliği Temsilcileri:
1 – Pamir Fikret, (CHP – daha sonra Kızılay Genel Bşk)
2 – Karamüftüoğlu Yekta.
3 – Tandal Selahattin

d) Veteriner Hekimleri Derneği:

1 – Pamukçu Mahir. Vet Hekimler Derneği (CHP)

VIII – Öğretmenler Teşekkülü Temsilcileri - 6

1 – Akyavaş Halil,
2 – Tardu Reşat,
3 – Özdil İlhan, (CHP)
4 – İnan M. Rauf, (CHP)
5 – Aktepe Münir,
6 – Atılgan Ahmet.

IX – Tarım Teşekkülleri Temsilcileri - 6

1 – Şener Ahmet, (CHP daha sonra Orman Bakanı)
2 – Karamüftüoğlu Ahmet, (CHP Mvekili)
3 – Ertanık Adnan,
4 – İpşiroğlu Abdullah,
5 – Erel Ali,
6 – Doğukan Suphi Rıza.

XI – Üniversiteler - 12

1 –Turhan A. Vahit,
2 – Feyzioğlu Bedii, (CHP)
3 – Biran Lütfü,
4 – Fırat Fehim, (CHP)
5 – Karafakioğlu Bedri, (CHP)
6 – Binark Hikmet, (CHP)
7 – Savcı Bahri, (CHP)
8 – Bilge Necip, (CHP)
9 – Erençin Zihni,
10 – Baykal Bekir Sıtkı, (CHP)
11 – Feyzioğlu Turhan, (CHP)
12 – Ulutaş İsmail.

XII – Yargı Organları - 12

a) Sayıştay:

1 – Gürün Muhittin, (CHP)

2 – Ogat İhsan.

b) Danıştay:

1 – Senil İbrahim (CHP)

2 – Tönik Vecihi,

3 – Göksu Rıza,

4 – Künbetlioğlu Hikmet (CHP)

c) Yargıtay:

1 – Akatlı Lütfi,

2 – Tüzemen Ekrem, (Adalet Bakanı)

3 – Perk Hayrettin Şakir, (CHP) YSK Bşk

4 – Ergüvendi Nedim

d) Başbakanlık Yüksek Murakabe Heyeti:

1 – Kınık Nuri (CHP)

CHP Toplam 194

İşte CHP'nin Metin Toker'e göre 222 üyesinin bulunduğu Temsilciler Meclisi bu idi! Sn Dr Sadettin Bilgiç ile yaptığımız çalışma sonunda en az 194 saf kan CHPli hesapladık.

Ortalama olarak *en az* 200 CHP'Lİ kabul edebiliriz.

Buna ek olarak 23 MBK üyesinin de büyük bir çoğunlukla (belki % 100) CHP eğilimli olduğunu biliyoruz.

2010 yılında hayatta olan Temsilciler Meclisi üyeleri:

Oktay Ekşi

Altan Öymen

Mümtaz Soysal

Yıllar	CHP Milletvekili Sayısı	Toplam Milletvekili Sayısı	CHP'nin Sandıktan çıkan Oy Oranı (%)
1946	395	465	Belirsiz
1950	69	487	40
1954	31	541	35
1957	178	610	41
Kurucu Meclis	194 (200)	273	73 ! Sandık YOK !
1961	173	450	37
1965	134	450	29
1969	143	450	27
1973	185	450	33
1977	213	450	41

YORUM:

Çok açık bir şekilde görüldüğü gibi sandıktan % 27 - % 41 (ortalama % 34) oy çıkarabilen CHP'nin Kurucu Mecliste ortalamanın iki katından daha fazla üyesi vardı. Dolayısı ile bu Meclis'in yazdığı ve Millet'in yarısının EVET demediği 1961 Anayasası, aslında CHP Anayasası idi. 2010 yılında yine perde arkasında bir AKP/RTE Anayasası pazarlıkları yapılmaktadır.

Ek - 3

Kurucu Meclis'in Kronolojisi (1960-1961)

27 Mayıs

Askeri Darbe. Cemal Gürsel idareyi ele alan Milli Birlik Komitesi'nin (MBK) Başkanı oluyor.

28 Mayıs

Hükümet Kuruluyor. Gürsel Devlet Başkanı ve Başbakan.

12 Haziran

38 Üyeli MBK listesi açıklanıyor, 27 Mayıs'ta 17 gün sonra

14 Ekim

Yassıada'da duruşmaların başlaması

17 Ekim

Gürsel, Cumhurbaşkan adayı olabileceğini açıklıyor.

18 Ekim

Prof. Afetinan'ın evinde İsmet İnönü iki MBK üyesi ile buluşuyor ve Gürsel'e Cumhurbaşkanı adayı olmayacağı taahhüdünde bulunuyor. Bunun üzerine Gürsel bir MBK kararı olmamasına rağmen Kurucu Meclis için CHP eski milletvekili Turhan Feyzioğlu'na görevlendirme kararını veriyor.

27 Ekim

147 üniversite öğretim görevlisi emekliye sevk ediliyorlar. Uzun mücadeleler sonunda 12 Nisan 1963 tarihinde görevlerine dönebiliyorlar.

31 Ekim

ODTÜ Rektörü Prof: Turhan Feyzioğlu 147 öğretim görevlisi ile dayanışma içinde rektörlükten istifa ediyor. Aynı gün Gürsel'in Sarı Zarfı kendisine gönderiliyor. Gürsel Kurucu Meclis

Anayasasını, 20 gün içinde hazırlamak görevini Turhan Feyzioğlu'na veriyor. MBK'nın haberi yok. Metin Toker'in yorumu: *"Bu meclis ancak bir 'Danışma Meclisi' olabilir."*

13 Kasım

MBK'da tasfiye – Türkeş ve 13 arkadaşı sürülüyor

21 Kasım

Yasa tasarısı Gürsel'e sunuluyor. 66 Madde – 43 Sayfa

13 Aralık

Yasa tasarısı MBK tarafından onaylanıyor. 157 sayılı yasa.

Böylelikle CHPli Feyzioğlu 21 günde Kurucu Meclis yasası hazırlamış oluyor.

25 Aralık

Maliye Bakanı Ekrem Alican istifa ediyor (ama yine de Temsilciler Meclisi üyesi oluyor). Yerine Kemal Kurdaş Maliye Bakanı oluyor.

28-30 Aralık

Temsilciler Meclisi için seçimler yapılıyor.

3 Ocak

MBK'nın 18 kişilik kontenjanı ilan ediliyor. Toplam 273 üye belirlenmiş oluyor.

4 Ocak

Bakanlar Kurulu istifa ediyor

5 Ocak

Yeni Bakanlar Kurulu açıklanıyor. T. Feyzioğlu Milli Eğitim Bakanı oluyor.

6 Ocak

Kurucu Meclisi açılıyor. 6 Ocak günü resmi tatil ilan ediliyor

9 Ocak

Kurucu Meclis'te komisyon seçimleri. Enver Ziya Karal ve 19 arkadaşı Anayasa Komisyonuna seçiliyorlar. Karal Başkan oluyor

11 Şubat

Adalet Partisi kuruluyor. Gümüşpala Genel Başkan

13 Şubat

YTP Kuruluyor. Alican Genel Başkan.

10 Mart

Gürsel, Kurucu Meclis'te konuşuyor:

"DP'yi eski pervasız alışkanlığı içinde yeniden hortlatmaya çalışanlar vardır. Bunlar ateşle oynadıklarının farkında değillerdir. Düşündüklerinde asla muvaffak olamayacaklardır."

11 Mart

Sanayi Bakanı Kocatopçu, "Politika gayeleriyle inşa edilen bütün fabrikaların kapatılacağını" açıklıyor. Nabza göre şerbet!

23 Mart

Muhalif ÖNCÜ Gazetesi kapatılıyor.

2 Nisan

Muharrem Kızıloğlu yeni anayasanın eleştirisini yapıyor ve politikacıların kötü hareketleri için 1924 Anayasası'nı suçlamanın yanlış olduğunu ileri sürerek bir hükümetin aynı zamanda devletçi, sosyalist ve liberal olamayacağını ekliyor.

26 Nisan

Yeni seçim kanunu kabul ediliyor – nispi temsil sistemi.

13 Mayıs

Gürsel'in Basın Toplantısı. Türkiye 27 Mayıs'tan sonra 400 milyon Dolar dış yardım sağlamış.

27 Mayıs

Kurucu Meclis 2. Cumhuriyet'in Anayasası'nı kabul ediyor

1 Haziran

Toprak Reformu Kanun Tasarısı Kurucu Meclis'e sunuluyor.

9 Temmuz

Halk Oylaması – Evet oyları, toplam seçmenlerin % 49.85'ine eşit.

12 Temmuz

Ortak Pazar'dan Türkiye'nin başvurusuna Red cevabı geliyor

21 Temmuz

Kurucu Meclis seçimlerin tarihini 15 Ekim olarak ilan ediyor

15 Ağustos

Adalet Bakanı istifa ediyor

24–28 Ağustos

CHP Kurultayı toplanıyor

4 Eylül

Temsilciler Meclisi tatile çıkıyor. MBK idam kararlarını onaylamak, infazları ve seçimleri denetlemek üzere görev başında kalıyor. Hedef, DP'yi fiziksel olarak da ortadan kaldırmak ve iktidarı CHP'ye teslim etmek.

7 Eylül

Türkeş'in mektubu - EK - 8

12 Eylül

Maliye Bakanı Kemal Kurdaş bir demeç veriyor:

"Partilerin iktisadi vaatleri bir deli saçmasıdır. 1950-1960 arasındakine benzer bir tecrübe, Türk milletinin beş nesil daha ıstırap çekmesine yol açacaktır."

15 Eylül

Yassıada'da Karar. 15 İdam. (Nürnberg'de 12 idam kararı vardı)

16-17 Eylül

İnfazlar: Zorlu-Polatkan-Menderes

15 Ekim

Seçimler - CHP ve MBK'da hüsran

21 Ekim

Protokol - Bkz. EK - 7

26 Ekim

TBMM açılıyor ve Gürsel Cumhurbaşkanı seçiliyor

20 Kasım

CHP-AP Koalisyonu. İnönü (77) Başbakan

TEMSİLCİLER MECLİSİ TATİLE ÇIKARILIYOR

Bayar-Menderes ve arkadaşlarını Yassıcezaevi'ne ***tıkan*** kuvvet, Temcilsiler Meclisi'ni de ***zoraki*** tatile çıkarmış ki, 157 Sayılı Kanun'a rağmen idam kararlarını MBK tek başına onaylayabilsin.

Darbeciler ile demokrasi uğruna Kurucu Meclis'te işbirliği yapan CHP ağırlıklı Temcilciler Meclisi üyeleri arasında tek bir demokrat kalkıp bu zoraki tatil önerisine karşı çıkmamış.

Kurucu Meclis'in anayasayı ve seçim kanununu hazırlamanın dışında Görev ve Yetkileri'nin neler olduğunu hatırlayalım:

*"**Bunun dışında kanunları yapma,** değiştirme, yorumlama ve yürürlükten kaldırma; bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını ve eklerini görüşme ve kabul etme; barışa, **savaşa,** yabancı Devletlere karşı silâhlı kuvvet kullanılmasına ve zorlama tedbirleri*

alınmasına ***karar verme;*** *yabancı Devletler ve milletlerarası teşekküllerle yapılan antlaşmalarla sözleşme ve her türlü anlaşmaları ve Bakanlar Kurulunca ilân edilen sıkıyönetim ve kararını onaylama* ***yetkileri Kurucu Meclis aittir...***"

Kanun yapıyor, bütçe çıkarıyor, barışa ve savaşa karar verebiliyor ama gelin görün ki, MBK Temcilciler Meclisi'ne "Hadi bakalım sizler tatile çıkın" deyince buharlaşıyor. Tarih 4 Eylül. Bakınız o gün ULUS Gazetesi neler yazmış. CHP'nin gazetesi çarşambadan biliyormuş perşembenin geleceğini:

'Kurucu Meclis Tatile Giriyor' (4 Eylül 1961)

Kurucu Meclis bu sabah saat 10'da yapacağı 26'ıncı birleşimden sonra 29 Ekim 1961 tarihine kadar tatile girecektir.

Bilindiği üzere, Temsilciler Meclisi, Kurucu Meclisin, zaruret halinde ancak (10) güne kadar tatil yapabileceği şeklindeki kanun hükmünü, bu Meclise verilen esas görevlerin yerine getirilmiş olması ve **vatandaşlarla temas edilmesi lüzumu** dolayısıyla, değiştirmiş böylece tatil süresinin serbestçe tespiti imkân dâhiline girmiştir. Temsilciler Meclisinin Kurucu Meclis Kanununda yaptığı bu değişiklik dün Milli Birlik Komitesi'nde de uygun görülerek kabul edilmiş ve bu konudaki teklif kanunlaşmıştır. Kanun bu sabah yayınlanacak Resmi Gazete ile ilan edilerek yürürlüğe konacak, böylece Kurucu Meclis'in tatil kararı alması kabil hale gelecektir.

Milli Birlik Komitesi, tarafından çıkarılan 157 sayılı Kanunla teşkil edilen Kurucu Meclis hatırlarda olduğu üzere, 6 Ocak 1961 tarihinde toplanmış ve o günden bu yana 7 ay 28 gün müddetle, arada verilen ufak tefek tatiller hariç, devamlı olarak çalışmıştır.

Esas görevi, Türkiye Cumhuriyetinin demokratik, ikinci Anayasasını ve seçim kanunlarını hazırlamak olan Kurucu Meclis,

çalışmaya başladığı günden düne kadar 62 kanun tasarısını müzakere ve kabul etmiştir.

5 Eylül 1961 tarihli ULUS Gazetesi de Kurucu Meclis çalışmalarını özetlemiş. 26'ıncı toplantı 45 dakika sürmüş:

Kurucu Meclis dün Kazım Orbay'ın başkanlığında yaptığı 26'ıncı toplantıda yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çalışmaya başlayacağı 29 Ekim 1961 tarihine tatile girme kararı verdi.

Saat 10'da açılan oturumda önce "emekli maaşı almakta iken Kurucu Meclis üyeliğine seçilenlerin emeklilik haklarının devam edip etmeyeceği" hususundaki yorum talebi üzerine Karma Komisyonun verdiği rapor müzakere edildi. Komisyon, bu durumda olanların emeklilik haklarının devam etmesi gerektiğine karar vermişti. Komisyonun bu kararı kapsayan raporu aynen kabul edildi. Bundan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı ve Sayıştay'ın 1960 yılı kesin hesabı hakkında, Hesapları İnceleme Komisyonun raporu, Meclise arz edildi.

Yorum kararıyla kesin hesap raporu hakkındaki görüşmenin böylece sonuçlanmasından sonra, Başkanlık Divanına verilen bir önerge okundu. Milli Birlik Komitesinden Muzaffer Yurdakuler'le Temsilciler Meclisinden Bahri Yazır'ın imzasını taşıyan bu önergede şöyle denmekteydi.

"157 sayılı kanun gereğince kurulduğu günden beri kendisine tevdi olunan bütün vazifeleri geceli gündüzlü çalışmak suretiyle feragat ve vatanseverlik duygularıyla yerine getirmiş bulunan Kurucu Meclis üyelerinin meydana getirdikleri eserin siyasi, hukuki ve sosyal vasat içinde işleyişini yakinen takip etmek, milli ve tarihi gaye olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni meydana getirecek olan seçimlerde uhdelerine düşen vazifeleri de layıkıyla yerine getirebilmelerini mümkün kılmak üzere Kurucu Meclis çalışmalarına yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanacağı tarihe

kadar ara verilmesini arz ve teklif ederiz."

Bu önerge dolayısıyla söz alan Dr. Suphi Baykam şu konuşmayı yaptı:

"Kurucu Meclis'in pek muhterem üyeleri, biraz önce okunan önergede arz edilen sebeplerle sekiz aydan beri faaliyet halinde bulunan yüksek Meclisiniz tatile girecektir. Seçim kampanyası ve bu önergede bahsedilen hususlar dolayısıyla, bu tatilin zaruri olduğuna şüphe yoktur. Sekiz aylık devre içinde bütün vazifelerini liyakatle yapmış olan bu Meclis artık bir defa daha belki aynı üyelerle toplanmamak üzere dağılacaktır. Biraz sonra birbirinden ayrılacak olan arkadaşlarınız yeni hizmetler için yurt sathına dağılacaklardır. Yeniden buraya gelenlerimiz olacak, gelmeyenlerimiz olacak, siyasete girmeyen ve geldikleri teşekküllere dönecek arkadaşlar bulunacaktır. Ama bu tatil kararını verirken yeni bir hizmetin eşiğinde bulunduğumuzu biliyoruz.

"Muhterem arkadaşlarım, yarınki sıfatlarımız ve hizmetlerimiz ne olursa olsun Kurucu Meclise şu anda müşterek bir ruh hâkim bulunmaktadır. Bu ruhun, bizi olduğu gibi, hepimizin çalışmalarını yakından takip eden bütün Türk Milletini de sarsmış bulunduğuna inanıyorum.

"Muhterem arkadaşlar, bu Meclis yüz yılların acılarından ders alarak ileri ve demokratik bir Anayasa hazırlamıştır. Bu Meclis Türk Milletinin yıllardan beri arzuladığı, dürüst ve eşit bir seçime imkân veren seçim kanunlarını hazırlamıştır. Bu Meclis, 27 Mayıstan önce hapishanelere girenlere, derece derece fedakârlıkla vazifelerini yapmış olanlara ve nihayet genç yaşlarında şehit düşenlere layık bir çalışma devresi geçirmiştir.

"Bütünüyle Kurucu Meclis tarihi olarak vasıflandırılmaya hakikaten layık bir çalışma devresi geçirmiştir. Buraya çeşitli teşekküllerden geldik. Gelirken olduğu gibi, halen de çeşitli siyasi

kanaatlerimiz mevcuttur. Zaman zaman bu çatı altında birçok tartışmalar yaptık. Gün oldu sabahlara kadar çalıştık ama bütün kararlarımızda memleket menfaatleri üzerinde birleşmesini bildik. Parti ve her türlü siyasi mülâhazaları bir tarafa iterek Kurucu Meclis sadece millilik kokan eserler vermeye muvaffak oldu.

"Gururla 15 Ekime doğru gidiyoruz. Hiç şüphemiz yoktur ki, 15 Ekimde Yüksek Meclisinizin kurmuş olduğu hukuki ve ahlâki temeller üzerinde dürüst, serbest ve eşit seçimler olacak, emanet sivil iktidara huzurla devredilecektir. İnanıyorum ki, 27 Mayıs Devrimi'ni yapan idealistler, şerefli Türk Ordusu'nun temsilcileri, vazifeye çağırdıkları sivil arkadaşlarının mesaisinden huzur duymuşlardır. Onların da bugün içinde bulundukları heyecan, gönül rahatlığı ve emniyet şüphe yok ki, en ileri seviyede bulunmaktadır.

"Önümüzdeki mutlu seçimler bu memleketi daha hür ve mutlu günlere götürecektir. Hepimizin vazifesi, bu memleketteki kin ve nefret tohumlarını bir kenara atarak özlediğimiz kardeşlik havasının kurulmasına çalışmak olacaktır. Hürriyet havasını teneffüs etmek ve ettirmek için payımıza düşeni yapmak üzere yurt ölçüsünde bir gayretin içinde bulunacağız. Bütün gücünü Türk Milletinin hürriyeti, refahı ve güvenliği için kullana gelmiş olan şanlı Türk Ordusunun muhterem temsilcileri, verdikleri şeref sözüne sonuna kadar sadık kalmışlardır. Kendilerini bu kürsüden selamlıyorum. Üniformalı, üniformasız ihtilâlciler ve onların mesai arkadaşları, idealist Temsilcilerinin hatırası önünde gelecek nesiller minnetle eğileceklerdir.

"Son sözüm şu olacaktır: Tanrı bundan böyle Türk Milletini, yeni 27 Mayıslar yaratmaya mecbur etmesin"

Baykam'ın bu konuşmasından sonra Yurdakuler'le Yazır'ın tatil hakkındaki önergesi oya kondu ve ittifakla kabul edildi.

Müteakiben Başkan Kazım Orbay, ayağa kalktı ve şu kısa konuşmayı yaptı:

"27 Mayıs 1960 mesut milli ihtilalinin, Cumhuriyetimizin İkinci Anayasa'yı hazırlamak gibi tarihimizin büyük önemli ve engin şerefli bir görevini yapmak için 6 Ocak 1961 de topladığı Kurucu Meclis'in üyeleri olarak, vazifesini yapmış insanların mutluluğu içindeyiz.

"Yüce Meclisiniz, en güzel eseri olan Anayasanın 9 Temmuz 1961 günü Büyük Milletimizce kabul edildiğini görmekle bahtiyardır.

"Kurucu Meclis, komisyonlarını seçtiği 9 Ocak 1961'den beri başta Bütçe Kanunu olmak üzere iktisadi, kültürel, sosyal ve siyasal alanlarda 102 kanun ve 31 sözleşme ve anlaşma kabul etmiştir. Dilekçe Komisyonunuz, Meclise verilen 7154 dilekçeden 176'sını karara bağlamıştır.

"Yüksek Meclisin komisyonlarda ve genel kurulda millet ve memleket menfaatlerinin sağlanması yolunda yaptığı partiler üstü, feragatli, dürüst, geniş bilgiye, derin görüşe dayanan olgun, verimli ve Yüce Meclisin vakarına uygun tartışma ve çalışmaları gelecek nesiller için örnek olmaya değer. Bu çalışmaların şahidi ve hayranı olan Başkanlık Divanı görevini yaparken, yüksek heyetinizden gördüğü hoşgörürlük ve yardımlara müteşekkirdir.

"Pek sayın arkadaşlarım, sizlere gelecek günlerde de millet ve memlekete hayırlı hizmetler ve uğurdaki çalışmalarınızda başarılar dilerim.

"Kurucu Meclis'in 26'ıncı birleşimini kapıyorum."

Orbay, alkışlarla karşılanan konuşmasını bitirdiği zaman, saat 10.45'i göstermekteydi. Komite üyeleri ve Temsilciler, İnönü ile ve birbirleriyle vedalaşarak, yavaş yavaş salonu terk ettiler.

Faaliyete geçtiği 6 Ocak 1961'den itibaren Kurucu Meclis 26 defa toplanmış, Temsilciler Meclisi ise 110 birleşim yapmıştır. Kurucu Meclis 93 saat 47 dakika, Temsilciler Meclisi 427 saat 7 dakika çalışmıştır. Çıkarılan kanunların adedi 102 anlaşma ve sözleşmelerin sayısı, 31'dir.

4 Eylül 1961 günü zoraki olarak tatile gönderilen Temsilciler Meclisi üyeleri arasında daha sonra idamlara *sözde* karşı çıkacak olan **İsmet İnönü** dışında tanıdık 13 demokrat vardı:

Behçet Kemal Çağlar - Ünlü şair

Yakup Kadri Karaosmanoğlu - Zoraki Diplomat olarak Tiran'a sürülmüştü

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu - Hukuk Profesörü

Turhan Feyzioğlu - Kayserili politikacı

Muammer Aksoy - 1 Haziran 1960 tarihli FORUM Dergisi'nde, *"...DP grubuna dahil olan her mebusun... en ağır suçu işlemiş bir şahıs olarak kilit altında bulundurulması gerekir"* yorumunu getiren hukukçu !

Turan Güneş - Bülent Ecevit'in Dışişleri Bakanı

Bülent Ecevit - ULUS Gazetesi başyazarı, daha sonra başbakan

Mümtaz Soysal - Anayasa Profesörü

Doğan Avcıoğlu - 9 Mart 1971 Darbesinin plancısı

Enver Ziya Karal - Baba

Osman Bölükbaşı - Hep muhalif kalmış bir politikacı

Altan Öymen - ***Öfkeli Yıllar***'ın yazarı. Kısa bir süre için CHP Genel Başkanı

Oktay Ekşi - Basın Konseyi'nin değişmez başkanı

Bu demokrat kişilerden biri çıkıp, **"Hayır. Biz tatile çıkmıyoruz. Yassıada kararlarını irdeleyeceğiz. Uygun görürsek onaylayacağız"** diyememiştir. Ama ömür boyu demokrasiden bahsetmiş, yazmış çizmişlerdir. İçlerinde elli yıl önceki bu ayıbı unutarak hala daha, her gün, demokrasiyi yazanlar var.

Kısa bir süre önce Basın Konseyi Başkanı ve Hürriyet başyazarı ile aramda kısa bir e posta alış verişi oldu. Örnek olarak veriyorum:

22 Nisan 2010 tarihli Hürriyet köşe yazısının ilk cümlesi:

"BİR zamanlar -yani 1950-54 arasında - Cumhurbaşkanı Celal Bayar ülkemizin bir gün "Küçük Amerika" olacağını söylemiş, Başbakan Adnan Menderes de..."

Sn Ekşi,

Bugün yine Bayar ve Menderes ile başlamışsınız. Herhalde hiç aklınızdan çıkmıyorlar. Ancak keşke doğru hatırlayabilseniz.

Küçük Amerika benzetmesini ilk Nihat Erim telaffuz etmiştir, 19 Eylül 1949'da! Bayar'ın aynı görüşü paylaşmasının tarihi ise 20 Ekim 1957'dir. Saygılarımla

Mehmet Arif Demirer, DP GİK Üyesi – 22 Nisan 2010

Aynı gün birkaç saat sonra gelen cevap:

Sn. Demirer, Bayar ve Menderes'i unutamadığım doğrudur. Çünkü bize, "demokrasiyi bilmeden demokrat olunamayaca-ğını" onlar öğretti. İnsan hakları ve hukukun önemi onların yanlışları sayesinde hayatımızın vazgeçilmezleri arasına girdi. Keşke ellerine geçen 10 yıllık büyük imkanı daha iyi kullansalardı da sonraki trajedileri yaşamasaydık. Hayatımın en heyecan dolu yıllarının o sırada içi boş kavgaları izlemekle geçmesine nasıl yanmam? Adnan Menderes Hukuk öğrenimi görmüş Mecliste iyi yetişmiş bir politikacıydı. Yargıç bağımsızlığı, yargı güvencesi, ifade özgürlüğü,

yasaların Anayasaya aykırı olmaması gerektiği, kuvvetler ayrılığı gibi kavramların hepsini bilen biriydi. Elindeki büyük çoğunluk bunlarla ilgili sayısız reform yapmaya müsait idi. Üstelik o sırada CHP böyle atılımlara destek vermekten başka seçenek sahibi değildi.

O dönemleri bilen birisiniz. Yazık olmadı mı?

Verdiğiniz bilgiye teşekkür ederim. Kendi kaynaklarımdan ayrıca inceleyeceğim. Saygılarımla. Oktay Ekşi

YORUM: "Yazık olmadı mı?" sorusunu bugün değil, elli yıl önce, 4 Eylül 1961 günü, aklına getirmeliydi, Sn Oktay Ekşi... Ama geç de olsa elli yıl sonra cevabı ben vereyim: Evet çok yazık oldu. Sadece asılan o üç kişiye değil. Türkiye'ye...

Ek - 4

1961 Anayasası Başlangıç Bölümü

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve

Yurtta Sulh, Cihanda Sulh ilkesinin, Milli Mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilan ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.

1924 ve 1961 Anayasalarının Birinci Maddeleri

1924 Anayasası (*)

T. Düstur, Cilt 26, s.170

Resmi Gazete 15/1/1945-5905

Kanun No:4695

BİRİNCİ BÖLÜM

Esas Hükümler

Madde 1- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

Madde 2- Türkiye Devleti Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimcidir.

Devlet dili Türkçedir. Başkent Ankara'dır. (**)

Madde 3- Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir.

(*) 20/4/1340 tarih ve 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun, 10/1/1945 tarih ve 4695 sayılı Kanunla, mana ve kavramda bir değişiklik yapılmaksızın Türkçeleştirilmiş şeklidir.

(**) Maddenin ilk şekli:

"Türkiye Devletinin dini, dinî İslam'dır: Resmi dili Türkçedir; makarı Ankara şehridir."

Maddenin 1222 sayılı kanunla değişik şekli:

"Türkiye Devletinin resmi dili Türkçedir; makarı Ankara şehridir."

1961 Anayasası

Kabul Tarihi: 9 Temmuz 1961

Kanun No: 334

Resmî Gazete, 20.7.1961, Sayı 10859.

Düstur No: 4 Tertip 1-2, s.2930.

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

I. Devletin Şekli

Madde 1.- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin Nitelikleri

Madde 2.- Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıç'ta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

III. Devletin Bütünlüğü; Resmî Dil; Başkent

Madde 3.- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.

Resmî dil Türkçedir.

Başkent Ankara'dır.

Ek – 5

Tedbirler Kanunu

Anayasa Nizamını, millî güvenlik ve huzuru bozan bazı fiiller hakkında Kanun

Kanun No : 38 *Kabul tarihi: 5/3/1962)*

Madde 1

A) Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybettiği Türkiye Cumhuriyeti Anayasasıyla de tespit edilen Demokrat Parti iktidarına karşı direnme hakkını kullanarak, normal demokratik rejimi bütün teminatıyla kurmak amacıyla, Türk Milletinin gerçekleştirdiği 27 Mayıs 1960 Devrimini, söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle, yersiz, haksız veya gayrimeşru gösterenler veya üstü kapalı da olsa matufiyeti belli olacak şekilde böyle göstermeye çalışanlar;

B) 27 Mayıs 1960 Devrimini zedeleyebilecek şekilde, bu Devrimin neticesi olarak Yüksek Adalet Divanınca veya sair kaza mercilerince verilmiş ve kesinleşmiş olan karar ve hükümleri, söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle kötüleyenler veya üstü kapalı da olsa matûfiyeti belli olacak şekilde kötülemeye çalışanlar veya mahkûm edilenlerin mahkûmiyetlerine esas teşkil eden fiillerini yahut şahıslarını övenler veya neticelenmiş hazırlık, ilk, son tahkikat veya infaz safhalarıyla ilgili resim, hatırat, röportaj yayanlar veya beyanat verenler;

C) Mahkûmiyetlerinin infazı süresince, (B) bendinde sözü geçen mahkûmlara atfen, siyasi veya 27 Mayıs 1960 Devrimini zedeleyici mahiyette veya uydurma beyanatı basına verenler veya basın yoluyla yayanlar veya alenen nakledenler;

D) 27 Mayıs 1960 Devrimi yersiz, haksız veya gayrimeşru

gösterecek surette, feshedilmiş Demokrat Partinin iktidarını övenler veya müdafaa edenler;

E) Mensup oldukları partinin, feshedilmiş Demokrat Partinin devamı olduğunu ileri sürenler veya herhangi bir parti lehine bu tarzda faaliyet gösteren veya propaganda yapanlar;

Bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Madde 2 – Türkiye Cumhuriyetinin, Anayasa ile tespit edilmiş temel vasfı olan insan hak ve hürriyetlerine dayanan çok partili demokratik nizamı, söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle, zedelemeye veya tehlikeye düşürmeye matuf olarak kötüleyenler veya bu nizamın Türkiye'de yürütülemeyeceği yolunda propaganda yapanlar hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, birinci maddede yazılı cezalar uygulanır.

Madde 3 – Birinci maddenin A, B ve D bentleriyle ikinci maddede yazılı suçların tekevvünü için Türk Ceza Kanununun 153 üncü maddesindeki aleniyet şarttır.

Madde 4 – Kanunların himayesinde evvelce faaliyet göstermiş veya faaliyet göstermekte bulunan herhangi bir siyasi partiye mensup olanları veya oy vermiş bulunanları tezyifkâr sıfatlarla topyekûn kötüleyerek, vatandaşlar arasında husumet ve intikam hisleri doğuracak veya tahrik edecek mahiyette söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya sair vasıta ve suretlerle faaliyette bulunanlar veya propaganda yapanlar üç aydan iki seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Madde 5 – Bu kanunda yazılı fiiller basın yoluyla işlendiği takdirde, suç konusunu ihtiva eden mevkuteler ve sair basılmış eserler sulh hâkimi kararıyla toplattırılabilir.

Madde 6 – Bu kanunda yazılı fiillerle ilgili olarak iftira suçunu işleyenler hakkında, Türk Ceza Kanununun 285 inci mad-

desinde yazılı cezalar bir misli artırılarak hükmolunur.

Madde 7 – Bu kanuna giren suçlarda hazırlık tahkikatı bizzat Cumhuriyet Savcıları veya yardımcıları tarafından yapılır.

Askeri yargının görevli olduğu hallerde hazırlık tahkikatı bir askerî hâkim tarafından yapılır.

Madde 8 – Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9 – Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TEDBİRLER KANUNU 1961 ANAYASASI'NA AYKIRI MI İDİ?

Anayasa Mahkemesi Kararı No: 1963/83.

Tarih: 8 Nisan 1963. Kararın giriş bölümünden alıntı:

OLAY: Yeni Demokrat Parti Genel Başkanı Fuat Köprülü'nün 21/4/1962 gününde parti genel merkezinde yaptığı basın toplantısında, toplantıya katılan gazete muhabirlerine yazılı bir beyanı okunduktan sonra bir gazete muhabirinin sorusuna karşı verdiği cevapta ***"Siyasi kanaatten dolayı kimseye ceza verilemiyeceğine göre, af ancak bir haksızlığın tamiri olacaktır"*** *demek suretiyle Anayasa Nizamını Millî güvenlik ve Huzuru Bozan Bazı Fiiller hakkındaki 5/3/1962 günlü ve 38 sayılı kanunun 1 inci maddesinin (B) bendine aykırı hareket ettiği iddiasiyle aleyhine kamu dâvası açılmış...*

Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davada savunma avukatları Köprülü'yü kurtarmak için Tedbirler Kanunu'nun Anayasa'ya aykırı olduğunu iddia etmişler. Mahkeme de konuyu çalışamalarına yeni başlayan Anayasa Mahkemesi'ne taşımış. Anayasa Mahkemesi iddiayı incelemiş ve reddetmiş:

Kararın Sonuç Paragrafı:

Sonuç: Yukarıda açıklanan sebeplerle Anayasa Nizamını,

Milli Güvenlik ve Huzuru Bozan Bazı Fiiller hakkındaki 5/3/1962 günlü ve 38 sayılı kanunun 1 inci maddesinin (B) bendi Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazın reddine, üyelerden Ekrem Korkut'un muhalefetiyle ve oyçokluğu ile 8/4/1963 gününde karar verildi.

Ekrem Korkut'un Muhalefet Şerhi'nin son paragrafı:

Arz edilen sebeplerle 38 sayılı kanunun birinci maddesinin B bendi Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 20, 22 ve 33 üncü maddelerinin lâfzına aykırıdır.

Anayasa Mahkemesi'nin ilk kararlarından biri olan bu karar sonucu Köprülü mahkum olmuştur. Bu Kararın altında Salim Başol'un da imzası var

Ek– 6

Darbe'nin 13 Şehidi (29 Mayıs 1960 – 17 Eylül 1961)

Sıra	Tarih	Adı	İddia
1	29.05.1960	İçişleri Bakanı Namık Gedik	İntihar
2	16.06.1960	Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Üyesi Lütfü Saylan	Kalp K
3	14.07.1960	Konya Valisi Cemil Keleşoğlu	Kalp K.
4	19.09.1960	İstanbul Milletvekili Dr. Zakar Taryer	Kalp K.
5	30.09.1960	İstanbul Emniyet Müdürü Faruk Oktay	Kalp K.
6	28.11.1960	İstanbul Milletvekili Yusuf Salman	Kalp K.
7	17.02.1961	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Lütfü Kırdar	Kalp K.
8	12.04.1961	Afyon Milletvekili Gazi Yiğitbaş	Kalp K.
9	05.06.1961	Genelkurmay eski Başkanı, İstanbul Milletvekili, Orgeneral Nuri Yamut	Kalp K. Kalp K.
10	05.08.1961	Bursa Milletvekili Kenan Yılmaz	Kalp K.
11	16.09.1961	Maliye Bakanı Hasan Polatkan	İdam
12	16.09.1961	Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu	İdam
13	17.09.1961	Başbakan Adnan Menderes	İdam

Ek - 7

21 EKİM PROTOKOLÜ

"Harb Akademisi 21 Ekim 961 zabıt varakası.

"1- Türk Silâhlı Kuvvetleri mensupları 'aşağıda açık imzaları bulunan' 21 Ekim 1961 günü saat 14.30 da toplanmışlar ve gündemlerinde mevcut olan konuları müşterek müzakere etmişler ve ittifakla aşağıdaki karara varmışlardır:

A. Türk Silâhlı Kuvvetleri 15 Ekim 1961 günü yapılmış olan seçimden sonra gelecek Yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanmadan evvel fiilen duruma müdahale edecektir.

B. İhtilâli milletin hakikî ve ehliyetli mümessillerine tevdi edecektir.

C. Bütün siyasî partiler faaliyetten men edilecek, seçim neticeleri ile Millî Birlik Komitesi fesh edilecektir.

D. Bu kararın tatbiki 25 Ekim 1961 den sonraki bir güne tehir edilmiyecektir.

"2 - İşbu zabıt varakası üç nüsha olarak tanzim edilmiş ve bütün üyeler tarafından imza edilmiştir."

21 Ekim 1961, saat 18.00
1 - Korg. Refik Tulga,
2 - Tümg. Fikret Esen,
3 - Tümg. Rafet Ülgenalp,
4 - Tümamiral Bahattin Özülker,
5 - Tuğg. Faruk Gürler,
6 - Tuğamiral Celâl Eyicioğlu,
7 - Tuğg. Yusuf Alpmansu,
8 - Tuğg. Faruk Güventürk,
9 - Tuğamiral Kemal Kayacan,
10 - Tuğamiral İsmail Sarıkey,

11 - Kur. Alb. Behçet Özdemir,
12 - Alb. Doğan Özgöçmen,
13 - Kur. Alb. Suat Aktulga,
14 - Kur. Alb. N. Kemal Arsun,
15 - Kur. Alb. Burhan Hunoğlu,
16 - Kur. Alb. Halim Kural,
17 - Kur. Alb. Recai Baturalp,
18 - Kur. Alb. Mehmet Bora,
19 - Kur. Alb. Vecihi Akın,
20 - Kur. Alb. Emin Aytekin,
21 - Kur. Alb. Necati İşcan,
22 - Hv. Kur. Alb. Turan Çağlar,
23 - Kur. Alb. Fikret Göknar,
24 - İs. Alb. Rifat Erenulu,
25 - Top. Alb. Celâl Baykam,
26 - Kur. Alb. Cemal Öcal,
27 - Dz. Kur. Alb. Bülent Tarkan,
28 - Dz. Kur. Alb. Zarif Çetinoğlu,
29 - Kur. Alb. Bedrettin Demirel,
30 - Kur. Alb. Celâl Uğan,
31 - Kur. Alb. Vahit Gürkan,
32 - Kur. Alb. Şerafettin Olcay,
33 - Hv. Kur. Alb. Emin Alpkaya,
34 - Kur. Yzb. Ahmet Germeç,
35 - Kur. Alb. Necati Ogan,
36 - Kur. Alb. Sadeddin Cankır,
37 - Kur. Alb. Nihat Arslantürk.

Not: Protokolün aslında Refik Tulga'nın imzası ile şu not vardır:

"Protokol 1'inci Ordu Konutanı Korgeneral Cemal Tural tarafından imzalanmıştır."

Bu nedenle imza sayısı 38'dir.

Ek - 8

TÜRKEŞ'İN 7 EYLÜL 1961 TARİHLİ MEKTUBU

"Orgeneralim,

"Size asla yazmak niyetinde değildim. Fakat bugün memleketin yüksek menfaatleri bakımından bazı hususların dikkatinize sunulması zaruri oldu. Şöyle ki;

Yüksek Adalet Divanı birkaç günü kadar eski iktidar mensupları hakkında hükmünü verecektir. Adaletin hükmüne müdahale etmemek ve daima hürmetkâr bulunmak şarttır. Ancak, hükümlerin infazı yurtta mevcut durumun nezaketi göz önüne getirilince ayrıca incelenmeğe değer görülmüştür.

Yüksek Adalet Divanı'nın vereceği cezalar içinde idam hükümleri mevcut bulunduğu takdirde bunların tadil edilerek hafifletmek cihetine gidilmesi çok faydalı olacaktır.

Çünkü

A. İdam cezalarının infazı 13 Kasım'dan beri atılan çok hatalı adımlar dolayısı ile memlekette meydana gelmiş olan huzursuzluğu daha çok artıracaktır.

B. Ölüm cezalarının infazı, yurt dışında Milletimiz ve Devletimiz aleyhinde tepkilere yol açacaktır.

C. Ölüm cezalarının infazı halinde, Milletimizi bölen kin ve garaz duyguları şiddetlenecek ve 27 Mayıs'ın amacı olan Milli Birlik ruhunun geliştirilmesi güçleşecektir.

Ç. Yukarıda sıralanan mahzurlarına karşılık, cezaların infazı ile memlekette sağlanacak hiçbir fayda yoktur.

Esasen siyasi suçlardan dolayı ölüm cezaları verilmesi bugünün insanlık duygularına uymamaktadır.

Buraya kadar sıralanan mütalaalara ilaveten hukuk bakımından da şu hususların incelenmesi lüzumludur.

I. Yüksek Adalet Divanı'nın vereceği idam kararlarının nihai incelenmesi, bununla ilgili kanunun yürürlüğe girdiği tarihte tek meşru yasama organı bulunan 27 Mayıs Milli Birlik Komitesi'ne ait idi.

II. Bugün ise, yasama organı yalnız başına 13 Kasım

Komitesi değil, Temsilciler Meclisi ile birlikte Komite'den meydana gelen Kurucu Meclis'tir.

III. Türk Anayasası'na göre, idam hükümlerinin nihai incelenmesi yasama organlarına aittir. Şu halde, bugün Yüksek Adalet Divanı'nın vereceği idam kararlarının yalnız 13 Kasım Komitesi'nce incelenmesi hukuki ve meşru olamaz.

Aksi halde, millet ve tarih önünde sorumlu olacağınızı hatırlatırım. Saygılarımla, Alparslan TÜRKEŞ

NOT: Bu mektup 15 Eylül'den önce Ankara'ya ulaşmış ve içeriği siyasi çevrelerce öğrenilmişti. Dünya gazetesi 19 Eylül günü mektubu tam olarak yayımladı.

ABDÜLHADİ TOPLUNUN YORUMU:

"Kanaatimiz odur ki, bu mektup geldiği sırada, yani eylül ayı içinde, İnönü işe müdahale etseydi bu idamlar önlenebilirdi. Fakat İnönü birçok parti liderlerinin harekete geçmesinden sonra davrandı. Davranışında geç kalmıştı."

BENİM YORUMUM - 1

Tarih: 23 Kasım 1961 - Yeni Delhi

Türkeş bu mektubu bana Yeni Delhi'de tanıştığımız ilk gün göstermişti. Defterime şöyle bir not düşmüşüm: "Kendisine, *'İdam edileceklere yazık olacak'* dememişsiniz, dedim"

BENİM YORUMUM - 2

Tarih: 27 Mayıs 2010

Temsilciler Meclisi'nde iki genel başkan vardı: İsmet İnönü ve Osman Bölükbaşı.

4 Eylül 1961 tarihli ULUS Gazetesi'den öğrendiğimize göre Temsilciler Meclisi 3 Eylül günü Kurucu Meclis kanununda değişiklik yaparak tatile çıkarılmasının yolunu açmış. İki genel başkan da bu değişikliğe itiraz etmemişler.

Daha sonra idamlara yapılan *sözde* itirazın hükmü olmamıştır. Olamazdı. İtirazlar göstermelik olmuştur.

İdamların onayını fiilen tatile çıkmak suretiyle CHP ağırlıklı ama içinde 25 CKMP'li üye de bulunan Temsilciler Meclisi vermiştir.

İdamların sorumluluğu, Türkeş'in yazdığı gibi yalnız 13 Kasım Komitesi'nin değil, aynı ağırlıkta, 4 Eylül 1961 günü güle oynaya tatile çıkan Temslciler Meclisi'nin sırtında kalmıştır. Türkeş'in bu mektunbundan sonra tatilden geri dönmeleri gerekirdi !.....

27 Mayıs Darbe Tartışmaları

Baba & Kızı'nın 27 Mayıs Yorumları

Baba: Ord. Prof. Dr. Enver Ziya KARAL
Kızı: Prof. Dr. Seçil KARAL-AKGÜN

Sonsöz: Filiz ÖNDER

KARAR VERİNİZ:

Ya ATATÜRK - Bayar, Ya İnönü.

Ya ***kemalist*** olacaksınız ya da İsmet Paşacı. Çünkü bakınız İsmet Paşa neler yazmış:

16 Şubat 1939 – Çankaya. İsmet İnönü el yazısı ile yazmış:

"*Hükümet için 1937 Teşrin Nutukları ve sonraları baştan başa sansasyon ve demagoji oldu...*

"Asıl mesele Celal Bayar'ın mali ve iktisadi politikası idi. Demagojiye fazla yer vererek başlamış olan bu politika hiçbir hesaba istinat etmiyor, devletin mali vaziyeti esasında harap oluyordu. Ticaret, milli para altüst olmuştu. Bütün bu ahvalin, hatta hükümet azasından gizli kalması bir seneden beri takip ediliyordu. Atatürk zamanında geçen bu usul artık düzelmek lazım idi. Zaman geçtikçe hiç düzelmeyecek bir hale gelebilirdi...

"Bugün Şubat 16, 1939. Şimdiye kadar yapılan işler şunlardır:

A - Hükümette tedrici tasfiye (Ş. Kaya-T.R. Aras-C. Bayar)

HATIRLATMA: Tasfiyeye uğrayan ATATÜRK'tü. İnönü tarafından 'Baştan başa sansasyon ve demagoji' olarak nitelendirilen '**1937 Teşrin Nutukları**' (ATATÜRK'ün 1.11 TBMM Açış Nutku, ile Bayar'ın 8.11 Hükümet Programı) için **ATATÜRK**, 10 Kasım 1937 günü daha değişik (!) bir tanımlama yapmıştı (2. Teşrin = Kasım ayı):

"Millete yepyeni bir program bildirdiniz. Bu program benim millete vaat ettiğim hususlardır." (Bkz. BELGE No 1)

KARAR VERİNİZ: Ya, ATATÜRK'ün ve Bayar'ın Nutuklarını ve ATATÜRK'ün bu sözlerini onaylayacak, bu iki nutukta ***yepyeni bir program*** bulunduğunu fark edecek ve o ***yepyeni programı*** önemseyeceksiniz; ya da İnönü'nün, bu iki nutkun *'baştan başa sansasyon ve demagoji'* olduğu **İDDİASINI** kabul edeceksiniz.

Hem o hem bu olmuyor. Ya ATATÜRK - Bayar ya da İnönü. KARAR sizin... Bu kararı veriniz ve yönünüzü belirleyiniz. 27 Mayıs'ı yapanlar ve yaptıranlar, Kurucu Meclis'e doluşanlar, 1961 Anayasası ile Tedbirler Kanunu'nu çıkaran ve uygulayanlar hep yanlış **KARAR**'ı tercih etmişlerdir. Bu kitap yanlış **KARAR**'ın öyküsüdür.

2 Kasım 1937 ULUS Gazetesi'nin manşeti:

Atatürk'ün söyledikleri büyük Nutuk

Bir Program ve Direktif Esaslarıdır

9 Kasım 1937 ULUS Gazetesi'nin manşeti:

Başbakan dün Programını bildirdi
Kamutay mevcudunun ittifakiyle ve
364 reyle Celal Bayar hükümetine
büyük ve yüksek güvenini gösterdi.
Hükümet, Büyük Şef'in verdiği ana
direktiflerin ışığı altında programın
başarılmasını üzerine almıştır

11 Kasım 1937 ULUS Gazetesi'nin manşeti:

Atatürk Celal Bayar'a dediler ki:

"Millete yepyeni bir program bildirdiniz.

Bu program benim millete vaat ettiğim hususlardır"

Bkz. BELGE No 1

Giriş

Demokrat Parti hakkında 21 kitap-broşür ve yüzlerce makale yazmış bir Demokrat Partili olarak ve 14 Mayıs 2010 tarihine yetişmek taahhüdümle Belgesel Demokrat Parti Ansiklopedisi'ni hazırlamakta iken Baba'nın Kızı'nın kitabına rastladım, kendisinin başka bir kitabını (*Selanik'teki Ev*) ararken.

Baba, bana göre bilim, fikir ve düşünce adına çok ciddi iki sabıkası olan bir kişidir. Baba'nın Kızı ile yedi sekiz ay ATATÜRK Yüksek Kurumu eski Başkanı Prof. Dr. Sadık TURAL'ın oluşturduğu ATATÜRK Ansiklopedisi yürütme kurulunda birlikte çalışmıştım. Babanın Kızı ile kişisel hiçbir ihtilafım söz konusu değildir.

2009 yılında yayımladığı *27 Mayıs* kitabını görünce, her işimi bıraktım *Baba ve Kızı*'nı yazmaya başladım.

2010 yılı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının 90'ıncı; Demokrat Parti'nin, daha doğrusu demokratik halk tercihinin iktidara gelişinin 60'ıncı; Hükümete, Genelkurmay'a, Meclis'e yahut Demokrat Parti'ye karşı yapılan 'Askeri Darbe' Hareketi'nin 50'nci Yıldönümüdür. Önemli bir yıldır.

Bu anlamlı yıldönümleri nasıl kutlanacaktır?

27 Mayıs'ın ellinci yıldönümünde kim bilir medyamızda içeriksiz, önyargılı ve yanlışlara dayalı yeni yazıları kimler yazacak? Herkesin ağzında DARBE sözcüğünün sakız olduğu bu yıl,

o ilk darbe kim bilir nasıl işlenecek?

Ben, 27 Mayıs ile ilgili bu ilk - çok kuvvetle muhtemel - son kitabımda, yalnız 27 Mayıs Darbesi'nin (bundan sonra kısaca 27 Mayıs) anlamsızlığını ve **Yassıada Yüksek Adalet Divanı**'nın nasıl bir **Hukuk Kiri**[39] olduğunu değil, aynı zamanda bir **Demokrasi Ayıbı** olan Kurucu Meclisi ele alacak ve **Baba ve Kızı**'nın geçersiz iddialarına cevap vereceğim. Cevap verirken ortaya belgeler koyacağım.

Bir örnek:

İnönü'nün yatırımları savaş nedeniyle durdurmak zorunda kaldığı iddiasına karşı 31 Mart 1939 bakanlar Kurulu Kararnamesini çıkaracağım.

Bu kararnamede yatırımlardan *'sarfınazar edildiği'* kayıtlı. Nedeni de yaklaşmakta olan savaş değil: 'SÜMERBANK'ın işi çok!'

Baba ve Kızı'nın kitaplarına geçmeden önce 27 Mayıs ve darbe kararı hakkında zorunlu iki açıklama yapmak istiyorum:

27 Mayıs Ne İdi?[40]

27 Mayıs; son derece yanlış ve abartılmış bilgilere dayalı, önceden verilmiş bir darbe kararını uygulayabilmek için İstanbul'da Beyazıt, Ankara'da Kızılay meydanlarında bilinçli olarak oluşturulmuş 'İhtilal Ortamı Kalabalıkları'nın alkışladığı ancak ülkenin başka hiçbir yerleşim merkezinde beklentisi bile bulunmayan bir 'askeri darbe' idi.

27 Mayıs'ı yapanlar (ortalama) 39 yaşında 33 binbaşı-yarbaydı. (Bkz. ***1960 ANAYASA PAZARLIKLARI*** EK – 1)

[39] Bu deyim Anayasa Mahkemesi eski Başkan Vekili Sayın Güven Dinçer'e aittir

[40] Demokrat Demokratlar Dergisi Sayı 2, 27 Mayıs 2004. Bu yazı hakkında internette Ekşi Sözlük tanımlaması şöyle: *"mehmet arif demirer tarafından çok güzel anlatılan bir demokrasi katli"*

27 Mayıs, Ankara ve İstanbul radyolarının ele geçirilmesi ve elde tutulabilmesi sayesinde başarıya ulaştı.

27 Mayıs'ın hiçbir hazırlığı[41] yoktu. DP'nin uyguladığı politikaları (dış politika, ekonomi, eğitim ve sağlık politikaları gibi) değiştirmek gibi bir hedefi yoktu. Tek yenilik CHP ve FORUM Dergisi önerisi Devlet Planlama Teşkilatı idi!

27 Mayıs'tan hemen sonra, Türkeş'in anılarında belirtildiği gibi, her kafadan bir ses çıkıyordu.

27 Mayıs (olaya daha sonra CHP, üniversitenin bazı hocaları ve o günkü medya karışana kadar) başlangıçta *amatör*[42] bir olaydı – tıpkı Talat Aydemir'in 22 Şubat ve 21 Mayıs artçı darbe girişimleri gibi.

Aydemir girişimlerinin başarıya ulaşmamış olmalarının ne - deni, ele geçirdiklerini (22 Şubat'ta Çankaya, 21 Mayıs'ta Radyo) ellerinde tutamamış olmalarıdır. Bu konuda Nesrin Turhan'ın 2004 yılında bir ayda iki baskı yapan kitabı çok iyi bir kaynaktır: ***İhtilalin Süvarisi***. Bu kitaptan, Sn Nesrin Turhan'ın izni ile önemli tespitlerinden birkaç alıntı yapıyorum:

"Aynı saatlerde (26 Mayıs akşamı) aylardır ihtilali planlayan komite üyeleri Harp Okulu'nda son çalışmalarını yapıyorlardı. Uzun süren hazırlıklara karşın aslında ellerinde ciddi tek bir hareket planı, yazılı tek bir çalışma yoktu." (Sayfa 147)

"Albay (Aydemir) *Türkiye'ye döner dönmez* (Kore'den, **27 Mayıs**'tan üç ay sonra) *ihtilalci arkadaşlarıyla buluşmuş, komitede her kafadan bir ses çıktığını görmüştü. 'İhtilalden sonra nasıl bir yöntem oluşturulacağı' sorusuna yanıt bulamayıp, bunu zafer sonrasına erteleyenler, şimdi bu soruyla burun buruna gelmişlerdi ve*

[41] Hazırlık sadece Darbe'ye kadardı. Sonrası BOŞTU.

[42] Darbe profesyonelce yapılmıştı. Amatör olan darbecilerin, ***"Kötü adamlar gitti. Bizler geldik. Artık her şey çok iyi olacak"*** şeklinde özetlenebilen düşünceleri idi. 28 Mayıs günü için hiçbir planları yoktu.

hepsinin yanıtları farklıydı. Üstelik sorunun yanıtını içinden çıkılmaz hale getiren yeni unsurlar ortaya çıkmıştı: ***Anayasa'yı hazırlama görevi verdikleri profesörler, ihtilale ortak çıkan CHP'liler."*** (Sayfa 158)

"Zaten ***27 Mayıs****'tan sonra her an yeni bir ihtilal olacağı beklentisi içindeki asker ve subaylar hazırdı."* (Sayfa 189)

(Aydemir'in okuduğu bildiriden)*: "22 Şubat vahim bir tecrübeye teşebbüs değil, memleketin sayısız dertlerini bir tarafa iterek İnönü'nün yarattığı siyasi keşmekeşe karşı bir reaksiyondur. Demokrasinin bir türlü rayına oturtulmak istenmeyişinden ıstırap duyanların ikazıdır."* (Sayfa 249)

"CHP... Hiçbir fert, zümre veya parti lehinde yapılmadığı açıkça ifade edilen ve yalnızca milletin mutluluğuna yönelmek isteyen ***27 Mayıs****'ı kendisine mal etmek çabası içinde idi."* (Sayfa 305)

(Aydemir) *"Fethi Gürcan'ı* (Süvari) *gerçek bir ihtilalci, gözünü budaktan sakınmayan cesur bir asker olarak değerlendiriyordu.* (Sayfa 362) *İkisi de pisipisine,* ***gerçek ihtilalci olarak, asıldılar."***)

27 Mayıs, erken seçim kararı almış **(ilan etmiş)** (Bkz 26 Mayıs 1960 gazeteler) bir iktidarı totaliter rejime gitmekle suçlayarak demokrasi adına yapılmış askeri bir darbedir!

Tarihte bir eşi yoktur.

Bu askeri darbeyi yapanların (Milli Birlik Komitesi), üye listesini olaydan 17 gün sonra ilan edebilmiş olması, düşündü-rücüdür; düşünmeyi bilenler için asıl önemli ikinci sorun, darbeden 5 ay sonra da 33 üyeden 14'ünün (toplam subay üye sayısının % 42'si) dünyanın dört bir yanına sürgüne gönderilmiş olmasıdır.

14'lerden beşi ile (şu sıra ile) tanıştım: Fazıl Akkoyunlu (Kabil 1961), Alparslan Türkeş (Yeni Delhi 1961), Şefik Soyuyüce (Ankara 1971), Muzaffer Özdağ (Ankara 1994) ve Numan Esin (İstanbul 2004). Türkeş ve Özdağ *profesyonel,* Soyuyüce ve Esin, her ne kadar profesyonel iş adamı idilerse de, *amatör darbeci* idiler.

Akkoyunlu ise bir yazı imzalatmak üzere birisinin odasına girdiğini ve darbe hazırlıklarını tesadüfen duyduğu için listeye dâhil edildiğini anlatmıştı, Kabil'de Türkiye Büyükelçiliği'nde uzun uzun. Kendisi ve ailesi ile çekilmiş bir fotoğrafı Belgeler bölümüne ekliyorum.

27 Mayıs; ilk gün öğleden önce amatör bir askeri darbe, öğleden sonra ise, üniversite-CHP ve medyanın devreye girmesiyle, "CHP+Ordu" ekseninde profesyonel ve siyasi bir ihtilale dönüşmüştür. Çalkantıları, Aydemir-Gürcan ikilisinin asıldığı aya (Temmuz 1964) kadar sürmüştür!

27 Mayıs'ın Kararının İtirafı

1998 yılında 27 Mayıs'ı yapan Milli Birlik Komitesi (MBK) üyelerinden rahmetli Muzaffer Özdağ ile emekli Korgeneral Sayın Cihat Akyol'un önünde, aramızda şu konuşma geçmişti:

Özdağ – 26 Mayıs 1960 günü ülkede ihtilal ortamı vardı.

Demirer – Katılmıyorum ama diyelim ki öyleydi. Siz o sabah pencereden baktınız. İhtilal ortamını gördünüz ve ihtilal yapmayı mı kararlaştırdınız, yoksa bu kararı daha *önce* mi verdiniz?

Özdağ – Daha önce.

Demirer – Ne kadar daha önce? Bir gün, bir ay ya da bir yıl?

Özdağ – Bir yıl gerçeğe daha yakın.

Demirer – Sizce, 26 Mayıs 1959 günü, Türkiye'de ihtilal ortamı var mıydı?

Özdağ - Yoktu.

Demirer – Teşekkür ederim. Siz, şu anda, ülkede ihtilal ortamı yok iken ihtilal kararını verdiğinizi teyit ettiniz. Karardan sonra da bir yanda CHP, öte yanda İstanbul ve Ankara üniversiteleri ile medya, elbirliği ile ihtilal ortamını oluşturdunuz.

Bu konuda bakınız Nihat Erim ***Günlükler***'de neler yazmış:

27 Mayıs 1960 – *"Oldu. Menderes kendi hazırladığı akıbete uğradı. Acıdım. Yazık. Fakat başka* ***çare*** *yoktu"*

29 Ağustos 1960 – *"Bir 27 Mayıs Darbesi'nin zaruri hale gelmesinde İnönü'nün mesuliyeti yok mu? Ciddi ve samimi bir uzlaşma aradı mı?.. Son bir buçuk yıl nutuklarıyla da böyle bir darbeyi teşvik etmedi mi?"*

27 Şubat 1962 – *"İnönü'nün bu işte* (askeri darbe girişimleri) büyük sorunu[43] var. ***27 Mayıs'ı teşvik etti. Askeri politikaya teşvik etti. İhtilale azmettirdi"***

Orhan Birgit de 2009 yılında konuşmuş: (8 Şubat 2009 tarihli Vatan Gazetesi'nde yayımlanan söyleşide)

"28 Nisan 1960 olaylarını ise itiraf ediyorum ki organize ettim. Perde arkasındaydım o işin. Öğrencilerin gösteri yapmasını istiyorduk biz. Ne yapacaklardı? "Katiller, diktatörler" diye bağıracaklardı, nümayiş yapacaklardı."

***

1998 yılı kasım ayında rahmetli Özdağ ile o zamanki adı "Demokrat TÜRKİYE" olan dergimin özel bir sayısını yayımlamıştık. Derginin iki ön kapağı vardı, sırt sırta: (Bkz. Belgeler)

Özdağ bölümünün kapağında şu başlıklar var:

Ümmet İmparatorluğu Enkazından Yeniden Öz Kimliği ile Millet Olarak Hayata Dönüş, Modern Demokratik Toplum Düze-

[43] Erim 'sorunu' sözcüğünü kullanmış. Dizgi hatası yok. 'Sorumluluğu' olmalı.

nine Geçiş Sürecinde

27 Mayıs '60 Milli Birlik & Güvenlik Operasyonu

Demirer bölümünün kapağı ise bir mektup gibi:

27 Mayıs 60 Kıbrıs Türkü'nü 1960-63 Döneminde Kimler Nasıl İhmal Etmiş? DENKTAŞ Neler Yazmış? ve ANAYASA MAHKEMESİ, 1998 Yılında, 6/7 Eylül Olayları ile ilgili Yassıada Davası Hakkında, Nasıl bir Karar Aldı?

Bu dergiden elimde sadece iki adet kaldı. Tam 44 sayfa. Özdağ ile aramızdaki centilmen anlaşmasına göre birbirimize cevap vermemişiz ama özgürce yazmışız tüm düşüncelerimizi.

Benim bölümde iki konuyu işlemişim: 27 Mayıs'tan sonra Ankara'daki yönetim (ya da yönetimsizlik) iç politikadaki yanlışlara yol açtığı gibi dış politikamızı da kin ve öfkeli adamların davranışlarına kurban etmiştir. *'Zorlu-Menderes ikilisinin her yaptığı yanlıştır'* varsayımından hareketle, Kıbrıs Türkü'nü ihmal etmiş ve sonuçta Kanlı Noel'de gafil avlanmış. Denktaş bunları ayrıntılı bir şekilde yazmış. Uzun alıntılar yapmışım.

Diğer konu da Yassıada'daki 6/7 Eylül Davası ile ilgili İadei Muhakeme başvurumuzun Anayasa Mahkemesince *görüşülüp* reddedilmesi ile ilgili. Karar 10:1 oy çokluğu ile alınmış. Karşıoy yazısı Sayın Güven Dinçer'den. Sayın Dinçer Yassıada'daki dava için "Hukuk Kiri" deyimini kullanmış. Kırk yıl düşünsem daha iyisini bulamazdım: **Hukuk Kiri**. İşte o hukuk kiri, üç kişinin canını aldı, yüzlerce kişiyi yıllarca cezaevlerinde süründürdü.

Aşağıda 27 Mayıs'ın ülkemize olumlu ne getirdiğinin hesabını yapmaya çalışacağım. Kısaca "SIFIR" demek istemiyorum, *"önyargılısın"* demesinler diye. Adım adım ilerleyerek SIFIR mı, değil mi, birlikte görelim. 27 Mayıs 2004 tarihinde yayımladığımız Demokrat Demokratlar Dergisi'nin ikinci sayısından alıntı:

"İki hafta önce, 14 Mayıs günü, Demokrat Demokratlar Dergisi'nin birinci sayısını yayımladık. Bu dergide Demokrat Parti'nin *unutulmayan* başarılarını özetledik. Özetin özeti şu: DP iktidara gelir gelmez, sürüncemedeki Anıtkabir inşaatını bitirmiş ve 15 yıl sandıkta yatan ATATÜRK'ü vatan toprağına vermiş. Milli Geliri on yıl boyunca her yıl ortalama % 9 büyütmüş. Bu büyüme, fiziksel üretim göstergelerine bakıldığında, on yılda tarım sektöründe % 123, sanayi-enerji-ulaştırma-inşaat sektörlerinde ise % 250+ düzeyinde olmuş. Sıtma, verem, trahom ve çiçek başta olmak üzere bulaşıcı hastalıkları ortadan kaldırma noktasında geriletmiştir On yılda 36 ERDEMİR tesisleri eşdeğerinde yatırıma imza atmış, % 75'ini fiilen tamamlayarak hizmete açmış. Milli Birlik Komitesi'nin (1) numaralı yayınında *"22 milyar liralık inşa halinde yatırım bulduk. Hepsini durdurduk."* diye yazmışlar, övünerek. Daha sonra devam etmişler. ERDEMİR yatırımı ayrıca 300 milyon dolar idi.

"Ön iç kapakta (derginin) 26 Mayıs 1960 tarihli Zafer gazetesinin birinci sayfasını veriyorum. (Bkz. Belgeler) T.C. Başbakanı, ülke *gergin* bir ortam (gergin ama ihtilal ortamı değil) içinde iken, "Erken Seçim" ilan ediyor ve tartışmalı Tahkikat Komisyonu'nun çalışmalarını noktaladığını açıklıyor. Her iki açıklama da gazeteye Eskişehir'den geç saatlerde geliyor. Birinci sayfayı düzenleyenler daha önce manşeti ve altındaki fotoğrafı hazırlamışlar. Seçim ilanı ve Tahkikat Komisyonu hakkındaki iki habere nerdeyse yer bulamamışlar. Oysa eğer başbakanı Eskişehir'de kaç kişinin karşıladığı (çok da önemli değil) haberi yerine "Seçim ilanı" haberini manşete koysalar belki de Özdağ ve arkadaşları zorlanacaklardı. Rahmetli Türkeş bana Yeni Delhi'de 1961 yılı kasım ayında *'Bazı DP milletvekillerinin gerginliği ortadan kaldıracak girişimleri olduğunu duyduk ve olayı birkaç gün öne aldık'* demişti.

"Burada şunu belirtmeye çalışıyorum. 27 Mayıs *marjinal*

bir olaydı. Hiçbir hazırlığı yoktu. Ortalama yaşları 39 olan binbaşı-yarbay rütbesinde 33 subay, aralarına son anda 5 general alarak Ankara radyosunu ele geçirmişler ve darbeyi ilan edivermişlerdi. Öğle vakti askeri bir uçak İstanbul'dan fetvacı hocaları getirmişti. Türkeş anılarında "Hocaları kim getirtti bilmiyorum" diyor. Hem ihtilalin fiili lideri, hem de sokağa çıkma yasağı olan bir günün ortasında askeri uçak ile İstanbul'dan Ankara'ya Sıddık Sami ve arkadaşlarını getiren uçağı kimin ayarladığını bilmiyor. 27 Mayıs, o gün öğleden önce, *aydemirimsi,* amatör bir olaydı.

"Darbe, aynı gün öğleden sonra hocaların teşvik ve telkini ile CHP+Ordu=İktidar denklemi çerçevesinde ihtilale dönüşmüştü. Birkaç ay sonra Türkeş ve on üç arkadaşı dünyanın dört bir yanına sürülmüşler ve Türkiye; 1965 genel seçimlerine kadar, bir o yana bir bu yana yalpalanarak, dışarıda, özellikle **Kıbrıs'ta gerileyerek,** içeride **Aydemir'in darbe girişimlerinden yara alarak**, sanayide, Çalışma Bakanı Ecevit'in bakanlık döneminde çıkan grev kanunu (15.7.1963) kapsamında ilk grevleri (ilk grev Kavel 12.12.1963) yaşayarak çalkantılı bir dönemden geçmişti.

"27 Mayıs'ın ne faydası olmuştu? 27 Mayıs sonrası ekonomi daha iyi bir performans göstermemişti. Büyüme yarı yarıya azalmıştı. MBK tarafından durdurulan yatırımlara daha sonra *gecikmeli olarak* devam edilmiş, ERDEMİR dâhil tümü 1965 yılına kadar üretime geçmiş veya hizmete açılmıştı. 1960-65 arasında önemli yeni *büyük* bir yatırım yoktu. Türkiye 1960-65 dönemini boşu boşuna yitirmiştir. Ekonomi ile ilgili tüm göstergelerde sanayileşmenin hızının kesildiği ve tarımdaki büyümenin durduğu görülür.

"YÖN Dergisi ile kamçılanan sağ-sol tartışmaları yavaş yavaş kavgaya dönüşecekti. Gerçek kavga ve terör AP tek başına

iktidar olduktan sonra (Ekim 1965) gelecekti. Taa 12 Mart'a kadar, yükselen bir tempo ile devam edecekti.

"Türkiye'nin bölgesel konumu da güçlenmemişti. O kadar güçlenmemişti ki, Papaz Makarios Ankara'yı adeta hiçe sayarak Kanlı Noel'i başlatmış (Aralık 1963) ve Ada'nın % 38'nin tapusunun sahibi olan Kıbrıs Türklerini Ada'nın % 3'üne hapsetmişti. Ankara bu çılgın ve iğrenç saldırı ve oldubittiye seyirci kalmıştı. 27 Mayıs öncesi SSCB ile, ABD dışında tek ülke olarak, *detant* ilişkilerini başlatmaya hazırlanan Türkiye, 1965 yılında Orta Doğu'da, 27 Mayıs'a kıyasla, *"çok daha az önemli bir ülke"* konumuna gelmişti.

"İşte 27 Mayıs'ın getirdikleri. **Turşusunu bile kuramazsın..."**

Mehmet Arif DEMİRER
27 Mayıs 2004

Demokrat Demokratlar Dergisi Sayı 2

Altı yıl önce yazmışım. Virgülüne dahi dokunmadım. Aynı görüşleri koruyorum. 27 Mayıs 2010.

BABA

Ordinaryus Profesör ENVER ZİYA KARAL
Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Kurucu Müdürü
İslam Ansiklopedisi ATATÜRK Maddesi ve Kronolojisi
Yazarı, Müzeci, 27 Mayıs Yorumcusu

Babanın ATATÜRK ve DP hakkında Yazdıkları

Sosyal bilimler, aklın işletilmesi sonucunda toplanan bilgilerin değerlendirilerek, olabildiğince tarafsız, yansız hüküm vererek, 'Ortak Akıl ve Bilgi Faydası'na katkıda bulunma çalışmalarıdır. Sosyal ve beşeri bilim sayılan araştırma alanlarından biri de tarih'tir. Tarih, geçmişe ait bilginin derlenip toplanıp, gereksiz ayrıntıların ayıklanıp kalanlarla 'geçmiş'i yeniden kurgulamaktır.

Son yüzyılın tarihinin ve özellikle 1908 – 1968 arasının TARAFSIZ, BİLİMSEL AHLAK ve YÖNTEMLERDEN ayrılmayan insanlar tarafından ele alınmamış olması, insanı üzüyor. Yanlı ve peşin hükümlü düşüncelerini bilim adına pazarlayanların bir kısmının, profesör, doçent unvanı taşıması ise, üzüntüyü kat kat artırmaktadır.

İnkârcı veya intihalci, gerçek dışı beyanda bulunucu, profesörler son yıllarda kurumların başına oturmadı mı, devlet yönetir olmadı mı? Her gün televizyonlarda arz-ı endam etmiyorlar mı?

Bilim hayatımızın bir otokontrole ihtiyacı olduğu inkâr edilebilir mi?

Demokrat Parti'yi onaylamayabilirsiniz. Celal Bayar'a, Adnan Menderes'e kişi olarak karşı olabilirsiniz. CHP ve İsmet İnönü'ye çok bağlı kişiler olabilirsiniz. Ama tarih profesörü unvanı taşımakta iseniz, DP karşıtlığınızı tarihi olayları çarpıtarak, değiştirerek verir, hele hele, bugün böyle yarın tam ters yönde yazarsanız, her şeyden önce o taşıdığınız profesörlük unvanına ihanet etmiş olmaz mısınız?

Yukarıda özetlediğim üslupla neler yazıldığını kaynak göstererek ortaya koyacağım.

Bir de ATATÜRK sabıkası var ki, anlamak-anlatmak mümkün değil. İslam Ansiklopedisi için bir ATATÜRK maddesi yazmış.[44] Sonuna da bir 'Kronoloji' eklemiş. Bunları EK-2 ve EK-3 olarak veriyorum. Bu iki yapıt bana göre babanın çok ciddi iki sabıka kaydı.

Biz şimdi Demokrat Parti karşıtlığına dönelim. Ana konumuz bu.

Bayar 1952 yılı aralık ayında Selanik'e gitmiş ve ATATÜRK'ün doğduğu ve Selanik Belediyesi'nin 1937 yılında Türkiye Cumhuriyeti'ne hediye ettiği (anahtarını teslim ettiği) Ev'i boş ve bakımsız görmüş. Talimat vermiş. Bakımı yapılacak ve 1881 yılında nasıl tefriş edilmiş idi ise o biçimde tefriş edilerek ATATÜRK Müzesi'ne dönüştürülecek. Bu iş 10 Kasım 1953 tarihine yetiştirilecek. Bu işte kimin görevlendirilmesi gerekiyorsa o kişi veya kişiler görevlendirilecekler.

Evin tefriş edilmesi ve müzeye dönüştürülmesi için Milli

[44] Makalenin altına kendisi ile birlikte imza atanlar: Genelkurmay Başkanı Orgeneral Salih Omurtak, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, Milli Eğitim Bakanlığı uzatmalı Müsteşarı İhsan Sungu, Faik Reşit Unat, Uluğ Iğdemir, Binbaşı Enver Sökmen (Kurucu Meclis'te emekli general, CKMP üyesi)

Eğitim Bakanı Tevfik İleri, en uygun uzmanlar olarak Fatma ve Enver Ziya Karal'ı görevlendirdi. Enver Ziya Karal Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü kurucusu ve müdürü, eşi ise tarih öğretmeni idi. Ayrıca dikiş dikmesini biliyordu.

Enver Ziya Karal, 'ATATÜRK'ün Selanik'teki Evi' başlıklı makalesinde şunları yazmıştır:

"Cumhurbaşkanı Sayın Celal Bayar 1952'de Yunanistan'a yaptıkları resmi seyahatlerinde Selanik'e uğradılar. Ve Atatürk'ün evini ziyaret ettiler. Evin bomboş bulunduğunu görerek müteessir oldular. Ankara'ya dönüşlerinde evin mümkün olan süratle ve en kısa zamanda döşenmesini emir buyurdular. Milli Eğitim Vekili Sayın Tevfik İleri, bu işle ***görevlendirilmiş*** *Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürüne [45] gerekli kolaylıkların gösterilmesi için alakalılara direktifler verdi...*

Gündüz ve gece, Pazar ve Cumhuriyet Bayramı'nda da çalışılmak suretiyle 9 Kasım'da evin döşenmesi ikmal edildi. 10 Kasım'da (1953) *Atatürk Müzesi adıyla umumun ziyaretine açıldı."*

NOT: Bu makalenin yer aldığı Enver Ziya Karal'ın ***ATATÜRK ve DEVRİM*** başlığı altında topladığı Konferans ve Makaleler kitabı (Sayfa 199 - METU Press 1998) incelendiğinde Bu makalenin yetmişli yıllarda yazıldığı (eğer konferans ise, verildiği) anlaşılmaktadır.

Enver Ziya Karal'ın elli yıl önce yazdığı kitapçık:

27 Mayıs İnkılâbının Sebepleri ve Oluşu

27 Mayıs Darbesi'nden hemen sonra, üç ay içinde yazmış, bu kitapçığı. Bu kitapçığın on binlerce, yirmi binlerce bastırılmasının kararı 13 Eylül 1960 tarihinde verilmiş. Demek ki, tarihçi

[45] O tarihte Enver Ziya Karal

Profesör Enver Ziya Karal, işini gücünü bırakmış ve 27 Mayıs Darbesi'ni haklı göstermek için yazmış, çalakalem.

Önce birkaç alıntı ile darbenin sebeplerini öğrenelim:

Alıntı No 1 (Sayfa 9 – 10)

"İktisadi duruma gelince, o da hiçbir suretle ümit verici değildi. Fikirden çok hisse dayanıyordu. Amaç, iktisat alanında bir istiklal savaşı yapmak suretiyle milleti refaha kavuşturmaktı. Bu amaca diyecek yoktu. Fakat gerçekleştirilmesi için, ***ihtisas bilgisine,*** *memleket iktisadi imkânlarının bilinmesine, dünya iktisadi değişmelerinin dikkatle takip edilmesine, bundan başka sağlam bir iktisadi programa ihtiyaç vardı. Hâlbuki D.P. kurucuları "kitabi" saydıkları ihtisas bilgisini beğenmiyorlar, memleket şart ve imkânlarını tetkik etmeyi vakit kaybı telakki ediyorlar, bir programa göre hareket etmenin ise dinamizmi köstekleyeceğini sanıyorlardı. Bu düşünce ve ruh haleti ile tutturdukları iktisadi politikadaki durumları, idare etmekten aciz bulunduğu azgın bir ata binen biniciye benziyordu. Sağa, sola, öne ve arkaya gidiyorlar ve bir türlü istikrar sağlayamıyorlardı."*

Bir gazete köşe yazarı bile böyle muğlâk ve sorumsuz cümleler yazmamalıdır. *"Sağa, sola, öne ve arkaya gidiyorlar ve bir türlü istikrar sağlayamıyorlardı"* ne demek? Böyle bir iddia ancak somut örneklerle desteklendiği takdirde bir anlam taşıyabilir. Koskoca bir tarih profesörü yazıyor. Bu cümleleri ve iddialarını kanıtı olan tek bir örnek vermemiş. Verememiş. Çünkü yazdıkları doğru değil.

"İktidara gelir gelmez, bol istihsale (üretime) *dayanan bol istihlak* (tüketim) *ve geniş yatırım gibi makul ve mantıki bir yol tutturdular. Fakat bol istihsalin şart ve imkânlarını yaratmadan, istihlak ve yatırıma geçtiler. 1950 – 1953 yılları arasında, mevcut*

döviz ve altın stoklarını, yeni endüstri tesisleri için tükettiler. Öte yandan gümrük tehditlerini hafifletmek suretiyle bol mal ithaline imkân verdiler. Neticede dış ticaret muvazenesi memleketin aleyhine olarak fark etmeye başladı."

Şu cümledeki mantığa bakınız: *"Fakat bol istihsalin şart ve imkânlarını yaratmadan, istihlak ve yatırıma geçtiler"*

Yatırıma geçmeden bol üretimin şart ve imkânı nasıl yaratılır?

Bir sonraki cümle ile aynı mantık dokusu ve ek olarak yanlış bilgilendirme (dezenformasyon) devam ediyor: *"1950 – 1953 yılları arasında, mevcut döviz ve altın stoklarını, yeni endüstri tesisleri için tükettiler."*

Önce belirteyim: 1950'de önceki (CHP) hükümetten devir alınan döviz rezervi yok. SIFIR! Hatta kısa vadeli 13 milyon dolar ithalat borcu var, 916 milyon dolar devlet borcuna ek olarak. Altın rezervi ise 14 Mayıs 1950'de ne idi ise, 1953 sonunda da aynı: 122 ton 844 kilo. Yakışmıyor, koskoca profesör yalan yazıyor. Ayrıca yazdığı doğru olsa, kendi mantığı ile yapılması gerekeni yapmış olacak DP iktidarı: Rezervi kullanmış ve endüstri yatırımı yapmış ki üretim koşul ve imkânı oluşsun!

"1954'den sonra, bu faaliyetlerini daha geniş ölçüde tatbik ettiler. Fakat döviz darlığı baş gösterdi. İç piyasada para azaldı. Yeni krediler temini mümkün olmadı. İktisadi buhran kendini göstermeğe başladı. Karşılıksız kâğıt para çıkarılmasına, eşya fiyatlarının yükseltilmesine devam olundu. Aklı başında bazı Demokratların, muhalefetin ve basının ikazları kar etmedi. Kurucular darlık değil, bolluk mevcut olduğunu iddia ettiler. Herkesi buna inandırmak için de, gazetelerin, dükkânlar önünde mal almak için halkın yaptığı kuyrukların fotoğraflarını neşretmesini kabahat saymaya başladılar. Zam kelimesinin karşılığı olarak

"ayar" kelimesini kabul ettiler. Ticari manada "zam" yerine "ayar" kelimesini kullanmayanlar ve piyasada mevcut olmayan eşya için "gelecektir" yerine "yoktur" diyenler hakkında takibat yapılmaya başlandı. Öte yandan, halkın gözlerini kamaştırmak ve dikkatini iktisadi buhrandan başka tarafa çekmek için, temel atma ve küşat resmi törenleri ve parlak nutuklarla kurucuların dış memleketlere seyahatleri ve memleketimize misafir davet edilmesi gibi, masraflı gösterişlere gidildi.

Bir hükümet düşünün: On bir liman ile beş havalimanı inşaatını sürdürüyor, CHP'den devraldığı karayolları programına devam ediyor; ATATÜRK'ün kurduklarına, 13 şeker fabrikası ekliyor ve 19 çimento fabrikası, 21 baraj ile 5 termik santral kuruyor. Bunları 27 Mayıs 1960 öncesi % 90 oranında tamamlayıp hizmete sokuyor, üretime geçiriyor. Bütün bunları görmek istemeyen tarihçi Profesör, ATATÜRK'ün son yıllarının kronolojisini (Bkz. EK - 3) yazdığı gibi, **sorumsuzca,** Demokrat Parti'nin ekonomik performansını eleştirmeye kalkışıyor. Sormazlar mı, temeli atılıp da daha sonra Erbakan yatırımları gibi terk edilen tek bir tesis biliyor musun, diye? Hangi fabrika ya da santral üretime geçmedi?

Alıntı No 2 (Sayfa 12 – 13)

İsrafa Dayanan İktisadi Siyaset:

İktidar partisinin iktisadi ülküsü görülmemiş bir kalkınma ile memleketin çehresini değiştirmek idi. Fakat böyle bir neticeye ulaşmak için, bilgi, program, sermaye ve demokratik ilkelere bağlılık şart idi. Hâlbuki iktidar idarecileri iktisat ilmine inanmayan ve iktisadi bir programa göre hareket etmeyi, modası geçmiş bir fikir olarak kabul eden kimselerdi. İktisat hayatında zaruri olan bu iki firenden kendilerini mahrum edince, girişilen teşebbüslerde büyük hatalar belirdi. Bunların başında memleketin şart ve im-

kânları düşünülmeden kurulan tesislerden bazılarının verimsiz oluşu, bazılarının ise seçim mülahazaları ile yapıldıkları için amme yararından çok şahsi ve bölgeci menfaatlere vasıta kılınmış olması geliyordu. Bundan başka, hesapsızlık yüzünden, hemen bütün tesisler çok masraflı çıkmıştı. İktidar partisi bu yönden yapılan tenkitlere kulak asmayarak taraftarlarına iş sahaları ve krediler açmaya devam edince memlekete vaat edilen refah yalnız kendileri için ve fakat bilhassa dar gelirlilerin zararına olarak, gelişmeye başladı. Böylece servet edinme, bir ailenin veya devletin idaresi için kullanılan bir vasıta olmaktan çıkarak sınırsız hırsların tatmini için bir amaç haline geldi.

İktidarın idarecileri, devlet nüfuzunu kullanarak servet edinmeye başlayınca başkalarının da normal olmayan yollardan servet edinmelerine göz yumdular. Rüşvet, iltimas, ihtikâr, karaborsa, fahiş komisyon tabii olaylar gibi görülmeye başladı. Bunları tenkit etmek ve sosyal adaletten bahsetmek, bozgunculuk ve hatta komünistlik sayıldı. Yine bunların demokrasi ilkelerine aykırı oluşları ifade edilince "aç mide ile demokrasi olmaz" gibi yakın tarihte kurulup yıkılan totaliter rejimlerin kullanmış oldukları bir formül ile cevap verildi. Öte yandan da halkın gözünü kamaştırmak için her fırsattan faydalanarak temel atma, kordela kesme törenleri yapıldı. Kalabalık heyetler iş ve güçlerini bırakarak özel tren katarları tören yerine giderek ağırlandılar. Bu yerlerde, ancak meydan muharebesi kazanmış kahramanlara yapılması adet olan zafer takları altından geçen kurucuların uzun nutuklarını dinlemeye mecbur tutuldular. Neticede bu göz kamaştırma faslı da devlet hazinesine büyük masraflara mal oldu. Bir taraftan bu törenler olurken öbür taraftan da halk, çeşitli ihtiyaçları için dükkânlar önünde kuyruk yapmakta ve saatlerce bekledikten sonra bazen de eli boş olarak kuyruktan ayrılmakta idi.

İktidar partisinin devrinde hiçbir müspet iş yapılmadığını

söylemek insafsızlık olur. Fakat bu işlerin ne gibi israflara, ıstıraplara ve haksız iktisaplara mal olduğu gözden ırak tutulursa 27 Mayıs İnkılâbı hareketinin manası tam olarak kavranamaz."

Nihayet 27 Mayıs'a geldik. Demek ki neymiş? 27 Mayıs İnkılâbı'nın manası, Demokrat Parti iktidarının doğurduğu 'israflar – ıstıraplar – haksız iktisaplar' ile ilintiliymiş. Bunları gözden ırak tutmamak gerekir imiş. Aksi takdirde 27 Mayıs İnkılâbı anlaşılamazmış.

Demokrat Parti 1954 seçimlerinde % 58, 1957 seçimlerinde ise % 48 oy aldı mı? Ortalaması % 53 eder mi? Demek ki, bu milletin yarısı ya aptalmış ya da kör. Bu bahsettiği tabloyu görmemiş, ıstırapları hissetmemiş. Onun için de 1961 ve 1965 seçimlerinde AP + YTP'ye yine aynı oyu (ortalama % 53) vermiş.

Tarihçi profesör enflasyondan bahsederken, acaba hiç düşünmüş müdür: Bu ülkede 1950 yılında 16 milyon köylü vardı. Bu insanların yolu yoktu, motorlu taşıt aracı yoktu. Köyde ne üretirlerse onu tüketirlerdi.

Demokrat Parti iktidarı döneminde CHP'nin devrettiği karayolu programı uygulandı. Köyler kentlerle irtibatlandı ve köylülerin de bir bölümü tüketime katılmaya başladılar. Sonunda talep artışına dayalı enflasyon oluştu. İktisatçılığa soyunan tarhçi bu ayrıntıyı görememiş.

Tarihçi profesörün DP döneminde ekonomi ile ilgili görüşleri böyle. Ayrıca bir de devlet görevlerinin dağıtılması konusundaki görüşlerini de yazmış aynı kitapçıkta: (Sayfa 11 – 12)

İktidar partisi mensupları ve taraftarları, bu yönden imtiyazlı bir sınıf teşkil ettiler. ***Devlet memuriyetlerinde, tayin edilmede, adaletin tevziinde, devletin sahip bulunduğu iktisadi ve mali imkânların kullanılmasında, hak, liyakat, kabiliyet ve fazilet aranacak yerde iktidar partisine bağlılık aranır oldu...*** *Tarafsız,*

yani herhangi bir partiye bağlı olmayan vatandaşlara gelince, muhalefete eğilimli olanlar göz hapsinde tutuldu. Olmayanlar da zorla veya menfaat sağlanmak suretiyle iktidar partisine hizmet etmeye zorlandı. ***Bunların arasında Atatürk inkılâplarına karşı olanlar iltifat gördü. İnkılâp prensiplerine karşı harekete geçmelerine müsaade edildi."***

Hiç hatırlamamış ki, haksız yere eleştirdiği DP iktidarı çok önemli bir görev vermişti kendisine ve iş arkadaşı olarak birlikte çalışmayı önerdiği eşine?

Burada ciddi bir sorun çıkıyor ortaya: Nasıl ki, 1946 İslam Ansiklopedisinde Enver Ziya Karal imzası ile yayımlanan ATATÜRK makalesi ve ekindeki krolonoloji ATATÜRK'e büyük bir saygısızlıktır; 27 Mayıs'tan hemen sonra yayımlanan 20 sayfalık kitapçıkta yazdıkları, sonradan Selanik ATATÜRK Müzesi ile ilgili olarak yetmişli yıllarda yazdığı makalede, 'Sayın Celal Bayar, Sayın Tevfik İleri' diye hatırladığı o iki insana daha büyük bir saygısızlıktır.

Ama bu 20 sayfalık kitapçık işe yaramıştır. Birisi ödüllendirmiştir tarihçi profesörü: İsmet İnönü. Enver Ziya Karal, İsmet İnönü'nün altı kişilik kişisel kontenjanından Kurucu Meclis üyesi ve açılıştan (6 Ocak 1961) birkaç gün sonra Anayasa Komisyonu Başkanı seçilmiştir.

Kurucu Meclis'teki çalışmalarını merhum Abdülhadi Toplu yazmıştır. Bakınız, *1960 ANAYASA PAZARLIKLARI*

BABA'NIN KIZI

Prof. Dr. Seçil Karal-AKGÜN

Kızı'nın Selanik'teki Ev Hakkında Yazdıkları

Enver Ziya Karal'ın kızı Profesör Dr. Seçil Karal Akgün de Ev'in Müze'ye dönüştürülmesinin öyküsünü yazmıştır: ***Selanik'teki Ev***[46] Bu kitaptan alıntılar: (Sayfa 17 – 19)

"1950 yılında Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı olan Celal Bayar, 1937 yılından beri Türkiye'nin mülkiyetinde bulunan ve o zamandan beri döşenerek müze haline getirilmesi düşünülen Atatürk'ün doğduğu evi 1952 yılında Yunanistan'a yaptığı ziyaret sırasında gezmişti. Evin boş ve yıpranmış haline üzülen Bayar, dönüşünde Türk ulusu için büyük anlam taşıyan bu mekânın bir vefa borcu olarak vakit geçirmeden düzenlenip ziyaretçilere açılması yönünde ilk ciddi adımı attı. Bu konuyu görüşmek üzere 28 Ocak 1953 günü TBMM Başkanı Refik Koraltan, Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Demokrat Parti milletvekilleri Keçeci Salih, Hakkı[47] *ve uzun yıllar tarih öğretmenliği de yapmış olan Zuhuri*

[46] Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006

[47] Herhalde soyadını bulamamış. Bilimsel bir kitap yayımlayan zahmet edip bir MİLLETVEKİLİ'nin adını-soyadını eksiksiz yazmayı beceremiyorsa, bu kişinin yazdıkları ne derece güvenilir olabilir?

Danışman beylerle bir toplantı düzenledi. Toplantıya Ankara Üniversitesi'nde tarih profesörü olan Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürü Enver Ziya Karal da çağrılıydı...

Refik Koraltan'ın önerisi de evle ilgili bu yerinde ve önemli girişim için Enver Ziya Karal'ın görevlendirilmesi ve en kısa zamanda görüşmeler yapıp gözlemlerde bulunarak yapacağı saptamalarla bir ön rapor hazırlamak üzere Selanik'e gönderilmesiydi... Bu önerilerin tümü Cumhurbaşkanı tarafından kabul edildi.

Toplantıda dile getirilen en kısa zaman, aynı takvim yılındaydı, çünkü ölümünden beri Etnoğrafya Müzesi'nde bulunan Atatürk'ün naaşı, inşaatı 1944 yılından beri süren ve o yıl sonbahara kadar tamamlanacak olan Anıtkabir'e 10 Kasım günü nakledilecekti. Doğduğu evin müze olarak aynı gün, yani Atatürk'ün ölümünün on beşinci yıldönümünde açılması, kuşkusuz anlamlı olacaktı. Kısacası, gereken bütün işlemlerin tamamlanarak evin müze haline getirilmesi için hazırlık aşamasını bir an önce başlatmak ve Müze'yi 10 Kasım günü açabilmek için, toplantıda oluşturulan programa yazılmadıysa da Cumhurbaşkanı'nın büyük isteği olarak belirmişti."

Prof. Dr. Seçil Karal Akgün bu noktada Bayar'ın kısa bir özgeçmişini vermiştir. Özgeçmişin son bölümü şöyle:

"Atatürk, kendisine verilen görevlerdeki başarılarını ve yeni Türkiye'nin ekonomik yaşamındaki önemli katkılarını izlediği Celal Bey'i 1932 yılında yeniden İktisat Bakanı, beş yıl sonra da Başbakan yapmıştı Celal Bayar, milli mücadele yıllarından ölümüne kadar yakın çevresinde bulunduğu ve büyük hayranlık beslediği Atatürk'ün ebedi istirahat yeri olacak Anıtkabir'in kendi cumhurbaşkanlığı sırasında tamamlanıp işlevini yerine getirmesi kadar, yıllardır planlanan Selanik'te doğduğu evin müze haline getirilmesini sağlamayı da hem ona duyduğu hayranlığın göster-

gesi, hem de şahsı ve Türk ulusu adına bir vefa borcu olarak görmekteydi. ***Bayar, önemli akademik deneyimleri olan ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi üzerine ilk birkaç uzman arasında yer alan Karal'ın bu iş için uygun kimse olacağına güvenerek onu bu önemli işi yerine getirmekle görevlendirmişti."***

Akla gelen soru şudur: Enver Ziya Karal, ev tefrişine ilişkin mi, mimari bilgisi mi, yoksa sanat tarihi mi konusunda bilgilidir? Yersiz kelime ise 'deneyim'dir; 'önemli akademik deneyim' ne demektir?

Enver Ziya Karal, daha sonra eşinin de görevlendirilmesini önerir. ***Selanik'teki Ev'de*** bu konuda şu bilgi var:

"Enver Ziya Bey, işin duygu yönünü de paylaşacağını bildiği eşi ile iş saati gözetmeksizin çalışabileceklerinden de emindi. Üstelik tarih öğretmeni olan Fatma Hanım iyi de dikiş biliyordu...

Enver Ziya Karal'ın önerisi [48] Cumhurbaşkanı ve Vekâlet [49] yetkilileri tarafından hemen kabul edildi."

Prof. Dr. Seçil Karal Akgün'ün kitabında annesi ve babasının çalışmaları ayrıntılı bir şekilde ve belgeleriyle anlatılmıştır. Kitapta ayrıca çok sayıda fotoğraf vardır. Müze, Bay ve Bayan Karal'ın gayretli çalışmaları sonunda 10 Kasım1953'de açılmıştır.

Babanın Kızı'nın DP'ye Yönelik İthamları

Prof. Dr. Seçil Karal Akgün, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarih Bölümü *eski* Başkanıdır. Kendisi ile 2008 yılında birkaç ay ATATÜRK Ansiklopedisi yürütme kurulunda birlikte çalıştık. Hatta toplantılarda yan yana oturduk. Cumhuriyet tarihimiz konusunda son derece bilgili olduğunun tanığıyım.

Selanik'teki Ev 2006 yılında yayımlanmış. Aradan üç yıl geçmiş, ODTÜ Yayıncılık tarafından yeni bir kitabı yayımlanmış, Prof. Dr. Seçil Karal Akgün'ün:

[48] Eşi Fatma Hanımın da görevlendirilmesine ilişkin önerisi

[49] Milli Eğitim Bakanlığı. Bakan da gerici Tevfik İleri !

27 Mayıs – Bir İhtilal – Bir Devrim – Bir Anayasa

Baba Karal, yetmişli yıllarda Selanik'teki Ev'in müzeye dönüştürülmesi konusunda yazdığı makaleyi kaleme alırken 27 Mayıs'tan hemen sonra yazdığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayını olarak üç ay içinde altmış bin adet basılan kitapçığını unutmuş idi; bu unutma (!) hem profesör hem de tarihçi unvanları taşıyan bir kişiye yakışır mı? Ama 'unutma'nın kalıtım yoluyla geçebileceğini de görmüş olduk. Enver Ziya Karal'ın kızı da yeni kitabını yazarken hem tarihi gerçekleri unutmuş, hem de üç yıl önce yazdığı ***Selanik'teki Ev***'de özellikle Bayar hakkında yazdıklarını. Ayrıca bir tarih profesörü olan Bayan Seçil Karal Akgün bir kitapta o kadar çok sayıda tarih hatası yapmıştır ki, bence bu konuda Guiness Rekorlar kitabına kolaylıkla girebilir.

Selanik'teki Ev güzel bir kitap. Sıcak, samimi ve benim de yakinen bildiğim gerçeklere tamamen sadık kalınarak yazılmış. Okuyucunun ilgisini daha kapağını açmadan kapaktaki fotoğrafçıklarla çekiyor ve işlevini eksiksiz bir şekilde tamamlıyor. İşlevi, kısaca, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşını yurtdışındaki önemli bir ATATÜRK Müzesi'nin oluşumu hakkında bilgilendirmek.

27 MAYIS ise, tam tersi. Soğuk bir kitap. İtici. İddialı. Hatalı.

Seçil Karal Akgün, okuyucuyu daha ilk cümle ile yanlış bilgilendiriyor:

"İnönü Cumhurbaşkanı olduğu zaman, sanayileşme yolunda hızla ilerlemekle birlikte Kurtuluş Savaşı'nın nesnel-tinsel[50] *yaralarını tamamen saramamış olan Türkiye'de, dünyayı kasıp kavuran 1929 ekonomik bunalımının türlü sarsıntıları hala sürmekteydi."* (Sayfa 5)

[50] Nesnel = nesneye ilişkin (maddi), tinsel = manevi

Yanlış. On beşinci yılında Türkiye Cumhuriyeti ekonomik take-off[51] aşamasında idi. Bunun da iki belgesi var:

9 Ağustos 1938 tarihli The Times Turkish Number ve 19 Eylül 1938 tarihli ULUS Gazetesi. (Bkz. Belgeler)

Devam etmiş iktisatçı-tarihçi: (Sayfa 5)

"Bu görevdeki ilk yılı dolmadan patlak veren [52] İkinci Dünya Savaşı'yla gelen enflasyon, pahalılık, güvensizlikle yatırımların durması, İsmet Paşa'nın bu en yetkili koltukta karşılaştığı akçalı sorunlardı."

Gene yanlış. Yatırımları Cumhurbaşkanının da imzaladığı bir Bakanlar Kurulu Kararnamesi (Bkz. Belgeler) durdurmuştu, 31 Mart 1939 tarihinde, savaş patlak vermeden çok önce ve "SÜMERBANK'ın işleri çok" gerekçesi ile.

Zaten 16 Şubat 1939 Perşembe günü el yazısı ile Defterler'e yazılanlar (Tamamı için Bkz. EK – 4) perşembenin gelişini çarşambadan göstermişti:

"Hükümet için 1937 Teşrin Nutukları ve sonraları baştan başa sansasyon ve demagoji oldu...

Asıl mesele Celal Bayar'ın mali ve iktisadi politikası idi. Demagojiye fazla yer vererek başlamış olan bu politika hiçbir hesaba, istinat etmiyor, devletin mali vaziyeti esasında harap oluyordu.

Ticaret, milli para ait üst olmuştu. Bütün bu ahvalin, hatta hükümet azasından gizli kalması bir seneden beri takip ediliyordu.

Atatürk zamanında geçen bu usul artık düzelmek lazım idi. Zaman geçtikçe hiç düzelmeyecek bir hale gelebilirdi...

Bugün Şubat 16, 1939.

[51] Kalkışa hazırlanan uçağın durumu. Ekonomide 'büyük bir atılım öncesi durum'
[52] 1 Eylül 1939

Şimdiye kadar yapılan işler şunlardır:

A - Hükümette tedrici tasfiye[53]

B - Barem için, komisyonculuk için tedbirler

C - Kastamonu'da seyahat halk ile temas, hükümete muhtıra

D - Dâhili politikada huzur ve uzlaşma[54]

E - Harici politikada yeni vaziyet."

HATIRLATMA: tasfiyeye uğrayan ATATÜRK'tü. İnönü tarafından 'Baştan başa sansasyon ve demagoji' olarak nitelendirilen '**1937 Teşrin Nutukları**' (ATATÜRK'ün 1.11TBMM Açış Nutku, ile Bayar'ın 8.11 Hükümet Programı,) için **ATATÜRK,** 10 Kasım 1937 günü daha değişik (!) bir tanımlama yapmıştı (2. Teşrin = Kasım):

"Millete yepyeni bir program bildirdiniz. Bu program benim millete vaat ettiğim hususlardır." (Bkz. Belge No 1)

KARAR VERİNİZ: Ya, ATATÜRK'ün ve Bayar'ın Nutuklarını ve ATATÜRK'ün bu sözlerini onaylayacak, bu iki nutukta ***yepyeni bir program*** bulunduğunu fark edecek ve o ***yepyeni programı*** önemseyeceksiniz; ya da İnönü'nün, bu iki nutkun *'baştan başa sansasyon ve demagoji'* olduğu **İDDİASINI** kabul edeceksiniz.

Hem o hem bu olmuyor. Ya ATATÜRK – Bayar ya da İnönü. KARAR sizin... Bu kararı veriniz ve yönünüzü belirleyiniz.

***

"Beyaz İhtilal ya da Karşı Devrim: DP İktidarda

Kitabın en karmaşık ve Anıtkabir'den bahsedilen TEK cümlesi:

[53] Celal Bayar, Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü Aras, Şakir Kesebir

[54] ATATÜRK karşıtları ile uzlaşı

"On yıl sürecek Cumhurbaşkanlığına başladıktan bir süre sonra (Bayar) *İnönü ile diyalogu tamamen kesildi.* ***Bununla birlikte Atatürk'e bağlılığını sürdüren, bunun bir göstergesi olarak da O'nun Selanik'te doğduğu evi müze haline getirtip cenazesinin yine kendisinin tamamlattığı Anıtkabir'e taşındığı gün açılmasını sağlayan Bayar, 1955 yazında Florya'da konuğu olan rektör ve dekanlarla sohbeti sırasında 'İnkılâplar aleyhinde bir hareket olursa Anayasa'yı çiğnemek bahasına onu bastırırım' diyecek kadar Türk devrimine sahip çıkarken, gericilere yeşil ışıklar onun cumhurbaşkanlığı sırasında yakıldı."*** (Sayfa 10)

Bir profesör bu cümleleri yazabiliyor!!

Bayar;

Ev'in müze haline getirilmesini sağlıyor,

Anıtkabir inşaatını yeniden başlatıyor ve tamamlattırıyor,

(Bkz. Belgeler'de 6 Haziran 1950 tarihli fotoğraf)

Kitaptaki dipnottan anlıyoruz: DP karşıtlığı ile tanınan Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun söylediklerine göre, devrimler aleyhinde bir hareketi, anayasayı çiğnemek bahasına, bastıracak, **ama yine de gericilere yeşil ışık yaktıran bir cumhurbaşkanı.**

'Karşı Devrim: DP İktidarda' başlığı altında yer alan bu cümle hem dil bilgisi hem de düz mantık açısından özürlü!

"Ezan'ın Arapça'ya Döndürülmesi

"...ezan dilinin... Arapça'ya döndürülmesi, programının ilk uygulamalarından biri oldu. Cemal Reşit Eyüpoğlu'nun[55] *ulusal bir devletin politikasının her zaman ulusal dilin kullanılmasını gerektirdiğini söylemesi dışında hiçbir CHP mebusunun karşı koymadığı 16 Haziran yasası doğrultusunda ezanın yeniden*

[55] İtibarlı ve etkili bir CHP milletvekili. Grup Başkan vekili

Arapça okunmasıyla Atatürk'ün adı gibi ilkelerinden ve partisinden hızla uzaklaşma başladı." (Sayfa 11 – 12)

Eksik. Bakınız Eyüpoğlu daha neler demiş:

"Türkçe ezan, Arapça ezan mevzuu üzerinde bir politika münakaşası açmaya taraftar değiliz. Arapça ezan meselesinin ceza konusu olmaktan çıkarılmasına aleyhtar olmayacağız."

Sokaktaki sade vatandaş bilgi hatasıyla yaşayabilir, yanlışı doğru sanıp anlatabilir. Tarih profesörü ise böyle yapamaz hele hele o yanlıştan bir yanlış hüküm çıkaramaz, çıkarmamalı. Eyüpoğlu'nun sözlerini doğru anlayan DP'yi Karşı Devrimci, CHP'yi ise ATATÜRKÇÜ olarak niteleyebilir mi?

Tarihçiden tarih hatası No 1:

"Başbakan'ın doğruluğu araştırılmayan bir ihbara dayanarak 13 Haziran'da DP Grubunda...

"Kısa bir süre sonra bazı yüksek rütbeli subayların yerleri değiştirilirken 15 generalle 150 albayın emekli edilmesi, Menderes'in ordudan olumsuz bakışlar almasına yol açan ilk olay oldu. Ama işin burada kalmayacağı, bir süre sonra Milli Savunma Bakanı yapılan asker kökenli Seyfi Kurtbek'in gündeme getirdiği Milli Savunmanın gençleştirilmesi tasarısıyla iyice belli oldu...

*"Başbakan ve Cumhurbaşkanı Bayar'ın plana çok sıcak yaklaşmalarına karşın tasarı gelen tepkiler karşısında uygulanmayıp kâğıt üstünde kaldı. **İktidarın ilk ayı içinde gelinen bu noktada...** "* (Sayfa 14-15)

DP, 14 Mayıs 1950 tarihinde iktidar oldu. Seyfi Kurtbek 10 Kasım 1952 tarihinde, DP iktidar olduktan 18 ay sonra Milli Savunma Bakanı oldu. Bu görevde sadece bir yıl kaldı!

Bir tarih profesörünün yazdığı bu yanlışı, diğer tarih pro-

fesörleri de tekrarlarlarsa yanlış bilgi bu internet çağında dev gibi büyür ve yaygınlaşır.

Halkevleri

"...bu gerginlik içinde DP ezanın ardından Anayasa'nın dilini eskiye döndürürken, Halkevleri başta gelmek üzere Atatürk'ün kuruluşuna önderlik ettiği bazı kurumlara da sırt çevirdi... Halkevleri 8 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilen 5830 sayılı yasa ile kapatıldı." (Sayfa 15)

Halkevleri hakkındaki bu iddia da çok yanlış ve çok çok eksiktir. (Bkz 'Halkevleri - CHP Taşınmazları Dosyası' Ek – 4) Ayrıca anayasanın dilinin 1924 metnindeki dile döndürülmesinin tarihi 25 Kasım 1952'dir. Halkevleri kanunundan önce değil, 16 ay sonra!

Prof. Dr. Sadık TURAL ile ATATÜRK Ansdiklopedisi'nin hazırlık toplantılarından önce veya sonra çeşitli konularda sohbetler yapardık. Bunlardan birinde şunları anlatmıştı:

"Fikir veya düşünce ayrılığından değil, duygu ve yaklaşım farklılığından doğan öfkeler, kinler, düşmanlıklar vardır. Bu türden duygu aykırılığından doğan öfke veya düşmanlıkla, kişiler arasında da, gruplar arasında da olabilir. Kızıp öfkelenmeler, bizden mekân ve zamanca uzaklaştıkça, ateşler söner, düşmanlıklar biter. Sivilce kaşıyıcı, düşmanlık ateşini canlandırıcı çılgınlar ve çılgınlıklar zaman zaman ortaya çıkabilir. Ama zaman ve mekânca bizden uzaklaşan öfkelendiricilere biz yaklaşırız, yaklaşmalıyız.

"Halkevleri, bir yönüyle İttihat Terakki Partisiyle bütünleştiği görülen Türkocaklarına tepki idi; bir başka yönüyle ise, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin vatandaşları için, bir 'Millet Mektebi' modeli, bir yaygın eğitim okulu anlayışının kurumu idi.

"Halkevleri bir sivil toplum örgütlenmesi değil, bir yandan CHP'nin, diğer yandan Hükümetin organik bağlarıyla yaşattığı resmen kabul edilen bir kurumlaştırma idi. Halkevleri 1930'lu yıllardan 1946 yılına kadar çok yararlı çalışmalar yapmıştı. Halkevleri konusunda ifrat ve tefritlerden arınmış hükümler verilmesini, taraftarlık psikolojisi yerine tarihi gerçek kavramına dayanan araştırmalar yapılmasını beklemeye henüz devam ediyoruz."

Köy Enstitüleri

"... Köy Enstitüleri de nasibini aldı.

"1951 yılının 11 Kasımında TBMM'de bu okulları gündeme getiren Menderes, Köy Enstitülerinin kötü amaçlarla kurulduğu anlaşılınca verdiği zararları gidermek için değişikliğe uğratıldığını, CHP'nin Milli Eğitim Bakanı[56] Reşat Şemsettin Sirer'den dinlediğini anlatıp o zaman DP'nin de değişimi desteklediğini hatırlatarak tamamladığı konuşmasıyla, kısacık ömründe Anadolu'ya saçtığı ışıkla aydınlıktan korkan kesimden pek çok düşman edinmiş olan Enstitüleri masaya yatırdı. Başbakandan sonra söz alan Sirer de bunu doğrulayıp "biraz evvel ismi telaffuz edilen adam" diyerek söz ettiği Enstitülerin kurucusu İsmail Hakkı Tonguç'u defederken hiçbir karşı koyma ile karşılaşmadığını, 500 kişilik kadrodan 400 kişiyi ayırırken hiçbir taraftan güçlük görmediğini, DP'li arkadaşlarının da kendisini manen desteklediğini belirterek Menderes'in sözlerine arka çıktı.

"...Sonunda seçim malzemesi yapılan Köy Enstitüleri 1954 yılı başlarında çıkarılan bir yasa ile öğretmen okullarına dönüştürüldü." (Sayfa 21 – 22)

[56] Recep Peker Hükümeti'nde. Tarih: Ağustos 1946. Bir önceki bakan ise Enstitüleri kuran Hasan Ali Yücel

Seçil Karal Akgün'ün bu hükümleri yine çok eksik. Köy Enstitülerine ilişkin kanun Meclis'te görüşülüp kabul edildiği tarihte Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Rıfkı Salim Burçak tabela değişikliğinin nedenini şöyle açıklamıştır. [57]

"Kanun tasarısı Meclis'te müzakere edilirken, dikkate şayandır ki, muhalefet milletvekillerinden hiçbiri Köy Enstitülerinin ilk öğretmen okullarıyla b i r l e ş m e s i n e karşı çıkmadı. CHP'nin Trabzon Milletvekili Cemal Reşit Eyüboğlu ile gene aynı partinin Kars Milletvekili Tezer Taşkıran tasarı üzerinde defalarca konuştukları halde bunun aleyhinde bulunmadılar; sadece bazı hükümlerinde değişiklik istediler. Türkiye Köylü Partisi Seyhan Milletvekili Dr. Cezmi Türk ise tasarıyı hararetle destekledi ve memnuniyetini açıkladı... Bu itibarla, bu konuda sonradan yapılan ve tam bir siyasi renge bürünen yoğun eleştiriler gerçeklerin bir ifadesi olmaktan çok uzaktır"

Sayın Prof. Dr. Seçil Karal Akgün ve onun gibi düşünenlerin öğrenmesi gereken şu gerçekleri göz ardı etmeyelim: Köy Enstitülerini, 1946 öncesi konumundan çıkaran Recep Peker Hükümeti Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer'dir. Bu konuda Sayın Rifat Serdaroğlu'nun 2009 yılında Hürriyet'te (Özdemir İnce'nin köşesinde) yayımlanan açıklamaları önemlidir:

17.4.1940'ta Köy Enstitüleri Kanunu kabul edilir... 1946 yılında Bakan Hasan Âli Yücel ve Köy Enstitüleri'nin mimarı Tonguç görevlerinden alınmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı'na Reşat Şemsettin Sirer getirilmiştir. (Peker Hükümeti, Ağustos 1946) *1947 yılında çıkarılan 5117 ve 5129 sayılı kanunlar ile öğretmene toprak verilmesi güçleştirilmiş, dağıtılmış kitaplar, aletler, hayvanlar ve malzemenin geri alınmasına karar verilmiştir. Öğretmen, yeni Türk köyünün yapıcısı değil, sadece okuma yazmayı öğreten*

[57] Rıfkı Salim Burçak, ***On Yılın Anıları***, Ankara, 1998

tutucu bir bürokrat haline getirilmiştir. 1947 ve 1948 yıllarında çıkarılan 5012 ve 5210 sayılı kanunlar ile köylü, okul yapma yükümlülüğünden çıkarılmıştır. 1947–48 ders yılında, Köy Enstitüleri'nin beyin kadrosunu üreten YÜKSEK KÖY ENSTİTÜLERİ kapatılmıştır. (Bu kurum 1942–43 öğretim yılında açılmıştı.) 29.04.1947'de çıkarılan yönetmelikle öğrencilerin okul yönetimine etkin olarak katılmaları engellenmiştir. 09.05.1947 tarihli genelge ile KIZ VE ERKEK ÖĞRENCİLER, BİRBİRLERİNDEN AYRILMIŞTIR. 20.05.1947 tarihli genelge ile dünya klasiklerinden yapılmış çeviriler toplattırılmış ve yakılmıştır.1948'de öğretim programı değiştirilmiş, iş eğitimi ilkeleri kaldırılarak, ***enstitüler klasik okullara dönüştürülmüştür...*** (yani, İlk Öğretmen okullarına) *Bütün bunlar yapılırken iktidarda tek başına CHP vardı."* Sayın Seçil Karal Akgün bunları okumamış...

Sonuç: Enstitüler DP tarafından kapatılmamış 6234 sayılı 27 Ocak 1954 tarihli kanun ile ilk öğretmen okullarına dönüştürülmüştür.

Bu kanun sayesinde Enstitü çıkışlı öğretmenlerin mağduriyetleri giderilmiştir. Çünkü Enstitü çıkışlı öğretmenlerin 20 yıl, aynı işi yapan İlk Öğretmen Okulu çıkışlı öğretmenlerin ise çok daha kısa mecburi hizmetleri vardı. DP bu kanun ile Enstitü çıkışlı öğretmenlere CHP döneminde uygulanan haksızlığı ortadan kaldırmıştır. Zaten topu topu 20 enstitü vardı ve 1948 yılından beri zaten ilk öğretmen okullarının ders programlarını uyguluyorlardı.

Dolayısı ile Köy Enstitüleri 1946 öncesi Anadolu'ya ne ışığı saçtılar ise, bu ışığın sıkıntılı veya yanlış yönlerini gördüğü için mi bilinmez, ışığı söndüren 1946 – 1950 arasında tek başına iktidar olan CHP'dir. DP, eşitsizliği gidermek ve bu okullardan mezun olanlara yeni bir unvan ve yeni bir **itibar** kazandırmak amacı ile yirmi okulun tabelasını değiştirmiştir, müfredatı değiş-

tiren ise CHP'li Milli Eğitim Bakanlarıdır.

Halkevleri gibi, Köy Enstitüleri'nin de olumlu, faydalı, aydınlatıcı, eğitici, öncü yanlarını tarafsız, dürüst TARİHÇİLER ortaya koymalı ve bu okulların DP tarafından kapatıldıkları YANLIŞ'ından böylece kurtulmalıyız.

Tarihçiden tarih hatası no 2

"...2 Mayıs günü yapılan 1954 seçimlerinde... DP'nin 541 koltuktan[58] 503'ünü, yani % 92'sini kazanması, bu toplumsal güç alan Menderes'i söylevlerinde İsmet Paşa'yı şahsen hedef almaya yöneltti. Zaten İnönü'ye karşı eylemler Gelibolu'da halkın topladığı paralarla yapılmış olan heykelinin 1952 yılında Belediye Encümeni kararıyla parçalanarak yıkılmasıyla başlamıştı. Heykel yıkmalar kısa sürede Atatürk heykellerine de sıçradı; yurdun çeşitli yerlerindeki büstleri ve heykelleri neredeyse her gün saldırıya uğradı veya yıkıldı...

"Demokrasiyi ve özgürlüklerin kullanılmasını daha çok laikliği göz ardı etmek gibi yorumlayan Hükümetin desteklediğine kuşku olmayan bu sapkın yobazların eylemleri kamuoyunu olumsuz etkileyince Meclis'ten, gerek duyulduğu ortama gelindiği için utanç veren Atatürk'ü Koruma Yasası[59] çıkarıldıysa da, bunun Atatürk'ün düşüncelerini korumakla hiçbir ilgisi olmadığı, sokaklarda çarşaflı kadınlarla takkeli, uzun sakallı, elleri tespihli Ticaniler çoğaldıkça daha iyi anlaşıldı. Ciddi bir önlem

[58] Meclisteki milletvekili sayısı kastediliyor

[59] Yasanın adı: ATATÜRK Aleyhine İşlenen Suçlar hakkınjda Kanun. Bu kanun küçümsenerek ve önemsizleştirilerek 'Atatürk'ü Koruma Kanunu' olarak tanıtılmaktadır. Bu, çok büyük bir yanlıştır. Türk Milleti'nin temsilcisi TBMM, ATATÜRK'ü korumak amacı ile kanun çıkarmamıştır. ATATÜRK'ün korunmaya ihtiyacı yoktur. (2010'da var galiba?) Ama 1951 yılında, aynen 2010 yılında olduğu gibi ATATÜRK aleyhine işlenen suçlar vardı. Kanun bu suçları işleyenleri süratli bir şekilde yargılayıp cezalandırmak amacı ile çıkarılmıştı. Çok da etkili olmuştu. 2010 yılında AB bu kanunun kaldırılmasını öneriyor. Neden acaba?

alınmadığından ne tarikatların kökü kazındı, ne de Atatürk'ün anısına saldırılar duruldu." (Sf. 25)

Gelibolu'daki İnönü heykeli 1952'de parçalanmış. Ardından, heykel yıkmaları kısa sürede ATATÜRK'ün heykellerine sıçramış. Daha sonra da ATATÜRK Aleyhine İşlenen Suçlar hakkında Kanun çıkmış. Kapalı bir biçimde anlatılmış olsa dahi, ATATÜRK heykellerini yıkanların Ticaniler olduğunu anlıyoruz.

Gerçekler ise şöyle: Ticanilerin başı Kemal Pilavoğlu CHP'nin 14 Mayıs seçimlerinden kısa bir süre önce Ankara'da kaydını yaptıran üyesi. 14 Mayıs seçimlerinde CHP Ankara milletvekili adayı Rifat Pilavoğlu, Kemal Pilavoğlu'nun amcasının oğlu. Ticanilerin heykellere saldırmaya başlaması 1950 sonu ve 1951 yılının ilk yarısı. Adı geçen kanunun kabul edildiği tarih ise 25 Temmuz 1951. Gelibolu olayından çok önce!

Ticaniler hakkında Yakup Kadri Karaosmanoğlu bakınız neler yazmış:

"Halk Partisi 1950 seçim mücadelesine doğru... Seçimler gelip çattığı günlerde... TİCANİ Tarikatıyla işbirliği etmeyi de göze almaktan çekinmemişti... TİCANİ Tarikatıyla işbirliği ettiğine... İhtimal veremiyor... Muhalefet basının iftiralarından ibaret sanıyordum. Fakat çok geçmeyecek o haberlerin doğruluğuna inanmak zorunda kalacaktım."[60]

Tarikatların kökü kazınmadı ama heykellere saldırılar kesinlikle sona erdi. Ticaniler de yargılandılar ve mahkûm olup cezaevlerine gönderildiler. Yargı görevini yapmıştır.

Tarihçiden tarih hatası no 3

"1954 seçimlerinden önce DP Grubuna 'Siz isterseniz hali-

[60] ***Politika'da 45 Yıl,*** sayfa 190

feliği bile geri getirebilirsiniz' diyen Menderes'in bu yaklaşımı bir yıl içinde 'Ben bu millete odunu aday göstersem, onu bile mebus seçtiririm'e dönüştü." (Sayfa 26)

Grubun ne kadar güçlü olduğunun bir ölçüsü olarak söylenen sözün tarihi 29 Kasım 1955 Salı günüdür. Bu ifadede, "Halifeliği geri getirelim" mesajı aramak ve aramakta ısrarlı olmak yanlıştır ve kasıtlıdır. Yazar yine bir tarih hatası yapmıştır.

İkinci söz ise soyut bir iddiadır. Teyit edilmemiştir. Ancak şu gerçek ile çelişmektedir. 1957 seçimlerinde Genel Merkez DP örgütünün istemediği adayları seçmiş ve sonuçta DP Adana'yı bile kaybetmişti. Dolayısı ile değil odunu, yıpranmış DP milletvekillerini dahi seçtirememişti Adnan Menderes! Bunu da 1957 seçimlerinde en pahalı bir şekilde öğrenmişti.

Tarihçiden tarih hatası no 4

"Yatırımlar doğru yere yapılmayınca hükümetin sırtını yasladığı yabancı sermaye de ekonomiyi güçlendiremiyordu. ABD ile geliştirilen sıkı ekonomik ilişkilerle tarım ülkesi olan Türkiye'de buğdaya kadar varan ithalat altın ve döviz stoklarını eritirken, Bayar'ın yardım alabilmek umuduyla 1953 yılının ocak ayında bu ülkeye yaptığı geziden eli boş dönüşünde[61] *özenti içinde 'Türkiye küçük Amerika olacaktır' sözü, Büyük Türkiye olmak isteyen duyarlı vatandaşları çok incitti."* (Sayfa 28 - 29)

Kısa bir paragrafta bakınız TARİHÇİ'de bulunmaması gereken ve düzelteceğimiz kaç maddi hata var:

Bayar, ABD Başkanı Eisenhower tarafından 17 Eylül 1953 tarihinde davet edilmiştir. Bayar 26 Ocak - 27 Şubat 1954 tarihleri arasında ABD'de kalmıştır.

[61] Yazarın dipnotu: "Bayar, bu seyahatten Amerika'dan yardım sağlamış olarak döneceğinden çok emindi. Bu güveni yola çıkmadan Başbakan Menderes'e veda mesajına yansımıştı. Bayar'ın 18 Ocak 1954 tarihli bu mesajı...."

O tarihte Bayar'ın görevi ülkesini ABD'ye tanıtmak ve Türkiye - ABD dostluğunu pekiştirmektir. Kredi aramak değil. Kredileri başbakanlar ya da yetkili bakanlar ve bürokratlar arar, cumhurbaşkanı değil.

6224 sayılı yabancı sermayeyi teşvik yasası, Bayar'ın ABD seyahatinden daha sonradır. Bu yasa kapsamında 13 ilaç fabrikası kurulmuş ve üretime geçmiştir. ATAŞ Rafinerisi, TÜPRAŞ Rafinerisi, SÜMERBANK-Mannesmann Boru Fabrikası ve son olarak ERDEMİR gibi yatırımlar bu yasa kapsamında kurulmuş önemli tesislerdir.

1954 yılında Türkiye'de çok yaygın bir kuraklık yaşanmıştır. Buğday üretimi bir yıl öncesine kıyasla % 39 gerilemiştir. ABD'den buğday ithal edilmesinin nedeni kuraklıktır. Başka neden aramak öküzün altında buzağı arayışıdır. Çirkindir. Türkiye bir başka kurak yıl olan 1949 yılında da buğday ithal etmiştir.

Altın ve döviz stoklarına gelince...

Bir hatırlatma. Ünlü sanayici İshak Alaton, ***İstanbul Sanayi Odası'nın Ellinci Yıl Albümü*** için yazmıştır:

"1950'den hemen sonra Menderes yönetimi, İnönü yönetiminin gözü gibi baktığı, çok dikkatle muhafaza ettiği döviz rezervlerini hiç bitmeyecekmiş gibi harcamaya başladı...

"Menderes yönetiminin hazinedeki rezervleri har vurup harman savurarak harcamasıyla Türkiye birden bire sıkıntıya düştü..."

Yorum

Sanayici İshak Alaton son derece büyük bir haksızlık yapıyor. Önce DP'nin devraldığı döviz ve altınlara değinmek istiyorum:

Türkiye'nin 12 Aralık 1945 günü 209.5 ton altını, 700 bin ton hububat ve yüz binlerce ton kömür-bakır-krom stoku vardı. (Bkz. Başbakan Saraçoğlu'nun 12 Aralık Yerli Malları Haftası Açış konuşması) 1950 yılına gelirken beş yılda yurtdışından sağlanan hibe ve dış krediler toplam 392 milyon dolardır. [62]

Demokrat Parti'ye devredilen döviz rezervi 'eksi', altın ise 122 ton 844 kilodur!

Rezerv eksilmesi artı dışarıdan sağlanan kaynaklar 500 milyon dolardır. Karşılığında bir küçük çay fabrikası, Filyos'ta ateş tuğla fabrikası, Adana'da SÜMERBANK'ın satın aldığı bir çırçır makinesi ile İngiltere'den ithal edilmiş ama tezgâhları sandıklardan çıkarılmamış uçak motorları fabrikasının üretim makineleri vardır. Üst üste 50 milyon dolar etmez.

CHP iktidarı Demokrat Parti'ye 13 milyon dolar kısa vadeli döviz borcu (eksi rezerv !) ve toplam 916 milyon dolar dış borç devretmiştir.

İshak Alaton yanlış yazmıştır. Kendisine gönderdiğim düzeltme önerisi ricama cevap vermeme tercihini kullanmıştır. Tarihçi Seçil Karal Akgün bunları bilmeyebilir (o zaman neden eritilen altın ve döviz rezervlerinden bahseder?) ama sanayici bunları hem bilir hem de hatırlamak istemez. Tam tersini iddia eder. Bunu anlamak imkânsızdır. Kendisine yazılı olarak gerçekleri, belgeleriyle, gönderdim ve düzeltme rica ettim. Cevap bile vermedi! ALARKO'yu DEMOKRAT PARTİ iktidarı döneminde kurmuştu.

Küçük Amerika benzetmesine gelince... Bu sözü ilk kez Nihat Erim söylemiştir. 14 Mayıs'tan çok önce, 19 Eylül 1949. (Bkz. Cumhuriyet Gazetesi 20 Eylül 1949 - Belgeler):

"Erim'in İzmit'teki Demeci – Başbakan Yardımcısı Türkiye,

[62] Bkz. Yahya S. Tezel ***Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi 1923-1950***,sayfa 195 - 196

yakın gelecekte Küçük bir Amerika olacak"

Celal Bayar'ın aynı görüşü tekrarı ise, ABD seyahatinden dönüşte değil, üç buçuk yıl sonra, 20 Ekim 1957 tarihindedir!

İCMAL: Beş buçuk satırda altı büyük maddi hata!

Tarihçiden tarih hatası no 5

Sonun Başlangıcı

"Kesin sonucu hiç açıklanmayan 1957 seçimlerinde..." diye başlayan bu bölümde 1957 seçim sonuçlarını irdeleyen tarihçi hanım şöyle devam etmiş: *"27 Ekim günü yapılan seçim de DP'nin hızla gelişen çöküşünün başlangıcı oldu."* (Sayfa 35)

1957 seçimlerini ve sonrasını yorumlarken araya bir paragraf sıkışmış:

"Gözünü kapatan perdeyi bir türlü aralamayan hükümet, tıpkı 1954 seçiminde İnönü'ye oy veren Malatya'yı bölüp Adıyaman ilçesini ayrı bir il yaptığı – sanki halkın sabrını sınamaya çalışırcasına – oylarını bir türlü alamadığı Kırşehir'i de 30 Haziran'da çıkarılan yasayla ilçe yapıp, yerine kurulan Nevşehir'e bağlayarak cezalandırdığı üstelik hiçbir uyarıyı dikkate almadığı gözü kara havaya girmişti." (Sayfa 36)

Burada okuyucunun kafası karışıyor. TARİHÇİ'nin söylediği '30 Haziran' hangi yıla ait? Dipnottan 1954 olduğu anlaşılıyor. Bir sonraki uzun paragrafın sonunda,

"İktidar, bu uygulama yüzünden göğüslemek zorunda kaldığı eleştiriler karşısında üç yıldan fazla dayanamadı. 1957 Haziranı'nda çıkardığı yasayla Kırşehir'i tekrar il yaptı." (Sf. 37)

Bu tespitten sonra tekrar 1957 seçimleri sonrasına dönüyor ve dokuz subay olayını anlatıyor. Derken yine 1950 yılı 6 Haziran gününe dönüyor ve yine bir maddi hata:

"Aslında ordu ile hükümetin arasında soğukluk, ***iktidarın ilk ayında*** *emekli edilen* ***subaylar*** *ve Milli Savunma Bakanı'nın yukarıda söz edilen değişiklik atılımı ile zaten başlamıştı."* (Sf. 37

Bu ifadelerdeki düşünce ve bilgi karışıklığını da açalım. Hükümet, 6 Haziran 1950 günü subayları değil, orgeneralleri emekliye ayırmıştı: Genel Kurmay Başkanı, İkinci Başkan ve Kuvvet Komutanları. Subay ile orgeneral arasında ciddi bir fark var. Bahsettiği Milli Savunma Bakanı da 10 Kasım 1952 tarihinde Milli Savunma Bakanı olan Seyfi Kurtbek'tir. Dolayısı ile 'iktidarın ilk ayında' ifadesi de tutmuyor.

4 Ağustos 1958

"...1958 yılının 4 Ağustosu'nda moratoryum duyuruldu ve Türk parası % 69 değer kaybetti." (Sayfa 39)

A'dan Z'ye kadar yanlış. TARİHÇİ'nin bu yanlışı ayrıca kanaatime göre gülünç:

Türkiye; 1954 seçimlerinden hemen sonra ABD'ye giden Menderes'in Amerikalılara açıkladığı gibi başlatmış bulunduğu altyapı ve enerji yatırımları ile çimento ve şeker fabrikaları gibi acil sanayi yatırımları için, Marshall Yardımı kapsamında her yıl aldığımız yaklaşık 80 – 100 milyon dolara ek olarak 300 milyon dolar talep etmişti.

Amerikalılar bu parayı vermediler. Menderes daha önce Günaltay Hükümeti'nin sipariş ettiği **Barker Raporu**'nun dayatmalarını (*"Size bir baraj – Sarıyar – yeter. Başka büyük enerji yatırımı düşünmeyin. Yıllık büyüme % 3.5 olsun. Sanayi yatırımlarını özel sektöre bırakın"*) kabul etmemiş ve 16 Şubat 1954 tarihinde Menderes'in imzaladığı bir yazı ile Demirköprü Barajını kredilendirmediklerini gerekçe göstererek, Dünya Bankası'nın Türkiye bürosunu kapattırmış ve temsilcisini (Pieter J. Li-

eftinck) de Türkiye'den kovmuştu.

1954 yılı ortalarından 1958 yılına kadar 300 milyon dolar kredi konusu zaman zaman basına yansımış, kredinin alınamaması hükümetin başarısızlığı gibi gösterilmişti.

Menderes'in şu iki açıklamasını peşin hükümden kurtulmuş tarihçilerin ufkuna getiriyorum; daha da önemlisi bunların söylendiği tarihler tarafsız tarihçi ve araştırmacıları KİRLİ BİLGİ'den kurtaracaktır: (Tarihleri ayrıca önemlidir)

8 Ağustos 1957 – Kastamonu. Şeker fabrikasının temel atma töreni:

"İktisadi istiklal mücadelesinin meydan muharebesi kazanılmıştır"

Altyapı ve enerji yatırımlarının tamamı başlatılmış, çimento ve şeker fabrikaları üretime geçmiş veya inşa halinde. On ikinci şeker fabrikasının temel atma töreninde söylenen sözler. "İşi bitiriyoruz" anlamında. Ancak birikmiş ithalat borçları nedeni ile yıllık ithalat 550 milyon dolardan 400 milyon dolara gerilemiş. Aradaki fark, 150 milyon dolar, o tarihte çok büyük bir meblağ.

5 Haziran 1958 – TBMM DP Grubu

"Biz, bizi maziden tevarüs ettiğimiz bütün mahrumiyetlere mahkûm etmek isteyen zihniyetle mücadele ediyoruz. Biz sekiz sene bir envestisman politikasının bütün icaplarını, bütün gayret ve basiretimizle tatbike koyulduk. Evet, bizi Barker Raporu'nun 40 milyon dolarlık dar çerçevesine hapsetmek isteyenlerle mücadele ettik. Milyarlarca dolarlık envestismanlar yaptık."

14 Temmuz 1958 – Irak İhtilali

4 Ağustos 1958 – Para Operasyonu. ABD, OECD ve

IMF'ten nakit kredi 359 milyon dolar. Buna ek olarak birikmiş 400 milyon dolar ithalat borçları 1961 sonrasına öteleniyor. 1958 ithalatı 315 milyon dolara düşmüş iken 1959 yılında 470 milyon dolar ithalat yapıyor Türkiye. Yatırımlar da tamamlandığına ve enerji maliyetleri yarı yarıya düştüğüne göre, özel sektör artık sanayi yatırımlarına başlayabilecek. Tekstilde özel sektör SÜMERBANK'ı geçmek üzere.

İşte bu aşamada Hükümet ithalatta % 69 değil, % 221 oranında devalüasyon yapıyor, ihracatta ise katlı kur sistemine geçiyor.

% 221 devalüasyona karşı 1959 enflasyonu % 19, 1960 enflasyonu ise % 5 olmuştu

Türkiye'nin Geleceğini Etkileyen Uçak Kazası

"Üzücü 6-7 Eylül olaylarından sonra Kıbrıs konusunda Türkiye taksim, Yunanistan Enosis (Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılması) için bastırırken, Zürih'te Yunanistan Başbakanı Karamanlis ile Menderes nihayet anlaşmaya varınca, Londra'da bunu ***pekiştirecek*** *bir toplantı düzenlenmişti."* (Sayfa 45)

Bugün Kıbrıs'ta Türk ve KKTC bayraklarının dalgalanmasının, Türk askeri varlığı ile KKTC'nin egemenliğinin sürmesinin yegâne hukuki dayanağı olan Zürih Antlaşması'nın (11 Şubat 1959) ve Londra Antlaşması'nın (19 Şubat 1959) ya da Zürih ve Londra Antlaşmaları'nın bu kadar hafif *(light)* bir şekilde anlatıldığına ilk kez tanık oluyorum: 'Pekiştirecek bir toplantı' ! Bir tarihçi, bence, her kelimesinden sorumlu tutulacağı cümleler kurmalıdır.

Tarihçiden tarih hatası no 6

"...TBMM'de Londra toplantısının görüşüldüğü 3 Mart oturumuyla kamuoyunun Kıbrıs Cumhuriyeti'nin doğmasına önayak olmanın dışında Başbakanı 'Kıbrıs Fatihi' yapacak bir gelişme kaydedilmediğini öğrenmesi ortalığı karıştırdı. Ağır eleştirileri göğüslemek zorunda kalan Menderes, soğukkanlılığını bütünüyle yitirince" (Sayfa 46)

Önce tarih hatasını düzeltelim. Zürih ve Londra Antlaşmaları TBMM'de 4 Mart 1959 günü görüşüldü ve CHP'li 138 Milletvekilinin kırmızı oylarına karşı 347 olumlu oy ile onaylandı. TBMM, Türkiye'nin imzaladığı uluslararası antlaşmaları onayladı, pekiştirici toplantıları değil! 4 Mart 1959 günü Menderes TBMM'de değildi. CHP'li milletvekillerinin eleştirilerine Fatin Rüştü Zorlu, karşılık verdi.

Zürih'te varılan mutabakatı 12 Şubat 1959 tarihli Hürriyet Gazetesi çok güzel özetlemiştir: Bu kitabın BELEGELER bölümünde 12 Şubat 1959 tarihli Hürriyet ve 5 Mart 1959 tarihli Cumhuriyet Gazetelerine bakanlar açıkça şu mesajı görebilirler: Zürih mutabakatının önemi Türk bayrak ve askerinin adaya dönüşü idi.

Kıbrıs Fatihi unvanını, Zürih ve Londra Antlaşmalarına 4 Mart 1959 günü kırmızı oy veren Bülent Ecevit kapmıştır, 1974 Barış Harekatı'ndan sonra. Çok gerekli bir askeri hareketin Ecevit'in başbakanlığına rastlaması da ayrı bir ilahi tecelli. Ecevit de 4 Mart 1959 günü antlaşmalara kırmızı oy kullanmıştı!

Ticanilerden yararlanan Demokrat Parti

"...dine propaganda aracı olarak sarılmaktan baştan beri kaçınmayan Demokrat Parti, bir süre Ticanilerle yaptığı gibi bu kez de Saidi Nursi'den yararlanmaya yöneldi." (Sayfa 47 - 48))

Bir tarikat (dini bir grupçuk) olan Ticanilerin başı Kemal Pilavoğlu CHP'nin başkent Ankara'daki örgütünün kayıtlı üyesi idi. 1951 yılında ATATÜRK heykellerine saldırılar ile ilgili olarak tutuklandı, yargılandı ve mahkûm oldu. (Bkz. 28 ve 29 Haziran 1951 tarihli Cumhuriyet Gazeteleri)

Kemal Pilavoğlu'nun amcasının oğlu Rifat Pilavoğlu ise CHP'nin 1950 seçimlerinde milletvekili adayı idi.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu CHP – Ticaniler ilişkisini yorumlamıştır. İsmet İnönü 1960 yılı Ocak ayında Demokrat Parti'nin erken bir seçime gideceğini ve seçimlerde Nursi'den destek alacağını iddia etti. Menderes bu iddiaya şiddetle karşı çıktı. Bkz. Cumhuriyet Gazetesi, 9 Ocak 1960.

1960 yılında seçim yerine askeri darbeye gidildiğine göre bu iddia tamamen havada kaldı ve Nursi 23 Mart 1960 günü Urfa'da vefat etti.

İktidarı ne pahasına olursa olsun bırakmamak görüşü

Bu görüşe *"Dışişleri Bakanı Zorlu da katılıyor, 'Tek çare vardır. Halk Partisi'ni kapatmak ve bütün mebuslarını tevkif ettirmek."* (Sayfa 64)

Bu bilginin kaynağı Milli Birlik Komitesi Üyesi Sami Küçük'ün baştan aşağıya maddi hatalarla dolu ***Rumeli'den 27 Mayıs'a*** başlıklı kitabı imiş. Bu kitabı 2008 yılında basında eleştirmiş ayrıca hekim olan oğluna e posta ile göndermiş ve söyleşi yapmak için randevu rica etmiştim. Oğlu, "Babam size cevap verecektir" demişti. Ama ne cevap gelmişti ne de söyleşi için bir randevu. Sami Küçük'ün adı geçen kitabı kaynak gösterilerek verilen bilgileri YOK var sayabilirisiniz; bir tarihçi ise bilim adına hareket edince kullanamaz. Kullanmamalıdır. (Bkz. Ek – 5)

Tahkikat Komisyonun kurulması ve 28 Nisan öğrenci olayları

*"...Tahkikat Komisyonu ve 7468 sayılı **TBMM Tahkikat Encümenlerinin Vazife ve Selahiyetleri Hakkınmda Kanun** yürürlüğe girdi* (TBMM Zabıt Ceridesi, 27.4.1960) *...Özellikle Tahkikat Komisyonu'nun kurulması ve hızla almaya başladığı kararlar üzerine CHP ve İnönü'nün şahsında ulusal egemenliğin hedef alındığına artık kuşkusu kalmayan halkın ve gençliğin olup bitenlere karşı tepkisi 28 Nisan'da sokaklara dökülüp Cumhuriyetin değerlerinden ödün vermiyeceğini haykırmak oldu."* (Sayfa 76)

Kanun 27 Nisan 1960 günü akşam saatlerinde yürürlüğe giriyor, ertesi sabah saat dokuzda öğrenciler sokakta, 'Diktatörler – Katiller' diye bağırmaya başlıyorlar. Televizyon yok. Cep telefonu yok. İletişim 2010 koşulları ile kıyaslanamayacak kadar yavaş. Nasıl oluyor da öğrenciler derhal eyleme geçebiliyorlar? Ayrıca 'Diktatörler' diye bağırmaları tartışılabilir, 'Katiller' nereden çıkmış olabilir? Bu soruların cevabını Orhan Birgit 2009 yılında verdi. Bkz. Vatan Gazetesi, 8 Şubat 2009.

27 Mayıs sabahı

"Bu çerçevede laik, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin düzenini sarsmaktan sorumlu tutulan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve kabine üyelerinin yanı sıra, ihtilalcilerin hazırlamış olduğu 74 kişilik listede yer alan bazı DP milletvekilleri ile partililer gözaltına alındılar." (Sayfa 97)

"Bir şaşkınlık da... Cemal Madanoğlu, Sami Küçük ile birlikte karargâh yapılan Harp Okulu'na gelip de önceden belirlenmiş kimseler yerine gözaltına alınmış yüzlerce DP'liyle karşılaşınca yaşanmıştı." (Sayfa 103)

Bu iki paragraftaki çelişkiyi, *"74 kişilik listede yer alanlar*

gözaltına alındılar" ile *"yüzlerce DP'liyle karşılaşınca"*, yazarın değişik kaynaklara başvurarak bilgi topladığını ve bunları hem karşılaştırmadan hem de inceleyip tartışmadan kullandığı düşüncesi ile açıklıyorum. Olayda doğru olan şudur: Önce herkes içeri alınmıştır. Bir gün sonra bazı milletvekilleri serbest bırakılmış, iki gün sonra yeniden tutuklanarak Harp Okulu'na götürülmüşlerdir.

"Çok büyük bir enflasyon"

"DP'yi iktidara taşıyan gönenç vaatleri doğrultusunda hükümetin başlattığı kalkınma hamleleri ve sanayileşme yönündeki büyük atılımlar plansız yürütüldüğünden beklenen verimi ve gönenci getiremeyince iktidar, başlatılan girişimlerin sürdürülmesi için yabancı sermayeye ve dış yardıma dayanarak borçlanmak zorunda kalmıştı. Bu ara Türkiye'de türünden alanına kadar gelişigüzel yapılan yatırımların da yol açtığı ***çok büyük bir enflasyonla karşılaşılınca...*** *"* (Sayfa 160)

Türkiye yetmişli yıllardan başlayarak çok uzun bir süre gerçekten çok yüksek enflasyonla yaşadı. Bayan Çiller rekor kırdı, % 150 ile. Anayasa fırladıktan sonra (2001) da üç haneli rakamlara yaklaşmıştı enflasyon.

2009 yılında yayımlanmış bir kitapta yer alan, ***'DP'nin çok büyük bir enflasyonla karşılaştığı'*** iddiası ise derinlemesine araştırma imkanı olmayan okuyucuyu çok büyük ölçüde yanıltır.

1949 yılı temel alınarak hesaplandığında Demokrat Parti dönemi sonunda ON BİR YILLIK BİRİKİMLİ enflasyon % 136 idi.

On bir yılda % 136! ... On bir yılda birikimli olarak % 136, yılda % 8'e yaklaşık olarak tekabül eder. (Yıllık % 8 enflasyon on bir yılda, tam olarak hesaplandığında, % 133,2'dir.) İşte tarihçinin 'çok büyük enflasyon' dediği enflasyon oranı: Yıllık ortalama % 8. Kaynak: DİE Yayını Sayı 2252, Fiyatlar ve İndeksler Bölümü, Sayfa 449.

Yıllık enflasyon rakamlarını veriyorum:

1950: *eksi* % 10.1

1951: % 5.6;

1952: % 1.1;

1953: % 2.8;

1954: % 10.3; (Kuraklık artı köylünün tüketime katılması)

Ellili yıllarından ortasından itibaren köy yolları açılıyor. Jeep taksiler il ve ilçe merkezlerinden köylere gidip gelmeye başlıyorlar ve kırsal alanda yaşayan milyonlarca vatandaş yavaş yavaş tüketimden pay almaya başlıyor.

Enflasyonu başlatan esas neden bu:

Arz yetmiyor. Arz, kentli için idi. Köylü kendi ürettiğini tüketir, kentliye arz edilen mal ve hizmetlerden yararlanmazdı. Kente gidecek yolu ve aracı yoktu.

1955: % 7.6;

1956: % 16.6;

1957: % 18.1;

1958: % 15.5 (4 Ağustos'ta % 221 devalüasyon yapıldı);

1959: % 19.8 ve

1960: % 5.4

Kaynak: DİE Yayını Sayı 2252, Sayfa 449.

Bilim İnsanı güvenilir olmalıdır; güvenilirliği ise, hem söylediğini (yazdığını) araştırmış ve kanıtlarını ortaya koymuşluktan doğar. S. Karal-Akgün isimli tarihçi profesörün ekonomi ile ilgili iddialarının hiçbiri için tek bir örnek vermemiş olduğunun da altını kalın kalın çiziyorum. Kızı gibi babası da 20 sayfalık kitapçıktaki iddialarını tek bir örnek ile destekleyememişti.

Beklenilen gönenç (refah) gelmemiş. Bu iddiayı da irdeleyelim:

Bitkisel toplam üretim 1950 yılında 15 milyon 700 bin ton iken, 1960 yılında 34 milyon 950 bin ton olmuş. Artış % 123. **Beğenmiyor tarihçi.**

Pamuklu kumaş üretimi: 1950 yılında 130 bin metre iken 1960 yılında 1 milyon metre olmuş. **Beğenmiyor tarihçi.**

Şeker üretimi: 1950 yılında 130 bin ton iken 1960 yılında 600 bin tonu geçmiş. **Beğenmiyor tarihçi.**

Çimento üretimi: 1950 yılında 400 bin ton iken 1960 yılında 2 milyon tonu geçmiş. **Beğenmiyor tarihçi.**

Çelik üretimi (haddehane ürünü). 1950 yılında 70 bin tondan, 1960 yılında 300 bin tonu geçmiş. **Beğenmiyor tarihçi.**

Elektrik enerjisi üretimi: 1950 yılında 790 milyon kwst iken 1960 yılında 2 milyar 815 milyon kwst olmuş. **Beğenmiyor tarihçi. Üstelik artan üretim kapasitesinin % 73'ü hidrolik.**

Sormazlar mı, "Siz bunların hangisini beğenmiyorsunuz? Önceki on yıl ile sonraki on yıl arasında kıyaslama yaptınız mı?" diye. Sormazlar mı, "Tarafsızlık olmadan bilim olabilir mi?" diye.

Yiyeceklerimizin temel kaynağı olan bitkisel üretimi alalım. 1940 – 1950 arasında artış, yok. Eksilme var. 1960 – 1970 arasında artış % 18. 1950 – 1960 dönemindeki artış ise % 123.

On yılda % 123 artış mucizevî ve tarihi bir rekordur. Tarım sektöründe yıllık üretim artışları % 2 - % 3 gibi rakamlardır.

Örnek: 1960 – 1970 dönemi. On yılda % 18. Yılda ortalama % 2 bile değil.

Öneri: Tarihçi ekonomiyi bıraksın, tarih hataları yapmamaya özen göstersin.

Yeni Bir Sayfa: Kurucu Meclis

"Cemal Gürsel tarafından Kurucu Meclis'in kurulması için

gerekli yasayı hazırlamakla görevlendirilen Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, başkanlığında topladığı bir komisyonla kısa [63] fakat yoğun bir hazırlık döneminden sonra bu Meclis'in altyapısını [64] hazırladı. Böylece, 12 Haziran tarihli ve 1 sayılı Geçici Kanuna ek olarak 13 Aralık'ta onanan 44 maddelik yasayla, Anayasa ve Seçim Yasası hazırlamakla görevli bir Kurucu Meclis oluşturuldu...

"Kurucu Meclis yasası ile aynı günde Temsilciler Meclisi üyelerinin nasıl bir yöntemle seçileceğini belirleyen 158 sayılı yasa çıkarılmıştı. "Temsilciler Meclisi Seçimi Kanunu..."

"Temsilciler Meclisi 29 Eylül'de kapatılan Demokrat Parti'nin üyeleri ve destekçilerine [65] kapalı tutulmuştu. Milli Birlik Komitesi'nin adeta dikensiz gül bahçesi yaratmak emeliyle Demokrat Partililerin Meclis'e girmemesi için aldığı önleme karşın, ***bu partinin dolaylı temsilcileri, 'bağımsızlar kategorisinden' Meclis'e girmişlerdi."*** (Sayfa 165)

Kurucu Meclis gerçeği için ***1960 Anayasa Pazarlıkları*** kitabının ilgili bölümlerine bakınız.

Kurucu Meclis'in Sonu

"Referandumun olumlu sonuçlanmasıyla gelinen aşamada Anayasa Komisyonu'nun ve Kurucu Meclis'in en önemli işlevi tamamlanmış gibi gözüküyordu. ***4 Eylül'de Kurucu Meclis lağvedildi."*** (Sayfa 206)

Tarih doğru ama eylem ve eylemin sebebi son derece yanlış. Kurucu Meclis lağvedilmedi. Bir CHP'li üye ile bir Milli Birlik Komitesi üyesinin verdikleri ortak önerge ile 15 Ekim seçimlerinden sonra Meclis açılana kadar tam maaş ile tatile çıkarıldı! Oluşumu

[63] 21 günde !

[64] 'Altyapısı' dediği Kurucu Meclis Kanunu ! Feyzioğlu ve arkadaşları 21 günde bir kanun yazmışlardı...

[65] Milletin yarısına "kapalı" bir Kurucu Meclis !

ne kadar anti-demokratik idi ise faaliyetinin sona erdirilmesi de aynı ölçüde anti-demokratik ve komik idi. Kurucu Meclis'in Temsilciler Meclisi üyeleri (büyük çoğunluğu CHP'li, yirmi beşi CKMP'li) evlerine gönderilmişlerdi ki, Milli Birlik Komitesi üyeleri, 15 Eylül Kararlarını içlerine sindire sindire onaylasınlar ve infazların haberlerini beklesinler...

Kurucu Meclis'i tatile gönderen önerge:

"157 sayılı Kanun gereğince kurulduğu günden beri kendisine tevdi olunan bütün vazifeleri geceli-gündüzlü çalışmak suretiyle feragat ve vatanseverlik duygularıyla yerine getirmiş bulunan Kurucu Meclis üyelerinin meydana getirdikleri eserin siyasi, hukuki ve sosyal vasat içinde işleyişini yakinen takip etmek, milli ve tarihi gaye olan Türkiye Büyük Millet Meclisini meydana getirecek olan seçimlerde uhdelerine düşen vazifeleri de layıkıyla yerine getirebilmelerini mümkün kılmak üzere Kurucu Meclis çalışmalarına yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanacağı tarihe kadar ara verilmesini arz ve teklif ederiz."

İmza: MBK Üyesi Muzaffer Yurdakuler ve Temsilciler Meclisi CHP Üyesi Bahri Yazır

Kurucu Meclis; CHP'li bir kişinin (Turhan Feyzioğlu) 22 günde hazırladığı bir kanuna göre kurulmuş, ülkenin yarısını temsil eden Demokrat Partililer Yassı - Cezaevinde abuk subuk dava dosyaları ve hukuksuzluklarla boğuşurken 1961 Anayasası'nı yazmış ve görevi tamamlanınca, "Hadi, işiniz bitti, gidin evinize" diye tatile çıkarılmıştı...

Kurucu Meclis'te tek bir Demokrat Partili yoktu.

Başka anlatımla Kurucu Meclis'te MİLLETİN YARISI YOKTU. Nitekim Milletin Yarısı Referandum'da 'EVET' demedi.

***

Sayın Bayan Prof. Dr. S. Karal-Akgün'e dönelim:

Referandum: Halkın Anayasa'yı Oylaması

"Anayasa 9 Temmuz günü halkoyuna sunuldu. Yüksek seçim Kurulu'nun 19 Temmuz 1961 günü Kurucu Meclis Başkanlığına gönderdiği ve ertesi gün 10859 sayılı Resmi Gazete'de yer alan sonuçlara göre... Kullanılan oyların yüzde 61.5 olan 6 348 191 evet oyuyla Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni Anayasası, 'Kanun No 334, Kabul Tarihi 9/7/1961' olarak hemen yürürlüğe girdi.

"Bugün geriye bakıldığında görülen bir gerçek, Türkiye'yi çağdaş hukuk devleti yapacak maddeler ve kurumlarla donanmış bu Anayasa'nın ***beklenen toplumsal desteği bulamadığıdır****."* [66] (Sf.204)

Bu ifadeleri kelime kelime değerlendirmeli: Önce rakamlara bakalım: Toplam seçmen sayısı: 12 735 009

Toplam 'Evet' Oyu: 6 348 191

'Evet' oylarının toplam seçmen sayısına oranı:

6 348 191 / 12 735 009 = % 49.85

'Hayır' oyları ile sandığa gitmeyenlerin

toplam seçmen sayısına oranı: **% 50.15**

Bu tablo ve 1961 seçimlerinin sonuçları ile Anayasanın giriş paragrafı ve bu anayasa kapsamında kurulan Anayasa Mahkemesi'nin ilk kararlarından biri olan 5 Mart 1962 tarihli '**Anayasa Nizamını, millî güvenlik ve huzuru bozan bazı fiiller hakkında Kanun**'un Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin kararı (1963/83 sayılı Karar) 1961 Anayasası'nın toplumsal desteği bulamamasının somut nedenleridir.

[66] Kitabın en doğru tespiti bu. 1961 anayasasına milletin yarısı evet dememişti. Kurucu Meclis'te milletin yarısı (DP) yoktu. Tıpkı bugün AKP'nin Anayasa Değişiklik Paketi'ne yeterli destek olmadığı gibi.

(Bkz. *1960 Anayasa Pazarlıkları* kitabı EK – 3)

1961 Seçimleri

1961 seçimlerinde CHP % 36.7 oy almıştır. CKMP oyu % 14 olarak çıkmışsa da bu parti daha önce ve sonra hep % 7 oy aldığı için 1961 seçimindeki yüzde on dördün yarısını DP miras oylarına eklemek gerektiğinden, 1961 seçimlerinde DP destekçilerinin toplam oylarının % 56 olduğunu hesaplamak mümkündür. Bu oran, DP'nin 1950-1954 ortalaması ile AP ve YTP'nin 1965 seçimlerinde aldıkları oya % 100 oranında eşittir.

Bir HİÇ uğruna yapılmış olan 27 Mayıs, bir HİÇ ile sonuçlanmış ancak Türkiye'ye çok önemli bir zaman kaybettirmiş ve kardeş kavgasını önleyeceğim diye gelmiş olmasına rağmen ülkeyi ikiye bölmüştür. Bunun en canlı tablosu ise Kurucu Meclis'tir.

DP milletvekillerinin tümü, cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanlar dâhil, Yassı-Cezaevi'nde iken, CHP milletvekillerinin tümü Kurucu Meclis'in lüks ortamında gündüz anayasa yazıyorlar akşamları ise kokteyl salonlarında yorgunluklarını gideriyorlardı.

İroni – Bir Fotoğrafın Gerçeği

6/7 Eylül Olayları davası 5 Ocak 1961 günü sonuçlanmış DP Genel Başkanı ve Başbakan Menderes ile T.C. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu altışar yıla mahkûm olmuşlardı. Bir gün sonra Devlet Başkanı'nın on kişilik kontenjanının üçüncü sırasında birisi Kurucu Meclis'in kapısından içeri girmişti: 6.9.1955 tarihinde DP İstanbul İl Başkanı Dr. Orhan Köprülü.

Yassıada nasıl ki bir Hukuk Kiri idi, Kurucu Meclis de, kuruluş yasasından üyelerinin seçimine, 1961 Anayasası'nın oluşumuna, 9 Temmuz referandumuna ve 4 Eylül 1961 günü zorunlu olarak tatile çıkarılmasına kadar çektirdiği SİYASİ FOTOĞRAFLARLA dört dörtlük bir Demokrasi Ayıbı idi.

Sonsöz

Dünler bugünü hazırladı, bugün ise yarınları hazırlayacak.

Aradan geçen 50 yıl sonra artık **27 Mayıs 1960 olayının** objektif bir değerlendirilmesinin yapılması zamanı gelmiş bulunuyor. Milletlerin eski hesapları kapatıp gereken dersleri almadan ileri gidebilmelerinin imkânı olamaz.

27 Mayıs'ın ne olduğu ÖNSÖZ'de irdelendiğine ve ilerleyen sayfalarda bu iddialar ispatlandığına göre, bu belgelerin ışığında bir neticeye varmak, önümüzü görmeye yardımcı olacaktır.

Bu olayın, kişilere direkt olarak verdiği zararları, yani üç idam, on şehit, müebbetler, çeşitli hapis cezaları, işkenceler, gözyaşları, Yassıada ve Kayseri hapishanesinde çile dolduranlar ile onların yakınlarının çektiklerini, bu insanlara getirdiği hastalık ve dertleri, bir ülkenin makro düzeyde tarihi açısından önemli görmeyebilirsiniz. Doğrudur, ateş düştüğü yeri yakar. Her devir kendi kurbanlarını da beraberinde getirmiştir.

Tarih en fazla da haksızlık, kan, yalan üçgeni üzerine inşa edilmiştir. Türk tarihi de şüphesiz bütün bunlardan fazlasıyla nasibini almıştır. Ancak tarihteki kan ve acıları geri almaya imkân olmasa bile, haksızlık ve yalan kısmı düzeltilebilir, düzeltilmelidir. Şu anda konumuz belli bir olay olduğuna göre de oraya yoğunlaşarak, özellikle artık 27 Mayıs'ın o çok ilerici (!) Anayasasının cevaz verdiği, 'Tedbirler Kanunu' gibi gariplikler ortadan kalkmış

iken, bu mutlaka yapılmalıdır.

27 Mayıs Darbesinin haksızlığı, tarafgirliği, CHP ve İsmet İnönü'nün rolleri, DP icraatları, hukuki yönleri gibi konulara özet olarak da olsa değinildiğine göre, biraz da bu olayın günümüze yansımaları göz önüne serilmelidir:

Türkiye, darbeler cenneti haline geldi. Kendisinin ülkeyi EN iyi idare edeceğine çıkarcı bir yaklaşımla veya samimiyetle inanan onlarca kişi darbe yaptı veya teşebbüsünde bulundu. Bugün 12 Eylül ve diğerlerinden şikâyet edenler, temelin ne zaman, kimler tarafından atıldığına dikkat etmeliler.

27 Mayıs sonrasında emekli edilen binlerce EMİNSU ile 147 profesör, gerek askeri gerek akademik camiada bir süre zafiyete sebep oldu.

Batı demokrasilerinde görülen az sayıda siyasi parti yerine, kurulan onlarca parti ile koalisyonlar devri başladı, ülkede istikrarsızlıklar baş gösterdi. Yeni kanunla belirlenmiş baraj sistemi ile ise büyük oranda oy sahibi Meclis'te temsil edilemez duruma düşürüldü.

Dindar ve laik, ama katiyen DİNCİ bir parti olmayan DP yerine, Dinci Partiler devri başladı.

Türkiye çok büyük bir gerileme devrine girdi.

***

Enver Ziya Karal adı, Kurucu Meclis'te de karşımıza çıkıyor.

Bu bölüm bana, 'merd-i kıpti şecaat arz ederken sirkatin söyler' sözünü hatırlattı. Böylece **'27 Mayıs'ın arkasında kimler vardı?'** sorusunun açık cevabına ulaşılıyor.

CHP ve İsmet İnönü'nün bu acı ve vahim sonuçları hala devam etmekte olan olayın arkasında oldukları, Damat Metin To-

ker'in itirafları ile hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkıyor.

Kendisinin heyecanla bahsettiği coşkulu **tezahürat,** gerçeği yansıtmaktan çok uzaktır. Kızılay'daki, Türkiye nüfusuna oranla bir avuç insan ile TBMM'deki titizlikle seçilmiş dinleyiciler, unutulmamalıdır ki ülkenin azınlığını teşkil ediyordu. Çoğunluğu temsil edenler ise, **'Yassıada'ya tünel kazarak oradaki mahpusları kurtarmayı düşündükleri için'** bir yerlerde işkence görüyordu.

Gene Damad'ının satırlarından anladığımıza göre, İsmet İnönü, yıllarca hasret kaldığı sahne ışıklarının nihayet kendisine çevrilmiş olduğunu, Kurucu Meclis için and içerken fazlasıyla duyumsuyor, çok mutlu oluyor ve bu mutluluğu **'Oooo çok iyiyim, çok keyifliyim'** diye ifade ediyor. Bunları okuyunca anlıyoruz ki, darbeyi körükleyen adam, başarısından çok gurur duyuyor ve idamları durdurmaya çalıştığı büyük bir yalan, nemli gözler de 'timsah gözyaşları.'

Ya şu oksimorona (Bkz. Not) ne demeli: *'MBK'nin genç ihtilalcileri Türk demokrasisinin bu bir numaralı savaşçısını* **(yani İsmet İnönü!)**...'

Demokrasi ile **darbe** ve yine **demokrasi** ile **İnönü** sözcüklerinin hiç sıkılmadan bir araya getirilmesindeki çelişki ancak muhteşem bir demagoji örneği olabilir.

Tarihçilerin bu göstergeleri hiç sorgulamamaları, ya bir nevi **seçici körlük** ya da **kötü niyetle** açıklanabilir.

Tarihin galipler tarafından yazıldığını tabii ki biliyoruz. Bu açıdan bakınca, 27 Mayıs galipleri CHP ve İsmet İnönü olduğuna göre, **İnönüperest tarihçilerin (?)** yazdıkları kitapların içeriği de belki normal sayılmak gerekir.

Ancak, tarihin galipler tarafından yazılması normal karşılanmaya başlanırsa, **Tarih**'e hiç inanmamak gibi bir tehlike söz ko-

nusu olur ki, ileriki nesiller, Hitler'in bile, Neron'da olduğu gibi, yaptıklarına inanmamaya, sorgulamaya başlayabilirler.

Tarih'e artık hak ettiği saygı gösterilmeli, hakikatler yalana galip gelmeli. Bazı tarihi olayları hatırlayanlar halen hayatta iken bu yanlışlar düzeltilmelidir.

Filiz ÖNDER -

27 Mayıs 2010 - İstanbul

NOT: **Oksimoron:** Birbiriyle çelişen ya da zıt iki kavramı, anlamı kuvvetlendirmek için birarada kullanmaktır. Zıt kelimelerle yapılan sıfat tamlamalarıdır. Cümle bazında olursa paradoks adını alır. Tezat söz sanatı.

Ekler

Ek – 1 ATATÜRK Makalesi – 1946
Ek – 2 1946 Model Kronoloji
Ek– 3 Cumhurbaşkanı'nın (16.2.1939) yazdıkları
Ek – 4 Halkevleri ve CHP Taşınmazları Dosyası
Ek – 5 Sami Küçük Kitabının Eleştirisi

Ek – 1

Atatürk Makalesi - 1946

Enver Ziya Karal ve arkadaşlarının [67] 1946 yılında İslam Ansiklopedisi'nde yayımlanan 83 sayfalık 'ATATÜRK makalesinin analizi şunu gösteriyor:

Makalenin 77'nci sayfasında (makalenin % 93'üne gelinmiş) henüz 1932 yılına ulaşılmış. 79 uncu sayfada verilen tarih ise 22 Ocak 1938. Aradaki altı yılda yaşanan olayların hiçbiri makalede yer almamış.

Makalenin 79 – 81 inci sayfaları arasında 'Atatürk'ün Genel Dış Politika Görüşleri' başlığı altında iki cümle vardır:

"1933'den sonra Garp milletlerinde başlayan siyasi istikrarsızlık ve huzursuzluk Atatürk'ü Türkiye'nin güvenliği için yeni tedbirler almağa sevketti. ***Bu zümreden olarak yakın komşularımızın da faydalandığı Batı'da Balkan Antantı (1934) ile Doğu'da Sadabad Paktı (1937) imzalandı.*** *Bütün bu barışçı çalışmalar ve başarılar Türkiye'yi Yakın Doğu'da devamlı bir barış kuvveti haline getirdikten başka Batı Medeniyeti'nin Doğu'ya uzanmış gerçek temsilcisi yaptı.* ***Atatürk, Lozan Muahedesi ile ölümü arasında geçen müddet zarfında dış siyasette doğruyu müdafaa etmenin neticesinde Hatay'ın Anavatan'a dönmesine ve Montrö Anlaşmasiyle de Lozan Muahedesi'nin Boğazlar hakkında tahditçi hükümlerinin kaldırılmasına muvaffak oldu."***

Bold olarak verilen iki cümle ile 83 sayfalık makalede Atatürk'ün dış politika kilometre taşları özetlenivermiştir: Balkan Antantı – Sadabad Paktı – Montreux Anlaşması ve Hatay. Atatürk makalesinde bu, dış politika ile ilgili ve çok önemli, olaylar hak-

[67] Bkz. Dipnot No 44

kında başka tek bir cümle olmadığı gibi 1932–1938 yılları arasında yaşanan başka hiçbir olaya da yer verilmemiştir. Bu dönemin olaylarını özetliyorum:

20 Mayıs 1934

Kayseri Bez Fabrikası'nın temel atma töreni ile başlatılan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı yatırımları

24 Kasım 1934

Gazi Mustafa Kemal'in 'Atatürk' soyadını alması.[68]

20 Temmuz 1936

Montreux Anlaşması

5 Şubat 1937

6 Ok'un Anayasa'ya girmesi

8 Temmuz 1937

Sadabad Paktı Türkiye-Irak-İran-Afganistan arasında Tahran'da imzalanıyor.

20 Eylül 1937

Başbakan değişimi

1 Kasım 1937

ATATÜRK'ün TBMM Açış Nutku

10 Kasım 1937

Atatürk'ün şu sözleri:

"Millete yepyeni bir program bildirdiniz. Bu program benim millete vadettiğim hususlardır"

17 Kasım 1937

Atatürk'ün Pertek'te tarım ve sanayi hedefi:

[68] Makalede 24 Kasım 1934 öncesi kah zaman 'Mustafa Kemal' kah zaman 'ATATÜRK' isimleri kullanılmıştır – sanki Mustafa Kemal, 24 Kasım 1934 öncesi 'ATATÜRK' soyadını kullanıyormuş gibi. Bilimadamlarına yakışmayan ayrıntılar !

"Şeker fabrikalarının sayısı yirmiye çıkmaz ve şekeri ekmek kadar kolay alınır hale getirmezsek, gürbüz çocuklara hasret kalacağız"

5 Temmuz 1938

Hatay'da Türk askeri ve bayrağı

9 Ağustos 1938

İngiliz The Times Gazetesi'nin 40 sayfalık Türkiye Özel Eki

2 Eylül 1938

Bağımsız Türk Hatay Devleti

17 Eylül 1938

Başbakan Bayar'ın ATATÜRK'e arz ettiği 4 Senelik 3 Numaralı Plan

29 – 31 Ekim 1938

Başta Ankara ve İstanbul olmak üzere ülke çapında 15. Yıl Kutlamaları

Makalede yer alan şu paragraf ilgi çekici ayrıntılar içermektedir:

*"Atatürk Mayıs başlarında iyileşti ve nekahat günlerinde zaman zaman Ankara çevresinde gezintilere çıkmaya başladı. Gazi Orman Çiftliği'nin kuruluş yıldönümü olan 5 Mayıs'ta, önce şehirde bir otomobil gezintisi yaparak Çiftliğ'e geldi. Çiftliğin her köşesini dolaştıktan sonra Marmara Köşkü'nde bir müddet dinlenip Çankaya'ya döndü. **7 Mayıs 1938 günü Çubuk Barajı'na kadar bir gezinti yaptığı görüldü.** 11 Mayıs'ta yine Marmara Köşkü'ne gitti. **Öğle yemeğinden sonra,** millete hediye ettiği çiftliklerin ve Ankara Belediyesi'ne bağışladığı bazı arsa ve yapılarla, Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağışladığı Ulus Matbaasiyle yanındaki arsaya ait hibe vesikalarını selahiyetli memurlar önünde imzalayarak kanuni muamelelerini tamamladı."* (Sf. 796)

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Atatürk'ün 7 Mayıs günü Baraj'a gezinti yaptığının **görülmesi**, bağışladığı gayrimenkullerin tapu işlemlerini **öğle yemeğinden sonra** tamamlamış olması tarih bilimi açısından ne kadar önemlidir?

11 Mayıs günü tapu işlemlerini anlatırken öğle yemeği ayrıntısına gireceksin, Montreux'ye ve Hatay'a ise tek bir cümlede sadece değineceksin. Olur mu böyle bir şey?

İşte bu nedenlerle tarihçi Enver Ziya Karal ve arkadaşlarının İslam Ansiklopedisi için yazdıkları bu makale ve ekindeki Kronolojiyi **"ısmarlama"** bir 'yapıt' olarak tanımlıyor ve tarih bilimi açısından, tarihe meraklı bir mühendis olarak, üzüntü duyuyorum

Mehmet Arif DEMİRER

29 Ekim 2004

Ek – 2

1946 Model Kronoloji

Makale ekinde ayrıca 3 sayfa Kaynakça ve 3 sayfa Kronoloji vardır. Kronoloji'de [69] 24 Kasım 1934 Sonrası Olaylar

24 Kasım 1934

Büyük Millet Meclisi'nin Mustafa Kemal'e ATATÜRK soyadını veren kanunu kabul etmesi.

1 Mart 1935

Atatürk'ün dördüncü defa Cumhurbaşkanlığına seçilişi.

4 Eylül 1936

İngiltere Kralı Edvard VIII'in İstanbul'da Atatürk'ü ziyareti.

11 Mayıs 1937

Atatürk'ün çiftliklerini Hazineye ve bir kısım gayrimenkullerini Ankara Belediyesine bağışlaması. [70]

31 Mart 1938

Atatürk'ün hastalığı hakkında Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince ilk defa resmî tebliğ yayınlanması.

19 Haziran 1938

Romanya Kralı Karol II'in Atatürk'ü İstanbul'da ziyareti.

15 Eylül 1938

Atatürk'ün vasiyetnamesini yazması. [71] (Açılışı: 25 Kasım 1938)

[69] İslam Ansikloıpedisi, 10 cüz, sayfa 805 -807.
[70] Doğru tarih: 11 Haziran 1937.Belediyeye bağış bir yıl sonra 11 Mayıs 1938
[71] Doğru tarih: 5 Eylül 1938

16 Ekim 1938

Atatürk'ün hastalık durumu hakkında günlük resmî tebliğler yayımına başlanması.

10 Kasım 1938

Atatürk'ün ölümü.

NOT: Aynı kronoloji, çok beğenilmiş olmalı ki, T.C. Kültür Bakanlığı tarafından, Cumhuriyet'in 75'inci yılında yayımlanan Mustafa Kemal ATATÜRK albümünde de yer almıştır. Atatürkçü Düşünce Derneği de, kronolojiyi Albüm'den kendi websitesine taşımıştır. [72]

[72] ADD Genel Merkezi'nden 5 Şubat 2001 tarihinde aldığım cevap:
"Sayın Mehmet Arif Demirer,
"Kronoloji bölümündeki 1936 – 1938 yılları arasındaki bölüm hakkında duyarlılığınıza teşekkür ederiz. Kronoloji bölümü T.C. Kültür Bakanlığı Mustafa Kemal ATATÜRK albümünden alınmıştır. AQma en kısa zamanda belirttiğiniz bölümler kronoloji bölümüne **eklenecektir.**"
ADD'nin albümden alıntıladığı kronolojinin kaynağı İslam Ansiklopedisindeki makale ve eki kronolojidir. Herhangi bir ekleme yapılmamıştır. 2010 yılında yine yazılı ve sözlü olarak uyardım.
ATATÜRK Araştırma Merkezi'nin de eksiksiz bir ATATÜRK Kronolojisi yoktur.
ATAM'ın ikinci, hatta üçüncü dereceden işlerle 30 yılını yitirdiğini düşünürken çok üzülüyorum, ATATÜRK hesabına. O, her zaman önemli ile önemsizi ayırt etmişti, vatanı ve milleti kurtarırken.

Ek - 3

İnönü'nün El Yazısıyla Kısa Bir Dönemi Kapsayan Anıları

16 Şubat 1939, Perşembe

Atatürk ile münasebetlerimizde belki birçok defa yazacağım. Yeni hayatıma başlarken son senelerime ait birkaç satır ile başlamak zaruri oldu.

Son seneleri *Atatürk*'ün çok zor olmuştu. Gece alkol tesiri ile alınan teşebbüsleri ertesi gün daima iptal etmek bir eski âdetimiz idi. Son seneler bu adet kalkmağa başladı. Hele nihayete doğru (1936 – 37 vuzuh ile hatırladığım seneler) gece arzu veya teşebbüs ettiği bir işi ertesi gün tamamen sakin ve tamam iken de iltizam (ile) takip etmeğe başladı. Sıhhatinde ve alkolün tesiratında bu tebeddülü fark ettiğim andan itibaren korkum çok arttı.

Son seneler hükümet azasının ayrı ayrı kendisine çok bağlı olmasını düşünüyordu. Bunun için iptidai usuller kullanmak istedi.

Hulasa, Eylül 1937 kavgası oldu. Bu kavgada haksızlık, esasında *Atatürk*'ündü. Tatbikatta idaresizlik ve haksızlık ikimiz arasında bana düştü. [73]

Haksızlık ona aitti şunun için: aramızda geçen bir devlet işini sonra görüşürüz dedikten sonra, akşam masada halletmek yani gündüzden tasarladığı mülahazaları ve sebepleri imposition şeklinde karar olarak tebliğ etmek ve bu vesile ile sevmediği birkaç vekili tahkir etmek istedi. Evvela sakin idim, sükunetle geçiştirmek istedim. **Halindeki tecavüz manasının arttığını gördükçe sabrım tükendi. Sonra şiddetle mukabele ettim. Mukabelemin şiddeti onu sükunete getirdi. Tasmim ettiği hadiselerde haklı olmak için sebep toplamak kararına derhal başladı.**

[73] Bu metindeki tüm bold vurgulamalar benim.

Sükunet... tariz... hafif tahrik...

Sonra Hatay ve Nyon meselesini de söyledi. Ayrılmak kararı kısa oldu. Dil kongresi için İstanbul'a giderken trende beraber bir kahve içtik. "Ne olacak" dedi. Ben evvela çok müteessirdim. Ağlayacak vaziyette idim. Gönlünü almayı istiyordum. "Çok mustaribim" dedim. "Bilmiyorum nasıl oldu."

"Alem önünde olmasaydı" dedi, "Ne düşünürsün" dedi. Birden uyandım. Her zamanki gibi geçmiş veya gelecek bir hadise addediyordum. Bu sual üzerine ayıldım. Teessürümü yendim. "Bir şey düşünmedim. Ne emredersiniz öyle yaparız" dedim. "Bir fasıla verelim."

Ben – Hay hay size müteşekkir olurum.

O – Şekli.

Ben – Hastalık.

O – Evvela izinle yapalım.

Ben – Çok iyi. Kongreden evvel mi, sonra mı?

O – Nasıl istersen, sofraya gidelim.

Ben – Çok yorgunum gidip yatayım.

O – Gizli tutalım. Kimi düşünürsün.

Ben – Mazur gör kimseyi söyleyemem.

O – Celal Bayar.

Ben – Hakikaten bana iyi tesir etti.

İstanbul'a beraber gittik. Trende kalabalık vekiller filan var. Neşeli görünerek çıktık. İki gün sonra izin kağıdımı yazdım. Kendisi ile görüştüm. Ankara'ya geldim.

İşittiklerime göre bana gizli tutalım derken, kendisi gece gündüz benden şikayet etti. Devletin maliyesini banka gibi bir hale getirmek huyumdan bahsetti. Çünkü kendisini dolduran sebeplerden biri maliye ve inhisar vekillerine olan antipatisi idi.

Ben Ankara'da yalnız bir ay kadar kaldım. Sakin durdum.

Sofra konuşmaları gazetelere (*Ahmet Emin* iktisadi kalkınma vesairesi...) neşriyatı devam etti.

Atatürk beni İzmir manevrasına davet etti. Ben daha izinli başvekilim. İlk pek hiddetli, pek kıyasıya şeyler düşünüldüğü günler yumuşar gibi oldu. Bütün dikkatim yeni tertibin muvaffakıyetsiz ve antipatik olması ihtimaline mahal vermemek için dostlarıma hep sükun ve yardım tavsiye ettim.

İlk anda *Atatürk*'e benim çekilmem halkça iyi telakki olunduğu raporunu vermişler.

Atatürk hakikatin tam zıddı olduğunu hadisat ile öğrenmedikçe çok şaşkın oldu.

Meclis açıldı, yeni hükümeti alem, bir ay aşıldıktan sonra çok soğuk karşıladı.

Stadyumda, konserde, sokakta bana tezahürat devam etti. Bir yere çıkamaz oldum. Stadyum tezahürü hakiki bir hadise oldu. Hayatım fazla gelmeğe başladı.

Meclis grubuna *Salih Bozok* sual sordu. Ansız ve nazik bir mevzu olmasına rağmen sükûnetli konuştum. Bilhassa *Atatürk*'e muhabbet ve minnetimi tebarüz ettirdim. Bana yaptığı para yardımını söyledim. Çünkü bana en çok ıstırap veren şey para yardımı idi. Bunu senelerce istemedim. Bu en nihayet bir emniyet meselesi de oldu. Bunu alenen söylemek için bile vesile benim için pek kıymetli idi, söyledim ve kurtuldum. O akşam *Atatürk*'te idim. Çok mahcup ve sakin görünüyordu. *Celal Bayar* ve etraf da çok memnun idiler. Fakat *Atatürk*'ün ıstırap içinde olduğunu görüyordum. Sofrada bir hiçi vesile ederek bana karşı ansızın azami derecede arogans gösterdi. Sükûnet gösterdim. Artık hiç münakaşaya girmeyecektim.

Hükümet krizini Celal Beyin muvaffakiyetle geçirdiğini ima ettim. Crise, sözüne kızdı. Devlet benim elimdedir. Kriz yoktur-

dan başladı.

Bir müddet sonra yeni bir nizam teessüs etti. Tamamen şahsi bir gidiş. Benim vesvese vermekten sakınmamı anladı. Adamlarının ağızlarını açıktan tutmağa karar verdi. Benden hiçbir surette bahsetmemek muraccah olacağını kabul etti. Bana da azami derecede emniyet vermek istedi.

Vedid'i her akşam yanına çağırmağa başladı. Öyleki bazıları onu benim yanımda kendi adamı görmeye başladılar.

Hükümet için 1937 teşrin nutukları ve sonraları baştan başa sansasyon ve demagoji oldu.

1938 – geçen Şubat İstanbul'da ilk hastalık beni çağırdı – beraber Ankara'ya döndük. Tekrar pekiyi görünüyordu. Hastalık için *Fisenje* geldi. İlk endişeler belirdi. Bir buçuk ay istirahattan sonra Adana'ya gitti.

Hastalık ehemmiyet peyda ettikten sonra... yahut bu dışarda anlaşıldıktan sonra *Atatürk*'ün hali tekrar değişti. Benimle temas kendini ve hükümeti zayıflatıyor zehabına düştü, teması istemez oldu. **Adana'dan geldi. O gün istasyonda iyi görüştük.**

Ertesi gün İstanbul'a gitti. O gün giderken selam vermedi. Hastalığı artık meydanda idi.

İstanbul'da uzun müddet yatta kaldı. Bu esnada (Haziran 1938) ben hastalandım. Ölüm tehlikesi geçirdim.

Atatürk alakadar oluyordu. Etrafı daha çok alakadar oluyor, iyileşecek miyim, ölecek miyim bunu öğrenmeği pek istiyorlardı.

Atatürk'e *Fisenje*'yi hükümet tekrar getirmek istiyordu. Kendisi istiyordu. Benim için getirmiş oldular.

Atatürk'ün hastalığı Ağustos'tan itibaren ağır istikamet aldı. Bundan sonra *Atatürk*'ün bana karşı muamelesinde şu noktalar karakteristiktir:

İstanbul'a geldiğimi istemiyordu, temasa gelmekten katiyen çekiniyordu. Çok iyi muamele ediyordu, hatırımı almağa çalışıyordu. Arada bir derin bir mecburiyet ve muhabbet nöbetine uğruyordu. Fakat benden çekiniyordu.

Celal Bayar ile her zaman selam yolladı. Selamlarına mektuplarla cevap veriyordum.

Dr. Aras (Tevfik Rüştü) ile selam yolladı, mektupla cevap verdim.

Lozan gününde kimseye bir kelime yazdırmadılar. Kendisi telefonla çok muhabbetli şeyler söyletti. Sonra haber aldığıma göre bunları yazı ile göndermek düşüncesinde idi. *Hasan Rıza* (Soyak) bu şekil ile iktiza etti.

Salih Bozok mektuplar yazmağa başladı. Behiç Bey ile selam yolladı.

İki üç ay türlü şayialar çıktı. Haberler hep halef üzerine dolaşıyordu, *Mareşal* (*Fevzi Çakmak*) *Fethi Okyar – Celal Bayar*. Bir aralık ve sonraları *Dr. Aras* ve bilhassa Şükrü Kaya.

Sabiha Gökçen her hafta Cumartesi gider ve Pazartesi gelirdi. Gelir gelmez bana *Atatürk*'ten haberler muhabbetler getirirdi.

Vasiyet fikri ve ihtimali üzerine memleket aylarca çalkalandı. Memleket bütün bu şayiaları, daha doğrusu telkin ve teşebbüsleri tasfiye etti. Hadisat şöyle hülasa olunabilir:

Fethi Okyar, fitneye iltifat etmedi. *Mareşal*, ortalığı bir müddet yokladıktan sonra müstagni vaziyet aldı. Çekilmemin bidayetinde başında korkmuş, bana hiç sokulmamıştı. Sonra eskisinden daha çok sokuldu.

Şükrü Kaya, *Hasan Rıza Soyak* başlıca (okunamadı) olarak *Dr. Aras* ile beraber bir vasiyet koparmak veya uydurmak için çok

çırpındılar. Son ana kadar bu ümidi muhafaza ettiler.

Atatürk'ten koparamadılar. Şihafen uydurmaya *Hasan Rıza* teşebbüs etti. *Celal Bayar* kabul etmedi. Efkârıumumiyenin tazyiki son derece artmış idi. Benim hayatım üzerinde iki taraflı alaka azami dereceyi buldu.

Şükrü Kaya, Ankara'nın büyük idare ve inzibat amirlerine bir vasiyet çıkarsa canla başla tatbik edeceğini söyledi. Ertesi gün zabıtnameden bu ifadesini çıkardı.

Hastalığın son ağır zamanında *Celal Bayar* beni haberdar etmeğe, ettirmeğe başladı. *Şükrü Kaya* Meclisi yeniden intihap ettirmek için ciddi teşebbüs aldı. Başvekil de buna taraftar idi. *Atatürk*, Meclisin açılmasına Ankara'ya gelemedi. Bu teşebbüs dile düştü ve reddolunması muhakkak bir mahiyet arz etti.

Hastalık sırasında en çok telaş edenlerden biri de *Fuat Bulca* idi. *Fethi Bey* ile çok uğraştı, saptıramadı. Her vesile ile bana hulus göstermekten geri kalmıyordu.

Dr. Aras, bence mülhem olarak, beni memleket dışına bir sefarette filan çıkarmağa teşebbüs etti. Bana itiraf etti. Kati olarak önledim, reddettim.

Ondan sonra *Atatürk* hasta oldukça bana son derece temallüktü, iyileştikçe uzakta bir karakter ile tebarüz etti.

Teşrinsani günleri beni İstanbul'a götürmek için *Şükrü Kaya* ve onun tertibinde ansızın bir fazla gayret belirdi. Ben de candan istiyordum. Fakat *Şükrü Kaya* tertibindeki bu gayret yakın arkadaşlarımın dikkatini celbetti. Katiyen bırakmadılar. Onlar haklı ve isabetli çıktılar. *Şükrü Kaya* İstanbul'a son anda beni götüremediği için pek hiddatli idi.

Benim İstanbul'a gitmediğimin tek sebebi, *Atatürk* yalnız bununla müteselli oluyordu. Benim burada kalmam onu bahtiyar

ve minnettar ediyordu. Benim burada kalmamı sıhhatim için kendi arzu ettiğini her vesile ile söylüyordu.

11 Teşrinisani 1938.

Meclis çılgın bir halde 24 saat güç sabretti. Bütün memleket radyolar başında bekledi. Müttefikan beni reisicumhur intihap ettiler, iktidarda olmayan, hatta iktidar mevkiinde fikrini sevmedikleri, korktukları bilinen bir çekilmiş adamın getirilmesi rıza ile serbest rey ile yapılmış hakiki bir intihap olarak tarihe geçecekti.

Reisicumhur Hayatı:

İlk hükümet için dâhiliye ve hariciye vekillerini değiştirmesini *Celal Bayar*'a tavsiye ettim. Tereddüt ettikten sonra kabul etti:

Dahiliyeye *Dr.* (Refik) *Saydam*

Hariciyeye *Şükrü Saraçoğlu*

Dr. Aras ile *Şükrü Kaya*'nın iktidardan gitmeleri memlekete hakiki bir inşirah verdi. Kendilerine karşı antipatinin bu kadar şamil olduğunu görmek herkesi şaşırttı.

Uzatmayayım. Bir müddet sonra *Saffet Arkan*'ı maariften hakikaten hastalık sebebi ile *Şakir Kesebir* zahiren hastalık sebebi hakikaten istikametini itimad kafi olmadığından çektirildi.

General *Özalp (Kazım)* için de dedikodu pek çok idi. Kendisini parti grubu reisliğine alarak değiştirmeği düşündük. Kendisine ben söyledim. Çok infial ile karşıladı. Kabul etmedi. Cevap ve hesap vermeğe hazır olduğunu söyledi. Bıraktım.

On gün çekmedi. Fırkada Emin Sazak, *Ekrem Königi*'in sahtekârlık işi konuşulurken *Özalp*'ın çekilmesini ve onun sert mukabelesi üzerine de çünkü şaibedar olduğunu sözünü geri alması için teşebbüsüne cevap olarak da herkesin böyle söylediğini açıkça söylemiş.

Meseleyi bana böyle tafsilatı ile anlattılar.

Meseleyi fırkada derhal açmak ve neticede itimat reyi istemek lazım idi. İcra Vekili zan altında kalamaz. Fırka reislarinin bana söylediklerine göre *Emin Sazak*'ın tecavüzüne karşı fırka grubu heyeti umumiyesi seyirci kalmış; hiçbir tezahür yapmamış, hal daha ziyade vekile karşı bir dolgunluk manasını havi imiş. Ne ise, fırsat geçmiş; yakın bir zamanda fırkadan itimat reyi almak lazımdır, diye başvekile söyledim. Hak verdi, düşünemediklerini söyledi, yeni teşebbüs olacağını bildirdi.

Özalp ile beraber geldiler. Özalp perişan idi. Ertesi Salı fırkada münakaşayı açmağa karar verdik. Emin Sazak'a da fırkadan tebligat yaptık.

Özalp yalnız tekrar bana geldi. Münakaşaya girmek istemediğini, münakaşa etmeksizin çekilmeği daha muvafık bulduğunu, temiz olduğunu, himaye edilmesini söylüyordu. Tamamen demoralize olmuştu.

Başvekili çağırdım. Çekilmesi tekarrür etti. Daha evvel vekiller heyetinde komisyonculuk lağvı kararı da alınmış idi. Naci Tınaz M.M. vekili oldu.

Teyyare kaçakçılığı skandalına yeni bir şey İmpeks işi eklendi. Haber İngiltere sefaretinden resmen gibi verildi. Kredi üzerine yapılacak devlet satın almalarını % 4 – 6 iskonto ile Etibank – Merkez Bankası – Denizbank – Kömür Şirketleri – İktisat Vekâletini temsil ettiğini iddia eden bir Türk şirketi tavassut teklifi ile İngiliz firmalarına temas ediyormuş. Tahkikat başladı. Denizbank diğer bir tahkikat ile de sarsılmış idi.

Hükümetin otoritesi müteakip çekilmeler... Skandallar ile her gün zayıflıyordu.

Asıl mesele Celal Bayar'ın mali ve iktisadi politikası idi. Demagojiye fazla yer vererek başlamış olan bu politika hiçbir hesaba,

istinat etmiyor, devletin mali vaziyeti esasında harap oluyordu. Ticaret, milli para ait üst olmuştu. Bütün bu ahvalin, hatta hükümet azasından gizli kalması bir seneden beri takip ediliyordu.

Atatürk zamanında geçen bu usul artık düzelmek lazım idi. Zaman geçtikçe hiç düzelmeyecek bir hale gelebilirdi.

Celal Bayar Meclisin intihabını yenilemek için sabırsızlık gösteriyordu. Böyle bir kararın zamanı gelmişti. Ancak sarsılmış bir hükümet ile iki ay yalnız kalmaktan endişe ediyorum. Fırka reisiyle konuştu. (Hasan Saka – Hilmi Uran). Karar verdim.

Ertesi gün fırka divanında intihabı yenileme konuşulacaktı. Sabahleyin erkenden Celal Bayar'ı çağırdım. İntihaba yeni bir hükümetle gitmek lüzumunu söyledim. Kabul etti. Divandan sonra istifasını getirdi. Dr. R. Saydam hükümeti teşekkül etti.

Mecliste iki gün sonra dağıldı. Kanunusani 1939 nihayeti.

Celal Bayar'a açık bir teşekkür mektubu yazdım. *Atatürk*'ün malul ve hasta zamanında eğer onun yerinde fena bir adam olsa idi memleket çok fenalıklar görürdü. *Atatürk*'ün hayat tehlikesi ve memleketin efkârıumumiyesindeki cereyanı gördükten sonra kendini fitneye ve hırslara kaptırmamak ahlak ve zekasını göstermiştir. Eğer mali ve iktisadi anlayışını salim bir istikamete sevk etmek ümidim olsaydı kendisini uzun müddet muhafaza edecektim. Bütün zavahire rağmen doğru bir adam olduğuna inanıyorum.

Dahili politikada ciddi bir uzlaşma teşabbüs ettim. Bugün Şubat 16, 1939.

a-Şimdiye kadar yapılan işler şunlardır:

b-Hükümette tedrici tasfiye

c-Barem için, komisyonculuk için tedbirler

d-Kastamonu'da seyahat halk ile temas, hükümete muhtıra

e-Dahili politikada huzur ve uzlaşma

f-Harici politikada yeni vaziyet.

***Kazım Karabekir* hikayesi:**

Atatürk ölmeden bir iki ay evvel *Celal Bayar*'la temas etmiş. Garpçı hareketlerin yani inkılapların taraftarı olduğunu, bankalar sistemini takdir ettiğini söyleyerek *Celal Bayar* ile beraber çalışmak görüşmek istediğini söylemiş. *Celal Bayar* bu teması iyi telakki ederek görüşmenin vakti olmadığını bildirmiş.

Bunları bana anlatan *Celal Bayar*'dır. Ben meyus etmemek muvafık olacağı mütalaasında bulundum.

Vasıf Fatih isminde müteahhit bir tapucu zabitinden eline bir mektup vererek bana göndermiş. Mektupta selam sabah... Şifahen söylenen beraber çalışmak telkini. Bunlar *Atatürk* ölmeden evvel... epeyce evvel. Benden mektup istiyor.

Sudan cevap verdim. Posta ile mektubuna cebap verdim.

Şükrü Kaya son zamanlarda herkesi takip ediyor. Tabii bu eski muhalifleri çok ayıp ve şiddetli bir surette tazip ediyor. Herkesi (iktidar mevkiinde olanlar) hayat endişesi ile muhafızlara, hususi muhafızlara gark etmek istiyor idi.

Atatürk'ün ölümünden sonra ilk iş olarak dahilde emniyet tesisinin lazım olduğunu gördüm. Eski muhaliflerin teskini, mümkünse kazanılması kıymetli bir şey idi. İhtilaf ve nihak esasında şahsiyetten doğmuş idi.

Celal Bayar'ı *Karabekir* ile *Hüseyin Cahit* ile temas ederek fırkaya girmelerinin ve mebus olmalarını temine memur ettim, tevessül etti, kabul ettiler.

Fethi Okyar daha evvelce kabul etmiş idi.

Karabekir serbest olur olmaz geniş neşriyata başladı. Eski fırkacılar endişeleniyorlar, bakalım.

İlk günler temas ettim, samimiyet iddia ve guru arasındadır.

Şubat 1 Çarşamba mülakatı enteresan

- Beni sık görmediğinden sitem ediyor,

- Meclisin dağılmasından haberi olmamış (yani daha evvel kendisine bahsedilmemiş),

- Hükümet tebeddülünden bahsetmedi,

- Halka doğru inmeliyiz,

- Gazeteler neşriyatından – bilhassa Ulus'tan Falih Rıfkı'dan – müşteki. Bunları tanzim etmeli (yani onun istemediğini yazdırmamalı istediğini yazdırmalı),

- Sonra mebus namzetleri. Eski parti arkadaşlarını koymak istiyor,

- Mebus intihabına pek ehemmiyet veriyor. Çıkacak fenaların, girecek iyilerin takdirine iştirak etmek hevesinde.

Bir defa Mersin'li General Cemal'i getirdi. General çok mazbut ve terbiyeli idi. Sonra bir defa da General Cafer Tayyar'ı getirdi. İyi konuştuk. Karabekir ona pek bağlı. Karabekir Meclisten ve neşriyatın efkarıumumiyedeki fena intihabından biraz inkısara uğradı. Fakat iddiasında musırdır.

Fethi Okyar çok daha sakin ve vakur. O her şeyi iyi yolda tekamül eder – görüyor.

Harici politikada yeni vaziyet şunlardır:

Ruslarla münasebet havası tekrar düzelmekte.

Yugoslavya – İtalya – Almanya'ya kalıyor.

Almanya Avrupa'da hakim görünüyor. Bizim Rumeli hududumuz Alman cephesi olabilir endişesindeyiz.

İngilizler ile yakın görüştük. Bir altın istikrazına teşebbüs edildi.

Hatay işini kati olarak halletmek için Fransızlarla işi ciddi olarak açtık.

***

BİLGİ Yayınevi'nin notu: *"Bu metin İnönü'nün kendi el yazısıyladır ve İnönü'nün anlatım biçimi korunmuştur"*[74]

Not: İnönü'nün el yazısı ile Defterler'e 16 Şubat 1939 Perşembe günü yazdığı bu notlar şu kitaplarda yayımlanmıştır:

Orhan Erkanlı ***Sorular, Sorunlar, Sorumlular,*** İstanbul, 1972

Bilgi Yayınevi, ***Hatıralar,*** Ankara, 1987

Defterler, Yapı ve Kredi Bankası, İstanbul, 2005

Ayrıca bu notlar, Metin Toker tarafından orijinal metindeki akış sırası değiştirilerek ve yorumlar eklenerek Hürriyet Gazetesi'nde tefrika edilmişti. Tarih: 18 Ocak – 2 Şubat 1974

[74] ***İsmet İnönü – Hatıralar,*** Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987

Ek – 4

Halkevleri & CHP Taşınmazları Dosyası

İddia:

"...bu gerginlik içinde DP ezanın ardından Anayasa'nın dilini eskiye döndürürken, Halkevleri başta gelmek üzere Atatürk'ün kuruluşuna önderlik ettiği bazı kurumlara da sırt çevirdi... Halkevleri 8 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilen 5830 sayılı yasa ile kapatıldı." (Seçil Karal Akgün, ***27 Mayıs,*** sayfa 15)

Halk Evlerini Demokrat Parti Değil, CHP Kapatmıştı

CHP'nin 1947 yılında Büyük Kurultayı'nda alınan bir karar ile CHP'ne bağlı bir tüzel kişilik kimliği verilmesi kararlaştırılan, başka anlatımla, partinin bir yan kuruluşu durumuna getirilen Halkevleri devletin taşınmazlarında faaliyet gösteriyorlardı.

1947 yılında CHP Kurultay Kararı'nı 28 Kasım 1947 tarihli Ulus Gazetesi şöyle vermişti:

C.H.P. Büyük Kurultayı'nın Kararı

HALKEVLERİ

C.H.P.'ne bağlı hükmi şahsiyeti haiz bir tesis haline alacak

Bu şekil, Halkevlerimizi sağlam bir temele dayandırarak, onlara her türlü gelişme imkanlarını bahşedecek

8 Ağustos 1951 günü TBMM'nin kabul ettiği kanun:

"Resmi Daire ve Müesseselerin Siyasi Partilere bedelsiz mal devredemeyeceklerine ve bu daire ve müesseselerle münfesih derneklere ait olup siyasi partilere terk edilmiş olan gayri-menkul mallarla bu partiler tarafından genel menfaatler için yaptırılmış olan **binaların** sahiplerine ve Hazine'ye iadesine dair Kanun"

Bu kanun ile CHP'nin Halkevleri'nin işgal ettiği binalar

dâhil bazı taşınmazlarına el konmuş ve bunların tapusu Hazine'ye geçirmişti. Görüldüğü gibi kanunda ne Halkeveleri'nden ne de bunların kapatılmasından bahsedilmektedir.

Halkevleri CHP'nin bir yan kuruluşu idi. Parti isterse bunların faaliyetini kiralık binalarda sürdürebilirdi.

Oysa CHP kolayı tercih etti ve Halkevleri'nin faaliyetini sürdürmedi, kapatmış oldu.

Aradan bir süre geçtikten sonra da 'Demokrat Parti Halkevlerini kapattı" iddiası atıldı ortaya.

9 Ağustos 1951 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin (1) numaralı haberi şöyle idi:

"Meclis Halkevlerine dair kanunu dün kabul etti.

"Gayrimenkullerin ihbardan sonra 3 ayda tahliye edilmesi çok görüldü, müddet 1 aya indirildi"

***

ALTAN ÖYMEN *Öfkeli Yıllar* Sayfa 204

"1950'deki iktidar değişikliğine kadar, il ve ilçelerdeki halkevlerinin sayısı 500'e yaklaşmıştı. Bucaklarda ve köylerde açılan halkodalarının sayısı da 4000'i aşmıştı...

"Çok partili döneme geçildikten sonra, muhalefetteki Demokrat Parti konuyu başka açıdan ele almıştı. Halkevleri'^nin CHP'nin propaganda merkezleri halinde çalıştığını öne sürüyor, bu durumun iktidar ile muhalefet yarışmasında büyük bir dengesizlik oluşturduğunu söylüyordu.

"İktidardaki CHP de, Halkevleri'ne yeni bir şekil verme gereğini görüyordu. Konu daha o zaman partiiçinde tartışılmıştı. ***1947 Kurultayı'nda gündemde özel olarak yer almıştı. Yapılan önerilerin ortak amacı, Halkevleri'nin CHP'yle resmi bağlantısının kaldırılması ve özerk bir kurum haline getirilmesiydi.*** *Bu kurum,*

halen de olduğu gibi, tüm vatandaşların katılımlarına ve katkılarına açık olmalıydı. Ama tabii, Cumhuriyet ilkelerinin çizgisinden ayrılmamalıydı.

"1947 Kurultayı'nda bunu sağlayacak bir projenin hazırlanması için bir komisyon görevlendirilmişti. Fakat bu proje, CHP'nin iktidardan ayrılışına kadar bir türlü son şeklini alamamıştı.

"İktidarın değişmesinden sonra ise, Demokrat Parti politikacıları, bu durumu, CHP'yi köşeye sıkıştırma fırsatı olarak değerlendirmişlerdi. [75]

"Konu, DP'li milletvekilleri tarafından sık sık Meclis'e getirilmişti. DP'li hatipler, CHP'lileri "Devlet imkanlarını parti çıkarları için kullandılar. Binalarını, mallarını, partilerinin üstüne geçirdiler" diye suçluyorlardı. O binaların ve malların CHP'den alınmasını istiyorlardı...

"Halkevleri'ni kapatma yasasının bir başka sonucu, CHP'nin doğrudan doğruya kullandığı bazı binaların da Hazine'ye geçirilmesiydi.

"O arada, daha o yasa çıkmadan karara bağlanmış olan 'CHP Merkezi' sorununun hukuki durumu da belirlenmişti. CHP yönetimi zaten binayı terk etme hazırlıklarını daha önceden tamamlamıştı. Hemen icraata geçildi. ***CHP Genel Merkezi, eşyası ve evrakıyla ULUS Gazetesi binasına taşındı..."***

HATIRLATMA: 1947 Kurultay Kararı, Sn. Öymen'in yazdıklarının (yukarıda alıntılanan bölümün üçüncü paragrafında bold (kalın) olarak vurgulanan cümle) taban tabana zıddıdır. Karar, Halkevleri'nin CHP'ye bağlı bir tüzel kişiliğe kavuşturulması yönünde idi. Bkz. 28 Kasım 1947 tarihli ULUS Gazetesi - Belgeler)

[75] Ne hakla !

15 Haziran 1950 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin manşetten verdiği haber: *"Halkevleri Meselesi Meclis'e intikal etti. Antalya milletvekilleri* (DP), *Halkevleri'nin yeni bir tüzüğe bağlanması için bir kanun teklif ettiler. Halkevleri'nin hiçbir partinin değil, milletin malı olacağını bildiren bu teklif CHP çevrelerinde İNFİAL yarattı"*

CHP'nin Genel Merkez olarak kullandığı bina, Cumhuriyet'in ilan edildiği Birinci Meclis binası idi. Bu binanın tapusu 12 Aralık 1950 günü Hazine'ye geçirilmişti.

CHP, son derece pişkin bir şekilde, binayı 1951 yılı Eylül ayına kadar kullanmaya devam etmişti. 8 Ağustos 1951 günü çıkan yasa sadece binaya el koymuştu. eğer CHP istese idi, Halkevleri kapatılmaz ve ***'eşyası ve evrakı'*** ile kiralık binalara taşınabilirdi. **Yasa, Halkeveleri'ni kapatmaya yönelik değildi.**

Metin Toker: ***Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları – DP'nin Altın Yılları 1950–1954,*** Sayfa 68

"CHP'nin 14 Mayıs'tan sonraki ilk Kurultayı (8. Kurultaydı) Ankara Halkevi'nde toplandı... ve çok yadırgandı. Niçin?

"Halkevleri hukuken ve fiilen CHP'nin malıydı. Fakat daha 1946-50 döneminde bu konu demokratik rejimin gündemine girmişti. [76] ***Bunlar devlet ve millet parasıyla kurulmuşlardı.*** [77] *Çok partili rejime geçildikten sonra CHP ile devlet, kuşkusuz birbirlerinden ayrılmışlardı* [78] *ve temelinde ikincinin – devletin – maddi olanaklarının yattığı tesislere birincinin – CHP'nin – egemen olmasında ayıp bir şey vardı.* [79] ***CHP de bu ayıbın farkındaydı...*** [80]

[76] Metin Toker, 28 Kasım 1947 tarihli ULUS'ta yayımlanan CHP Kurultay Kararı'nı YOK sanıyor

[77] Bu, DP'nin iddiası idi.

[78] Buna rağmen Kurultay 1947 yılında Halkevleri'nin CHP'ya bağlı bir tüzel kişilik olmasına karar vermişti.

[79] Hukuk dilinde buna İKRAR diyorlar

[80] Olsaydı Kurultay 1947 yılında o kararı almazdı

"Görüşülen konulardan [81]birini, 1946-50 döneminde de, 1950-51 döneminde de Halkevleri oluşturdu.

"Devletin ve milletin parasıyla kurulmuş tesisler, bir partinin, CHP'nin, malı sayılamazdı. Bu esası daha 1946-50 arasında CHP de kabul etmişti.[82] Halkevlerine yeni bir statü getirilmesine öncülük etmişti. [83]

"Ama işte, artık muhalefetteki CHP'nin 8. Kurultayı gene Ankara Halkevi'nde toplanıyordu.

"CHP, Halkevleri hakkındaki DP niyetlerini biliyordu. Hiçbir şey CHP'yi 14 Mayıs'tan sonraki ilk kurultayını Ankara Halkevi'nde toplanmasından daha antipatik ve haksız yapamazdı. Başkentte sinema mı, salon mu kalmamıştı?

"Bu hatayı işledi. ***Çok da akılsızlık etti ve Halkevleri'nin kendi elinden alınıp, fiilen, 'amaçlarından saptırılmasına' neden oluşturdu."***[84]

Yorum: CHP isteseydi Halkevlerinin faaliyetini sürdürebilir ya da sonra yeniden açabilirdi. Nitekim 27 Mayıs'tan sonra yeniden açılan Halkevleri, ATATÜRK dönemindeki dinamizmi bir daha yakalayamadı.

Metin Toker: ***Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları – DP'nin Altın Yılları 1950-1954*** Sf 139

"1950'de 63 ilde 477 Halkevi (bir tane de Londra'da olmak üzere toplam 378) ve 4 bin 322 Halkodası faaliyet halindeydi. Halkevlerinin 330'unda kitaplık vardı. Bunlar büyük rağbet gö-

[81] Kapalı kapılar arkasında Menderes-Barutçu arasında görüşülen konular

[82] Kurultay kararı tam ters yönde

[83] Halkevlerini bir Kurultay Kararı ile partinin bir yan kuruluşu konumuna getirerek!

[84] Metin Toker burada kelime oyunu yapıyor. Kimse Halkevleri'ni CHP'nin elinden almadı. Halkevleri'nin zaten devlet malım olan binalarını aldı. Halkevleri bir kurum olarak eğer isteseydi CHP'de kalabilirid. İstemedi, binasız kaldıklarını bahane etti.

rüyordu. Bu madalyonun bir yanıdır.

"Çok partili hayata geçildikten sonra tüm milletin parasıyla kurulmuş Halkevleri, sadece bir partinin malı olarak ve onun egemenliğinde bırakılabilir miydi?

"Bırakılamazdı. Nitekim CHP de bunu kabul ediyordu. Bundan dolayıdır ki, 1947 Kurultayı'nda bir karar alındı. Bunlar 'hükmü şahsiyet' olarak partiden ayrıldılar. 'Bağımsız varlık olarak halinde yaşayan müesseseler' oldular.

"Bu ne demekti?

"Bu, hiçbir şey demek değildi. Buraları gene, CHP'nin tapulu malıydı. Patron CHP idi. Para hep devlet hazinesinden geliyordu ve kontrolü CHP'nin elindeydi. Halkevlerinin başka karışanı görüşeni yoktu. Halkevlerinin kesesiyle CHP'nin kesesi aynıydı.

"CHP, görüntüyü kurtardığı düşüncesindeydi.[85] *Halkevlerinin aslında* ***ayrı*** *bir tesis haline getirilmesi, yönetiminden CHP tekelinin kaldırılması lazımdı. CHP'de de bu lüzum görülüyordu. Ancak, mal canın yongasıdır, derler. CHP, 'durup dururken' canını bu yongadan yoksun bırakmak istemiyordu. Seçimlerde iktidar hiç olmazsa bir dönem daha ellerinde kalacaktı ya... O zaman yapacakları başka 'demokratik reformlar' içinde, anayasa değişikliği buna dahildi, Halkevleri sorunu da makul ve kalıcı çözümüne kavuşturulurdu.*

"Nihat Erim de, elleri kolları daha serbest bulunsun diye 1950 seçimlerinin gene çoğunluk sistemiyle geçirilmesini akıllılık saymıştı ya...

"Oylama bir gün sonra (8.8.1951) yapıldı. 365 kişi katıldı. 362 DP'li kabul oyu verdi. Üç bağımsız muhalif kaldılar. İlk tasa-

[85] Bu Metin Toker'in düşüncesi. Herkesi 28 Kasım 1947 tarihli ULUS gazetesinde manşetten verilen haberi unuttu sanıyor.

rıda gayrimenkullerin hazineye teslimi için üç ay süre tanınıyordu. Bu bir aya indirildi. DP'nin acelesi vardı. Ara seçimlere bir şey kalmamıştı... Siyasi hayatın bütün ağırlığı 16 Eylül'deki ara seçimlerine yöneldi. 17 ilde 20 milletvekili seçilecekti."

Sonuç: DP 18, CHP 2 milletvekilliği kazandı!

Ek – 5

Kitap Eleştirisi

Rumeli'den 27 Mayıs'a

Yazar: Milli Birlik Komitesi üyesi Kurmay Albay Sami Küçük

Yayımcı: MİKADO Yayınları - Birinci baskı: Mayıs 2008

Albay Küçük 93 yaşında. 47 yıl sonra 27 Mayıs anılarını yazmış. 47 yıl sonra birçok olayı unutmuş, karıştırmış ve yanlış yazmış. Bu kadar uzun bir süre geçtikten sonra yazılan anı kitapları, anıdan çok yorum oluyor ve maddi hatalar ile karışınca, ATATÜRK'ün dediği gibi yazan yapana sadık kalmadığı için okuyucu şaşırıp kalıyor. Maalesef Albay Küçük'ün anı kitabı da hem yorumları hem de maddi hataları ile okuyucuyu şaşırtıyor.

Örneğin; Menderes yatırımlar için 300 milyon Dolar kredi istemek için ABD'ye 1960 yılı başlarında değil, 1954 yılının Mayıs ayında gitti. Oysa Sn. Küçük bakınız neler yazmış:

"27 Mayıs ve ABD

"DP iktidarı para sıkıntısı çekiyordu. 1960 başlarında başbakan Adnan Menderes 300 milyon Dolar borç alabilmek için Amerika'ya gitmişti. Fakat oradan ancak 30 milyon borç alabilmişti. Menderes'in 'belki Sovyetlerden alabilirim' umuduyla yaz aylarının başında Moskova'ya ziyaret edeceği söylentileri yaygındı."

1960 yılında böyle bir söylenti 27 Mayıs Darbesi'nden sonra ***üretildi.***

Maddi hataların yanı sıra ciddi bir kitaba yakışmayan ölçüde dizgi ve imla hataları (altı çizili) olan bu gecikmiş anı kitabının tek bir paragrafında bakınız kaç hata var:

1 – DP iktidarı on yılda hibeler de dâhil toplam 2.5 milyar Dolar dış kaynak kullanmıştır. Fiilen gerçekleştirdiği yatırımların toplam tutarı 8.1 milyar Dolar ya da 27 ERDEMİR yatırımı (300 milyon dolar idi) eşdeğerindedir. Bu yatırımların makine ve teçhizatı tamamen ithalata dayalı idi. Sıkıntısı çekilen yatırımlar için gerekli makine ve teçhizatın (yabancı para cinsiden) bedeli idi.

DPT kaynaklarına göre (Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kitabı sayfa 16) 8.1 milyar dolar tutarındaki toplam yatırımın makine ve teçhizat unsuru 2.5 milyar dolardır. Bu da on yılda kullanılan dış kaynağa eşittir.

2 – Menderes Amerika'ya 300 milyon Dolar borç talebi ile 1960 yılı başlarında değil, 1954 yılı Mayıs ayında gitti!

3 – ABD, talep edilen 300 milyon Doları gerçekten vermedi ve Türkiye'nin yatırımlarını geciktirdi. Menderes'in 5 Haziran tarihinde (Irak ihtilali öncesi) söyledikleri çok anlamlıdır:

"Biz, bizi maziden tevarüs ettiğimiz bütün mahrumiyetlere mahkûm etmek isteyen zihniyetle, mücadele ediyoruz.

Biz, sekiz sene bir envestisman politikasının bütün icaplarını, bütün gayret ve basiretimizle tatbike koyulduk.

Evet, bizi Barker Raporu'nun 40 milyon Dolarlık dar çerçevesine hapsetmek isteyenlerle mücadele ettik. Milyarlarca Dolarlık envestismanlar yaptık." [86]

Menderes'e 1954 – 1958 döneminde 300 milyon Dolar vermeyen ABD, Menderes'in bu açıklamasından kısa bir süre sonra, 14 Temmuz 1958, Irak'ta sol eğilimli kanlı bir ihtilal olunca hemen IMF'i devreye soktu. Türkiye'ye 359 milyon Dolar kredi verildi ve 400 milyon Dolar birikmiş ithalat borcu erteleniverdi. Tarih: 4 Ağustos 1958.

[86] Mehmet Arif Demirer, ***Menderes ve Dövizler,*** 2006, sayfa 1

4 – Türkiye'nin 1960 yılı başlarında döviz sıkıntısı yoktu.

27 Mayıs öncesi büyük yatırımlar:

ATAŞ Rafinerisi - tamamı yabancı sermaye. Menderes 6 Ocak 1960 günü temel atma töreninde. Kapasite: 3 200 000 ton/yıl. O tarihte Batman sadece 330 bin ton/yıl

Hirfanlı Barajı'nın Menderes tarafından hizmete açılması ve Kesikköprü Barajı'nda temel atma töreni aynı güne rastlar: 8 Ocak 1960 2008 yılında Ankara şehrini kurtaran barajlar!

23 Nisan 1960 – Menderes TÜPRAŞ'ın (o tarihte adı İPRAŞ) temelini atıyor, % 50 yabancı sermayeli (ABD) bir anonim şirket.

11 Mayıs 1960 - ERDEMİR şirketinin kurulması. Yatırımın kredisi, yabancı ortağı ve lisansörü ABD'den karşılanmış. Yatırım 300 milyon Dolar.

18 Mayıs 1960 – Dünya Bankası'nın 1954 yılında kredilendirmediği Demirköprü barajının Menderes tarafından hizmete açılması.

5 – Menderes'in Temmuz ayında Moskova'yı ziyaret edeceği 13 Nisan 1960 tarihli gazetelerde önemli bir haber olarak yer almıştı. Söylenti filan değildi.

Menderes'in Moskova ziyareti konusunu emekli büyükelçi rahmetli Mahmut Dikerdem yazmıştır. [87] Ziyaret tamamen diplomatik amaçlı idi. Bir kredi kesinlikle söz konusu değildi.

İkinci olarak başka bir konu üzerinde duracağım: Arapça Ezan!

Önce yine Sayın Küçük'ten bir alıntı:

"Halk bu yeni iktidardan (Demokrat Parti) *çok şey beklemekteydi. DP, **Atatürk**'ün ibadet dilinin Türkçe olmasını sağladığı*

[87] Mahmut Dikerdem, ***Ortadoğu'da Devrim Yılları,*** İstanbul, 1977

yasayı, yeni yasayla yürürlükten kaldırdı. Böylece ezan ve **Kuran,** *artık eskisi gibi halkın anlamadığı bir dille okunacaktı. Bu ilk uygulama aydınlar arasında tedirginlik yaratmış ve bu eskiye dönüş, Demokrat Parti iktidarının Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasında olduğu gibi, dini politikaya alet ederek, Cumhuriyet'in kazanımlarını oy için feda edebileceği endişesini yaratmıştı."*

Sayın Küçük bu tespitten sonra ekonomik konulara geçiyor. Ekonomi ile ilgili konulara dönmek üzere 'Arapça Ezan ve Kuran' konusunda kitabın bir başka bölümünde yer alan tespitlerine geçeceğim:

Bölüm başlığı: "Milli Birlik Komitesi'nin (MBK) laiklik devriminde verdiği ilk ve son ödün"

Şöyle yazmış Sayın Küçük:

"27 Mayıs İhtilali'nden kısa bir süre sonra, Haziran ayı ortalarında bir gün, MBK gündemindeki konuları görüştükten sonra üyeler çantalarını toplarken, salonun kapısı açıldı. Mustafa Kaplan önde, yedi sekiz komite üyesi arkada içeri girdiler ve bir tebliğ hazırladıklarını söyleyip bunun o gece radyodan okunmasını istediler.

27 Mayıs'tan sonra MBK'nin hiçbir telkin ve müdahalesi olmadan ezan Türkçe okunmaya başlamıştı. Mustafa Kaplan'ın hazırladığı tebliğ, ezanın bazı idarecilerin zorlaması ile Türkçe okunmaya başlandığını, bunun vicdanlara baskı olacağını bu nedenle ezan ve Kuran ayetlerinin, DP iktidarının ilk icraat olarak, yürürlükten kaldırdığı kanuna uygun, yeniden Arapça okunmasını savunuyordu.

Tebliğ, MBK'nin müdahalesi olmadan ezanın Türkçe okunmasını bir anlamda kaldırıyor onu Arapçalaştırıyordu. Mustafa Kaplan'ın bu isteği, ben ve benim yaşıma yakın üyelerin muhalefetine rağmen oy çoğunluyla kabul edildi...

Tebliğin okunmasından sonra ezan bütün camilerde Arapça okunmaya başladı."

35 sayılı MBK bildirisini veriyorum:

"Vicdan hürriyetinin hazinesi olan mukaddes dinimizin, iricaî ve siyasî cereyanlara alet edilmeden saf ve lekesiz kalması, Millî Birlik Komitesinin en büyük emelidir.

Vatandaşlarımızın din hakkındaki inanış ve ibadetlerine 'Ne kanun ve ne de zor kuvveti ile' müdahale edilemez.

Bu maksatla, şunu kesin olarak belirtmek isteriz ki, bazı teşekkül ve şahıslar tarafından yapılan ezan ve Kuranı Kerimin Türkçe okutulması mecburiyeti gibi vatandaşlarımızın zihinlerinde yanlış kanaatler uyandıracak istidattaki beyan, tefsir ve propagandalar hiçbir suretle Milli Birlik Komitesinin fikirlerini ifade edemez"

Bu bildiri Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bkz. Belgeler

Sayın Küçük bu bildiriyi 'ilk ve son ödün' olarak tanımlıyor. Şimdi bakalım bu görüş ne ölçüde doğru.

Aralarında Sayın Küçük'ün de bulunduğu 23 MBK üyesi 13 Kasım 1961 tarihinde 14 MBK üyesinin MBK üyeliğini iptal ederek yurtdışına, sürgüne, gönderdiler. Mustafa Kaplan 14'lerin arasında idi.

23 üyeli İkinci Milli Birlik Komitesi, hemen 14 Kasım 1961 tarihinde, 35 sayılı bildiriyi iptal ederek Ezan'ın yeniden zorunlu olarak Türkçe okunması yönünde bir adım attı mı? Atmadı. Konu bir daha gündeme dahi gelmedi. Dolayısı ile eğer bir ödün idi ise, 35 sayılı bildiri 'Son' değil, 'Devamlı bir ödün' olarak kaldı!

Bu konuyu noktalamadan Sayın Küçük'ten yaptığım yukarıdaki alıntı hakkında birkaç hususa değinmek istiyorum:

16 Haziran 1950 günü TBMM, Ezan'ın yalnız Türkçe okun-

masına ilişkin ceza kanunundaki bir maddenin kaldırılması yönünde DP milletvekillerinin verdiği yasa değişikliğini oturuma katılan CHP'li milletvekillerinin de beyaz oyları ile onayladı.

Ceza kanunundan çıkarılan madde ATATÜRK'ün vefatından sonra kabul edilmişti.

Kuran'ın Türkçe okunması diye bir durum yoktu. Sayın Küçük bunları hep karıştırıyor.

Sayın Küçük'ün hatırladığına göre MBK, toplantısını yaptıktan sonra, üyeler *çantalarını toplarken,* içeriye Mustafa Kaplan ve yedi sekiz üye giriyor. Demek ki, toplantı 37 üyeli MBK'nın en az 8 üyesinin katılmadığı bir toplantı?

Sayın Küçük sık sık Ezan'ın Arapçalaştırılmasından bahsediyor. Ezan zaten Arapça. Olayın aslı Arapça olan Ezan'ın yasal zorunluluk olarak Türkçe okunması ile ilgili. Sn. Küçük bu ayrıntıları ya unutmuş ya da doğru algılayamamış.

Sayın Küçük, 14'ler sürgüne gittikten sonra bu konunun neden tekrar gündeme getirilmeğini de açıklamıyor.

35 Sayılı Bildiri, Resmi Gazete'de Temmuz ayında yayımlandığına göre, ya 'Haziran ortası' ifadesi yanlış ya da toplantıdan çok sonra yayımlanmış?

Şimdi Sayın Küçük'ün ekonomi ile ilgili tespitlerine geçiyorum:

"Demokrat Parti'nin ekonomide de ***planlı döneme son vererek*** *liberal bir ekonomi politikası uygulayacağı anlaşılmıştı.*

"Halk Partisi İkinci Cihan Savaşı sırasında, İkinci Beş Yıllık Plan için gerekli makine ve teçhizatla mamul madde ithalinin çok zor hatta imkansızlığı nedeniyle plan uygulamasını askıya almıştı. Bu zorunlu tedbirler Hazine'de döviz ve altın stoklarını artırmış ve ayrıca CHP iktidarının denk bütçe politikasını tavizsiz uygula-

ması ve Osmanlı'dan kalan Düyun-u Umumiye borçlarının ödemesi Türk devletine ve onun parasına itibar kazandırmıştı.

"Demokrat Parti iktidara geldiğinde Hazine'de biriken döviz ve altınlarla Türk lirasının itibarını kullanacak avantajlarını eline geçirmişti. Bunları ülkede üretimi artırmak ve istihdam yaratacak ***üretken yatırımlara*** [88] *sarf edeceğine savaş yıllarında bulunmadığı için sıkıntısı çekilen mamul madde ve lüks malların ithaline sarf etmiş ve pazarda bolluk yaratmıştı. Yaratılan bu bolluk, 1954 seçimlerine oya dönüşmüş ve Demokrat Parti Meclis'teki sandalye sayısını artırmıştı. Fakat yaratılan bu bolluk kısa sürede yerini yoklara terk etmişti. Bu durum gerek basın ve gerek CHP tarafından dozu zamanla artan eleştirilere neden olmuştu."*

Sayın Küçük'ün yanlış hatırladıkları ile yanlış yorumlarını aşağıda irdeliyorum:

Sayın Küçük'ün "askıya alındığını" beyan ettiği İkinci Beş Yıllık Plan'ın teknik adı '4 Senelik 3 Numaralı Plan'dır. Bu plan 31 Mart 1939 tarihinde bir Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile askıya alınmıştır, 2. Dünya Savaşı başlamadan çok önce. Askıya alınma gerekçesi olarak da yaklaşmakta olan savaş değil, SÜMERBANK'ın işlerinin çok yoğun olduğu gösterilmiştir. [89] Bu planı 17 Eylül 1938 günü Başbakan Bayar ATATÜRK'e arz etmiş ve ATATÜRK'ün onayını aldıktan sonra 18 Eylül 1938 günü Anadolu Ajansı aracılığı ile ilan etmişti.

Plandan sonra hiçbir CHP hükümeti (Saydam – Saraçoğlu – Peker – Saka I ve Saka II ve son olarak Günaltay) herhangi bir plan uygulamamıştır. Günaltay Hükümeti 1949 yılında Dünya Bankası'ndan bir uzman heyet talep etmiştir. Bu uzman heyet Türkiye'ye gelecek, incelemeler yapacak ve bir kalkınma planı hazır-

[88] Vurgulama Sayın Küçük'ün

[89] 31.3.1939 gün ve 2/10710 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi

layacaktı. Bu plan 14 Mayıs seçimlerinden önce 'Devlet Planı' olarak tanımlanmıştı. [90]

Demokrat Parti iktidara geldiğinde, 1.1.1946 tarihine kıyasla,

Altın ve döviz rezervleri 250 milyon Dolardan 125 milyon Dolara inmişti.

Ayrıca;

916 milyon Dolar toplam dış borç vardı.

Maliye Bakanı "yatırım yapacak paramız yoktur" şeklinde açıklamalar yapmıştı. [91]

Ülkede milyonlarca kişi açtı. [92]

Yalnız veremden yılda 50 bin kişi ölüyordu.

Türkiye 567 eczane ve 115 diplomalı eczacı vardı.

Elektrik enerjisi üretimi son derece yetersiz ve pahalı idi. Üretimi yeterli olmayan taşkömürüne ya da ithal akaryakıta dayalı idi. Bir kilowattsaat elektrik 27 kuruş, bir kilo ekmek 30 kuruş idi.

Bütün Türkiye'de taşıma kapasitesi 3 ton olan yaklaşık 10 bin kamyon vardı. Köy yolları yalnız yaz aylarında at arabası ve kağnı taşımacılığına imkân veriyordu.

Sayın Küçük 1916 yılında dünyaya gelmiş, 1936 yılında teğmen olmuş. Dolayısı ile 14 Mayıs 1950 öncesi Türk Milleti'nin hangi koşullar altında bulunduğunu bilmemesi ya da unutmuş olması söz konusu değil. Demokrat Parti iktidara gelmiş ve bütün bu olumsuzlukları düzeltmiş. Sn. Küçük ise bakınızı ne diyor:

[90] Bkz. 14 Mart 1950 LUS gazetesi: "Devlet Planı üzerinde Hükümet çalışmaları ilerliyor". CHP Hükümeti giderayak kalkınma oplanı yapıyor. Dünya Bankası uzmanları gelecek.

[91] Bkz. 24 Şubat 1948 tarihli ULUS gazetesi

[92] Bkz. Varlık Dergisi, Aralık 1949 – Yaşar Nabi makalesi: ***Korkunç bir Hakikat.*** Orta Anadolu'da milyonlarca kişi aç !

"...ülkede üretimi artırmak ve istihdam yaratacak ***üretken yatırımlara*** *sarf edeceğine..."*

Bu ifadesine göre Sn Küçük üretken yatırımlardan yana.

O zaman şunlara bir göz atalım, D.P.'nin on yılda gerçekleştirip hizmete açtığı tesisler:

13 Hidroelektrik santralli (elektrik enerjisi üreten) baraj
5 Termik santral
3 adet sulama amaçlı baraj
11 Liman
5 Hava limanı
Hububat Siloları
42 bin km yol
228 km yeni demiryolu
11 şeker fabrikası
15 çimento fabrikası
Çok sayıda dokuma fabrikası
Karabük'te % 250 tevsi yatırımı

Bunlar tamamlanmış ve hizmete açılmış. 27 Mayıs'ta devam eden yatırımlar:

5 Hidroelektrik santralli baraj
5 adet sulama amaçlı
2 adet şeker fabrikası
4 adet çimento fabrikası

300 milyon Dolarlık ERDEMİR yatırımı (Şirket kurulmuş, lisansör, yabancı ortak ve dış kredi sağlanmış)

Bütün bunlar sonunda; 1960 yılında 1949 yılına[93] kıyasla aşağıdaki üretim artışları (% olarak) gerçekleşmiş:

[93] 1949. CHP'nin tek başına iktidar olduğu son yıl.

Buğday	236
Tüm bitkiler [94]	169
Elektrik Enerjisi	282
Sanayide tüketilen elektrik	262
Çimento	718
Şeker	540
Pamuklu kumaş	900
Çelik – Haddehane ürünleri	329
Petrol ürünleri üretim kapasitesi [95]	69 300
İlaç	924

KAYNAK: Verilerin tamamı DİE göstergelerine dayalıdır

Şimdi soruyorum Sn. Sami Küçük'e: "Bu üretim artışlarını gerçekten beğenmiyor musunuz?"

Sn. Küçük 92 yaşında anı kitabı yazmış. Bakınız 1954 seçimlerinin T.C. siyasi tarihinin rekor başarısını (% 58.4) neye bağlamış:

"...ve lüks malların ithaline sarf etmiş (DP iktidarı) *ve pazarda bolluk yaratmıştı. Yaratılan bu bolluk, 1954 seçimlerine oya dönüşmüş..."*

Nüfusun % 75'i köylü. Menderes köylünün oylarını "lüks ithal malları" ile almış ! Hemen hatırlatayım. 1954 yılında Afyon il merkezinde portakal bulunmazdı. Köyler ise henüz yollarla ilçe ve il merkezlerine bağlanmadığından değil 'lüks ithal malları' bakkalda satılan Sana-Vita yağları ile dahi tanışmamıştı.

Ama 1949 yılında milyonlarca köylü aç [96] ve buğday üre-

[94] Tüm bitkisel üretim 13 milyon tondan 35 milyon tona çıkmış

[95] 1949 yılında günde 20 ton kapasiteli bir rafinericik var. 1961 yılı sonunda temelleri 27 Mayıs öncesi atılan ATAŞ ve TÜPRAŞ (İPRAŞ) üretime geçmiş. Ayrıca 1960 yılında Batman I ve Batman II de üretime geçmiş. Batman'da toplam kapasite 660 bina çıkmış.

[96] Yaşar Nabi (Varlık Dergisi) ve Mahmut Makal'ın ***Bizim Köy*** kitabı

timi 2 517 bin ton iken 1953 buğday üretimi 8 milyon tona çıkmıştı.

Üç yılda köylüsü ve kentlisi ile Türk Milleti'nin karnı doymuştu.

"Fakat yaratılan bu bolluk kısa sürede yerini yoklara terk etmişti. Bu durum gerek basın ve gerek CHP tarafından dozu zamanla artan eleştirilere neden olmuştu."

Bu iki cümle üzerinde önemle durmak istiyorum.

Türkiye, 1956 yılından itibaren, arzın talebi karşılayamadığı için, 'yoklar' ile karşı karşıya gelmiştir. Adnan Menderes tüm konuşmalarında, "Hangi ürünü alırsanız alın 1949 yılına kıyasla çok daha fazla üretim var. Ama talep daha da fazla arttı" derken önemli bir gerçeği *eksik* ifade etmiştir: 1950 yılında nüfusun % 75'i köy dışında üretilmiş hiçbir ürünü tüketmiyordu. Tüketemiyordu. Her şeyden önce bu ürünleri köye kadar getirecek taşıt aracı (kamyon) ve kamyonların kullanabileceği köy yolu yoktu.

1955 – 1956 yıllarından itibaren hem kamyon sayısı arttı hem de köylere motorlu taşıt araçlarla ulaşılmaya başlandı. Ülkenin % 75'i yavaş yavaş tüketime ortak olmaya başladı. Böylelikle 1950 yılında sadece 5 milyon kentlinin tükettiği ürünleri 16 milyon köylü de aramaya başladı. Buna yılda ortalama % 3 nüfus artışı ve daha da yüksek oranda kentleşme eklenince tüketen Türkiye % 100 ve daha yüksek oranda büyümüş oldu. Bu gelişmenin en tipik örneği şeker idi. 1950 yılında dört şeker fabrikası yılda 100 bin ton şeker üretiyordu. Şekerin kilosu 160 kuruş idi. 1948 yılında şeker tüketimini sınırlandırmak amacı ile şeker fiyatlarına % 60 oranında zam yapılmıştı. 1956 yılında Türkiye'de üretim yapan 11 yeni fabrika vardı. Üretim 300 bin tonun üstüne çıkmıştı. Ama yine de şeker arzı talebi karşılayamıyordu.

Çünkü artık köylü de şeker yemeye başlamıştı.

O tarihlerde CHP ve basın 'yoklar' olgusunu giderek 'artan dozda eleştirmeye' başlamıştı. Oysa kırsal kesimlerde yaşayanların da tüketime ortak olmaya ve arzı zorlamaya başlaması eleştirilecek yerde sevinilecek bir gelişme idi.

Yokların başında şu ürünler yer alıyordu: Şeker, bitkisel yağ, çimento, demir, kâğıt ve taşıt aracı lastiği. Bu ürünlerin tümü ellili yılların ortasından itibaren, 1949 yılına kıyasla, % 100 ve daha yüksek oranlarda üretiliyor veya ithal ediliyor, ama yine de çok hızlı artan talep tam karşılanamıyordu.

Sn. Küçük bu gerçekleri "dövizler tükendiği için lüks mallar ithal edilemez oldu, yoklar başladı" basit mantığı ile son derece yanlış bir tespit ile açıklamaya çalışmaktadır. Talebin karşılanamadığı ürünlerin hiç biri lüks tüketim maddesi değildi.

Sn. Küçük kitabını, Sn. Haşim Akman'ın kendisine yönelttiği sorulara yanıt vererek, 'Sami Küçük Söyleşisi' ile bitirmiş. Bu söyleşi 'Türkeş' konusu ile başlıyor, 14'ler olayını irdeliyor ve 12 Eylül'ü eleştirdikten sonra AK Parti'ye kadar uzanıyor. Sn. Küçük söyleşide çok belirgin bir şekilde Türkeş'e karşıtlığını tekrarlıyor. Kitabın genelinde Türkeş'e ayırdığı yer, Demokrat Parti'ye ayırdığından daha fazla. Bu bağlamda 47 yıl sonra yazılan bu kitap tipik bir 27 Mayıs kitabı olmaktan çıkıyor ve Milli Birlik Komitesi iç hesaplaşmaları derlemesine dönüşüyor. Olumsuzlukların da faturası hep 14'lere çıkarılıyor. Mehmet Arif Demirer...4.6.2008

Kaynakça

KİTAPLAR

27 Mayıs Askeri Darbesinde Gerçeği Savunan Yazarlar ve-Yazıları, Demokratlar Kulübü, Ankara, 1996

Seçil Karal Akgün, *Selanik'teki Ev,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006

Seçil Karal Akgün, *27 MAYIS –BİR İHTİLAL - BİR DEVRİM – BİR ANAYASA,* ODTÜ, Ankara, 2009

Rıfkı Salim Burçak, *ON YILIN ANILARI (1950 – 1960),* Ankara, 1998

Rıfkı Salim Burçak, *27 MAYIS ÜZERİNE GÖRÜŞLER,* Demokratlar Kulübü, Ankara, 1991

Nihat Erim, *Günlükler 1925 – 1979,* Yapı ve Kredi Bankası, İstanbul, 2005

İsmet İnönü, *Hatıralar,* Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987

Enver Ziya Karal, *27 Mayıs İnkılâbının Sebepleri ve Oluşu,* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 1960

Enver Ziya Karal, *ATATÜRK VE DEVRİM* içinde *Atatürk'ün Selanik'teki Evi,* ODTÜ, Ankara, 1998

Sami Küçük, *Rumeli'den 27 Mayıs'a,* Mikado, İstanbul, 2008

Altan Öymen, *ÖFKELİ YILLAR,* Doğan Kitap, İstan -

bul,2008

Cemal Özbey, ***DEMOKRAT PARTİYİ NASIL KAPATTIRDIM?*** Ankara 1961

Metin Toker, ***DP'nin Altın Yılları 1950 – 1954,*** Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990

Abdülhadi Toplu, ***Anayasa'da Milliyetçilik Mücadelesi – 27 Mayıs ve Kurucu Meclis'in Perde Arkası,*** Töre-Devlet Yayınları, Ankara, 1976

Dergiler

AKİS, 7 Eylül 1960, ***Bir Partinin Sonu,*** Ankara, 1960

Demokrat TÜRFKİYE, Sayı 9, Ankara, 1998

Salı
2
SONTEŞRİN
1937
- 15 inci ay -
No. 1512
5 KURUŞ

Ulus basımevi
Çankırı Caddesi Ankara
TELEFON
Başmuharrir 1023
Yazı İş. 3684/86 1025
İdare 1021
Telgrafı Ulus - Ankara

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

Atatürk'ün nutukların, hatıraları, değerleriyle dolu 4 sayfa ilâve olunmuştur. 4 ilâve ve 7 fazla sayfalarımızdadır. Bu ilâveli sayfada Ülkücü'nün Ülkücü portresi, 7 sayfada da mühim sayfalar bulacaksınız.

Büyük Şef Kamutay liderlerinin bir programın esaslarını ve direktiflerini tesbit eden nutuklarını söylüyorlar.

Kamutay dün Büyük Şefin nutku ile 3. üncü devre çalışmalarına başladı

Atatürk'ün söyledikleri büyük nutuk bir proğram ve direktif esaslarıdır

Salı
9
SONTEŞRİN
1937
- 14 üncü ay -
No. 1519
5 KURUŞ

Ulus basımevi
Çankırı Caddesi Ankara
TELEFON
Başmuharrir 1023
Yazı İş. 3684/86 1025
İdare 1021
Telgrafı Ulus - Ankara

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

BUGÜN: İkinci sayfamızda iç haberler, öğlecide dünya haberleri, üçüncüde Ankara haberleriyle bölgeler; yaşlı teddikler, alınan, verilen, satılanlar, dokuzuncu sayfasında Başbakanımızın nutukları ve Kamutay müzakereleri, 10 uncuda sanatlı haberler.

Başbakan dün programını bildirdi

Başbakan B. Celâl Bayar nutkunu söylerken

B. Celâl Bayarın nutku

Sürekli alkışlar ve tezahürler arasında

Kamutay mevcudun ittifakiyle ve 364 reyle B. Celâl Bayar hükümetine büyük ve yüksek güvenini gösterdi

Hükümet, Büyük Şefin verdiği ana direktiflerin ışığı altında programın başarılmasını üzerine almıştır

Perşembe
11
SONTEŞRİN
1937
- 16 ıncı ay -
No. 1521
5 KURUŞ

Ulus basımevi
Çankırı Caddesi Ankara
TELEFON
Başmuharrir 1023
Yazı İş. 3684/86 1025
İdare 1021
Telgrafı Ulus - Ankara

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

BUGÜN:
7 inciden Gençlik sayfası
YARIN:
Gene aynı sayfamızda
EDEBİYAT VE SANAT

Atatürk Celâl Bayara dediler ki:

" Millete yepyeni bir program bildirdiniz. Bu program benim millete vadettiğim hususlardır „

Teşrin Nutukları

The Times-Turkish Number

THE TIMES

TURKISH NUMBER

LONDON TUESDAY AUGUST 9 1938

TURKISH NUMBER

CONTENTS

Leading Article :	Page
A Nation Reborn	iii
Message from Sir Percy Loraine	iii
The New Turkey. By Fethi Rifki Atay	iv
The People's Party	v
People's Houses	vi
Agriculture	vii
Working for Peace	viii
Message from the Turkish Ambassador	viii
...ora Old and New. By ...ward Robertson	x
...anbul : By Sir George Clerk	xii
Plastic Arts in Turkey.	xiii
Anatolian Holidays	xiv
Turkish Women. By Bayan Fesfid Tek	xvi
Industrial Enterprise	xviii
Modern Newspapers	xix
Map of Turkey	xx-xxi
Judicial Reform. By W. J. Perkins	xxii
New Prison System	xxiii
The Ottoman Empire	xxiv
Horse-Breeding. By Sir Percy Loraine	xxv
New Pattern Schools. By Walter L. Wright, jun.	xxvi
Technical Training. By A. P. M. Fleming	xxvii
Classical and Folk Music ..	xxvii
Restoring a Language. By Sir E. Denison Ross	xxviii
Turkish Literature. By Hasan Ali Yücel	xxix
National Finances and Banking	xxx-xxxi
Roads and Railways	xxxii
Progress in Flying	xxxii
The Merchant Fleet	xxxiii
Treasures of the Past. By Stanley Casson	xxxiv
State Mining Industry	xxxv
Sports, Ancient and Modern ..	xxxvi
Folk Lore	xxxvii
Social Service	xxxviii

A NATION REBORN

Of the many revolutions that have followed the Great War none was less expected, none has had more remarkable consequences than the movement which is described in the pages of this Special Number of *The Times*. The Turkish Nationalist Revolution has done far more than bring new men into power; it has completely changed the political, social and economic face of Turkey and the outlook of the Turkish people. For centuries the Turks had been in Europe but not of it. In spite of their wide conquests and extensive contacts with other nations their ideas seemed to have become fixed, not to say petrified, in an antiquated Oriental mould. To the nations of Europe they represented an intrusive alien race, aloof and incurious, when not actively hostile to Western ideas, and still under the rule of a medieval theocracy which drew such strength as it retained in the nineteenth century from non-European sources.

To the Governments of Europe it seemed that the Turkish State, conscious of its decline yet opposed to any and every radical reform, could only exist precariously by exploiting their rivalries or by frankly accepting the protection of greater Powers. It was, therefore, hardly surprising that the victors in the Great War, who believed that the Turkish nation would hardly survive the fall of the Turkish Empire, should have watched the rise of Turkish nationalism with incredulous and almost indignant surprise and should have regarded its triumph with something like consternation. Events, however, have dispelled their fears. So far from widening the gap between Turks and Europeans the Turkish Revolution has closed it. That, in brief, has been the great achievement of the astonishing and magnetic man, great as a soldier, greater still as a statesman: who rules the Turkish Republic. President Atatürk has had able lieutenants and devoted followers; but the realism and radicalism that have marked Turkish foreign and internal policy since the foundation of the Republic are the fruit of his original genius.

The achievements of Turkish diplomacy under the new régime are narrated on another page of this Special Number. Among them are the close understanding with Greece, the agreement with Iraq, the Balkan Entente, the Asiatic Pact, the Turkish success at the Montreux Conference where Turkey won back by negotiation the sovereignty over the Straits which she had lost by war, a remarkable record in the space of twelve years. To-day the chief objective of Turkish foreign policy is the maintenance of peace and stability in the Levant, the Balkan Peninsula and Western Asia, and the furtherance of understandings among the nations of this region which will save them from being forced into one or other of the ideological fronts into which Europe risks being divided. It is a policy for which British sympathies are assured; and the recent British financial agreement with Turkey will go far to assist Turkish statesmen to secure for their country an economic freedom which is one of the conditions of its political independence.

Yet the activities of the "new Turks" as they may fairly be called, cover a far wider field than foreign relations and finance. The lack of private capital, and a natural fear of the foreign money-power which had caused Turkey to the brink of official State before 1914, have compelled the Government of the Republic to adopt the policy of economic planning and control known as *étatisme*. The organisation and the ramifications of this policy are described in the articles on banking, industrialization, mining and agricultural development and public works which experts have communicated to this number of *The Times*. To attain economic freedom the Turkish State has made great sacrifices, but its policy of building railways out of revenue—to take one instance—has been fully justified by the military and economic benefits that have followed in its train. At the same time the fact that Turkey is ruled by a Government which represents a single political party and that State control extends over so wide an economic field must not lead the reader to suppose that the Turkish Republic is a totalitarian State as are Italy, Germany or Soviet Russia. Authoritarian is a more accurate description of its character, which allows a wide range of initiative in educational, cultural and social activities.

In these directions the People's Houses, which are described by a prominent member of the Popular Republican Party, have done and are still doing admirable work in supplementing State education, in encouraging a taste for the arts among the people, in collecting the little-known traditions, songs and folk-lore of the peasantry. Of all the reforms initiated by the President none has borne more fruit than the compulsory introduction of the Latin characters. The introduction of an alphabet which is infinitely better suited to the genius of the Turkish language than the Arabic script has reduced the time in which a normal child can learn to read and write elementary Turkish from eighteen months to six, to the great advantage of teacher and pupil alike. It has greatly assisted Turkish students to learn European languages by relieving them of the preliminary difficulty of a change of script and it has, incidentally, rendered a similar service to the European who wishes to study the euphonious Turkish speech and the interesting literature of the Turkish people.

In no department of scientific study have the Turks made greater progress than in archæology. Their country is full of the relics of a series of civilizations, from the Hittites, in whom some Turkish historians see a kindred race and whose blood doubtless have disappeared from Anatolia, to the Romans, and from the Romans to the Seljuk Emirs and Ottoman Sultans. These are the subject of an article by Dr. Stanley Casson, who pays a well-informed tribute to the care which the Turkish Government now devote to the preservation of the ancient and medieval antiquities not only of Istanbul but also of the towns and villages of the remoter districts of Asia Minor. In other directions, too, the new Turkish have made great strides. Their new codes, based principally upon Swiss models, are rational and humane, and those who remember the old Turkish prisons—foul dens of neglect and disease—will be astonished to learn what improvements have been made in the treatment and housing of prisoners under the Republic.

Last but not least of the changes and reforms described in these pages is the emancipation of the women of Turkey, who have now won political and social equality with their menfolk and have proved their capacity in many fields. Mme. Fesfid Tek's account of the work done by Turkish women, "gentle and simple," during the Nationalist Revolution and her comparison of the conditions under which Turkish girls were brought up in pre-War days with their present liberties explain the enthusiasm with which the women of Turkey have rallied to the new Republic. Here, too, the soldier-statesman who presides over the destinies of Turkey has thrown his energy and prestige into the ranks on behalf of progress. No leader of our age has accomplished more in the face of greater difficulties than this indomitable

SOLDIER, STATESMAN, LEADER

KEMAL ATATURK,
President of the Turkish Republic.
A photograph specially signed for *The Times* Turkish Number.

Message from Sir Percy Loraine,

H.M. Ambassador in Turkey

The fact that *The Times* is publishing a Special Number on Turkey is a notable happening in the history of the Kemalist Republic. Events throughout the world move at so great a pace that the British public must find it hard to keep abreast of them in many foreign countries, particularly so in the case of Turkey, for in the short space of fifteen years since the foundation of the Republic great strides have been made in every sphere of the national activity, and a new political system has taken root. Each year shows signs of increasing stability, and of growing confidence in the future of Turkey among Turkish citizens and Turkey's neighbours. Peace abroad, tranquility and security at home, progress and the development of the intellectual, financial, industrial and economic resources of the country are the watchwords of the Republic.

Such a programme cannot fail to appeal to British thought of many schools. And there, perhaps, lies the secret of the new friendship that unites England and Turkey.

The Times will accurately appreciate all these things, and I am glad to think that its great authority and tradition are being lent to give publicity to the facts about the new Turkish State, its men, its leaders, and its ideals. The result can, I believe, only be to foster friendly feeling and mutual comprehension between the two countries.

I wish *The Times* Special Number the fullest success.

Percy Loraine

19 Pazartesi 19 EYLÜL 1938 8 KURUŞ

Ulus Basımevi Çankırı caddesi, Ankara

Telgraf: Ulus - Ankara

TELEFON

İmtiyaz sahibi 3134
Başyazıişleri 3371
Yazı işleri 3010-3015
Mu'ame sebleri 3013
Havara 3134

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Grekо - Romen birincilik müsabakaları dün bitti

Ankara takımı birinci oldu

tafsilât 7 inci sayfada

EKONOMİK SEFERBERLİĞİMİZ

Başvekilimizin bu yeni plân etrafında verdikleri beyanat

Dört senelik yeni bir plân yapıldı

Yeni plânın tatbiki için 80 milyon küsur lira tahsis edilmiştir

PROGRAMDAN PARÇALAR:

Karadenizde bir kömür ve demir limaniyle Trabzon limanı kuruluyor

Ankara'nın mesken dâvası halledilliyor

453 EVLİ İKİ YENİ MAHALLE KURULUYOR

Sirkeci-Haydarpaşa arasında feribot servisi tesis ediliyor

YENİ FABRİKALAR TESİS EDİLİYOR

SENTETİK BENZİN YAPACAĞIZ

Yirmi sekiz gemi yaptırılacak, ticaret filomuz tamamen modernleşecektir

İstanbul, 18 a. a. — Ankara'daki Heyeti vekile içtimaında memleket ekonomisindeki aksaklıklar ehemmiyetle mütalâa edilerek bunların ehemmiyetle ve müstacelen ıslahı kabul olunmuştur.

Bu içtimada Başvekil Celâl Bayar tarafından okunan beyanat aynen şöyledir:

Cumhurreisi, Şefim, Atatürk'ün geçen sene Büyük Millet Meclisi'nin açılışında irat buyurdukları nutuklarında milli endüstrinin ve memleket için yapılması lüzum gelen işler hakkında verdikleri direktiflerden mühim olanlar devam etmekte olan meşguliyetim, son zamanlarda tekmil edilmiştir.

Vekil arkadaşlarımla aylarca, aylarca, ve hayati ehemmiyetiyle beraber bir çok tafsilâtımızın sonunda dört senelik 3 numaralı yeni bir plânın tatbik sahasına konulmasını kararlaştırmışlardır.

Atatürk'ün tasvipleri

İstanbul'a geldiğim-de beni kabul buyuran Cumhurreisi, Şefim, Atatürk'e keyfiyetin bütün tafsilâtiyle arzettim, tamamen tasvip buyurdular.

Birinci beş senelik endüstri programı ve buna ilâveten yapılmakta olan "Ant bunu" inşaatının ve kâğıt fabrikasının bir milli dahi bitirilmesi gibi işler, bilirsiniz ve zikrettiğim vesaitle olacak verilmiş ve tatbikat senelere nazaran programlaştırılmak suretiyle ve ehemmiyetine göre tahsisat ayrılmak suretiyle bu plânın hazırlanmıştır.

Maden proğramı genişliyor

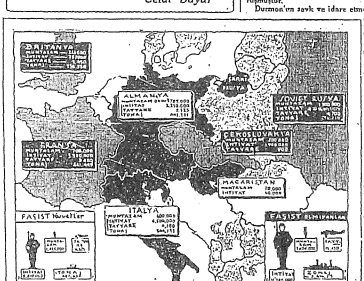
Bu yeni program geçen sene ilân ettiğimiz üç senelik maden programının da, kısmen içine alarak genişletmektedir. Bilindiği üzere maden programımızda başlıca ele alınan maddelerden şark kromları, Er-

(Sonu 4. üncü sayfada)

Her adımımız vatandaşlarımızın refah ve iş hacmini arttırmak, yurdumuzun emniyet ve istikbalini genişletmek gâyesi vardır

Celâl Bayar

Avrupa'nın bugünkü kuvvetlerini, aynen faşist kuvvetler mecmuuyla, faşist olmıyan kuvvetler mecmuunu gösteren harita ve grafik

Fransız Başvekili ve Harbiye Nazırı B. Daladiye ve fransız Hariciye Nazırı Bonn'nin sefer Londra'ya yaptıkları ziyaret esnasında alınmış resimleri

FRANSIZ BAŞVEKİLİ VE HARİCİYE NAZIRI LONDRA'DA

HİTLER'İN KARARI ŞUDUR: Cebren dahi olsa Çekoslovakya'daki 3 milyon Alman'ı ilhak etmek!

Hitler bunun yapılması için bütün askeri kuvetlerini kullanmağa hazır!

Fransız Nazırları Londra'da bunu öğrendiler

Lâ Burje, 18 a.a. — B. Daladiye ile B. Bone beraberlerinde bu-rust bahrı müdürleri, hariciye umumi katibi ve Avrupa işleri dairesi müdür muavini olduğu halde saat 8.05 de tayyare ile Londra'ya hareket etmişlerdir.

24 üncü tayyare alayının bir bölüğü İhtiram mıntıkası ifa etmiştir. Nazırlar tayyareye binmeden evvel arkadaşlarından B. Kampinki, Köy Şampiyte dö Rib ve ingiliz sefiri B. Fipps ile görüşmüşlerdir.

Durmon'un sevk ve idare etmekte olduğu iki motörlü tayyare, saat 9.26 da Kroydon tayyare meydanına vasıl olmuştur. B. Çemberleyn ile Lord Halifaks, fransız sefiri B. Korben, fransız nazırlarını karşılamışlardır.

(Sonu 3. üncü sayfada)

Musolini diyor ki:

İtalya'nın alacağı vaziyet daha şimdiden açılmıştır

Musolini Trieste'de bir nutuk söylemiş ve çok vaziyeti karşısında alacağı vaziyeti bildirmiştir. Binaenaleyh Çekoslovakya'dahi bütün milletler için ehemiyet ihtimalleridir. Tafsilât 3. üncü sayfamızdadır.

Çek hududunda hâdiseler

SÜDET GÖNÜLLÜ KITAALARI KURULDU

Tafsilât 3 üncü sayfamızdadır.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı : ——

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

kılmak için plândaki işlerden şimdilik sarfı nazarla yalnız cihetî askeriyece şiddetle lüzum gösterilen motör fabrikasının vücuda getirilmesi muvafık görülmüş ve bunun için iktiza ettiği bildirilen 8.000.000 liranın tahsisi kabûl edilerek Sümer Bank'a verilmesi lâzım gelen tahsisat yekûnu 82.748.545 lira olarak tesbit edilmiştir.

2 - Etî Bank'a verilen işler için Vekâlet tezkeresinde teklif edildiği üzre tefrik yapılarak şimdilik Zonguldak kömür havzasının istismarı ile, kömür limanı ve santralının yapılmasına, Mergol, Ergani bakır, Divrik demir, Bolkar dağı ve Keban simli kurşun madenlerinin işletilmesi ve bunlar için de 48.000.000 lira tahsisi muvafık görülmüştür.

3 - Deniz Bank'a verilip henüz başlanmayan işlerden İzmir limanının tesis ve teçhizi, liman tarama işleri, Palamar, şamandıraları, su mahsulleri sanayii ve ticareti, soda istihsâli, tersane techizatı, iskele inşa ve tamirleri, fenerler inşası, tahlisiye ve sis düdükleri(Radyofar), fabrika havuz istinye dok islâhatı, Mersin limanının mubayaası işlerinin şimdilik tehiri, banka menabii ile başarılması kabil kısımlarının bankaca yapılmak üzre şimdilik plândan çıkarılmasile Trabzon limanı ve İskenderonda serbest mıntaka tesisile 2708 sayılı kanunla verilmiş 10.000.000 liralık tahsisat mukabilinde sipariş edilen 12 geminin mütebaki bedelleri, bilahara sipariş edilen karadeniz tipinde üç geminin bedelile, İngiltereden sipariş edilecek gemilerin mecmu tutarı olan ve 12.582.000 lirası dahilden ve 17 milyon dörtyüz onbin lirası ecnebi kredilerden olmak üzre cem'an 29.992.000 liranın temin edilmesi.

4 - Toprak mahsulleri Ofisine verilipte henüz yapılmasına başlanmamış bulunan Un ve Ekmek sanayii ile morfin fabrikasının tesisinden sarfı nazar ile buna mukabil Ofisin bugday silo ve anbarlarını 100.000 tona iblâğ etmesi ve bunun için muktazi ve 2.400.000

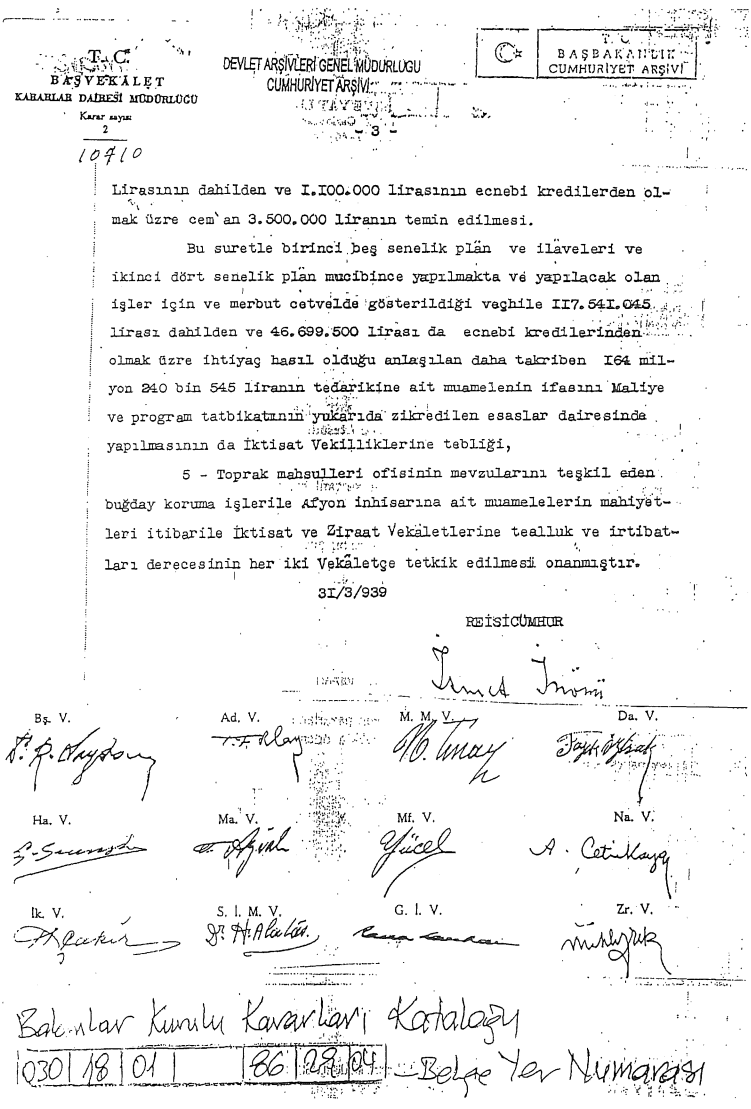
T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı : ——

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

KARARNAME

Birinci beş senelik sanayi plânı ile müteakiben buna ilâve edilen mevzuların ve 16/9/938 tarihli ve 2/3624 sayılı Heyeti Vekile kararile ilân olunan ikinci dört senelik sanayi plânına giren işlerin bu günkü safhaları ve planların şimdiye kadar tatbik edilen kısımlarile bundan sonra ikmâl veya tesisine başlanacak aksam için tahakkuk etmiş ve edecek malî neticelerin hakkında İktisat Vekilliğinin I ve 8 Mart 1939 tarihli ve 2767 ve 3027 sayılı tezkereleri üzerine keyfiyet İcra Vekilleri Heyetinin 3/3/939 tarihli toplantısında tetkik ve mütalâa edilerek :

I - Birinci beş senelik plânla ilâvelerinin tatbiki için Sümer Bank'ca 30/Eylül/1938 tarihine kadar 49.227.013 lira sarf edildiği ve girişilmiş olan işleri ikmâl etmek ve Vekâletin tezkeresinde beyan olunduğu üzre henüz başlanmamış bulunan Porselen ve kendir mensucat fabrikaları yerlerine ateş tuğlası ve kendir ihzar fabrikaları kurmak ve Bakırköy Bez fabrikasını genişletmek için sarfı lâzım gelen 57.559.530 lira ki ilâve ve tadillerile birlikte birinci beş senelik plân bâliğinin tekriben 107.000.000 lireya vardığı ve buna mukabil Sümer Bank'ın zikrolunan tarihe kadar hazineden aldıklarile kendi kârlarından ilâve ettiği mebâliğ yekûnu 32.037.997 liradan ibaret olmasına göre bil'fiil vaki olduğu bildirilen sarfiyatı karşılamak üzre 17.189.015 lira borç altına girmiş bulunduğuna göre mezkûr bankaya birinci beş senelik plânlar için büyük bir kısmı içinde bulunduğumuz malî sene ile 1939 senesinde olmak üzre müteakip üç dört sene içinde daha 74.748.545 lira verilmesi lâzımgeleceği ve ikinci sanayi plânile bankaya verilen işlere henüz başlanmamış olduğu gibi malî takatın fevkine çıkmış bulunan inşa, tesis ve işletme hacmini aynı zamanda teknik ve idarî kabiliyetle de ahenkdar

T.C.
BAŞVEKALET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı
2

10410

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

T.C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

- 3 -

Lirasının dahilden ve 1.100.000 lirasının ecnebi kredilerden olmak üzre cem'an 3.500.000 liranın temin edilmesi.

Bu suretle birinci beş senelik plân ve ilâveleri ve ikinci dört senelik plân mucibince yapılmakta ve yapılacak olan işler için ve merbut cetvelde gösterildiği veçhile 117.541.045 lirası dahilden ve 46.699.500 lirası da ecnebi kredilerinden olmak üzre ihtiyaç hasıl olduğu anlaşılan daha takriben 164 milyon 240 bin 545 liranın tedarikine ait muamelenin ifasını Maliye ve program tatbikatının yukarıda zikredilen esaslar dairesinde yapılmasının da İktisat Vekilliklerine tebliği,

5 - Toprak mahsulleri ofisinin mevzularını teşkil eden buğday koruma işlerile Afyon inhisarına ait muamelelerin mahiyetleri itibarile İktisat ve Ziraat Vekâletlerine tealluk ve irtibatları derecesinin her iki Vekâletçe tetkik edilmesi onanmıştır.

31/3/939

REİSİCÜMHUR

İsmet İnönü

Bş. V. | Ad. V. | M. M. V. | Da. V.

Ha. V. | Ma. V. | Mi. V. | Na. V.

İk. V. | S. İ. M. V. | G. İ. V. | Zr. V.

Bakanlar Kurulu Kararları Kataloğu

030	18	01		86	28	04	Belge Yer Numarası

CUMA 28 KASIM 1947 10 Kuruş

C.H.P. ULUS Matbaasıdır
Ordinu Caddesi Ankara

Telgraf adresi: Ulus Ankara

Basımevimiz 1771
Daily Telegraph Matbaasımız 1772
Ulus İşleri 1773
Hükümet Matbaasımız 1774
Muhasebe, İşletme İşleri, Ek İşler ve Abone İşleri 1775

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

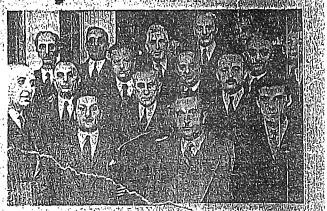
BUGÜN Ulusta 8 SAYFA

C.H.P. Büyük Kurultayı'nın kararı

HALKEVLERİ

C. H. P. ne bağlı hükmi şahsiyeti haiz bir tesis halini alacak

Bu şekil, halkevlerimizi sağlam bir temele dayandırarak, onlara her türlü gelişme imkânlarını bahşedecek

Başkanımız R. Reşat Bey, Yassıada Milletvekilleri [illegible]

Ulus eski idare müdürlerinden B. Fahrettin Kazım Uluay (Yazısı)

Halkevlerinin geleceği

Halkevleri, C.H.P. nin memleket çapındaki organlarıdır. Bu müesseseler, memleketin her işi gibi cümhuriyetin, bütünlük prensibine, bir olduğu gibi, bölgelik kaygılara da, özellikçi anlayışlara karşı bir kale gibi, bütün kuvvetiyle, bütün varlığiyle çarpışmıştır. Halkevleri, bu mücadelede, bir taraftan, cümhuriyetin ilke ve inkılâplarını, bütün vatandaşlara, bütün memleket köşelerine yaymak, onlara benimsetmek, onlarda bu ilke ve inkılâplara karşı bir sevgi uyandırmak için çalışmış, diğer taraftan da, bu ilke ve inkılâplara aykırı olan her türlü fikir akımlarına karşı, bütün vatandaşlarda, bütün memleket köşelerinde, bu ilke ve inkılâplara karşı bir kalkan vazifesini görmüştür.

Halkevleri, bu vazifeyi, bütün kuvvetiyle, bütün imkânlarıyle yapmıştır. Fakat, bütün bu faaliyetin, bütün bu çalışmanın, bütün bu mücadelenin yanında, bir eksiklik, bir noksanlık, bir kusur olarak, bu müesseselerin, bir hükmi şahsiyet, bir resmi kimlik taşımamaları, bir kanuna dayanmamaları görülmüştür. Halkevleri, bu eksiklik yüzünden, bir takım müşkülâtla karşılaşmışlar, bu müşkülât yüzünden, bir takım aksaklıklara uğramışlardır.

Halkevlerinin, bu eksikliği, bu noksanlığı, bu kusuru, bugünkü müşkülât şeraitinde, bir kat daha artmıştır. Halkevleri, bugünkü şartlar içinde, bu eksikliğin, bu noksanlığın, bu kusurun, bir kat daha artmış olduğunu görmüşlerdir. Bu eksikliği, bu noksanlığı, bu kusuru, bugünkü şartlar içinde, bir kat daha artmış olduğunu görmüşlerdir. Bu eksikliği, bu noksanlığı, bu kusuru, bugünkü şartlar içinde, bir kat daha artmış olduğunu görmüşlerdir.

Halkevleri,

PRATİK ELEKTRİK

Cumhuriyet

26 ncı yıl Sayı: 9020 — KURUCUSU: YUNUS NADİ — Salı 20 Eylül 1949

BÜYÜK ÇİFTÇİLİK Zr. Müh. VELİHİ AYAS

İNKILÂP KİTABEVİ

Paramız Sterline Uyularak Düşürülmiyor

Bizimle beraber 8 devlet parasının kıymetini düşürmiyeceğini bildirdi, paralarını düşürenler 16 ya baliğ oldu, 8 devletin daha düşürme kararı bekleniyor

Hükûmetimizin verdiği karar

Sterlinin düşürülmesi bizim için çok istifadeli olacak

Muhalefet de aynı fikri ileri sürerek "7 eylûl kararlarile kaybolanlar tekrar elde edilebilir,, diyor

Sterlinin düşürülmesi

Sterlinin düşmesinden zarar gören tacirlerimize hükümet prim verecek. İngiliz parasının Türk parası ile yeni kıymetinin bugün ilânı bekleniyor

Seçim tasarısı komisyonu dün çalışmaya başladı

Başbakan komisyon azalarına hükümetin hiç bir tazyikte bulunmıyacağını temin etti ve vicdanlarile bilgilerine göre karar vermelerini istedi

D.P. Genel İdare Kurulu bugün toplanıyor

Şehrimizdeki bu toplantıya katılacak üyelere telgraflar çekildi

Başmuharririmiz Parisa gitti

İstanbul ve İzmirde akisler

Kambiyo ve Ticarel borsalarında vaziyet

Tacirlerin ihtisasçılar na diyorlar?

Avam Kamarası acele toplantıya çağrılıyor

Sterlinin düşürülmesi İngilterede fırtına kopardı, tenkidler yağıyor

Fransa da frangı düşürdü

«Turanbar» hâdisesinin faili

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bugün toplanıyor

Dün Amerikan toprağına ayak basan Sovyet Dış İşleri Bakanı "Birleşmiş Milletler teşkilâtının kuvvetlenmesine yardım niyetindeyiz,, (!) dedi

Türkiyeye yardım ve Connally

Erimin İzmitteki demeci

Hasmet Orbayı şehirde gezerken görenler

Acheson, güney Amerikaya çatıyor

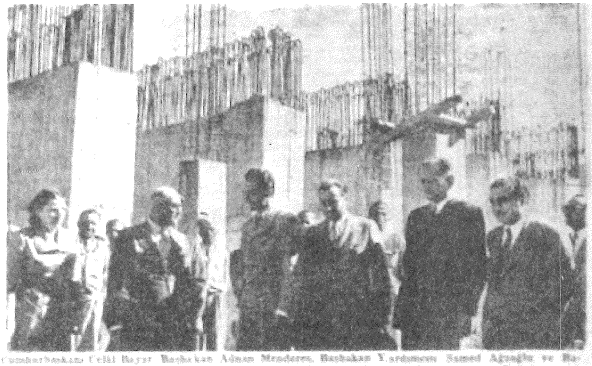
Yeni Cebi Romanımız

Hayatın Benimdir!

Yazan: Vicky Baum

Yarın: Vildes tiatrosu

Gunna günü başlıyoruz

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar Başbakan Adnan Menderes, Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu ve Bayındırlık Bakanı Fahri Belen Anıt Kabir inşaat yerinde tetkiklerde bulunurlarken...

Cumhurbaşkanı Bayar dün Başbakanla beraber Anıt Kabir inşaatını tetkik etti

MARVİN
İSVİÇRE SAATİ
En makbul hediye

Cumhuriyet

27 nci yıl sayı : 9666

Perşembe 28 Haziran 1951

Ticanî mezzublarına karşı geç kalmış ilk tedbirler

Menfur Ankara taarruzundan sonra tarikatin şeyhi Pilâvoğlu ile 10 müridi tevkif edildiler

Büyük Millet Meclisine bir soru önergesi verilerek bu hareketin siyasi bir hüviyeti bulunup bulunmadığı soruldu

Artık yeter

İngiliz Büyük Elçisi dün

Gençliğin galeyanı!

Türkiye Milli Tenis Federasyon bir protesto telgrafı çekti

Aziz üstadımız Yunus Nadiyi 6 yıl önce bugün kaybetmiştik

Celâl Bayar dün Deniz Kolejini ziyaret etti

Tekirdağ hâdisesi

İSTANBUL AT YARIŞLARI

Cumhuriyet

27 nci yıl sayı : 9667

Cuma 29 Haziran 1951

Yüzden fazla Ticani nezaret altına alındı

Cumhur Başkanı Celâl Bayar, tecavüze uğrıyan Zafer abidesine dün bir çelenk koydu

Emniyet Müdürlüğünde Ticanilerle yüzleştirildi. Balıkesirde de Kadiri tarikatindeki iki şahıs tevkif edildi

İran - İngiliz ihtilâfı

Tahran hükümeti Truman'ın tavassutunu istedi

Korede müfareke için müzakere hazırlıkları

Washington'da resmi Rus teklifi etrafında incelemeler yapılıyor

Rusyanın 100 atom bombası var

Sahibsiz ekmek davası

Dün hiç bir fırın razı olmadığı için çeşninin tutulması bugüne kaldı

Tekirdağında D.P. den yeni istifalar oldu

Gelir Vergisi ve bütçe açığı

Balta ile

28-29 Haziran 1951

Perşembe
12
ŞUBAT 1959

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

İNGİLİZCE

LİSAN ÖĞRETİR

Türkiye Kıbrıs'ta asker bulunduracak

A. Menderes ve Karamanlis Kıbrıs işinde tam bir anlaşmaya vararak protokolü imza ettiler

Başvekil Menderes Ankarada

İlhakı tam önlemek için Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında "garanti,, anlaşması imzalanacak

Anlaşmaya göre, Kıbrıs'ta kurulacak olan cumhuriyete "federal,, kelimesi konulmadı

6 sayfa tutan protokolün resmi metni İngiltere'nin tasvibi ile neşredilecek

Anlaşmadan sonra...

Kıbrıs Türkleri, anlaşmanın esasını merakla bekliyorlar

Anlaşmanın Ankara'daki akisleri...

İngiltere'den, Üçlü Konferansın mart başında toplanması istendi

Zürich Anlaşmasını İngiltere'nin tasvip edeceği tahmin olunuyor

Kıbrıs'ta alâkalı müşterek tebliğ

Türklüğü tahkir eden 3 Rum Ağır Cezada..

Ana rahmında ağlayan çocuk

Hula - Hoop ile reklâm yapan dokgöz parası

Martta Türk ve Yunan birlikleri manevra yapacak

Zirai Vekilinin istifası istendi

Petrol yağmuru

Balıkçı oltaları dün bir geminin dümenine dolaştı

Bir sigara paketi sayesinde nişan

Kıyılardaki kurtarma teşkilâtı takviye ediliyor

12 Şubat 1959

Avrupa ve Amerika turunda Ulus' sizlere Cuma pazarlarından her gün bir ilân bulacaksınız. Bu ilânlar ve bu ilânlarda bulunan ucuzluklar ve çiftçi ürünleri hakkında bilgiler ile çiftçi ürünleri ve en kaliteli konserve ve süt ürünleri hakkında bilgiler. Ayrıntılı ve Tam yeri, Pendik, Gebzede pazarlarınızın ilânlarınızdan başlayarak tercih edilir.
ERGİN Reklâmcılığın Şöhreti, Ruh Faşa Yokuşu Posta Cad. Sok. No: 17 İstanbul

Cumhuriyet
KURUCUSU: YUNUS NADİ
34 üncü yıl Sayı 12.433 Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet İstanbul — Posta Kutusu İstanbul No: 248 Telefonlar Umumî Santral Numaraları: 20-20. Yazı İşleri: 22428, 20780, 22429 Perşembe 5 Mart 1959

MİNE
Genç yaşı ve hüzzetinde Nesali Cumalı ha dedi da türetim alanında yeni bir başarılı mer meydana getirdiği bulunuyor. Mine adını verdiği ve Yapım kontaklarında aynı bir kadının mükerrer kontrolünden geçirilerek uzun 2 km ömrü gösteriyor.

Muhalefet Kıbrıs Anlaşmasını Reddetti

Dün Mecliste 347 D.P. li lehte, 138 C.H.P. li de aleyhte rey verdiler, 2 Demokrat Partili çekimser kaldı, böylece anlaşma kabul edilmis oldu

İnönü, anlaşmada Enosis'in fiilen bertaraf edilmemiş olduğunu söyledi

Yanda dün Meclîs'te kabul tezkeresi (solda) ve İnönü alkışlanırken (sağda)

Bazı D.P. lilerin de (Bravo Paşam) diyerek alkışladıkları İnönünün nutkuna cevab veren Zorlu; «Taksim ve Enosis arasında garanti bakımından hiç bir fark yoktur» dedi; C.H.P. Başkanının, anlaşmanın iki noktadan tashihini istiyen bir önergesi de reddedildi

İnönünün Kıbrısa dair konuşması

Londra anlaşmasının tahlil eden C.H.P. Genel Başkanı, «kuvvetli denilen çok basiret sahiblerinin bile ehemmiyetli bilmedi» Adnan tabirile cümleleri çözülüyor dedi

Ankara, 4 (Cumhuriyet muhabirinden) — C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü bugünkü meclis toplantısında Kıbrıs adası ve konuyuyla ilgili bir [illegible] konuşmasında, Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanmış olan Londra ve Zürih anlaşmalarının [illegible] ve bu anlaşmaların [illegible] ve Türkiye ile Yunanistan arasında [illegible] dünya ve memleketin bugün içinde bulunmakta olduğu [illegible] ve Türkiye ile Yunanistan arasında [illegible] dünya ve memleketin bugün içinde bulunmakta olduğu [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Dün yapılan toplantıdan sonra, Dr. Fazıl Küçük, Vali Fuat ve Başbakan Makarios, Valilik Binasının Balkonu yapıyorlar

Kıbrısta geçici bir hükümet kuruluyor

Dr. Küçük, Vali Fuat ve Makarios, dün toplandılar ve üçü Türk, yedisi Rum olmak üzere, 10 üyeli bir kabine kurulmasını ve bu kabinenin 30 Martta ilk toplantısını yapmasını kararlaştırdılar,

Lefkoşa, 4 (Hususi — Dr. Fazıl Küçük, Vali Fuat ve Makarios dün öğleden sonra Valilik binasında bir araya gelmişlerdir. Bu görüşmede, Kıbrıs Cumhuriyetinin ilânından sonra ilk defa olarak bir araya gelmiş bulunan üçlü Kıbrıs Türk-Yunan liderleri, [illegible] — Arkası 2a 2, 3 te —

Reddedilen önerge

(Cumhuriyet'te — 15. M. ele bulan — cümle C.H.P. Genel Bş. — İsmet İnönü Kitapçı, Halk partisinden beş bilgin hakkında dünkü gibi bir [illegible] ve bu önergeyi [illegible]

İnönü, İstanbulda Saraydaki [illegible] Milletvekili — «Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Bilhassa Büyük Millet Meclisinin evvelce verdiği Kıbrıs meselesinin sulhçu bir şekilde [illegible] 18 şubat 1959 tarihli protokol [illegible] 19 Şubat 1959 tarihli Cumhuriyetçilik Partisi Teşkilâtının kabulünü — Arkası 2a. 3, 4 te, 4 de —

Manisada mahkûm olan gazeteciler

Hayri Soytürk 13 ay 20 gün, Ahmed Güner de 12 ay hapse mahkûm oldular. Şehrimizde de dün 8 dövada 15 gazeteci yargılandı

Manisa, 4 (Hususi) — Bu sabah [illegible] Manisa Ağır Ceza Mahkemesinde [illegible] Hayri Soytürk 13 ay 20 gün ve Ahmed Güner de 12 ay hapis cezasına mahkûmiyetlerine, Ayrıca 2 ay müddetle [illegible] Hayri Soytürk 20 ay 3 ay müddetle [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Rodostaki toplantı sona erdi

Mareşal Tito ile Başbakan Karamanlis bir müşterek [illegible]

Rodos, 4 (Hususi — Yugoslav Devlet Reisi Mareşal Tito ve Yunanistan Başvekili Karamanlis Karamanlis arasında [illegible] dün Yunanistan [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Bir sendikanın protestosuna verilen cevab

Denizbank ve Denizçilik müdürünün Müdürü olmakla ilgili [illegible] başkanından izahat gönderdiler.

İstanbul Basın Teksifatçısı yazıyor: «Cumhuriyet gazetesinin 27 Şubat 1959 tarihli nüshasında [illegible] başlıklı [illegible] Denizbank [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Hapishanedeki gelişmeler

Bütün cihetleriyle [illegible] Adalet Bakanlığı [illegible] Adalet Bakanlığı [illegible] Bakanlığı [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

İstimlâk faaliyeti yeniden başladı

İstimlâk edilecek binalar değerlendiriliyor; istimlâk borçlarının tediyatına da en gün sonra başlanıyor

[illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Banka krediteri ile ilgili mühim bir karar

Bakanlar Kurulunun Resmî Gazetede yayınlanan kararına göre, bankalar, 50 bin lirayı aşmıyan kısa vâdeli krediler için gayrimenkul temlikini kabul edecekler

Ankara 4 (Cumhuriyet'ten) — Bankalar [illegible] Bankalar kanununa [illegible] Bankalar bundan sonra [illegible] Bakanlar Kurulunun [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Belediye memurlarının zamları

4 bin memurun maaşlarına yapılacak zamdan Belediye Meclisinde 24 mart toplantısında görüşülmesi bekleniyor

Belediye Meclisi bir müddet önce [illegible] bir kararla memurlara [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Köy Kanunu tasarısı beğenilmedi

Ankara Üniversitesi, hâkimlerin hazırladığı tasarının bir çok noktalarını tenkid ediyor

Ankara 4 (Cumhuriyet'ten) — Ankara Üniversitesi hâkimlerinden [illegible] hazırladığı tasarı hakkında [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

Abe yanda Hitokoto'yu kucaklarında tutarken

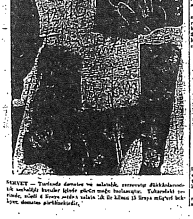
İzmirde son yılların en feci cinayeti işlendi

Bir Satıcıyı, münasebette bulunduğu bir dul kadın ile arasında ve eğlenceli iskenaz ile yapmaktan sonra öldürdü, yaralıdan bir dükkân, diğer ikisi komada

İzmir, 4 (Telefonla) — Son saatlerde bir [illegible] Bir [illegible] Bir [illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te, 4 de —

Bir mücelle

[illegible] — Arkası 2a. 2, 3 te —

SEVİNÇ — Yarından dersine ve salonlarda, sevinçsiz dinlenmeden ilk tatilinin bundan itibaren çocuk ruhu bulanıyor. Tatilinden sonra, ailesi 4 Nisan sonu'a kadar 15 ile 30 kilosu 15 kuruş mülayim bir deniz [illegible]

Ayrıldıktan sonra dün akşamki buluşmanın [illegible] Vatikan (ortada) ve dünyanın [illegible]

Büyük Millet Meclisi Reisi Koraltan'ın dünkü kabulü

ZAFER

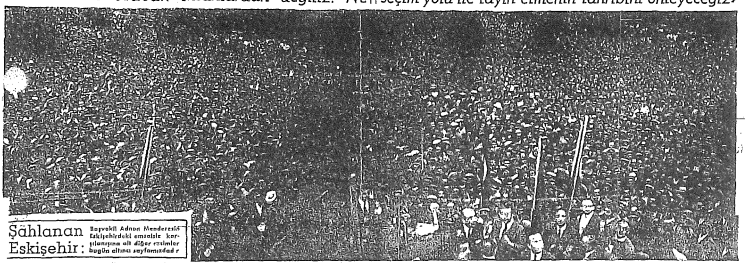
YIL 1, SAYI: 3832 – 26 MAYIS PERŞEMBE 1960

78

Bütün Eskişehir Dün Ulvî Bir Heyecan Kasırgası İçinde Çalkandı

Başvekilimizi 150 Bin Kişi Karşıladı

Menderes dedi ki: «Şunu sarahaten arzedeyim ki, Devlet ve nizamın kemaliyle müdafaası hususunda ne yapmak lâzımsa o yapılacaktır. Karşı tarafın sevkine tâbi olacak insanlardan değiliz. Ne nizamın muhafazası hususunda hareketsiz ve âciz kalacağız, ne de onların arzu ettikleri gibi, ölçüsüz hareketlerin hatasına düşeceğiz. Yurt idaresini seçim yolu ile tayin etmenin tahribini önleyeceğiz»

Şahlanan Eskişehir: Başvekil Adnan Menderes Eskişehirdeki emsalsiz karşılanışına ait diğer resimler bugün altıncı sayfamızdadır

Başvekil Adnan Menderes dün Eskişehir'de muazzam bir vatandaş topluluğunun içten sevgi gösterileri ile hararetli bir şekilde karşılanmıştır. Yukarıda bu meşheri topluluktan bir kısmı görülüyor.

Menderes'in Eskişehirlilere Hitabı

Yolumuz Seçim Yoludur, Serbest Seçim Yoludur.

...tekilimiz: «Şayet büyük Türk milletinin olgunluğuna inanmakta isek, iktidara gelmin ve iktidardan gitmenin, seçimden başka bir yolu olmadığını kabul etmemiz lâzım gelir. Halbuki bugün manzara şudur: Meşrû siyasî mücadele terkedilerek, zorlama ile başarı elde edilmeye çalışılmaktadır. Sokak hareketleri ile milli irâde iptal edilemez» dedi

Fransız Gazetecileri: Soldan — Figaro ve Parisien Libere gazetelerinin dış servis şefleri Jacques Fauvet ve Roger Delpey, Başvekil Adnan Menderes'in yanında görülüyorlar. Fotoğraf Cumhuriyet'in Paris muhabiri Ahmet Emin Yalman tarafından çekilmiştir.

Eskişehirden İntibalar

Eskişehir, 25 (a.a.) — Eskişehir, bugün tarihî günlerinden birini yaşamış, şehir büyüklerinin dışındaki Eskişehirliler sabahın erken saatlerinden itibaren, Başvekil Reisicumhur ve evvel hemşehrimiz ve O'nu bağrına basmaya hasretle beklemişlerdir. Başvekil Adnan Menderes, refakatindeki zevat ile beraber, saat beşbuçukta Hâkim Vekili Sıtkı Poyraz, Emniyet Müdürü Cevat Sitre Kipsiz, Askerî Birlik Komutanı Albay Ali Rıza Erengezer, Fırtına Müfettişi Tuğg. Birkudret ve diğer zevat tarafından karşılanmış ve bir saat kadar bir müddet Eskişehir'e gelmiştir.

Başvekil Adnan Menderes, Eskişehir'e gelişinde Vali ve Belediye Reisi tarafından kendilerine takdim edilen Vali ve Belediye Reisi ile beraber, Vali konağına gitmiş ve burada Vali ve Belediye Reisi ile bir müddet görüşmüştür.

Başbakan, vekil vazifesinde bulunan kaza ve kaymakam, emniyet müdürü, askerî birlik komutanı ve belediye reisi ile beraber, saat 10'da

T. C.
Resmî Gazete
Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

İdare ve yazı işleri için Başbakanlık Neşriyat ve Müdevvenat Umum Müdürlüğüne müracaat olunur

30 TEMMUZ 1960
CUMARTESİ

Sayı : 10569

Geçici Kanunlar

Ödünç Para Verme İşleri Kanununun bazı hükümlerinin değiştirilmesine dair Geçici Kanuna geçici bir madde Eklenmesine dair Geçici Kanun

Kanun No : 36 — *Kabul tarihi : 27/7/1960*

Madde 1 — 18 sayılı Geçici Kanuna aşağıdaki geçici 3 üncü madde eklenmiştir :

Geçici Madde 3 — Bu kanunun 8 inci maddesine göre tâyin edilecek faiz nispetleri ile temin edilecek sair menfaatlerin ve tahsil edilecek masrafların mahiyet ve azamî hadleri mevzuunda Bakanlar Kurulunca ilk defa ittihaz olunacak karar hakkında bu kanunun 2 nci maddesi hükmü uygulanmaz ve bu hususta Bakanlar Kurulu Kararı 1 Ağustos 1960 tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 2 — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

30/7/1960

Belediye opera ve tiyatroları sanatkâr, mütehassıs hizmetli ve stajyerlerine verilecek ücretler hakkında Geçici Kanun

Kanun No : 37 — *Kabul tarihi : 29/7/1960*

Madde 1 — Belediye Opera ve Tiyatroları Senatkârı, mütehassıs hizmetli ve stajyerlerine, Devlet Tiyatroları Kuruluşu hakkındaki 6441 sayılı kanunun 7 ve 6629 sayılı kanunla değiştirilen 8 inci maddelerinde yazılı esaslar ve aynı kanunun 7244 sayılı kanunla değiştirilen 10 uncu maddesinde belirtilmiş olan hadler dahilinde ücret verilir.

Ancak, Belediye Meclisleri; bahsi geçen sanatkâr, mütehassıs hizmetli ve stajyerler için meziyet değişiklik 10 uncu maddede gösterilen asgarî hadlerden daha aşağı ücret tesbitine yetkilidirler.

Geçici Madde — Bu kanunun neşrinden evvel İstanbul Belediyesi Tiyatroları ve Operası sanatkâr, mütehassıs hizmetli ve stajyerlerinde istihdam edilmiş olanların 1/3/1960 tarihinden sonraki ücretleri de 1 inci maddede yazılı esaslar dairesinde ödenir.

Madde 2 — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

30/7/1960

Millî Birlik Komitesi Kararı

Millî Saraylardaki eşya ve eserler hakkında

Karar No : 6

Millî Saraylardaki demirbaş ve kıymetli eşya ve eserlerde bir noksanlık bulunup bulunmadığını tesbit ettirmek ve mevcutsa sorumluları hakkında önemle soruşturma ve koruşturma yaptırmak, gerekli idarî ve adlî tedbirlere derhal tevessül etmek hususunda Adalet Bakanına yetki verilmesine, Türkiye Cumhuriyeti Millî Birlik Komitesinin 29 Temmuz 1960 tarihli toplantısında karar verilmiştir.

29/7/1960

Tâyin

İçişleri Bakanlığından :

1281 numaralı kanuna tevfikan Ağrı Valiliğinde istihdamı edilen ve vâkî istifası kabul edilmiş olan Tuğgeneral Lütfi Hancıoğlu'nun; 1750 lira maaşla bu yer valiliğine 5442 numaralı kanunun 6 ncı maddesi gereğince yeniden tâyini Bakanlar Kurulunun 2/6/1960 gün ve 5/11 sayılı kararına istinaden tensip edilmiştir.

13/7/1960

(Resmî Gazete abonelerinin iç sahifedeki ilânı okumaları tavsiye olunur.)

Millî İnkılâp Hareketiyle İlgili Yayınlar

Milli Birlik Komitesinin (35) numaralı tebliği

25/7/1960

«Vicdan hürriyetinin hazinesi olan makaddes dinimizin, irtica ve siyasî cereyanlara alet edilmeden, saf ve lekesiz kalması, Milli Birlik Komitesinin en büyük emelidir.

Vatandaşlarımızın din hakkındaki inanış ve ibadetlerine «Ne kanun ve ne de zor kuvveti ile» müdahale edilemez.

Bu maksatla, şunu kesin olarak belirtmek isteriz ki, hain teşkilât ve şahıslar tarafından yapılan, ezan ve Kuran - Kerimin Türkçe okutulması mecburiyeti gibi, vatandaşlarımızın dinlerinde yanlış kanaatler uyandıracak istidatlarda beyan, telsir ve propagandalar, hiçbir suretle Millî Birlik Komitesinin fikirlerini ifade edemez.

Milli Birlik Komitesi»

İçişleri Bakanı Tümg. Muharrem İhsan Kızıloğlu'nun 27/7/1960 günü Radyodaki konuşması

İçişleri Bakanı Muharrem İhsan Kızıloğlu, bugün saat 19,15 te Ankara Radyosunda şu konuşmayı yapmıştır.

«Çok aziz yurttaşlarım,

Şahsî ve siyasî ihtiraslarını millî değerler ve düşünceler üstünde tutan, memleketin kaderini çok feci ve partizan ve komiteci zihniyetiyle idare etmiş bulunan, sabık ve sâkıt bilûmum ve onun meclis grupunun Türk Silâhlı Kuvvetleri tarafından 27 Mayıs 1960 günü bir kaç saat içinde bertaraf edildiği günün ikinci aynı bugün idrak etti.

Dünya tarihinde bir eşine dahi rastlanmıyan bu kansız barbarlık, yalnız bir tahmin mahi olmayıp, karanlıklar ve hürriyetsizlikler içinde bulunan Türk gençliğinin ve milletinin vakur ve asîl desteği ile meydana gelmiştir. Büyük Türk Milletine politik vaatler ve oyunlarla hoyu partizan zihniyetle ve halkhatlarla asla bağdaşamayan bir kalkınma oğultkinsiyle yanlış ve karanlık yollar gösterilmiş, hak ve hürriyetleri yok edilmişti. Bir an için düşüncelerinizi, görgü ve duygularınızı 27 Mayıs 1960 dan geriye yönelterek, okuduğunuz gazetelerle, dinlediğiniz radyo yayınlarını hatırlıyalım.

Aziz vatandaşlarım,

Ancak böyle bir hatıra içinde sabık ve sâkıtların geçmiş idaresini gözönünde canlandırabilirsek, 27 Mayıs inkılâbının memleketi ve milleti yuvarlandığı uçurumlardan ve karanlıklardan gününün ışığına nasıl çıkardığını, yaşama ve çalışma hak ve hürriyetlerine sahip bir duruma kavuşturduğunu sahiiçe değerlendirebiliriz. İnkılâbın ana gayesi, hukuk prensiplerini, vatandaş eşitliğini meydana getirmek, yok edilmiş hak ve hürriyetleri ilga ve bade eylemek, aziz ve asîl Türk Milletine ilmin ve muasır medeniyetin ışıkları altında yürüyeceği rolü göstermektir.

Açıdan bu yoldan ilerlerken, karşılaştığımız ve karşılaştığınız kötülükleri, kanunsuzlukları, hırsızlık ve sahtekârları, kardeşi kardeşe boğdurmak için tutulan kara rahlu partizan idarenin meydana getirdiği pekçok engelleri ortadan kaldırmak, asîl Türk Milletine yaraşır ve yakışır dürüst, fazîletli, ahlâk ve hukuk anlayışına sahip bir yolda yürümek maksadiyle geceli gündüzlü çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır.

Hedefimiz, memleketin ve vatandaşın en çok muhtaç olduğu huzur ve sükûnu sağlamaktır. Bu hususlarda sorumluluğun en ağır kısmı bahranhğımızın üzerindedir. Huzur ve sükûnu olmayan bir memlekette, vatandaşa emniyet ve itimat telkin edemiyen bir idare tarafından sosyal, ekonomik, politik ve eğitim sahalarında ilerleme ve gelişme sağlanamanın imkânsızlığı aşikârdır.

Partizan zihniyet ve idarenin tamamen hukuk dışı : Keyfî hareket, memleketimizin mümevver, yetişmiş idare âmir ve memurlariyle emniyet ve zabıta kuvvetlerini çok güç ve ıstırapli şartlar altında bırakmıştı.

Bu hal millî ve güvenlik teşkilâtımızın diğer kısmına hizmetleri teşkilâtında ahlâkî ve maddî bakımlardan büyük tahribat yapmış, kapanmaz ve kapatılması mümkün yaralar açmıştı.

Aziz vatandaşlarım,

Evvelâ siyasî partilerin karşılıklı mücadelesinde tutuldukları yola kısaca temasa faydalı bulurum.

Ne sosyal, ne de siyasî eğitimde rolü olmayan, ve yalnız rey avcılığı ve taraftar toplama gayesini güden bu mücadelenin esas gayesinden uzaklaşarak vatandaşları birbirinden ayırıp parçaladığı ve partizan tezyiklerle çevrilmiş, 1950 - 1960 yılları arasında açılan ve aşağıdaki rakamlarla belirtilen 9, ilçe, ocak ve bucak teşkilâtının muazzam açıkça göstermektedir. Yalnız bu devrede evvelkilere ilâve olarak :

Cumhuriyet Halk Partisi 1677, sabık ve sâkıt iktidarın dayandığı Demokrat Partî 1755, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi 1516, 1960 da infisah eden Hürriyet Partisi ise 1167 teşkilât kurmuşlardır.

Partizan zihniyeti daha ileri götürerek hiçbir kanuni tesirle hüsnü görmeden ve sayıları bilinmeyen, hattâ ihtisadî Devlet Teşekküllerine, Devlet daire ve memurlarına kadar sirayet ettirilen Vatan Cephesi ocakları bu rakamın dışındadır. Bu durum karşısında, vatandaşların siyasî partilere ayrılığını düşünür ve partizan tahrikleri de hesaba katarsak, memlekette huzur ve sükûnun tam olarak temini nasıl ve ne şekilde mümkün olabilirdi?

İşte bu maksatla, Millî Birlik Komitesinin 3 ve 10 sayılı tebliğleri ile siyasî partilerin faaliyetleri menedilmiş ve kanuni hiçbir meanedi bulunmayan Vatan Cephesi ocakları da Başkanlığımızca kapatılmıştır. Bundan başka olarak da köy ve mahalleler bünyesinde yuvalanarak vatandaşları birbirine düşüren siyasî partilerin ocak ve bucak teşkilâtı da 8 numaralı geçici kanun'a ilga edilmiştir.

Aziz vatandaşlarım,

Siyasî partilerin teşkilât durumunu sizlere kısaca bildirdim. Lağvedilen ocak ve bucakların leyh ve aleyhinde birçok yazılar okudum. Çok değerli mütefekkirlerinizin düşüncelerini bir kere de rakamların bilânçosu altında hoyaslamalarını takdirlerine terk ederim.

İkinci olarak sizlere şunu açıklamak isterim ki, sabık ve sâkıt idarenin kendi emellerine hizmet edecekler güderdiği hudutsuz müsamaha ve himaye memlekette ve vatandaşlar arasında korkunç huzursuzluk yaratmıştır.

Damın boşluğa dayalı, vatandaşlarımızın silâhlanmasına göz yumulmuş olmasıdır.

Bugüne kadar 17.037 mavzer tüfeği, 93.695 muhtelif cins tabanca, 180.383 muhtelif av tüfeği, 31 makinalı tabanca, 795.288 tüfek ve tabanca fişeği, 851.855 av fişeği, ayrıca muhtelif cins ve miktarda keskin silâhlar ve hususi maksatlar için imal edilmiş binlerce şiş ve cop toplanmıştır.

Bu rakamları bir asker olarak değerlendirdiğim zaman en az üç piyade tümeni teçhiz edecek hafif silâhın mevcudiyeti nazarı dikkati celp etmekten hali kalmamakta idi. Sunu da vatandaşlarıma arzetmek isterim ki, bugün her ferdin hak ve hürriyeti, emniyeti Devletin himayesi altındadır. Hiçbir fert bu konuda aldırış etmemelidir. Bütün dikkatlerimizle her olayı günü gününe takip etmekteyiz.

Bu yüzden herhangi bir düşünce, sebep ve bahane ile bugüne kadar silâhlarını teslim etmemiş olan vatandaşlarımı 5 numaralı geçici kanunun tâyin ettiği ağır cezalardan korumak için son inkılâbdan faydalanarak en yakın askeri birliklere silâhlarını teslim etmelerini bir kere daha rica ederim.

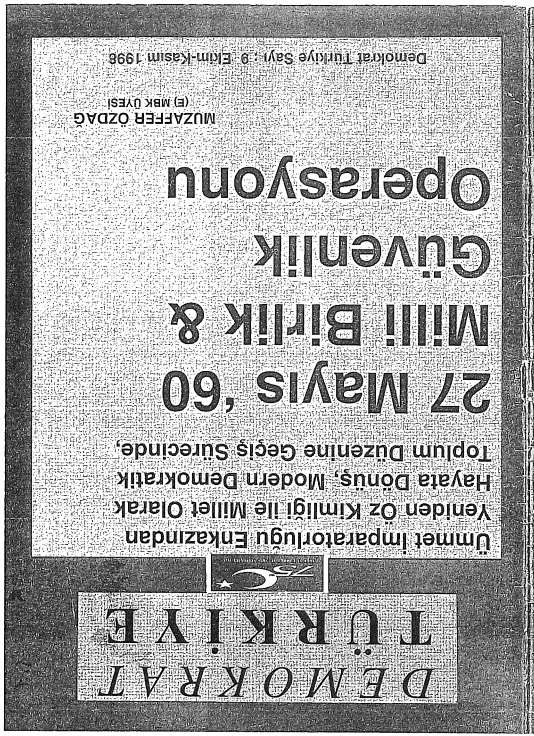
(Devamı 10566 sayılı Resmi Gazete'de)

Başbakanlık Devlet Matbaası

27 MAYIS İNKILÂBININ SEBEPLERİ VE OLUŞU

Yazan:
Ord. Prof. Enver Ziya KARAL

İSTANBUL 1960 — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

DEMOKRAT
TÜRKİYE

27 Mayıs '60
Milli Birlik &
Güvenlik
Operasyonu

MUZAFFER ÖZDAĞ
(E) MBK ÜYESİ

Ümmet İmparatorluğu Enkazından
Yeniden Öz Kimliği İle Millet Olarak
Hayata Dönüş, Modern Demokratik
Toplum Düzenine Geçiş Sürecinde,

Demokrat Türkiye Sayı : 9 Ekim-Kasım 1998

DEMOKRAT
TÜRKİYE

27 Mayıs '60
KIBRIS TÜRKÜ'NÜ

1960-63 DÖNEMİNDE KİMLER NASIL İHMAL ETMİŞ?

DENKTAŞ NELER YAZMIŞ?

VE,
ANAYASA
MAHKEMESİ

1998 YILINDA, 6/7 EYLÜL OLAYLARI İLE İLGİLİ YASSIADA
DAVASI HAKKINDA, NASIL BİR KARAR ALDI?

MEHMET ARİF DEMİRER

Demokrat Türkiye Sayı : 9 Ekim-Kasım 1998

ULUS

İngiltere ile yaptığımız son anlaşmalar mucibince

Dün Ankara'ya 55 ton altın geldi

Suriye yolile ve 7 vagonla gelen

1114 sandık dün Merkez Bankasına tevdi edildi

Altınlar, onbeş milyon sterlin liralık istikrazın mukabilini teşkil etmektedir

Hitler yakında büyük bir Diplomatik mukabil taarruz Yapmak fikrinde imiş

Hiç bir ecnebi memleketin muahedelerle tesbit edilen miktardan fazla Petrol talep etmediğine dair

Romanya millî iktisat Nazırı İngiliz elçisine teminat verdi

Karşılıklı hazırlık ve tertipler

SOFYA'DA

Balkan konseyi büyük bir alâka uyandırıyor

Bulgaristan görüşmelerden Belgrad elçisi vasıtasile haberler alacak

Vaktile işledikleri suçları vatan uğrunda çarpışarak ödemek için

Finlândiyalı mahpuslar da cepheye gidecekler!

B. Nevil Çemberleyn

B. Nevil Çemberleyn bitaraflarin vaziyetine dair

Bir nutuk söyliyecek

29 Ocak 1940

Bayar Hükümeti, 27 Mayıs 1938'de İngiltere'den 16 milyon Sterlin kredi aldı. Antlaşmayı Türkiye İş Bankası Genel Müdürü Muammer Eriş imzaladı. Bu kredinin 10 milyon Sterlinlik (80 milyon Lira) bölümü ile 4 Senelik 3 Numaralı Kalkınma Planı finanse edilecekti. 6 milyon Sterlin ile silah satın alınacaktı. Bayar, 25 Ocak 1939'da İnönü'nün talebi üzerine istifa etti. Daha önce Çatalağzı termik santralinin siparişini imzalamıştı.

31 Mart 1939'da Bakanlar Kurulu Plan'daki yatırımlardan sarfınazar etti. Kredinin kullanılmayan 15 milyon Sterlinlik bölümü 55 ton altına dönüştü ve 29 Ocak 1940'da 1114 sandık içinde Ankara'ya geldi !

Ekim 1961
Akkoyunlu Ailesi ve Ben